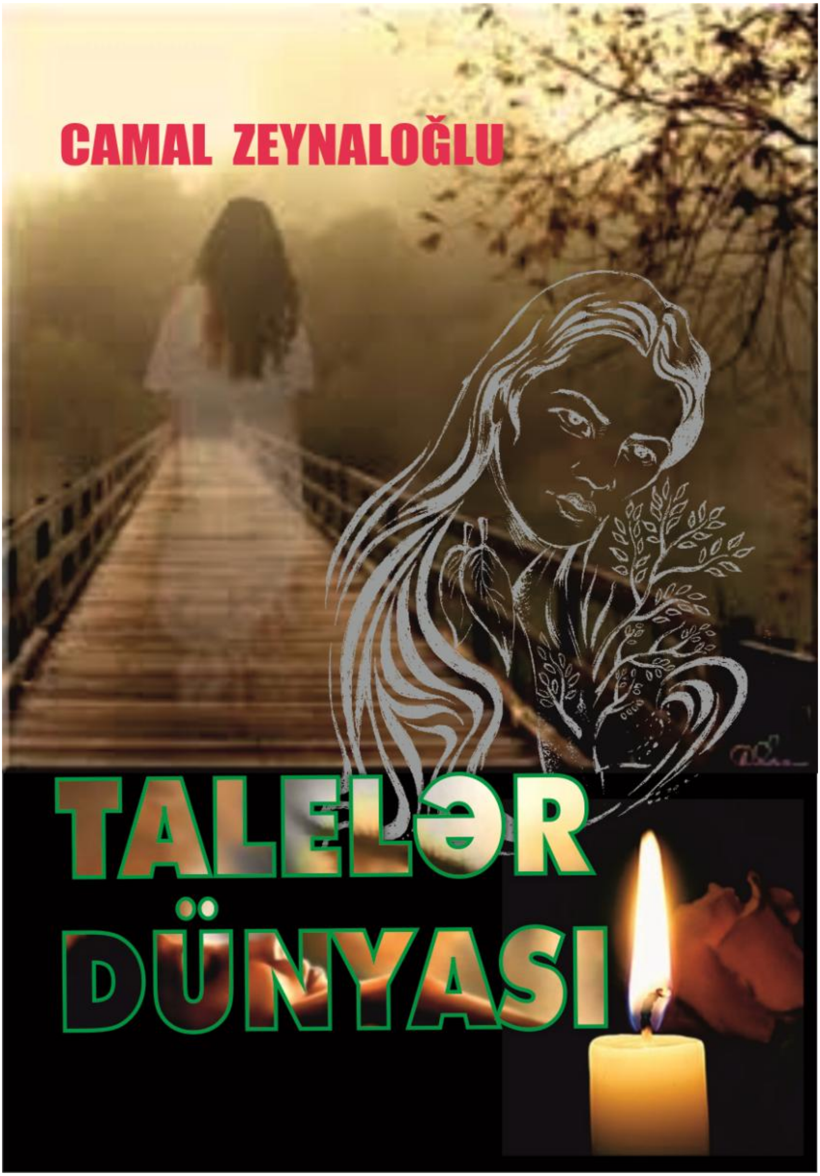
CAMAL ZEYNALOĞLU
TALELƏR
DÜNYASI

Camal Zeynaloğlu

Talelər dünyası

I kitab

“Ünsiyyət” nəşriyyatı
Bakı - 2013

Az 2

2013

Redaktor: Həqiqət Kərimova,
fəlsəfə elmləri namizədi.

C- 44. Camal Zeynaloğlu: “Talelər dünyası”
(Azərbaycan dilində)

Bakı, “Ünsiyyət” nəşriyyatı – 2013, - 212 səh.

Bu kitab C.Zeynaloğlunun oxucularla **onuncu** görüşüdür. İctimai həyatımızda baş verən hadisələr müəllifi həm bir vətəndaş kimi, həm də qələm əhli kimi gözgörəsi narahat edir. Xalqımızın ən öyünməli, ən güvənməli cəhətləri olan milli dəyərləri – ailə məsələləri, qadın ləyaqəti, qadın şərəfi, isməti mənəvi, əxlaqi, etik baxımından təhlükə qarşısında olduğunu cəmiyyətə mesaj verir. Bütün bunlar Camal Zeynaloğlunun narahat ürəyindən keçib özünün, eləcə də oxucuların sinirlərinə, varlıqlarına sirayət edir.

Qadın dünyasına yaxından bələd olan müəllif sizləri uğurlu-uğursuz qadın taleləri ilə baş-başa buraxır, eyni zamanda bilməyərəkdən hisslərinin əsirinə çevrilmiş, sevgi və məhəbbətdə uğursuzluğa düçar olmuş, yanlış yollara varmış qızlarımıza doğru yol göstərərək, həyatda bu yanlışlarını düzəltmək üçün onlara daha bir şans verir.

Biz əminik ki, bu kitabı oxuduqdan sonra həyatınızda mütləq bir dəyişikliklər baş verdiyinin şahidi olacaqsınız.

26470000
C--------------------------------- Qrifli nəşr
095 – 2013

© C.Zeynaloğlu - 2013

İSBN 978-9952-4400-07-03

Böhtan

(Həyat hekayəsi)

“İnsanın yaşadığı bu aləm başdan-başa iztirablarla doludur... İnsan tənha, qaranlıq, perspektivi məlum olmayan zülmət bir diyara atılmışdır. Daim qorxu, təhlükə, ölüm onda təngə gəlib, canadoyma, dünyadan bezar olmaq əhvali-ruhiyyəsi yaratmışdır.”

M.Xeydeqqer.

Bilsəydim ki, həyatda bu qədər ağrılara, iztirablara, insan dönüklüyünə, böhtan və iftiralara, etibarsızlığa məruz qalacağam, onda bu amansız həyata heç gəlməzdim. Amma digər tərəfdən o da məlumdur ki, bu dünyaya gəlişimiz və bu dünyadan gedişimiz öz əlimizdə deyildir. Ona görə də həyatda hər birimiz ona bəxş edilmiş bir tale yaşayır. Haradan biləsən ki, səni qabaqda nələr gözləyir; xoşbəxtlikmi, yoxsa bədbəxtlik?!

İnsan haqsız yerə başına gətirilən müsibətlərlə, ağrı-acılarla başa-başa qalanda, dəli olmaq dərəcəsinə gəlir. Amma bu dərd-səri, iztirabları kiminləsə paylaşanda adam istər-istəməz yüngülləşir, rahatlaşır. Mən də həyatda başıma gələnləri sizlərə anlatmaq istəyirəm. Bu da mənim həyat hekayəmdir.

Mən 1983-cü ildə kəndçim Əsədlə ailə həyatı qurdum. Qaynanamın və həyat yoldaşımın dediklərindən belə məlum olurdu ki, qaynım Rəsul hələ uşaq vaxtlarından qardaşı Əsədlə heç cür yola getmirmiş. Daha doğrusu, Rəsulun Əsədi nədənsə görən gözü yoxmuş.

Mən atamı görməmişəm. Biz ailədə 5 uşaq olmuşuq. Bizi anam əmilərimin köməyi ilə böyüdüb, boya-başa çatdırıb. Dörd uşağı yerbəyer etdikdən sonra anam da vəfat etdi. Ağır günlərimiz idi. Qardaşım həm oxuyur, həm də işləyirdi. Biz əmilərimizin himayəsində yaşayırdıq. Mənim artıq 23 yaşım vardı. Təsadüfən Əsəd məni qonşuluqda toyda görüb bəyənmişdi. Mənim onunla evlənməyimdə əsas rolu bibim oynayıb. Əsəd Rusiyanın Narılsk şəhərində əsgərilikdə olmuşdu. Sonradan o, yenidən Narılska qayıtdı. Biz onunla tanış olanda, o, Narılsk qeydiyyatında idi. Toyumuz olandan sonra Əsəd məni də Narılska aparmaq fikrində idi. Amma ata-anası yaşlı olduğundan Narılskdə yaşamaqdan vaz keçdi və oraya gedərək, qeydiyyatdan çıxıb kəndə gəldi.

Əsədgilin ev şəraiti o qədər də yaxşı deyildi. Atası həyətyanı torpaq sahəsindən bizə ev tikmək üçün yer ayırıb vermişdi.

Kənddə yaşadığımız müddətdə Əsədin bacısı haqqında söz-söhbətlər təzə-təzə yaranırdı. Bütün kənd baldızım Tahirənin ayrı-ayrı kişilərlə gəzdiyini danışırdı. Mənimsə bu söz-söhbətlərdən həqiqətən də xəbərim yox idi.

Bir gün həyat yoldaşım evə gəlib, anasından bacısının harada olduğunu soruşdu. O, çox əsəbi görünürdü. Qaynanam qızının harada olduğunu bilmədiyini söylədi. Sonra Əsəd anasından tələb etdi ki, onunla getsin. Anası getmədi. Mən Əsədi sakitləşdirməyə çalışdım. Amma o məni dinləmədi, acıqlı halda evdən çıxıb, harasa getdi.

Bir saatdan sonra Əsəd yenidən geri qayıtdı. Qayıdanda onun sifəti pörtmüş, əlləri əzilmişdi. Mənim heç nədən xəbərim yox idi. Atası qızından ötrü oğlundan polisə şikayət etdi. Polislər kəndə gələrək həyat yoldaşımı tutub apardılar. Həmin vaxt mən qorxudan qonşuda gizlənmişdim. Əsəd də mənə heç nə deməmişdi. Ərimə 15 sutka həbs verdilər. On beş gündən sonra yoldaşımı buraxdılar. Əsəd heç bir yerdə işləmədiyi üçün onu işlə təmin etdilər. Amma o, işləmədi. Bir ay keçəndən sonra o, işləmədiyinə görə onu yenidən tutub, il

yarım iş verdilər və cəzasını çəkmək üçün Volqaqrada göndərdilər.

Əsəd bir müddət orada qaldıqdan sonra məcburi əməkdən qaçdı. O, qaçdığı üçün onu Bakıya 9-cu kalona göndərdilər.

Baldızım Tahirə qonşu kənddə yaşayan bir sürücüyə qoşulub qaçdı...

Qaynım Rəsul ata-anasına baxmırdı. O, atasını aldadıb, tualet tikmək bəhanəsilə bizim həyətə girdi. Bir də gördük ki, qardaşı türmədə ola-ola Rəsul bizim həyətdə ev tikir. Qaynatam bunu görəndə, çox əsəbiləşdi və oğlu ilə savaşdı. Ərim türmədən çıxandan sonra qardaşının tutduğu hərəkətinə görə ona iradını bildirdi. Rəsul Əsəd türmədə olan zaman bircə dəfə də olsun onun yanına getməmişdi. O, bunu pulunun olmaması ilə əsaslandırmağa çalışdı. Əsəd isə qardaşına belə cavab verdi: “Demək, mənim yanıma gələndə, pulun olmur, amma mənim yerimdə ev tikmək üçün pul tapırsan. Bu necə olur?” Rəsul isə dedi ki, o, ev tikməyib, tövlə tikib. O həm də qardaşına dedi ki, guya onu mənim əmim Əli tutdurub. Bu isə tamam ağ yalan idi. Rəsul çox haqsız danışdı. Əlbəttə, ərimin buna nə dərəcədə inanıb-inanmadığını bilmədim. Ərim türmədə olduğu zamanlarda Rəsulla Səlimənin mənim başıma açdıqları oyunlar barədə ona bircə kəlmə də deməmişdim. Oğlumun 6 yaşı vardı. Səlimə qonşuların uşaqlarını öyrədib, onunla əxlaqsız hərəkətlər ediblər. Mən bu barədə sonralar bildim. Yenə də Əsədə bu haqda heç nə demədim...

Nəhayət, 1990-cı ilin martında Əsəd evə bir maşınla gəldi. Hiyləgər qaynım Rəsul maşını görən kimi, ərimlə barışdı. Onu evlərinə qonaq da apardı. Rəsul bundan sonra qardaşının yanından bircə saat belə ayrılmırdı. Əsəd mənə demişdi ki, bir-iki aya yenidən Rusiyaya gedəcək. Rəsul səhərdən axşama qədər Əsədin yanından əl çəkmirdi, o, nə barədəsə ərimlə elə hey söhbət edirdi. Mən isə bu işə məəttəl qalmışdım. Axı, neçə vaxtdı ki, biz onlarla küsülü idik.

Mən bu ailənin bu cür əxlaq sahibləri olduğunu bilmirdim. Çünki bibim bu ailəni mənə tərifləmişdi və bibimə görə Əsədə

“hə” cavabı vermişdim. Mən Rəsulgili daha yaxından tanıyandan sonra bibimlə sözləşdim və onunla aramız dəydi. Sonra bibimgillə qaynatam və qaynanam da savaşdı. Hətta, işimiz polisə düşdü...

Hələ Əsəd türmədə olduğu vaxtlarda Səlimə ilə Rəsul qaynatamın qulağını doldururmuşlar ki, guya Aybəniz tezliklə bu evdən çıxıb gedəcək. O, bu evdə çox qalmayacaq. Amma mən bütün çətinliklərə dözərək, bircə balam üçün hər cür işlər görmək məcburiyyətində qalırdım; sovxozda işləyir, qaynanamla həyəti əkir, həsir toxuyur, lığ eşir, qışda jaket, corab, köynək, çarıq toxuyub satırdım. Eyni zamanda dolanışığıma həm də qardaşım, əmilərim, əmim oğlanları, dayılarım, dayım gəlinləri də kömək edirdilər. Bir sözlə, dolanışıqdan o qədər də korluq çəkmirdim. Uşağımın geyim paltarlarını da bacılarım alırdı. Səliməgil isə hər vasitə ilə çalışırdılar ki, mən uşağı da götürüb, bu evdən baş götürüb gedim. Sən demə, onların planları varmış. Onlar bizim həyətdə oğlanlarına ev tikmək istəyirlərmiş.

Ərim türmədən çıxdıqdan sonra bir müddət bu söz-söhbətlərə ara verildi. Ərimin yumşaq xasiyyəti vardı. Məni də çox istəyirdi. Qəlbimə dəyməzdi, sözümdən də çıxmazdı. Amma o, çox sadəlövh idi, təsir altına tez düşərdi, əgər eyni sözü iki nəfər deyirdisə, o buna dərhal inanardı.

Bir gün Əsəd mənə axşam yoldaşları ilə bizə şam yeməyinə gələcəklərini söylədi. Mən də axşama hazırlıq gördüm. Həmin axşam ərim yoldaşlarıyla bizdə yeyib-içdilər. Mən bayıra çıxıb, su gətirəndə gördüm ki, həyətdəki tut ağacının arxasında kimsə var. “Ey, kimsən? Orada nə işin var?” deyə səsləndim. Adam onu gördüyümü bilib, iti addımlarla çəpərə tərəf gedərək qaranlıqda gözdən itdi. Yerişindən və paltarından onun qadın xeylağı olduğu aydın görünürdü. Suyu götürüb, evə girdim. Bu barədə Əsədə bir söz demədim. Mən istəmirdim ki, evdə yersiz söz-söhbətlər olsun. Sonra qonaqlar dağılışıb getdilər. Həmin vaxt soyuqlamışdım. Ertəsi gün Əsəd məni həkimə apardı. Həkim məni müayinə

etdikdən sonra müalicə olunmağımı məsləhət gördü və dərmanlar yazdı. Ərim həmin dərmanları aptekdən alıb gətirdi və mən evdə müalicə olunmağa başladım. Xəstə olduğuma görə, Əsəd Rusiyaya getməyi təxirə saldı. O, iki aya yaxın yanımda qaldı. Sonra yaxşılaşdım. Əsəd mənim yaxşılaşdığımı görüb, Rusiyaya getdi. Həmin vaxt oğlum artıq 1-ci sinfə gedirdi. Amma oğlumun burnundan vaxtaşırı qan gəlirdi. Nə edəcəyimi bilmirdim. Bir müddətdən sonra Əsəd qayıdıb gəldi. Qonşular, qohum-əqraba yığışıb bizə gəldilər. Qonşuluqda yaşayan Zakir adlı oğlanla ərim dostluq edirdi. Onun arvadı da bizə tez-tez gəlib-gedirdi. Ərim evdə bir həftə qaldıqdan sonra, yenidən mənə bir söz demədən, maşını minib harasa getdi.

Dörd gün olardı ki, Əsəddən xəbər yox idi. Həmin vaxt oğlum Nicatın burnundan yenə də qan gəldi. Mən əlacsız qalıb, Əsəddən xəbər tutmaq üçün ərimin dostu Zakirgilə getdim. O, evdə yox idi. Bu barədə Zakirin həyat yoldaşı Vəsiləyə söylədim. Ona dedim: "Əsəd evdən çıxanda haraya getdiyini mənə söyləməyib. Bəlkə, Zakir onun haraya getdiyini bilir. Nicatın burnundan tez-tez qan gəlir, nə edəcəyimi bilmirəm. Əgər Zakir Əsədin yerini bilirsə, ona oğlunun xəstə olduğunu çatdırsın. Bundan sonra o, harada olsa, mütləq qayıdıb evə gələr."

Həmin vaxt bətnimdə artıq Əsədin ikinci uşağını daşıyırdım. Əvvəlki müalicələr də heç bir nəticə vermədi. Bu zaman Vəsilə çəkinə-çəkinə mənə söylədi ki, Zakir Əsədin harada olduğunu bilir. Çünki əri onun yanına tez-tez gedib-gəlir. Vəsilə onu da qeyd etdi ki, bu xəbərin ondan çıxdığın heç kəs bilməsin. Zakir yoldaşına tapşırıbmış ki, onun Əsədin yerini bildiyini Aybəniz duymamalıdır. Mən bunu başa düşə bilmirdim ki, Zakir Əsədin yerini məndən niyə gizlədir. Mən də qaynanama dedim ki, kənddən Rusiyaya gedən digər uşaqlardan Əsədin yerini soruşsun. Bəlkə, başına bir iş gəlib. Yoxsa, bu qədər müddəti niyə evlə əlaqə saxlamasın ki?! Qaynanamın da cəhd göstərməsi bir nəticə vermədi.

Bir gün küçədə təsadüfən Zakirlə rastlaşdım. Ondan Əsədin yerini bilib-bilmədiyini soruşdum. Zakir cavabında dedi: “Aybəniz, mən Əsədi səndən soruşacaqdım. Mən onun yerini bilmirəm. O, kənddən gedəni ondan xəbərim yoxdur.” Bu sözdən sonra daha ondan heç nə soruşmadım...

Nəhayət, Səliməgil mənim hamilə olduğumu bildilər. Onu da deyim ki, Rəsulgillə savaşandan sonra daha onlarla danışmırdım. Amma qonşulardan eşidirdim ki, Səlimə hər yerdə haqqımda olmazın iftiralarını, şər-böhtanlarını danışır. Mən isə bunlara qətiyyən əhəmiyyət vermirdim.

Bir gün oğlum Nicat qaça-qaça gəlib dedi ki, Səlimənin oğlu Akif bizim döşəmənin altında nəsə axtarır. Mən evə gələndə, Akif qaçdı. O, qaçarkən ondan soruşdum ki, bizim döşəmənin altında nə axtarır? Akif dedi: “Anam deyir ki, mən onun oynaşlarını qovuram.” Bunu eşidən qaynanam uşağın üstünə acıqlandı: “ Küçük, o nə sözdür danışırsan? Ayıb deyilmi? Rədd ol, bu həyətdən! Səlimə sizi də iyrənc əməllərinə şərik edib?! Ona de ki, onun hiylələri heç zaman baş tutmayacaq. Çünki ən böyük şahid Tanrıdır. O, tutduğu çirkin əməllərinə görə, Allah qarşısında gec-tez hesab verəcək. Ona deyin ki, heç olmasa Allahdan qorxsun!”

Bir dəfə də Səlimə yenə uşaq göndərib ki, Aybənizi telefona çağırırlar. Mən onunla danışmadığımdan oğlumu göndərdim ki, görsün məni soruşan kimdir. Az keçməmiş oğlum Nicat qayıdıb dedi ki, “telefonun dəstəyi yerindəydi, Səlimə bizi aldadır, sənə kimsə zəng vurmayıb.” Sonra o, yenə də uşaq göndərdi ki, onlara gəlim, guya mənə deyiləsi sözü var. Mən onunla danışmadığım halda, onunla necə söhbət edə bilərəm. Anladım ki, bütün bunlar mənim üçün qurulan yalançı planlar imiş. Onun bu dəfəki planı ondan ibarət imiş ki, mən onlara gedim, sonra Səlimə də mənim yad bir adamla telefonla danışdığımın şahidi olduğunu yalandan qonşulara yaysın. Amma Səlimənin bu planı baş tutmadı.

Mən növbəti dəfə oğlum Nicatı rayondakı həkimə aparanda, dedi ki, uşağı hökmən Bakıya aparmaq lazımdır.

Həkim mənə Bakıda kimin yanına gedəcəyimizi də söylədi. O, dedi ki, professor Asif Məmmədov bu sahənin ən yaxşı mütəxəssisidir. Mən qərara gəldim ki, iyunun 27-də Nicatı Bakıya qardaşımla aparım. Bir gün öncə qardaşım bizə gəldi. Sabah yola çıxacaqdıq. Yol tədarükü gördüm. Həmin gecə birdən-birə sifət sinirlərim pozuldu, ağzım əyildi və qardaşım məni təcili rayon xəstəxanasına aparmalı oldu. Həkimlər bunu əsəbilərimin tamam korlanması ilə əlaqələndirdilər. On gün xəstəxanada yatdım. Evdən mənim yanıma cəmi bircə dəfə gəldilər. Xəstəxanadan çıxanda bir stəkan suyu götürməyə gücüm çatmırdı, yeməyi özüm yeyə bilmirdim. Mənim bu vəziyyətimi görən, qonşu kənddə yaşayan bacım məni öz evlərinə apardı və iki aya yaxın onlarda qalıb müalicə olundum. Özümü azca yaxşı hiss edən kimi, Nicatı da götürüb, yenidən kəndə, evimizə gəldik. Qohum, qardaş, qonşular hamı yanıma gəlib mənə ürək-dirək verir, halıma acıyır və təskinlik verirdilər. Nicatın atasından isə hələ də bir xəbər yox idi. İkinci övladım da dünyaya gəldi. Bundan sonra təkbaşına iki uşağı saxlamaq o qədər də asan deyildi.

1992-ci ilin mart ayında xəbər gəldi ki, Əsədi Qırğızıstanda tutublar. Məni və böyüklərimi oraya çağırırdılar. Mən hələ tam sağalmamışdım, həm də iki uşaqla soyuqda yola çıxa bilməzdim. Mən bir neçə ay yenə də müalicə olunduqdan sonra “nevropataloq” Piriyev qardaşıma məsləhət gördü ki, mən “iqlaterapeya” ilə müalicə olunum. Qardaşım məni Sumqayıt şəhərində yaşayan bacımgilə apardı. Məni orada təcrübəli həkim, həm də gözəl ana olan Əsmər xanım Talıbova müalicə etdi. Bir kurs müalicədən sonra həkim dönə-dönə tapşırdı ki, mənə qətiyyən əsəbiləşmək olmaz. Müalicədən sonra mən bacım ilə birlikdə kəndə qayıtdım. Həyətə girəndə, üzüm tənəklərinin söküldüyünü, suyun ayağı axan iri həcmli dəmir su borusunun yerində olmadığını görüb, qaynatam və qaynanamdan bu turbaların haraya qeyb olduğunu soruşdum. Onlar bütün bunların Rəsulun işi olduğunu söylədilər. Özü də Rəsul bunu ata-anasının sözünə baxmadan, onları saymadan

edibmiş. Bunları görcək istər-istəməz yenidən əsəbilərim pozuldu. Gördüm ki, Rəsul həyətimdəki dəmir turbaları götürüb, özünə saray tikib, altına da mal-qarası üçün ot, qışda yandırmaq üçün isə odun yığıb. Bundan başqa, mən xəstəxanada olduğum müddətdə qaynanam-qaynatam xəstələnib. Onların qulluğunu kimsə tutmayıb. Nə oğlu Rəsul, nə də ki, gəlini Səlimə bircə dəfə də olsun onlara baş çəkməyib, onlardan xəbər tutmayıb, onlara içməyə bircə stəkan su belə verməyib. Bunu görən qaynanam Sərvinaz qonşu kənddə ərdə olan qızı Tahirəni onlara qulluq etmək üçün çağırmaq məcburiyyətində qalıb. Amma həkimin mənə dediyi məsləhətləri xatırlayıb, bu barədə nə Rəsula, nə də Səliməyə bir söz demədim. Onlar hər vasitə ilə çalışırdılar ki, məni bu evdən qovsunlar və bizim həyətimizə, ev-eşiyimizə sahib çıxsınlar. Rəsulla Səlimə mənə olmazın böhtanlarını atır, məni əxlaqsız söyüşlərlə təhqir edirdilər. Bütün bunlara rəğmən mən susurdum. Başımı aşağı salıb, qardaş və bacılarımın köməyi ilə xəstə canımla iki uşağımı saxlayırdım.

Qaynatam Rəsulla Səlimənin bu cür həyasızlığını görüb, həyətyanı təsərrüfatı mənim adıma yazdırdı. Mən bu evə 1983-cü ildə gəlin gələndə, evdə adicə nə bir plitka, nə də bir maşınka yox idi. Onlar yeməyi yay-qış həyətdə ocaqda bişirirdilər. Mən ata evində işlədiyim zaman xeyli pul mükafatı almışdım. Həmin pula 2500 ədəd qırmızı kərpic aldım. Analıq məzuniyyətimə aldığım pulla də sement, qum aldım. Qardaşlarımın və bacılarımın köməyi ilə mən bu uçuq daxmanı təmir edib, ev halına saldım. Mən qışda jaket, jilet, corab, çarıq toxuyub, satırdım. Onların pulu ilə evə qaz çəkdirdim. Evdə ayrıca mətbəx tikdirdim, evi suvaqlatdırdım, şüşəbənd düzəltdirdim, su bakı aldım, dəmir boru ilə su çəkdirdim, kalonka alıb, evi isti-soyuq su ilə təmin etdirdim. Tualet tikdirdim, evə sayğac alıb, yenidən işıq çəkdirdim. Bütün bunları görən qaynatam Musa əmi haqqım olanı mənə vermişdi. Rəsul bunu eşidən kimi, dəliyə dönmüş və atasının üstünə qışqırmışdı. Qaynatam da demişdi: “Oğul, nahaq yerə

qışqırırsan. Mən həm sənin, həm də Cəmilin payını lazımınca vermişəm. Daha bundan artıq nə istəyirsiniz? Gəlinim Aybəniz bu evə gələndən bəri, mənə həm oğul, həm də doğmaca qızım əvəzi olub. Unutma ki, sizin doğma ata-ananıza göstərmədiyiniz qayğını, hörməti, övladlıq borcunu gəlinim Aybəniz bizlərə göstərdi. De görüm, nə vaxt gəlib, biz qocaların kef-əhvalını soruşmusan? Sən ancaq hər zaman özünü düşünmüsən, özünçün çalışmısan, bu günə qədər kimsəyə zərrə qədər də olsa, köməyin dəyməyib. Amma Aybəniz özü xəstə olduğu halda, yenə də bizim qayğımıza qalır, bizim hər cür nazımızı çəkirdi. Allah onun köməyi olsun. Onun bizə etdiyi yaxşılıqları unutmaq nankorluq olardı. O, xəstə olanda onu xəstəxanaya sən aparmalıydın. Çünki o, qardaşının əmanətidir. Ona sahib çıxmaq sənin borcun idi. Amma Aybənizə çətin günündə yenə də qardaşları, əmiləri, əmisi oğlanları, dayıları, bacıları həyan durdular. Buna görə sən xəcalət çəkməliydin. Sən isə gəlinimə arvadın vasitəsilə şər-böhtan atmaqla məşğul oldun. Bu haqsızlığın qarışılığını hökmən ödəyəcəksiniz! Gördüyün kimi, bu evi də Aybəniz təkbaşına öz pulu ilə tikdirdi. İndiyə kimi bizdə qaz, su olmamışdı. Onun sayəsində evimizə qaz, su çəkild. Sizin görmədiyiniz kişi işini o, gördü. Hamam, tualet tikdirdi. Əslində onun bu evdə sizdən daha çox haqqı var. Sənin gözün isə həmişə başqalarının halal malında olub. Belə işlər Allah-Təalaya xoş getməz, oğul! Haqsız iş görməkdən, başqalarına böhtan, iftira atmaqdan vaz keçin, yoxsa bunun cəzasını gec-tez çəkəcəksiniz...”

O gündən sonra Rəsul ata-anası ilə qanlı-bıçaq oldu.

1992-ci il aprelin 20-də qaynatam rəhmətə getdi. Qonum-qonşular həyətə yığışmışdılar, amma Rəsul həmin vaxt atasının ölümünü bilə-bilə maşını ilə İran sərhədinə müştəri aparmışdı. Yas mərasiminə də mollanı qonşular gedib gətirdilər. El-oba qaynatamı basdırdıqdan sonra Rəsul həyətə gəldi...

Qaynatamın ölümündən sonra Rəsulgil mənə qarşı açıq erməni siyasəti aparmağa başladılar. Onlar mənim məktub və teleqramların Əsədə çatmasına, həm də Əsədin yazdığı məktubların mənə gəlməsinə hər cür maneçilik yaradırdılar. Onlar mənə gələn məktub və teleqramları poçtdan götürürdülər. Bir sözlə, mənimlə Əsəd arasındakı əlaqələrimizi hər vasitə ilə kəsirdilər. Mən məcbur qalaraq, Əsədə yazdığım məktubları Moskvaya gedən kəndçilərimizə verib, oradan yola saldırırdım.

Əsəd Bakıya gətiriləndən sonra onunla görüşə getdim. Mən görüş zamanı hiss etdim ki, Zakir mənim barəmdə Əsədə nəsə deyib. Sonradan məlum oldu ki, ərim hələ Qırğızıstanda türmədə olarkən kənd uşaqları onun yanına gedib və ikinci uşağının olduğunu Əsədə xəbər veriblər. Əsəd də sevindiyindən türmə yoldaşlarına qonaqlıq verib. Kimsə uşaqlardan gülərək deyib ki, Əsəd qanunsuz uşağına qonaqlıq verir. Bu sözdən sonra Əsəd mənim haqqımda şübhələnməyə başlayır. Mən isə Əsədə bu söz-söhbətlərin qardaşı Rəsul və onun arvadı Səlimə tərəfindən uydurulduğunu söylədim. Əsəd atasının ölümünü artıq bilirdi. Mən isə Rəsulun yaramaz hərəkətləri barədə bircə kəlmə də olsa, ona demədim. Sonra eşitdim ki, məndən bir həftə sonra Rəsul Əsədin yanına gedib. Bu xəbəri mənə oğlum Nicat söylədi. Nicata da Rəsulun oğlu deyibmiş.

Bir gün teleqram gəldi ki, Əsəd xəstələnib. Mən Nicatı evdə qoydum, kiçik oğlumu da götürüb, bacımın qızı ilə Bakıya getdim. O, texnikuma sənəd vermək üçün gedirdi. Əsəd 11-ci kalonda yatırdı. Oraya gedib, görüş üçün ərizə yazdım. Məndən Əsədin nəyi olduğumu soruşdular. Mən də dedim ki, həyat yoldaşıyam. Onlar mənə nədənsə təəccüblə baxırdılar. Əsəd görüşə çox gec gəldi. Mənimlə çox soyuq görüşdü. Uşağı qucağımdan alıb, yerə qoydu və mənim niyə gəldiyimi soruşdu. O, dedi: “Mən səni deyil, anamın gəlməyini istəmişdim. Anamı niyə gətirmədin? Elə bilirdin ki, mən olmadığım zamanlarda sənin etdiyin əxlaqsız hərəkətlərdən

xəbər tuta bilməyəcəyəm?! Artıq mən hər şeyi bilirəm. Onu da bilirəm ki, bu uşaq mənim deyil. Bu uşağın kimdən olduğunu da mənə sən söyləyəcəksən. Rəsul mənə hər şeyi anlatdı. Qardaşımda hətta, sənin əxlaqsızlığın barədə şəkillər də var. Sən düşündün ki, mən türmədəyəm deyə, daha heç nədən xəbərim olmayacaq? Amma sənin bütün hərəkətlərin barədə mənə hər şeyi xəbər verirdilər. Sən Zakirgildə verilən qonaqlıqda iştirak etmisən. Həmin qonaqlıqda boyunbağınının necə qırıldığından da xəbərim var. Burdan birbaş rayona qayıdırsan və uşağın qan analizini mənə göndərirsən! Mən evə qayıdana kimi, sən o evi tərk etməlisən! Mən türmədən çıxandan sonra səni evdə görməyim!..” Əsədi ilk dəfəydi ki, bu cür görkəmdə görürdüm. Onun gözləri qanla dolmuşdu. Mən də nəsə demək istədim. Amma o buna imkan vermədi və dərhal çıxıb getdi.

Mən kor-peşman kəndə qayıtdım. Bütün əhvalatı olduğu kimi qaynanama danışdım. Qaynanam əsəbiləşdi, oğlunun dalısıyca əsib-coşdu. Rəsul və arvadı barəmdə yaydığı şər-böhtan və iftiralar haqqında indiyə qədər nə qardaşıma, nə də əmilərimə bircə kəlmə də söz deməmişdim. Artıq əsəbilərimi cilovlaya bilmirdim...

Bir gün qonşuluqda toy idi. Mən isə əkin sahəsində işləyirdim. Günorta vaxtı idi, gördüm ki, qaynanam məni evə çağırır. Evə gəldim. Səlimə bizim eyvanda oturmuşdu. Mən onunla danışmadığımdan Səliməyə heç fikir vermədim. O, əlində bir kağız parçası tutmuşdu. Üzünü mənə tutub ucadan dedi: “ Bunu sən yazmısan?! Bilirəm ki, sən yazmısan, çünki sənin xəttini yaxşı tanıyıram!”

Mən qaynanamdan soruşdum: “Ana, bu nə danışır?”
Qaynanam dedi: “Qızım, nə danışdığını mən də anlamıram. Guya əlindəki kağıza sən nəsə yazmısan, onu da sizin döşəmənin altından çıxardı. ”Səlimə qolumdan tutub, məni yanında oturtmağa çalışdı. Mən ona qarşı müqavimət göstərməli oldum. Belə ki, onun əlini geri itələyərək, gedib aralıda oturdum. Bundan sonra Səlimə ağzına gələn

söyüşlərlə məni təhqir etməyə başladı. Mən hələ də nə baş verdiyini anlamırdım. Birdən yadıma düşdü ki, bir neçə gün bundan əvvəl Səlimənin kiçik oğlu Akif bizim döşəmənin altında nəsə axtarırdı. Bunu həm oğlum Nicat, həm də mən özüm görmüşdüm. Hətta, həmin vaxt Akif mənə qarşı pis ifadə işlətdiyi üçün Sərvinaz xala ona acıqlanmış və onu həyətdən qovmuşdu. Mən üzümü Sərvinaz xalaya tutub dedim: "Anacan, Səlimənin əlindəki məktubu özü yazıb. Buna siz də şahid olmuşdunuz. Yadınızdadırsa, bir neçə gün bundan öncə, Akif bizim döşəmənin altında guya nəsə axtarırdı. Bax, bu məktubu həmin vaxt bizim döşəmənin altına o, qoyub. Bütün bunlar Səlimənin oyunlarıdır." Sərvinaz xala gülərək dedi: "Bilirəm, qızım, bilirəm. Görünən dağa daha nə bələdçilik." Səlimə bu dəfə də yalanının üstünün açıldığını görüb, sifəti təndirdən təzəcə çıxmış çörəyin üzü kimi qızardı. Bu zaman Səlimənin oğlu və qızı da gəldi. Onlar dedilər ki, analarını evdə çağırırlar. Səlimə ayağa qalxıb gedəndə, birdən əl atıb mənim saçlarımdan tutdu və məni həyətdə sürüməyə başladı. Bunu görən oğlu Ramin və qızı Aygün də analarına kömək edərək, məni şillə-təpiyin altına saldılar. Səsim aləmi götürmüşdü. Bunu görən qaynanam da əlindən heç nə gəlmədiyini görüb, başına-gözünə döyərək, haray-həşir qopardı və qonşuları köməyə çağırdı. Körpə uşağım çığırmağa başladı. Az qaldı ki, uşaq ayaqlar altında qalsın. Qaynanam bircə onu etdi ki, tez uşağı ayaq altından götürdü. Bu zaman qonşumuzun oğlu gəlib, məni onların əlindən aldı. Sonra Səlimə qaynanama da ağzına gələni söylədi. Bu zaman Rəsul, oğlu Rasim, böyük əmim, bir də dayım oğlu Ramil həyətə girdilər. Onlara Rəsul qabaqcadan nəsə demişdi, çünki onların hər ikisi pərt və əsəbi görünürdü. Əmim mənə yaxınlaşdı və heç nə soruşmadan sifətimə bir şillə vurdu. Mən and-aman edərək bu işdə günahsız olduğumu onlara anlatmağa çalışdımsa, kimsə məni dinləmədi. Səlimə üzünü yol ilə gedənlərə tutub deyirdi ki, daha biz bu həyasızla bacara bilmirik, axırda məcbur qalıb əmisini gətirdik ki, bu işi birdəfəlik yoluna qoysun. Sonra

Səlimənin “jildomda” yaşayan bacıları Samirə və Minayə də gəlib, çəpərin qırağında dayanaraq mənə əxlaqsız söyüşlər deməyə başladılar. Onlar səs-küyə toplaşmış adamlara yalandan deyirdilər ki, guya mən gedib Səliməni evində döymüşəm. Bu yalan idi. Əvvəla, mən onunla çoxdan idi ki, danışmırdım, ikincisi də mən onu döyə bilməzdim, çünki Səlimənin evində 6 böyük uşağı vardı. Belə olan halda mən onu necə döyə bilərdim.

Həmin gün əynimdəki təzə aldığım paltarımı Səliməgil cırıb lazımsız hala saldılar. Mən dedim ki, onlardan şikayət edəcəyəm. Onlar dedilər ki, hökumət var ki, şikayət də edəsən.

Həmin axşam dayım oğlu Rəsulu evlərinə çağırıb ki, mənim barəmdə çıxarılan şayiələrə aydınlıq gətirsin. Rəsul orada mənim haqqımda yayılan söz-söhbətlərin onun tərəfindən yayılmasına qəti etirazını bildirmiş və demişdi ki, bu şayiələri guya Aybəniz özü yayır ki, kişilər onunla maraqlansın. Dayım deyib: “Rəsul, bu söz-söhbətlər heç kimsəyə yaraşan və baş ucalığı gətirən işlər deyil. Namus hər ikimizin namusudur. Aybəniz mənim bacım qızıdır, sənin isə qardaşın arvadıdır. Belə biabırçı söz-söhbətlərə birdəfəlik son qoyun! Bu işin axırı yaxşı olmaz! Yox əgər, sənin Aybəniz barəsində əlində dəlil-sübutun varsa, qoy ortalığa, biz də lazımı ölçü götürək!” Bu sözlərdən sonra Rəsul daha bir kəlmə belə demədən çıxıb gedib.

Mən qaynanamla ikinci dəfə Əsədin yanına getdim. Qaynanam mənə qarşı olan haqsızlıqları, Rəsul, Səlimə və Zakir tərəfindən atılan iftira və böhtanları ətraflı şəkildə oğluna danışdı. Və mənim günahsız olduğumu Əsədin nəzərinə çatdırdı. Bundan sonra Əsəd bərk əsbiləşdi və böhtançıların dalısıyca hədə-qorxu gələrək dedi: “Qoy bir burdan çıxım, kimin ailəsinə şər, böhtan atdıqlarını onlara göstərəcəyəm. Xüsusən də Zakirin anasını ağlar qoyacağam. Çünki o, Aybəniz haqqında mənə olmazın yalanlarını danışmışdı. Hər dəfə yanıma gələndə, o mənə ancaq Aybənizdən danışırdı.

Mən də onun yalanlarına inanmışdım. Onlar kimdilər ki, ailəmi, uşaqlarımı ləkələyirlər. Mən onlara göstərəcəyəm! Mənim ailəmə kimsə bir söz deyə bilməz! Deməli, mən içərdəyəm deyə, hər kəs ağzına gələni danışır, eləmi? Burdan çıxandan sonra o, alçaqlardan bunun hamısının hesabını soruşacağam!"

Biz Əsədi güclə sakitləşdirdik. Görüşdən sonra qaynanamla yenidən kəndə qayıtdıq.

Əsəd 24 avqust 1992-ci ildə türmədən buraxılıb evə gəldi.

Ertəsi gün səhər tezdən bir də gördük ki, Səlimə Əsədin gəldiyini bilib, yenə də həyəti başına götürüb, ağzına gələni danışır, mənim ardımca əxlaqsız söyüşlər söyləyir. Əsəd bunu eşidən kimi, onlara yüyürmək istədi, amma qaynanam oğlunun qarşısını kəsib dedi: "Əsəd, bala sən o, ifritəyə baş qoşma, qoy nə qədər danışır, danışsın. O bu həyətə qan salmaq istəyir. Sən ona fikir vermə. Onun məqsədi hamımıza aydındır. Qoy o, it kimi hürsün özüyçün. Sən onlara baş qoşma. O, çalışır ki, sən nəsə deyəsən, ondan sonra arılar kimi tökülüşsünlər bu həyətə. Ona görə də onun dediklərinə əhəmiyyət vermə. Başını aşağı salıb, öz işinlə məşğul ol, oğul." Bundan sonra Əsəd anasının sözündən çıxmadı. Mən də həyətdə işimlə məşğul olmağa başladım. Əsədin türmədən çıxdığını eşidən bütün qohum-əqraba, tanışlar, qonşular, kənd camaatı gəlib, ərimə "keçmiş olsun" dedilər. Rəsul isə qardaşının gəlişini eşitsə də, gəlib ona baş çəkmədi.

Cümə axşamı ailəlikcə həyətdə oturub söhbət edirdik. Bu zaman qonşumuz İlham bizə gəldi və Əsədə dedi ki, gedək bir az təmiz hava alaq. Onların gedişindən bir saat keçmişdi. Mən həyətdə axşam süfrəsi açdım. Bir də eşitdim ki, Səlimənin səsi İlhamgildən gəlir. O, yenə də mənim, əmilərimin, əmim qızlarının ünvanına əxlaqsız söyüşlər söyürdü. Bu zaman qaynanam şam namazını qılırdı. O, namazını qılıb, qurtarandan sonra Səlimənin bizim barəmizdə dediyi ləkəli söyüşləri eşitdi. Sərvinaz xala yenə də böyüklük göstərib, Səliməyə fikir verməməyi tapşırdı. Bir az keçəndən sonra Əsəd pörtmüş və əsəbi halda evə gəldi. Onun gözlərindən qan

damırdı. Mən sakitcə yeməyi stolun üstünə qoyub, yataq otağına keçdim. Əsəd şam yeməyini yemədən yataq otağına gəldi və məni sorğu-suala tutdu: “Aybəniz, bilirəm ki, sənin günahın yoxdur. Səni boşamayacağam, sənə bir çırtma da vurmayacağam. Bilirəm, səni kimsə aldadıb, çünki sən elə qadın deyilsən. Ancaq sən bir dəfə orada olmusan. Əgər mənə düzünü deməsən, səni öldürəcəyəm. De görüm, Səlimədən səni soruşan sürücü kim olub?”

Mən dedim: “Əgər bunu sənə Səlimə deyibsə, elə isə qoy həmin sürücünün adını da desin. Məni soruşan adam gəlib, mənim həyətimdə soruşardı. Əgər belə bir şey olardısa, bunu hökmən anan da bilərdi. Əgər mənə inanmırsansa anandan soruşa bilərsən. Mənim barəmdə söz-söhbəti niyə ancaq Səlimə yayır? Niyə başqaları bircə dəfə də olsun haqqımda artıq-əksik söz danışmayıb? Sən türmədə olanda, mənim hansı əzab-əziyyətlər çəkdiyimdən xəbərin olmadı. Mən ağır xəstə idim, əsəbimindən ağzım qulağımın dibinə getmişdi, gözüm çevrilmişdi, canımla əlləşirdim. Mənə ancaq əmilərim, bacılarım, dayılarım kömək etdilər. Onlar olmasaydılar, mən çoxdan ölmüşdüm. Anan Allah şahididir. Bütün bu olaylar hamısı torpaq üstündədir. Qardaşın bizim həyəti də almaq istəyirdi. Onlar məni bezdirib, bu evdən qaçırtmaq istəyirdilər. Rəsul ilə Səlimə başıma olmazın müsibətlərini gətiriblər. Amma rəhmətlik atan Rəsulun cavabını verəndən sonra o, atan ilə də düşmən kəsildi. Məni həyətdə döydülər, saçımdan tutub sürüdülər. Anan olmasaydı, kiçik oğlum Səlimənin ayaqları altında qalacaqdı. Mən bütün olanları sənə deyib, qanını qaraltmaq istəmirdim. Sən isə yenə də başqalarının yalan sözlərinə inanıb, məni günahkar çıxarmaq istəyirsən. Bax, gör qardaşın mal-heyvan tövləsini harada tikib? Heç kimə demədən, o sənin yerində həm də tualet tikib. Atan qardaşlarının torpaq payını verib. Rəsul istəyir ki, sənin də torpağına şərik olsun. O, deyirdi ki, onun dörd oğlu var və bu həyətdən onlara da pay düşməlidir. Torpaq üstündə Rəsul hər gün qoca atanla savaşırdı. O, istəmirdi ki, atan sənə bu

həyətdən torpaq versin. Atanın bütün mülkünə o, sahib çıxmaq istəyirdi.Onlar mənim barəmdə yalandan böhtanlar, iftiralar söyləyirdilər ki, mən acıq edib, bu evdən gedim. Amma mən bu evdə atanın, ananın, uşaqlarımın və bir də sənin xatirinə qaldım. Sizə görə bu evi tərk etmədim. Rəsul təkcə mənə deyil, hətta əlil əmimə də böhtan atmışdı. Guya, əmim gecə vaxtı onun qarajına girib. Halbuki yazıq əmim yaxınlıqdakı bərbərxanaya gedənə qədər yarım saat vaxt çəkir."

Həmin axşam Əsəd məni dinlədikdən sonra daha bir söz demədi. Səhərisi o, evdən çıxıb harasa getdi. Və axşamtərəfi yenidən qayıtdı. Əsəd yenə də əsəbi görünürdü. O məni yataq otağına çağırdı, qapını arxadan bağladı və bir söz demədən yumruğunu işə saldı. Ərimdən məni niyə vurduğunu soruşdum. O, dedi ki, mən ona düzünü deməmişəm, onu aldatmışam. Bildim ki, yenə də onun qulağını kimsə doldurub. Səsə qaynanam gəldi, oğlunun üstünə qışqırdı: "Bəsdir, Əsəd, bəsdir! Mən gəlinimə inanıram. Oğul, başqalarının sözü ilə oturub-durma. O, adamlar səni istəməyənlərdir ki, Aybənizin haqqında bohtanlar söyləyirlər. Sən onlara inanma! Onlar sənin evini dağıtmaq istəyirlər. Sənin gül kimi iki balan var, heç olmasa onlara yazığın gəlsin!"

Bu dəfə Əsəd anasını dinləmədi. O, dedi:

- Ana, Aybəniz daha bu evdə yaşaya bilməz, çünki o mənə yalan söyləyib.
- Hardan bilirsən ki, Aybəniz sənə yalan söyləyib? Sənin qulağını yenə kim doldurub, evə göndərib? Başqalarının yalan sözlərinə inanmaqdan usanmadınmı?! Oğul, Aybənizdən ötrü müqəddəs kitabımız olan Qurani-Kərimə də and içə bilərəm. Gəl, sən Aybəniz barədə haqsız günaha batma, sonra peşman olarsan. Sənin evini öz əlinlə yıxmaq istəyirlər. Niyə bunu görmək istəmirsən?! Rəhmətlik atanı da Rəsulla Səlimə çərlədib öldürdülər!
- Yox, ana, Aybəniz bu evdən getməlidir!
- Oğul, gəl daşı tök ətəyindən. İnadkarlıq etmə! Ananı dinlə. Ana balasına heç zaman yalan söyləməz. Mənə inan! Aybəniz

sənin kəndində ən namuslu, ən ləyaqətli, ən işgüzar, ən hörmətli, ən bacarıqlı, ən səliqəli və ən zəhmətkeş gəlindir, həm də çox mehriban, qayğıkeş anadır. Əsəd, gəl şeytana uyub, günah işlətmə!

- Ana, dedim ki, Aybəniz bu evdən bu gün, elə bu dəqiqə getməlidir! - Əsəd vəhşi heyvan kimi bağırdı.

- Axı, niyə getməliyəm? Günahım varsa, onu sübut elə, mən də bilim. Əgər günahımı sübut eləsən, dinmzə-söyləməz uşaqlarımı da götürüb gedərəm.

- Sübut etməyə heç bir ehtiyac yoxdur. Sən burdan rədd olub getməlisən! Uşaqlar isə burada qalacaq. Tək gedəcəksən! - Əsəd yenə qəzəblə çığırdı.

- Uşaqlar mənsiz, mən də uşaqlarsız qala bilmərik, Əsəd. Sən Allah uşaqları da ver, özümlə aparım - dedim.

- Dedim ki, sən bu evdən təkcə itilib, getməlisən! Sənin burada daha yerin yoxdur! - Əsəd ucadan qışqırdı.

Mən mübahisə etməyin yersiz olduğunu anladım. Çünki Əsəd barəmdə artıq qərarını vermişdi. Ona görə də qaynanamla görüşüb, gecəykən əmimgilə gəldim. Gedərkən qaynanam məni qucaqlayıb ağladı və dedi:

- Qızım, sən heç narahat olma. Allah-Təala gec-tez sənə nahaqdan böhtan atanların cəzasını verəcək!

Əmim məndən uşaqları niyə gətirmədiyimi soruşdu. Mən də əhvalatı olduğu kimi ona söylədim. Əmim əsbiləşdi:

- Deyəsən, bunlar lap ağını çıxardılar. Başa düşmürlər ki, kimsə sahibsiz deyil. Aybəniz, sən fikir eləmə. O, Əsəd də bir ay keçməz it kimi peşman olub, özü sənin ayağına gələcək. O zaman görəcəyik, o mənə nə cavab verəcək?

Mən analıq məzuniyyətində olan süpürgəçi Aynişanın yerində bir neçə aylıq işləməyə qərar verdim. Kimsəyə yük olmaq istəmirdim, zəhmətimlə qazandığım çörəyi yemək istəyirdim. Evdən ayrıldığımın on beşinci günü idi. Bir də gördüm ki, Əsəd gəldi və məndən utanırmış kimi, başını aşağı dikib astadan dedi:

- Əlindəki süpürgəni at, evə gedək. Uşaqlar xəstədir, anam onları saxlaya bilmir. Balaca İlqar da ağlayaraq, hey səni soruşur.

Mən briqadirimizə uşaqlarımın xəstə olduğunu, həyat yoldaşımın dalımca gəldiyini ona söylədim və ondan getmək üçün icazə aldım. Avtobus dayanacağına kimi Əsədlə birlikdə gəldik. Tanış adamlardan kimsə qarşıma çıxmadı ki, ondan əmimgilə sifariş göndərib, kəndə getdiyimi söyləyim. Dayanacaqda Mədinə xalanı gördüm. Ona dedim ki, uşaqlar xəstədir, yoldaşım gəlib, onunla kəndə getdiyimi əmimgilə xəbər versin. Bu zaman yanımızda bir qırmızı rəngli maşın dayandı. Əsəd mənə dedi ki, evə bu maşınla gedəcəyik. Biz həmin maşına mindik. Maşın çaya yaxınlaşanda, Əsəd sürücüyə dedi ki, maşını meşəyə tərəf sürsün. Mən gördüm ki, sürücü maşını kənd yolundan kənara çıxarıb, başqa istiqamətə döndərdi. Mən bunu görcək ucadan qışqırdım:

- Qardaş, sən Allah oraya sürmə! Maşını saxla, mən düşüm, ərim məni öldürmək istəyir!

Bu zaman sürücü üzünü Əsədə tutub dedi:

- Bəs deyirdin, hər şey sakitliklə həll olunacaq?
- Maşını saxla, yoxsa özümü yerə atacağam! - deyə yenidən qışqırdım.
- Bacım, bir sakit ol! - sürücü dedi.

Mən maşının qapısını açmaq istədim, ancaq qapılar bağlı idi. Mən bir əlimlə “knopkanı”, bir əlimlə də qapının ruçkasını açdım. Əsəd bunu gördü və əl atıb, qolumdan tutdu. Sürücü maşını saxladı. Mən özümü yerə atdım, Əsəd də arxamca yerə düşdü. Mən dönüb maşının nömrəsinə baxmaq istədim, ancaq Əsəd buna imkan vermədi. O, tez əllərimi tutub, arxaya qavırdı və üzümü meşəyə tərəf çevirdi. Əsəd məni itələyə-itələyə meşənin dərinliklərinə tərəf aparmağa başladı. Mən ona müqavimət göstərirdim. Ona yalvardım ki, məni öldürməsin. Ona heç bir günahımın olmadığını söylədim, nahaqdan onun qatil olmasını istəmirdim. Ondan heç olmazsa balalarına yazığı gəlməsini rica etdim. Ərimə yalvardım ki,

uşaqlarımı yetim qoymasın. Əsəd isə yalvarışlarıma məhəl qoymayaraq, məni sürüyə-sürüyə meşəyə tərəf aparırdı. Əsəd bərkdən bağırdı:

- Mən əvvəlcə sənin sağ qolunu, sonra isə sol qolunu sındıracağam ki, mənə düzünü deyəsən. Əgər düzünü deməsən, səni öldürəcəyəm. İndi de görüm, kiminlə olmusan? Düzünü desən, sənə heç bir şey etməyəcəyəm. De görüm, o, adam kimdir? Bilirəm ki, o, adam mənim düşmənimdir, mənə görə səni yoldan çıxarıb. Onun adını söyləsən, canını bağışlayacağam.

Mən and-aman etdim:

- Əsəd, nəyə deyirsən and içim ki, mən sənə heç bir zaman xəyanət etməmişəm. Sənin qulağını yalanlarla doldurublar. Bu bohtanın, iftiranın adıma kim tərəfindən atıldığını sən də yaxşı bilirsən. Gəl, nahaqdan günaha batma! Əgər həmin adamı tanıyırsansa, söylə, mən də bilim. Əgər bu doğru olarsa, o zaman mən özüm-özümü öldürərəm. Bir də ki, mən kənddə nəslimizin başını aşağılayan heç bir əksik hərəkət etmərəm. Heç vaxt isəmərəm ki, qardaşım, əmilərim, dayılarım, qohum-əqrabam el içində, kənd arasında rüsvay olsun. Rəsul getsin, bacısının dərdini çəksin, onun etdiyi əxlaqsız hərəkətlər barədə bütün kənd danışır. Rəsul da istəyir ki, nəslimizi ləkələsin. Əmilərim, qardaşım, dayılarım gəldi Rəsula dedilər ki, Aybəniz haqqında deyilənləri sübut etsin. Rəsul isə heç bir söz deyə bilmədi. Həmin vaxt gülməşəkər qardaşın başını aşağı salıb, susdu.

Sözümü qurtarmamış Əsəd qolumu mökəm burdu, hiss etdim ki, qolum sındı, ağrıdan bağırdım. Səsim meşədə əks-səda verdi:

- Əsəd, bunu bilməlisən ki, sənin əsl düşmənin qardaşın Rəsul və onun arvadı Səlimədir. Mən sənə indiyə qədər nə vaxt yalan demişəm?! Sən uşaqlarımın atasısan, sənə necə xəyanət edə bilərəm?! Bir düşün! Sən hələ qardaşın arvadının necə qadın olduğunu yaxşı bilmirsən. Sən türmədə olanda, onların Sərvinaz xala ilə Musa əminin başına gətirdikləri

olmazın oyunlarından sənin xəbərin yoxdur. Qardaşlar arasına qan düşməsin deyə, bütün bunları sənə söyləmədim. Bütün bunlar qardaşın arvadı Səlimənin uydurmasıdır.

Bu zaman Əsəd əl atıb boğazımdan yapışaraq, möhkəm sıxdı, nəfəsim kəsilirdi, xırıldamağa başladım. O, xırıldadığımı görüb, boğazımı buraxdı və yenidən sorğu-suala tutdu. Bu zaman o, səs eşitdi. Əsəd məni tez iri kolluğa itələdi ki, kimsə görməsin. Amma deyəsən, gələn yox idi. O məni kolluqdan çıxardıb, yenidən işgəncə verməyə başladı. Mən taqətdən düşmüşdüm, ayaq üstündə dura bilmirdim, başım hərlənirdi. Birdən gözlərim qaraldı, başım üstə palçıqlı dərin kanala yıxıldım. Ayılanda başımın üstündə Əsədin dayandığını gördüm. Deyəsən, o, etdiyi hərəkətə görə peşman olmuşdu. O, dedi ki, məni evə aparacaq. Üst-başım palçıq idi. Bu halda evə necə gedəcəkdim?! Mən dedim ki, indi bu halda onlara gedə bilmərəm. Yaxşı olar ki, əmimgilə gedim. İndi onlar məni axtarırlar. Mən saat 5-də evdə olmalı idim. Əsədə dedim:

- Əsəd, əgər məni kəndə aparsan, sənin barəndə şikayətçi olmaram. Bu barədə kimsəyə bir söz deməröm.

Əsəd razı oldu. O məni kəndə gətirdi.

Mən Rəsul və arvadı Səlimə barədə mənə bohtan atdıqlarına görə, dəfələrlə polisə şikayət etmişdim. Amma buna baxmayaraq, indiyə kimi onlar haqqında heç bir tədbir görməmişdilər. Sonradan məlum oldu ki, onlar polisləri də qandırıblar ki, guya mən əxlaqsız qadınam və mənə baş qoşmasınlar.

Bu hadisədən az müddət keçəndən sonra yerli hökumətlə özümə əyin-baş götürmək üçün evimə gəldim. Gördüm ki, evimin səliqə-sahmanı pozulub, qızıl-zinət əşyalarım, palaz, xalça, yorğan-döşək, divar örtüklərim, balışlarım, pərdələrim, 29 metrlik “daroşka”larım, bir sözlə, evdə nə qiymətli əşyalarım varsa, hamısını daşıyıb aparıblar. Məlum oldu ki, Əsəd iştirakım olmadan, məhkəmə yolu ilə məni boşayıb, özü də harasa çıxıb gedib. Onlar kiçik oğlumu da məndən gizlətdilər və yerini söyləmədilər. Nicatı özümlə aparmaq istədim, amma

onu da vermədilər. Mən kor-peşman yenidən əmimgilə qayıtdım.

1992-ci il dekabrın əvvəlində bir də gördüm ki, Nicat əynində bir mayka ilə əmimgilə gəldi. Mən onu bu halda görəndə, bir ana kimi ürəyim sızladı, qəzəbləndim. Nicatı geri göndərdim ki, gedib paltarlarını alıb gətirsin. Nicat yenə də lüt qayıdıb üstümə gəldi. Uşaq dedi ki, Rəsulun uşaqları ona paltarlarını vermədilər. Sonra Rəsul məndən polisə şikayət edərək bildirib ki, guya mən onun evinə daş atmışam. Məni polisə çağırdılar. Mən də izahatımda yazıb göstərdim ki, Rəsulgil mənə bohtan atır və yalandan şikayət ediblər. Sonra mən südəmər körpəmi onlardan almaq üçün məhkəməyə müraciət etdim. Qanunla hər iki uşaq anada olmalı idi. Amma onlar haqsız yerə uşaqları anadan zorla alaraq, qanunsuz hərəkətə yol vermişdilər. Üç dəfə məhkəmə oldu.

Nəhayət, 1993-cü ildə mən qanuni yolla uşaqlarımı onlardan geri aldım. Rəsulgil uşaqlarımı mənə qarşı öyrətmişdilər ki, guya mən onların anası deyiləm, onların anası ölüb. Mən isə bütün bunlara dözür, səbr edirdim.

Bir müddət keçəndən sonra kənddən mənə xəbər göndərdilər ki, gəlib cehizlərini aparsın. Mən də dedim ki, evdə cehiz qoyublar ki, gedib nəsə gətirim? Sonra Əsəd deyib ki, bəlkə onun yenidən bu evə gəlmək fikri var. O bunu ancaq yuxusunda görə bilər. Bir də eşitdim ki, min bir əzab-əziyyətlə tikdiyim evi yandırıblar. Daha bu qədər də vicdansızlıq olmazdı, onlar mənim başıma gətirdilər. Mənim illər uzunu çəkdiyim zəhməti heç eylədilər. Amma mən buna da dözdüm.

Bir dəfə yol ilə Nicatı məktəbə aparanda, Rəsulun oğlu Akif maşını üstümüzə sürdü. Oğlum Nicat bərk qorxmuşdu. Əsəd mənə dəfələrlə sifariş göndərmişdi ki, gəlib məni qaldığım yerdə öldürəcək. Daha sonra öyrəndim ki, Rəsulgil məni analıqdan məhrum etmək üçün məhkəməyə müraciət ediblər. Rəsul dayısı oğlu Oktayla məhkəməyə gəlib, vəkillə mənim barəmdə olmazın haqsız söhbətlərini ediblər. Onlar vəkilə çoxlu pul təklif ediblər ki, məhkəmə məni analıqdan məhrum

etsin. Amma vəkil nədənsə onlardan şübhələnib və onları otağında sorğu-suala çəkib. Onlar and-aman ediblər ki, guya məndən daha boğaza yığılıblar, el içində biabır olublar. Guya mən əxlaqsızın, pozğunun birisiyəm, dayılarım, əmilərim, qardaşım, bütün qohum-əqrabam məndən üz döndərib. Bu zaman kəndçilərimdən biri notariusda sənəd təsdiq etdirirmiş. O, söhbətin mənim barəmdə olduğunu eşidib, ayaq saxlayaraq vəkillə onlar arasındakı danışığın şahidi olub. Axırda Rəsul vəkilə deyib ki, nə edirsənsə et, ancaq bizi bu qancığın əlindən qurtar. Bunu eşidən kimi, kəndçimiz İltifat içəri girib, üzünü Rəsula tutub onun cavabını layiqincə verib. O, deyib:

- Rəsul, Aybəniz sənin bacının tayı deyil. İndicə dediyin o əxlaqsız sözlərə Aybəniz deyil, bacın Tahirə layiqdir. Bütün kənd sənin bacını da, Aybənizi də yaxşı tanıyır. Bəsdir, yazıq qız haqqında bu qədər bohtan atdınız! Sizin heç Allahdan qorxunuz yoxdur?! Niyə o, qızı evindən-eşiyindən didərgin salmızınız? Niyə onların evini dağıtmısınız? Allah-Təala bu cür haqsızlığın əvəzini gec-tez sizdən alacaq!

Sonra İltifat Rəsulgilin mənim başıma gətirdikləri müsibətləri yerli-yataqlı vəkilə danışıb. Allah onun köməyi olsun. Bundan sonra vəkilə həqiqət aydın olub və işi götürməkdən vaz keçib.

Bir müddət keçdikdən sonra ailəmin dağılmasında, iki azyaşlı uşağımın qapılara düşməsində, əmlakımın dağıdılmasında, evimin yandırılmasında Rəsulun və onun ailə üzvlərinin günahkar olması barədə rayon məhkəməsinə şikayət ərizəsi yazdım. Məhkəmənin keçirilməsinə Rəsulgil bilərəkdən hər vasitə ilə maneçilik törətməyə çaslışırdılar. Onlar məhkəməyə gəlməyərək, qəsddən onun müddətini uzadırdılar. Sonradan bizə məlum oldu ki, Rəsul məhkəməyə çoxlu pul verib. Ona görə də, iş bu qədər uzanırmış. Biz işin yubanması barədə məhkəməyə müraciət etdikdə, onlar dedilər ki, guya bu barədə hələ ki məhkəmə təhqiqatı davam edir.

Bir gün eşitdik ki, Rəsulun on dörd yaşlı oğlunu maşın vurub öldürüb. Mən ürəyiyumşaqlıq edib, məhkəməni təxirə

saldırdım. Bu hadisəyə görə üzüldüm. Övlad acısı ağırdır. Allah heç düşmənimə də övlad dağı göstərməsin.

Bir ildən sonra Rəsulu da narkotika üstündə həbs etdilər. Sonra Səlimə sağalmaz xəstəliyə düçar oldu. Həkimlər onun ömrünə 6-7 ay qaldığını söyləyiblər. İndi o, evdə oturub, həyatının son günlərini sayır...

Bu hadisədən sonra Əsəd Rusiyadan qayıdıb gəldi. O, əmimgilə gələrək, bizdən və əmimdən üzr istədi, mənə qarşı etdiyi hərəkətlərdən son dərəcə peşman olduğunu bildirdi. Əsəd etiraf etdi ki, bütün olanların əsas səbəbkarı qardaşı Rəsulla onun arvadı Səlimə olublar. O zaman məni dinləsəydi, indi ailəsi bu günə qalmazdı. Hər halda ziyanın yarısından qayıtmaq da xeyirlidir. Allah-Təala hər şeyi yoluna qoydu. İndi ailəmizlə yenidən bir yerdəyik. Həyatın bütün ağrı-acıları artıq geridə qaldı. Həyat yenə də əvvəlki tək öz axarıyla davam edirdi...

24.09.2013.

Həyat üzümə gülmədi

(Həyat hekayəsi)

“İnsan öz varlığını, ölüm qorxusunu müəyyən edir. Daim həyəcanda və təhlükədə olmaq insanın yarandığı gündən ömrünün axırına kimi onun yol yoldaşıdır. İnsan heç zaman qorxudan xilas ola bilmir. Ən yaxşı halda belə o bu qorxunu bir qədər azalda bilir. Mən indi başa düşə bilirəm ki, daim həyəcan keçirmək, qorxu və iztirablar içində yaşamaq insanın əsl mahiyyətidir.”

Mən də başqaları kimi həyatda sevib-sevilmək, xoşbəxt olmaq istəyirdim. Ancaq ailəmizdə elə vəziyyət yaranmışdı ki, kiminləsə ailə qurmaq məsələsini ancaq valideynlərim, xüsusən də atam həll edirdi. Ailədə üc bacı, iki qardaş idik. Ucqar dağ rayonunun bir kəndində yaşayırdıq. O zaman kəndimizdə üçuq-sökük bir səkizzillik məktəb vardı. Kimsə bu məktəbi bitirdikdən sonra, təhsilini davam etdirmək istəyirdisə, o, bizim kənddən 7-8 kilometr aralıda yerləşən qonşu kənddəki orta məktəbə getməli idi. Mən isə kəndimizdəki məktəbin yalnız dördüncü sinfini bitirdim. Bundan sonra atam məni bir daha məktəbə getməyə buraxmadı. Mənim isə oxumağa böyük həvəsim vardı. Müəllimlərim də dəfələrlə evimizə gəlib, atamdan mənim məktəbə gəlməyimi xahiş etmişdilər. Amma hər dəfə də atam qapımıza gələn müəllimlərə: “Qız uşağı hara, oxumaq hara?!” deyərdi. Atam mən də daxil olmaqla, bacılarımın heç birisinin orta təhsil almasına imkan vermədi. Beləliklə, uşaqlıq arzularımızı, xəyallarımızı erkən yaşda qəlbimizdə əbədi dəfn etdik. Hər bir insan uşaqlığını yaşamalıdır, yoxsa yaşanmayan bu arzular gələcəkdə daxildə “travma”ya çevrilərək, yaşadığın müddətcə sənə əzab verir.

Bəzən belə "travma"lar sakit təbiətli adamı, aqressiv bir insana çevirə bilir. Məndən böyük bacılarımı atam ərə verəndən sonra növbə mənə çatdı. Digər bacılarım kimi, atam məni də sevmədiyim, xasiyyətinə bələd olmadığım, yaşca məndən 10 il böyük olan bir adama ərə verdi. Rəşid əvvəllər Rusiyada olmuşdu, ancaq orada işləri düz gətirmədiyindən yenidən kəndə qayıtmışdı. Bilirsiniz ki, sevmədiyin birisi ilə yaşamaq hər bir bəşər övladı üçün cəhənnəm əzabıdır. Düzü, mən kəndimizə başqa yerdən gələn, məktəbimizdə riyaziyyat fənnindən dərs deyən, mənlə həmyaşıd olan cavan müəllimi sevirdim. Amma onun bu gizli sevdamdan xəbəri yox idi. Vaqif müəllim kənd soveti tərəfindən ona ayrılmış evdə, Pakizə xalagildə qalırdı. Pakizə xalanın iki oğlu var idi. Onların hər ikisi ali təhsil almışdılar, şəhərdə yaşayırdılar. Oğlanları arada analarına baş çəkməyə gəlirdilər. Pakizə xala Vaqif müəllimin yeməyini hazırlayır, pal-paltarını yuyurdu.

Bir axşam mən evdəkilərdən xəbərsiz yemək hazırlayıb, Pakizə xalagilə getdim və yeməyi xalaya verdim ki, Vaqifə yedizdirsin. Amma yeməyi mənim gətirdiyimi müəllimə bildirməməsini Pakizə xaladan dönə-dönə xahiş etdim. Bu hadisə hələ mən ərə getməmişdən əvvəl baş vermişdi.

Bir dəfə də Vaqif müəllim məktəbdə olanda Pakizə xalagilə getdim. Gördüm ki, o, həyətdə müəllimin paltarlarını yuyur. Mən Pakizə xalaya kömək etmək məqsədilə ondan paltarları yumağımı xahiş etdim. Pakizə xala gülərək xahişimi yerə salmadı və əlini paltar yuyulan vannadan çəkib:

- Elə isə mən də bir çay dəmləyim, ana-bala içərik - dedi.

Mən paltarları yuyub, qurumaq üçün ip üstünə sərdiyim zaman Vaqif müəllim gəlib çıxdı. Düzü, müəllimin qəfil gəlişindən Pakizə xala da çaşıb qaldı. O, Vaqif müəllimdən soruşdu:

- Oğlum, xeyir ola, bu gün nə tez gəldin?!

- Pakizə xala, dərs zamanı nədənsə özümü çox pis hiss etdim. Həmkarım məni əvəz etdi. Direktor evə gedib, bir az dincəlməyimi məsləhət bildi. Başım bərk ağrıyır. Heç bilmirəm

nədəndir. Tibb məntəqəsinə də getdim. Kənd həkimi Əflatun mənə bir ağrıkəsici dərman verdi, ancaq o da işə yarımadı.
- Oğlum, sən heç narahat olma, mən onun çarəsini bilirəm. İndi sənə bir qəşəng kəklikotulu çay dəmlərərm, sən də içərsən. Ondan sonra baş ağrısından əsər-əlamət qalmayacaq.
- Pakizə xala , deyirsiniz bu işə yarıyacaq?
- Əlbəttə, yarıyacaq. Bu resepti artıq xalan çoxdan sınaqdan çıxarıb. Hə, tanış etməyi unutdum. Vaqif, oğul, bu qonşumuz Nərgiz baladır. Bax, bu paltarların hamısını əlimdən alıb o, yudu, mənə imkan vermədi.
Mən utandığımdan başımı aşağı dikib, dərsini bilməyəm şagird kimi Pakizə xalanın yanında dayanmışdım.
- Çox şad oldum, Nərgiz xanım. Böyük zəhmət çəkmisiniz.
- Heç bir zəhməti yoxdur, mən sadəcə Pakizə xalaya kömək etmək istədim, - deyə başımı qaldırmadan dilləndim.
- Pakizə xala , mən bir az uzanım, bəlkə başımın ağrısı ötüb keçdi. Məni bağışlayın, Nərgiz xanım, - Vaqif müəllim üzünü mənə tutub üzrxahlıq etdi.
- Yaxşı, oğlum, sən get, uzan, istirahət et. Mən də kəklikotulu çayı həmən dəmləyirəm. - Pakizə xala əl-ayağa düşdü.
Mən Pakizə xalayla sağollaşıb, evimizə getmək istərkən:
- Hara gedirsən, Nərgiz? Görmürsən, çay dəmləyirəm. Dəmlədiyim kəklitotulu çaydan içməmiş səni heç haraya buraxan deyiləm. - Pakizə xala mənə evə getməyə icazə vermədi.
- Pakizə xala, yaxşı düşməz, qonşulardan görən olar. Sonra adıma söz çıxararlar. Kəndimizin adamlarının xasiyyətini məndən yaxşı bilirsən ki. Atam eşidər, mənimçün heç də yaxşı olmaz, - deyə mən qalıb, çay içməyə qəti etiraz etdim.
- Elə isə başqa zaman səni hökmən gözləyəcəyəm. Mən də tək qalıb darıxıram, vaxtın olan kimi, bizə baş çəkərsən. Sən haqlısan, qızım. Yersiz söz-söhbətdən, dedi-qodudan mənim də zəhləm gedir. Yaxşı get, ancaq məni yaddan çıxarma ha! - Pakizə xala məni həyətin başına kimi ötürdü.

Evə gəldim. Yaxşı ki, atam evdə deyildi. Mən boş otaqların birinə girib, çarpayıda uzandım və Vaqif müəllim haqqında düşünməyə başladım. İçimdə indiyə qədər hiss etmədiyim, duymadığım qəribə hallar baş qaldırdı.Hiss edirdim ki, ürəyim tez-tez döyünür, həyəcanlanıram, üzümdə qəribə təbəssüm yaranır, gözlərimin önündə tez-tez Vaqifin gülümsəyən sifəti canlanırdı. Darıxmağa başladım, sıxıldım, otaq mənə darısqal gəldi, nəfəs almağım çətinləşdi, sanki otaqda hava çatışmırdı. Tez yerimdən qalxıb, həyətə düşdüm, bağçaya girdim. Gülləri qoxuladım, dərindən bir neçə dəfə nəfəs aldım. "Axı məndə heç zaman belə bir hal olmamışdı. Niyə birdən-birə canım sıxıldı?" deyə düşündüm.

Ertəsi gün yenidən Pakizə xalagilə getmək istədim. Amma oraya getmək üçün bir bəhanə tapa bilmədim. Məni oraya çəkib aparanın hansı qüvvə olduğunu çox-çox sonralar anladım. Anladım ki, bu istək imiş, bu bir sevgi imiş. Yəni heç kimin bilmədiyi, duymadığı, hiss etmədiyi gizli bir eşq yaşamışam həmin vaxt. O zaman mən hara eşq, məhəbbət hara. Mən bütün bunları sonradan anladım. Mən hər dəfə Vaqif müəllimi görəndə, özümdən asılı olmayaraq nitqim tutulur, danışa bilmir, bədənim titrəyirdi. Pakizə xala bunu Vaqifə utandığım üçün bu hala düşdüyümü izah edirdi. Vaqif müəllim isə həmin vaxt sadəcə gülümsəyərdi. O, güləndə sifəti daha da cəlbedici görünürdü...

Rəşidlə evlənməyimizdən 3 il keçməsinə baxmayaraq, hələ də uşağımız olmurdu. Hər ikimiz ayrı-ayrı həkimlər tərəfindən müalicə olunmağımıza baxmayaraq, nəticəsi olmadı. Conradan qadın həkimim dedi ki, problem sənin kişindədir. Mən bunu Rəşidə söyləyəndə, o mənim üstümə bərk qəzəbləndi. Dedi ki, onda heç bir problem yoxdur. Bir il də ötüb keçdi. Rəşid içkiyə qurşanmışdı. Buna görə atam onu bir neçə dəfə məzəmmət etmişdi. Amma ərim atamı da dinləmədi. Atama cavabında dedi ki, o, kefindən deyil, dərdindən içir. Beynimdə heç kəsin ağlına gəlmədiyi bir fikir dolaşırdı. Əlbəttə, bu çox riskli bir plan idi. Bu işi etsəydim və kimsə bundan

xəbər tutsaydı, o zaman gərək özümü öldürərdim. Amma gələcəkdə ailəmin dağılmaması üçün mən bu planı həyata keçirməyə qərar vermişdim. Biz qadınların beyninə nə düşdüsə, onu etmək üçün hər vasitəyə əl atırlar. Hətta, bu onların həyatı bahasına başa gəlsə belə.

Bir gün yuxu dərmanı əldə etdikdən sonra, bir bəhanə ilə yenə də Pakizə xalagilə gəldim. Pakizə xala məni görcək çox sevindi, onu yaddan çıxarmadığıma görə mənə dualar etdi. O, uşağımın olmadığını bilirdi. Ona görə də Pakizə xala Allahdan mənə tez bir zamanda bir övlad verilməsini istədi və bunun üçün əlini Tanrının dərgahına qaldırdı. Həmin vaxt Rəşid nəyə görəsə Bakıya getmişdi. Mən ev işlərində Pakizə xalaya kömək etdim. O, dedi ki, bir azdan Vaqif müəllim də məktəbdən gələcək, ona yemək hazırlamaq lazımdır. Mən dedim ki, yeməyi özüm hazırlaram. Pakizə xalaya dedim ki, oturub bir az istirahət etsin. Bir saatdan sonra Vaqif müəllim də gəldi. Yemək artıq hazır idi. Vaqif müəllim məni görcək dedi:

- Nərgiz xanım, xoş gəlmisiniz. Çoxdandır ki, görünmürsünüz. Pakizə xaladan soruşurdum sizi.

- Çox sağ olun, Vaqif müəllim. Düzdür, çoxdan idi ki, gələ bilmirdim. Cəmi bir neçə dəfə gəlmişdim, o zaman siz də məktəbdə idiniz. Amma Pakizə xala üçün çox darıxmışdım. Ona uzun müddətdir ki, kömək əlimi yetirə bilmədiyimə görə utanırdım. Bilirsiniz də kənd yeridir, hərənin ağzından bir hava çalınır. Ərli qadının belə yerə gəlməsinə yaxşı baxmırlar.

- Haqlısınız, Nərgiz xanım. Doğrudan da, kəndinizin qəribə xüsusiyyətləri var, - deyə Vaqif müəllim həyətdəki vannikdə əl-üzünü yuyub, paltarını dəyişmək üçün evə girdi.

Vaqif müəllim yeməyini yedikdən sonra dedim:

- Pakizə xala, indi bir çay dəmləyim, birlikdə içək.
- Yaxşı, qızım, dəmlə içək. - Pakizə xala tez dilləndi.

Xəyalımda isə nəyin bahasına olursa-olsun kimsəyə məlum olmayan planımı gerçəkləşdirmək idi.

Çayı dəmlədikdən sonra mən həm Vaqif müəllimin, həm də Pakizə xalanın stəkanına yuxu dərmanı atdım. Çayı içdikdən

10 -15 dəqiqə sonra Pakizə xala dedi ki, nədənsə yuxusu gəlir. Vaqif müəllim də mənimlə sağollaşıb, otağına keçdi. Bildim ki, onun da yuxusu gəlir. Mən də dedim ki, artıq gecdir, evə gedim. Vaxt keçsin deyə, ayağa qalxıb, stəkanları yığışdıraraq mətbəxə apardım. Qəsdən bir neçə dəqiqə mətbəxdə yubandım. Gördüm ki, Pakizə xalanın xorultusu eşidildi, Vaqif müəllimin də səsi gəlmir. Mən asta addımlarla Vaqifin otağına yaxınlaşdım. O da çarpayısında yuxuya getmişdi. Mən fürsəti əldən verməyərək, tez otağa girdim və Vaqifin həqiqətən də yatdığına tam əmin olmaqdan ötrü onu bir neçə dəfə səslədim. Ondan cavab gəlmədiyini görüb, Vaqifin yanında uzandım...

Sonradan nə baş verdiyini o, hiss etməsin deyə, hər şeyi səliqə-sahmana saldım.

Ertəsi gün ərim şəhərdən qayıtdı. Həmin axşamı Rəşid yenə içmək istədi, amma mən qoymadım. Ona dedim:

- Rəşid, bu içki səni kişilikdən də salıb. Heç olmasa bu axşam içmə! Gəl bu gecəni bir-birimiz üçün yaşayaq. Bəlkə, bunun bir nəticəsi oldu. “Allahdan ümid kəsilməz!” deyirlər.
- Demək, sən indiyə kimi kişiliyimə şübhə etmisən?! Elə isə bu gecə mən sənə necə kişi olduğumu göstərəcəyəm! - Rəşid qızmış aslanlar tək bağırdı.

O gecə Rəşid mənə sübh çağına qədər yatmağa imkan vermədi, sanki bütün illərin ağrı-acısını canımdan çıxarırdı. O, bədənimdə sağ yer qoymamışdı, hər tərəfim gömgöy idi.

Bir sözlə, həmin gecə Rəşid mənə yaxşı “dədəlik” etdi...

Mən bir ayın gəlib keçməsini səbirsizliklə gözləyirdim. Amma vədə tamam olanda, gözlədiyim olmadı, yenə də xəstələndim. O qədər “zəhmətim” də hədər getdi. Bu arzum da içimdə qaldı.

Rəşid rayonda özünə münasib iş tapa bilmirdi. Bir axşam o mənə dedi:

- Nərgiz, rayonda iş tapmaq çətindir. Bəlkə, şəhərə gedək, orada tikintidə hökmən iş olar.
- Nə deyirəm, əgər Bakıda iş tapa biləcəksənsə, gedək. - Mən də razı oldum.

Bakıya gəldik. Kirayə ev tutduq. Rəşid bir neçə gün iş axtarmalı oldu. Nəhayət, tikintilərin birində iş tapdı. Ərimin aldığı maaş ancaq ev kirayəsinə və yeməyə güclə çatırdı.

Bir axşam şam yeməyində Rəşidə dedim:

- Rəşid, evi təkbaşına dolandırmaq sənin üçün çətindir. İcazə versəydin, mən də bir iş tapıb işlərdim. Bu yenə də dolanışığımıza kömək olardı.

- Olmaz! Sən qadınsan, ev işləriylə məşğul olsan yetər! Bir də ki, iş haradadır? Görmədinmi, mən zorla iş tapdım. Qadının yeri evdir, mətbəxdir! - Rəşid əsəbi halda üstümə qışqırdı.

Altı ay işlədikdən sonra Rəşid bir gün dedi ki, bu cür yaşamaq olmaz. O, məsləhət gördü ki, Rusiyaya gedək. Hər halda orada burdan yaxşı olar. Mən ərimin qərarına qarşı çıxmadım:

- Sən necə istəyirsən, elə də olsun, Rəşid. Mən Rusiyaya getməyimizin əleyhinə deyiləm, amma elə et ki, oraya gedəndən sonra peşman olmayasan - dedim.

- Çelyabinskaya gedəcəyik, çünki orada köhnə tanışlarım var. Vaxtilə onlara çox köməyim dəyib, bəlkə onlar mənə iş qurmaqda köməklik etdilər. Bir də ki, özüm onlardan əksik oğlan deyiləm ki. Onların hər birindən bacarıqlıyam. Çətini əlimi bir yerə ilişdirdim, sonrası işləri yoluna qoyacağam. - Rəşid özünə arxayınlıqla dedi.

... Bir ay olardı ki, Çelyabinskə gəlmişdik. Rəşid iş tapmışdı, yaxşı da qazanırdı. Amma qazandığının evə faydası yox idi. Çünki o, yoldaşlarıyla demək olar ki, hər gün içirdi, axşam evə gələndə özündə olmurdu. Ona verdiyim öyüd-nəsihətlər isə boşuna gedirdi. Son vaxtlar Rəşid qumara da qurşanmışdı. Əvvəllər o mənə pul verirdisə, qumar oynayandan sonra daha ondan da əlim üzüldü. Hətta, bəzən elə gün olurdu ki, Rəşid gecələr evə gəlmirdi. Bundan sonra narahatçılığım artdı. Ondan gecələr evə niyə gəlmədiyinin səbəbini soruşduqda:

- Bu səni maraqlandırmaz. Harada gecələdiyimi bilmək üçün sənə hesab verməliyəmmi?! Arvadsan, qaxıl otur yerində!

Kişidən hesab sormaq arvad işi deyil! Mən harada gecələmək lazım olduğunu özüm bilərəm - dedi.

Bir axşam isə Rəşid yoldaşı və dostlarıyla bərabər bizə gəldilər. O, dedi ki, qumarı bu dəfə bizdə oynayacaqlar. Mən buna etiraz etdikdə, o, başıma bir yumruq ilişdirdi. Başım gicəlləndi, yerə yıxıldım. Handan-hana özümə gəldim. Buna baxmayaraq Rəşid məndən çay dəmləyib, qonaqlara verməyimi əmr etdi. İlk dəfə olaraq Rəşiddən iyrəndim, qəlbimdə ona nifrət etdim. Onu da deyim ki, ərim mənə içki içməyi də öyrətmişdi. Axşamlar şam yeməyində onunla yoldaşlıq edim deyə, mənə də məcburən spirtli içki içirdirdi. Mən artıq bu cür yaşamaqdan bezimişdim.Tənhalıqdan sıxılırdım, dərdini kiminlə paylaşacağımı bilmirdin; qərib ölkə, yad insanlar...

Bir gün Rəşidə dedim ki, artıq buralarda qala bilmirəm, məni Bakıya yola salsın. Rəşid isə sanki bu sözü məndən çoxdan gözləyirmiş kimi gülə-gülə dedi:

- Bakıya getmək istəyirsənsə, günü sabah səni yola salaram. Pal-paltarını hazırla, sabah Vətənə gedəcəksən.

Mən əvvəlcə bunu zarafat sandım. Amma ertəsi gün Rəşid doğrudan da məni qatarla Bakıya yola saldı. Yola salarkən o, dedi:

- Nərgiz, narahat olma, hər ay sənə pul göndərəcəyəm.

Amma həmin gündən sonra nə Rəşidin özünü gördüm, nə də ki pulunu.

Mən Bakıya çatandan sonra Sumqayıtda ərdə olan bacımgilə getdim. Rayona getmək istəmədim. Yeznədən mənə bir iş tapmasını xahiş etdim. O mənə mağazaların birində satıcı işi tapdı. İki ay olardı ki, mağazada işləyirdim. Sonra Çelyabinskdən xəbər gəldi ki, Rəşid qumar oynayarkən "yoldaşlar"ıyla mübahisə edərək onlardan birini bıçaqla ağır yaralayıb. Rəşidi həbs ediblər. Bu xəbəri eşidəndə, heç vecimə də olmadı. "Su səhəngi suda sınar" deyə düşündüm. Mən anladım ki, sevmədiyin birisi ilə ailə həyatı qurmaq ən böyük işgəncədir. Həm də başa düşdüm ki, bu cür

işgəncələrdən qurtulmaq üçün ətrafında baş verə biləcək hər hansı hadisələrə seyrçi münasibət bəsləyib, onlara laqeyd yanaşmaq lazımdır. Beləliklə, həyatımı dəyişmək qərarına gəldim. Daha əvvəlki tək sadəlövh, hər kəsə inanan, müti, söz eşidən, buyruq qulu olmaq istəmirdim. “Bu həyatda mən də varam!” deyə özümü təsdiq etmək istəyi baş qaldırdı. Və bundan sonra həyatda mücadilə etmək yolunu seçdim.

Bu arada rayondan xəbər gəldi ki, atam xəstələnib. Mən, bacım və yeznəm birlikdə rayona getdik. Həkimlərin dediyinə görə, atamın təzyiqi qalxdığından beyninə qan sızmış, sol tərəfi iflic olmuşdu, danışa bilmirdi. O bizə baxır, nəsə demək istəyirdi. Amma danışa bilmədiyi üçün gözlərindən yaş axaraq, qırışmış yanaqlarında donub qalırdı. Atamı bu halda görəndə, içim acıdı, ona yazığım gəldi...

Üç gündən sonra atam rəhmətə getdi. Atamın yeddisini verib, yenidən Sumqayıta qayıdırdıq. Avtobus dayanacağına gedərkən, küçədə təsadüfən Vaqif müəllimlə rastlaşdıq. O məni görcək: “Nərgiz xanım, Allah rəhmət eləsin! Başınız sağ olsun!” deyə başsağlığı verdi. Vaqif müəllimə qarşı etdiyim hərəkətdən utandığım üçün başımı qaldırıb, onun üzünə baxa bilmədim. Sadəcə, astadan:“Çox sağ olun, Vaqif müəllim” deyib daha durmadan yolumuza davam etdik.

On gündən artıq idi ki, işə getmədiyimdən mağazanın müdiri məni işdən azad etmişdi. O, haqlı idi, çünki müdir mənə cəmi üçgünlük icazə vermişdi. İşimi itirdiyim üçün kefim yox idi. İşdə yenə də başım qarışırdı, günün nə vaxt keçdiyindən xəbərim belə olmurdu. İş olmayanda, insan tənha qaldığından sıxılmağa başlayır, qəlbindən, beynindən ağılasığımaz fikirlər keçir. Bəzən həyata gəldiyinə peşman olursan, yalqız qalmaq istəyirsən, insanlardan qaçırsan, onlara nifrət edirsən. Sonra da bütün qadağaları vecinə almadan, həyatı öz istədiyin kimi yaşamağa davam edirsən. Və bu zaman sən tamam başqa bir adam olursan. Əvvəlki sadə, təmiz, əxlaqlı, utancaq, məsum, inancıl olan “mən”i qəlbində birdəfəlik dəfn etməli olursan. Bu dəfə üzünə tamamilə fərqli bir maska taxıb, başqa bir “mən”lə

həyatını davam etdirirsən. Yox, əgər sən dəyişmək istəmirsənsə, onda bircə yolun qalır. İntihar!

Bacımgilin qonşuluğundakı qızla işlədiyim mağazada tanış olmuşdum. Qız mənim işdən çıxdığımı bilib, mənə yaxın tanışının yanında işləməyi məsləhət gördü. İradəyə ailə həyatım haqqında danışmışdım. O, yeni işim barədə qısaca məlumat verdi. Kiçik bir ofisdə müdirin katibəsi işləyəcəkdim. Amma iş yeri Bakıda idi. Mən razı oldum.

Ertəsi gün yeni iş yerinə İradə ilə birlikdə getdik.

İradə müdirin yanına mənimlə birlikdə girdi. İradə salam-kəlamdan sonra qımışaraq dedi:

- Vüqar müəllim, sizə dediyim Nərgiz xanım budur.

Müdir mənə baxıb gülümsədi. Sonra üzünü İradəyə tutub soruşdu:

- İradə xanım, pis deyil. Amma deyin görək, sözə baxandırmı, yoxsa...

- Vüqar müəllim, narahat olmayın, Nərgiz xanım sözə baxan xanımlardandır. Sizə necə lazımdır qulluq göstərəcək, - deyə İradə gülümsəyərək mənə göz basdı.

- Yaxşı... Nərgiz xanım, ali təhsiliniz varmı?

- Xeyr, Vüqar müəllim. Ali təhsilim yoxdur, - deyə utana-utana dedim.

Bu arada təhsil ala bilmədiyimə görə, rəhmətlik atamı qınadım. Mən o zaman anladım ki, təhsili, ali savadı olmayan adamın nə hörməti olur, nə də ki, sözünün kəsəri. Savadsız insan istər-istəməz kiminsə quluna, nökərinə çevrilir. Digər tərəfdən də həqiqət savadsızdan çox-çox uzaqda olur, yaşadığı həyatı dərk etmək imkanı olmur. O, həyata şüurlu deyil, seyrçi mövqedən baxır, həyatdan küsür, uzun müddət onun çətinliyinə alışa bilmir. Ona görə də ağır günlər yaşamaq məcburiyyətində qalır. İnsanlardan get-gedə uzaqlaşmağa başlayır, içinə qapanır, çıxış yolu tapa bilmədiyindən fikir və düşüncələr girdabında çabalayıb qalır. Məntiqdən uzaq insanlar yalnız duyğularla, hisslərlə yaşayır. Bu zaman o, hisslərinin əsirinə çevrilərək, dənizdəki yelkənsiz qayığı külək

istədiyi istiqamətə apardığı kimi, onu da həyatın istənilən səmtinə ata bilir. Bəzən isə birdən-birə həyatın heç cür çıxa bilməyəcəyin girdabına düşürsən. Və oradan çıxmaq üçün ömrün boyu çırpınıb durursan. Elm, savad isə həyatı başa düşmək, həqiqəti axtarıb tapmaq deməkdir. Bilik duyğulardan üstündür, gələcək yolun göstəricisidir, xoşbəxtliyinin açarıdır. İndi mən gələcək xoşbəxtliyini itirmiş, küləyin qovduğu səmtə gedən, sükanı əldən vermiş gəmi kapitanına bənzəyən, yazıq, zavallı birisiydim. Bəli, bugünkü durumum mənə kiminsə qulluğunda durub, ona itaət etməyimi diqtə edirdi. Nə etməliydim?! Çörəyimin xatirinə hər şeyə hazır idim...

Bir axşam işdən çıxarkən Vüqar mənə dedi:

- Nərgiz xanım, bu gün mən də Sumqayıt tərəfə gedirəm. Səni də maşınla aparacağam, həm də yolda kafelərin birində birlikdə şam da edərik.

Mən müdirimin ilk təklifini rədd etmədim. Sumqayıta gedən yolda kafelərin birində şam etmək üçün müdirim maşını saxladı. Ayrıca kabinetdə oturduq. Otaqda bir divan da vardı. Az keçməmiş xidmətçi oğlan stolun üstünü müxtəlif salat və yeməklərlə doldurdu. Müdir məndən soruşdu:

- Nərgiz xanım, nə içəcəksiniz?
- Siz nə içsəniz, mən də ondan içəcəyəm - dedim.
- Əhsən sizə, Nərgiz xanım. İlk dəfədir ki, sizin kimi cəsarətli xanıma rast gəlirəm, - deyə Vüqar gülərək əllərini bir-birinə vuraraq şaqqıldatdı.

Əvvəldə dediyim kim, İçkini mənə Rusiyada olarkən ərim öyrətmişdi. Mən içməyəndə, o məni şapalaqlayırdı. Amma bu zəhrimardan heç xoşum gəlmirdi. Vüqar ilk badəni mənim sağlığma qaldırdı. Sonra badələr bir-birinin ardınca dolub-boşaldı...

Vüqar lətifə danışır, hər ikimiz bərkdən gülürdük. Sonra o, ayağa qalxaraq, əlimdən tutub özünə tərəf çəkdi. O, hər iki əliylə məni möhkəm qucaqladı. Bu zaman mən artıq özümdə deyildim. Vüqar acgözlüklə dodaqlarımı ağzına salıb sorurdu. Bundan sonra bütün vücudum müdirimin ixtiyarında oldu.

Vüqar məni divana uzandırdı. Mən ona daha müqavimət göstərmədim, əksinə bunu mən özüm də istəyirdim. Çünki Rusiyadan gələndən bəri kişi üzünə həsrət qalmışdım. Hər ikimiz xoş anlar yaşayırdıq. Bu zaman qəfildən qapı açıldı və iki polis içəri girdi. Onlardan biri gülərək:

- Bəh, bəh! Nə gözəl vaxtda gəlmişik. Amma deyəsən, kişilərin məhəbbətinə mane olduq. Buna görə sizlərdən üzr istəyirik. Bura sizinçün nədir, ay binamuslar?! Sevişməyə başqa yer tapa bilmədiniz?! - dedi.

Polislərin qəflətən otağa daxil olmalarından hər ikimiz çaşıb qalmışdıq. Nə edəcəyimizi bilmirdik. Mən qorxmuşdum, Vüqarın isə rəngi avazımışdı.

- Tez olun, paltarlarınızı geyinin! Bunu sizin burnuzdan fitil-fitil gətirəcəyik! Vüsal, deyirəm bunları əvvəlcə ayrı-ayrı dindirək.

- Düz deyirəsən, Rəşad. Mən erkəyi bayıra çıxardıram, orada söhbət edəcəyəm, sən isə hələlik bu fahişə ilə əylənərsən.

Vüqar tez şalvarını geyindi, polis onun qolundan tutub bayıra çıxardı. Mən də geyinmək istərkən Rəşad adlı polis dedi:

- Daha geyinməyə nə ehtiyac var! Elə birinci sualımızı sən paltarını geyinmədən həll edək, - deyə o məni divana uzatdı...

Mən isə susurdum. Sonra polis nəşəli halda ayağa qalxıb dedi:

- Canın yanmasın, pis deyilmişsən. Bura bax, sənə bir təklifim olacaq. Bu təklifimi qəbul etsən, bundan sonra işlərin "xod" gedəcək. Əgər razı olmasan, o zaman gününü qara edəcəyəm! Səni doğulduğuna peşman edəcəyəm!

- Mənə nə təklif edəcəksən? - Üst-başımı səliqə-sahmana saldıqdan sonra astadan soruşdum.

- Mənə işləyəcəksən. Mən nə dedimsə, ona əməl edəcəksən. Bundan sonra sənin kimsədən qorxun olmayacaq. Anladınmı, əzizim? - Rəşad mənə yaxınlaşıb, əlini sinəmdə gəzdirdi.

Mən fikirləşmədən Rəşadın təklifini qəbul etdim. Həmin axşam Rəşad maşını ilə məni bacımgilə gətirdi. O, maşındaca mənim bütün "dannı"larımı götürdü. Mən maşından düşərkən

məni bir daha xəbərdar etdi ki, ondan qaçmağa cəhd göstərməyim, yoxsa bu işin sonu heç də xoşagələn olmaz. O gündən sonra Rəşad məni daha Vüqarın yanında işləməyə qoymadı. “Səni daha sanballı bir yerdə işə düzəldəcəyəm!” dedi. O mənə Bakıda kirayə bir ev tutdu. Əlbəttə, kirayə pulunu Rəşad özü verirdi. Bu yolla bacımgildən uzaqlaşdım. Bundan sonrakı həyatımdan çox iyrəndim. Çünki Rəşad məni elə işlər görməyə məcbur edirdi ki, bu cür hərəkətlər insanlıqdan çox-çox uzaq idi. Rəşadın təkidilə günahsız insanlara şər-böhtan ataraq, onları həbs etdirmək, ləyaqətli şəxsləri təhqirə məruz qoyaraq onları alçatmaq, vəzifəsini layiqincə icra edən vəzifə sahiblərini ləkələmək, biznesmenlərlə yaxınlıq edib, onların maliyyə qaynaqlarını öyrənib, lazımi adamlara məlumat vermək, müxalifətdə olan gənc siyasətçilərdən “donos” toplamaq, onları narkotika ilə, əxlaqsız təkliflərdə bulunmaqda suçlayaraq barələrində müxtəlif cinayət işlərinin açılmasında göstərdiyim “köməkliyə” görə özümü heç cür bağışlaya bilmirdim. Amma mən qorxduğum üçün məcbur qalıb, Rəşadın çaldığı havayla oynamalı idim...

Bütün bunlara görə, Rəşad məni “mükafat”landırırdı; pal-paltar alır, cibxərcliyi verirdi. Mən artıq Rəşadın alətinə çevrilmişdim.

Bir gün o, gəlib məni maşına mindirib, “28 may” metrosunun qarşısına gətirdi. Maşından düşmədən, mənə kitab satılan yerin sağ tərəfində dayanıb, kimisə gözləyən bir gənci göstərib dedi:

- Nərgiz, növbəti “qonağımız” bax, o, cavan oğlan olacaq. Nə edirsən, et, onunla yaxından tanış ol, onun və onun ətrafı barəsində geniş məlumat əldə etməyə çalış. Axşam isə onu hökmən gecə barların birinə apar. Yerdə qalan təlimatları barda alacaqsan. Mən sizin hər dəqiqənizi izləyəcəyəm. Bunu unutma.

Mən maşından düşüb, oğlana tərəf getdim və gəlib ondan beş metr aralıda dayandım. Özümü elə apardım ki, guya mən də kimisə gözləyirəm. Amma gözümü oğlandan çəkmirdm. O

bunu hiss etdi və mənə baxıb gülümsədi. O, tez-tez saatına baxırdı, deyəsən gözlədiyi adam gecikirdi. Mən bundan istifadə edib, ona yaxınlaşdım. Saatı soruşdum. Cavan oğlan tez qolundakı saata baxıb dedi:
- Xanım, saat on ikiyə iyirmi dəqiqə qalır.
- Çox sağ olun.
- Xoşdur.
- Deyəsən, sizinki də gecikir, - mən söz atdım.
- Bəli, elə görünür. Amma dostum görüşə heç zaman gecikməzdi. Ondan görünməyən işdir. - Oğlan təəccübünü gizlədə bilməyib, yenidən saatına baxdı.
- Mənim rəfiqəm isə görüşə gecikməyi adət edib - dedim.
- Demək, rəfiqəniz ciddi adam deyil. - Cavan oğlan mənə baxıb güldü.
- Haradasa haqlısınız - dedim.

Bu zaman oğlanın telefonuna zəng gəldi. O, deyəsən dostu ilə danışırdı. Çünki dostunun təcili işi çıxdığından görüşə gələ bilməyəcəyini deyirdi. Oğlan telefonla danışığının bitirib, üzünü mənə tutub dedi:
- Deyirəm də, dostum görüşə gecikməzdi. Zəng edən o idi. Təcili işi olduğuna görə, məndən daha gözləməməyi xahiş etdi.
- Belə görürəm ki, mənim tənbəl rəfiqəm də gəlməyəcək. Mən də onu burada nahaqdan gözləyirəm.
- Xanım, hər ikimiz boş olduğundan, bəlkə bağdakı çayxanada oturub bir çay içək, əlbəttə, əgər etiraz etmirsinizsə. Yox, işiniz varsa...
- Xeyr, xeyr! Elə də vacib işim yoxdur. Mən sizin təklifinizə etiraz etmirəm. Gedəyin, - deyə oğlanın bu qədər asanlıqla tora düşəcəyinə inanmadım.
- Elə isə gəlin tanış olaq, adım Səbuhidir.
- Sevda! - əsl adımı demədim. Çünki Rəşad mənə tapşırmışdı ki, bu cür “əməliyyat”larda heç zaman əsl adımı söyləməyim.

Mən Səbuhi ilə çayxanada bir saata yaxın söhbət etdim. Danışığından vətənsevər, qeyrətli, haqsızlığa qarşı barışmaz,

prinsipial və mübariz bir gənc olduğu anlaşılırdı. O, bu gün cəmiyyətdəki haqsız durumdan, idarəetmə sistemindəki harınlaşmış məmurlardan, kasıb təbəqənin nümayəndələri barədə çox danışdı. Səbuhi respublikada gedən inkişafın yalnız insanları aldatmaq üçün zahiri bir görüntü olduğunu vurğuladı. Bunun arxasında isə nələr baş verdiyindən xalqın xəbəri olmadığını bildirdi. Mən ona siyasətin mənlik olmadığını bildirdim. Və sonda ondan soruşdum:

- Səbuhi, axşam gecə klubların birində görüşəkmi? Görürəm ki, maraqlı adama bənzəyirsiniz.

- Bağışlayın, Sevda xanım mən gecə klublarına getmirəm, əxlaqım buna yol vermir. Siz allah inciməyin, məni başqa cür başa düşməyin. - Səbuhi təklifimi centlmensayağı rədd etdi.

- Yaxşı, bəs siz haranı təklif edirsiniz? - Ondan əl çəkmək istəmədim.

- Sevda xanım, sizin təklifinizə indi deyil, axşamüstü telefonla sizə bildirəcəyəm, - deyə Səbuhi sanki məndən şübhələnirmiş kimi cavab verdi.

Biz ayağa qalxanda, telefon nömrələrimizi bir-birimizə verdik. Onu da qeyd edim ki, hər bu cür “tanışlıq”dan sonra Rəşad mənim telefon nömrəmi dəyişdirirdi. Bunun səbəbini soruşanda, o, deyirdi ki, bu izi azdırmaq üçündür.

Axşamtərəfi Səbuhi mənə zəng edib, harada görüşəcəyimizi dedi. Mən görüş barədə Rəşadı məlumatlandırdım. O mənə kiçik kağıza bükülmüş narkotik maddə verib dedi:

- Bunu gizlicə onun cibinə qoyacaqsan, gerisilə işin olmayacaq. Mən səni izləyəcəyəm.

Axşamtərəfi Səbuhi ilə onun dediyi gənclər kafesində görüşdük. Kafedəkilərin doğrudan da hamısı gənclər idi. Səbuhi məni kafenin qarşısında qarşıladı. Küncdəki stolda əyləşdik. Rahat olsun deyə, o, kurtkasını çıxarıb stulun başına keçirdi. Bununla Səbuhi işimi bir daha asanlaşdırdı. Söhbət zamanı o, yenə də siyasi məsələlərdən danışdı. Yarım saatdan sonra o, icazə alıb tualetə getmək istədiyini bildirdi.

Mən də fürsətdən istifadə edib, Rəşadın mənə verdiyi kağıza bükülmüş narkotik maddəni Səbuhinin qoltuq cibinə qoydum. Az keçməmiş yeni tanışım qayıdıb gəldi. Beş dəqiqədən sonra Rəşad iki nəfər mülkü şəxslə kafeyə daxil oldu. O, əvvəlcə qapının yanında oturmuş gənclərdən şəxsiyyət vəsiqələrini tələb etdi. Gənclər də heç bir söz demədən şəxsiyyət vəsiqələrini ona təqdim etdi. Rəşad vəsiqələrə baxıb yenidən onlara qaytardı. Sonra o bizim stola yaxınlaşdı. O, Səbuhinin başının üstündə dayanıb ondan da şəxsiyyət vəsiqəsi tələb edərkən Səbuhi soruşdu:

- Bağışlayın, kim olduğunuzu bilmək olarmı? Siz əvvəlcə özünüzü təqdim etməyi unutdunuz.

Rəşad gülərək özünü təqdim etdi. Bundan sonra Səbuhi şəxsiyyət vəsiqəsini Rəşada verdi.

- Demək, Səbuhi Kərimli sizsiniz?! - Rəşad mənalı-mənalı soruşdu.

- Bəli, mənəm, necə bəyəm?

- Görürəm ki, vaxtınızı pis keçirmirsiniz. Sizin haqqınızda bizdə məlumat var, cavan oğlan.

- Necə məlumat var? Müxalifətçi olduğum barədə? – Səbuhi gülərək soruşdu.

- Xeyr, narkotik maddədən istifadə etdiyiniz barədə! - Rəşadın sifəti ciddiləşdi.

- Sizə yanlış məlumat veriblər, cənab rəis. Mən hara, narkotika hara! - Səbuhi arxayınca dilləndi.

- Əlbəttə, əvvəlcə hamınız elə deyirsiz, amma sonra... Ayağa qalx! Hal şahidlərinin yanındaca üstünüzə baxış keçirəcəyik! - Rəşad səsinin tonunu oğlanın üstünə qaldırdı.

Səbuhi də:

- Buyurun, yoxlayın! - dedi.

Polis əvvəlcə oğlanın şalvar ciblərini, sonra köynək cibini, daha sonra isə kurtkasının ciblərini yoxladı. O, kağıza bükülünü əlində tutub Səbuhidən soruşdu:

- Bu bükülü nədir belə?

- Cibimdə elə bir bükülünün olmasını xatırlamıram. Bu kağız mənə aid ola bilməz! Çünki ciblərimdəki hər bir şeydən xəbərim var. Amma əminliklə deyə bilərəm ki, bu kağız mənim cibimdə olmamalıydı. - Səbuhi təəccüblə bildirdi.

- Yaxşı, elə isə sənin yanında və digər şahidlərin iştirakı ilə bu kağızı açacayıq. Baxaq, görək bu nədir belə? - Rəşad kağızı açıb, onun içindəkini hamıya göstərdi. – Demək, bizə verilən məlumat doğru imiş. Siz narkotik maddədən istifadə etdiyiniz üçün bizimlə şöbəyə gedəcəksiniz. Bu xanım da bizimlə getməlidir, çünki o da şahid kimi ifadə verəcək.

Səbuhinin rəngi qaçmışdı. O, gözlərini zilləyib mənə baxdı və ikrah hissiylə dedi:

- Demək, bu sizin işinizdir?! Siz necə də...

Mən isə özümü müdafiə etmək üçün:

- Mənim bundan xəbərim yoxdur - dedim.

- Yaxşı, gedək, başqalarını günahkar çıxarma! - Rəşad polis yoldaşlarına göz etdi ki, Səbuhini götürsünlər.

Beləliklə, ilk "əməliyyat" uğurlu alındı. Amma mən həmin gecəni səhərə kimi yata bilmədim, vicdanım mənə rahatlıq vermirdi...

Bu hadisədən sonra Rəşad məni bir idarə müdirinin yanında işə düzəltdi. O, işimi bir telefon zəngi ilə həll etdi. O məni təlimatlandırdı ki, bacardıqca müdirə yaxın olmalı, onun etibarını qazanıb, idarədəki "bəzi maliyyə" qaynaqlarını öyrənməliyəm. Mənim o sahədə savadım olmadığından bu sirləri müdirin özündən almalıydım, təbii ki, ona yaxınlıq göstərməklə. Bu dəfə işə başqa adla deyil, öz adımla gedəcəkdim.

Mən ilk gün işə gələn kimi müdir məni kabinetinə çağırdı. O məni sakitcə ayaqdan başacan diqqətlə süzdükdən sonra soruşdu:

- Nərgiz xanım, siz Rəşad müəllimin nəyi olursunuz?

- İsgəndər müəllim, Rəşad müəllimin yaxın qohumuyam - dedim.

Müdir daha dərinə getmədi. O mənim ali təhsilli olmadığımı bilib, hələlik mənə katibəsinin yanında oturmasını tapşırdı və qeyd etdi ki, tezliklə mənə münasib bir iş təşkil edəcək.

Buraya gəldiyimdən artıq bir həftə keçmişdi. Rəşad məndən idarədəki vəziyyət barədə soruşdu. Ona ürəkaçan nəsə söyləyə bilmirdim. Nə deyəcəkdim ki. Ona yalnız hələ də katibənin yanında oturduğumu söylədim. O, əsəbiləşdi. Amma Rəşad mənə bəzi göstərişlər verdi...

Ertəsi gün işdə olarkən mühasibatlıqda işləyən cavan oğlanın qılığına girməli oldum, onun üzünə gülümsədim, ona xoş rəftar göstərdim. Axşam işdən çıxanda cavan oğlan məni ötürməyə icazə istədi. Etiraz etmədim. Onunla yaxından tanış olmalıydım. Bu tanışlıq vasitəsilə oğlandan bəzi maliyyə məlumatları əldə etməliydim.

Üç gündən sonra Elnur məni restorana, şam yeməyinə dəvət etdi. Elnurun məni şam yeməyinə dəvət etməsini müdirin katibəsinə də söylədim. Mən bunu qəsdən etdim ki, Sevda mənim Elnurla şam yeməyinə getdiyimizi müdirə xəbər versin. Şam yeməyində Elnurla ən çox mühasibatlıqda hansı işlə məşğul olduğunu öyrənməyə çalışdım. O mənə bəzi məlumatları verməsinə baxmayaraq, onları yadda saxlaya bilmədim. Daha doğrusu, maliyyə işlərindən anlamadığımdan rəqəmləri tez unutdum. “Bəs nə etməli? Rəşada nə cavab verəcəyəm?” deyə düşündüm. Məcbur qalıb Elnurdan heç maliyyə fırıldaqları edib-etmədiyini soruşdum. O, şübhələnməsin deyə, gülərək əlavə etdim:

- Elnur, özün də bilirsən ki, indi elə bir idarə tapmaq çətindir ki, orada gizli maliyyə maxinasiyaları edilməsin.

- Düzdür, idarələrin əksəriyyəti istər-istəməz gizli maliyyə fırıldaqları edirlər. Çünki bunsuz onlar şəxsi qazanc əldə edə bilməzlər. Amma bizim idarədə bu mümükün deyil. Çünki bizim müdir halal adamdır. Qazandığının əvvəlcə vergisini ödəyir. Hamımıza da təmiz işləməyi, haramdan uzaq olmağı tövsiyə edir. Açığın deyim ki, İbrahim müəllim işçilərinin qayğısına qalan adamdır.

Bu sözlərdən sonra daha Elnurdan nəsə soruşmağa lüzum qalmadı.

Ertəsi gün Rəşad mənim qaldığım evə gəldi və vəziyyətin nə yerdə olduğunu xəbər aldı. Mən Elnurun söylədiklərini olduğu kimi ona anlatdım. Rəşad əsəbiləşdi:

- Bu ola bilməz! Orada hökmən nəsə fırıldaq işlər olmalıdır. Çünki bizə bəzi məlumatlar çatdırıblar.

- Bəlkə, sizə düzgün bilgi verməyiblər? Bəlkə, bu məlumatları həmin idarənin müdirini istəməyən biriləri uydurub ki, onu ləkələsin - dedim.

- Xeyr, bu işin içində nəsə başqa bir əmma olmalıdır! – Rəşad sağ əli ilə alnını ovuşdurdu. - Bəs müdirin özü ilə əlaqə yarada bilmədin?!

- Xeyr, müdir məni yaxınına buraxır ki, onunla da əlaqə saxlayım. İbrahim müəllim çox ciddi birisinə bənzəyir, başqaları kimi deyil. O, bacardıqca qadınlardan uzaq olmağa çalışır, - deyə Rəşada həqiqəti söyləmək zorunda qaldım.

- Yaxşı, onda sabahdan bir daha o idarəyə getmirsən. Deməli, İbrahimə də bir quş. Onunku qalsın sonraya. Onun da çarəsinə baxarıq. Hələlik bundan da vacib işlərimiz var. Zəngimi gözlə! Səni bu yaxınlarda bir iş adamı ilə tanış edəcəyəm. Yağlı müştəridir, bu adam əlimizdən qurtula bilməyəcək! - Rəşad gülərək əllərini bir-birinə sürtdü.

Demək olar ki, bütün "əməliyyat"ların ssenarisini Rəşadgil hazırlayırdı. Onların arxasında "böyük adamlar" dayandığından, söhbət eyni zamanda böyük pullardan gedirdi. Mən isə bu oyunlarda şahmat taxtasındakı hər an qurban veriləsi olan "piyada" rolunu oynayırdım.

İki gündən sonra Rəşad mənə zəng edib, təcili onun yanına gəlməsini bildirdi. Həmən saat ona getdim. Rəşad mənə bir şəkil göstərib dedi:

- Nərgiz, bu adam bizim yeni qurbanımız olacaq. Axşam bu adamla "Hilton" hotelinin restoranında görüşəcəyik. Sən də orada olmalısan. Özümü ona bir iş adamı, səni isə yeni referentim kimi təqdim edəcəyəm.

- Mənə bu rolu oynamaq çox çətin olacaq, çünki mən ingilis dilini bilmirəm. Mən biləni, referent ən azından iki-üç dil bilməlidir, - deyə mən tərəddüd etmək istədim.

- Bu barədə narahat olmağa dəyməz. Çünki o adamla ən uzağı iki gün məşğul olacaqsan. İlk gün tanışlıq, ikinci gün isə sauna. Bundan sonra onunla sənin işin tamamlanmış olacaq. - Rəşad məni əmin etdi.

Həmin axşam hotelin restoranında iş adamı Rəcəblə görüşümüz baş tutdu. Rəşad məni onunla tanış etdi. Görüş zamanı Rəşad onunla iş birliyi qurmağı təklif etdi. Rəcəb isə bu məsələ barədə düşünəcəyini bildirdi. Onlar sağlığıma badə də qaldırdılar. Ayrılarkən Rəşad Rəcəbə dedi:

- Rəcəb bəy, əgər mənimlə əlaqə yaratmaq istəsəniz, Nərgiz xanım sizə yardımçı ola bilər.

Bu zaman mən tez vizit kartımı çıxarıb, Rəcəbə uzatdım. Vizit kartını mənim üçün Rəşad hazırlatdırmışdı. Mən kartı ona verərkən qəsdən əlimi onun əlinə toxundurub bir neçə saniyə saxladım və əlimi geri çəkərkən Rəcəbə göz vurdum. Rəcəb gülümsədi və mənə:

- Tanışlığımıza xeyli məmnun oldum, Nərgiz xanım - dedi.

Düşündüm ki, ən azından ertəsi gün Rəcəb mənə zəng vuracaq. Fikrimdə yanılmamışdım. Ertəsi gün o mənə zəng vuraraq, görüşmək istədiyini bildirdi. O mənə görüş yeri təyin etdi. Bu barədə Rəşada xəbər verdim. Rəşad mənə kiçik dinləmə və çəkiliş üçün video cihazları verərək, bunlardan istifadə qaydalarını da öyrətdi.

Həmin axşam Rəcəblə görüş zamanı özümü onu çoxdan tanıyırmışam kimi göstərdim. Stol başında onunla çox səmimi oldum, qətiyyən sıxılmadım. Rəcəblə çəkinmədən bəzi açıq-saçıq söhbətlər də etdik, məzəli lətifələr danışdıq. Rəcəb onu da qeyd etdi ki, Rəşad heç də iş adamına bənzəmir. Mən isə Rəşadın yaxşı bir iş adamı olduğunu söylədim, hətta, onun bir neçə xarici şirkətlərlə iş birliyində olduğunu da yalandan demək məcburiyyətində qaldım. Amma bütün danışıqlar Rəşadın mənə verdiyi cihazlar vasitəsilə qeydə alınırdı. Şam

yeməyindən sonra hər ikimizin kefi yüksək idi. Sözarası: “Bu gözəl yeməkdən sonra yaxşıca duş qəbul etmək yerinə düşərdi” deyə Rəcəbə eşitdirdim.

- Bu nə sözdür, Nərgiz xanım. İstəsəniz, saunaya gedə bilərik. Əgər siz etiraz etməsəniz, - Rəcəb bic-bic gülümsədi.
- Pis olmazdı, Rəcəb müəllim, - işvə-nazla dedim.

Mən saunadakı bütün hərəkətlərimizi, yalnız sifətim görünmədən əl çantamdakı video cihaz vasitəsilə qeydə aldım. Rəcəbin bundan xəbəri olmadı.

Ertəsi gün mən video və audio cihazını Rəşada verdim. Axşam tərəfi Rəşad bizə gəldi və gülərək işlərin əla getdiyini söylədi. Mənim yaxşı iş bacardığımı və bu videodan çoxlu para qazanacağımızı bildirdi. Rəşad Rəcəb məndən şübhələnməsin deyə, onunla iki gün sonra görüşmək qərarına gəldi. Bu günləri Rəşad mənə heç yerə çıxmamağı tapşırdı.

Bir həftədən sonra o bizə gəldi, mənə çoxlu pul verib dedi:

- Get, özünə istədiyin pal-paltarı al. Sənin sayəndə Rəcəbi yaxşıca “tərlət”dik. Bir bilsəydin Rəcəb videonu görəndə, nə hallara düşdü?! O, diski məndən almaq üçün necə yalvardığını kaş ki, kənardan seyr edəydin. O ciddi, alicənab, qürurlu Rəcəbdən əsər-əlamət qalmamışdı.
- Mən buna görə vicdan əzabı çəkirəm - dedim.
- Narahat olma, Rəcəb səndən şübhələnmədi. Çünki Rəcəblə görüşə mən deyil, həmkarım getmişdi, mən də onları kənardan izləyirdim, - deyə Rəşad məni sakitləşdirməyə çalışdı.

Bir neçə dəfə Rəşaddan xahiş etdim ki, daha bu cür iyrənc işlərdən məni uzaq eləsin. Amma o, gülərək dedi:

- Bu işdən qaçmaq yoxdur. Nə qədər ki, mən varam, sən də mənimlə bərabər çalışacaqsan.
- Rəşad, sən buna çalışmaq deyirsən?! Bu ki insanlığa yaraşmayan işlərdir. Nə vaxtdan ev yıxmaq, günahsız insanları həbsə atdırmaq, övladları atasız qoymaq, ləyaqətli adamları ləkələmək iş hesab olundu?! Amma bilirəm ki, bunların axırı heç də yaxşı olmayacaq. Allah-Təala gec-tez bizim hər ikimizin cəzasını verəcək.

- Ay qız, ağzını xeyirliyə aç! - Rəşad mənə üzünü bozartdı.

Bir neçə gündən sonra Rəşad yanıma gəlib, mənə məhkəmədə bir nəfər tanımadığım adamın üzünə durmağı tapşırdı. Mən etiraz etmək istədim, alınmadı. Məhkəmədə günahsız bir adamın haqsız yerə üzünə durmaq məcburiyyətində qaldım.

Məhkəmə prosesindən üç gün sonra, gecə vaxtı naməlum adamlar mənzilimə girərək, ağzımı dəsmalla bağlayıb harasa götürdülər. Məni qaranlıq bir zirzəmiyə gətirdilər. Onlar məni növbə ilə zorladılar. Onlardan alçaqboylusu gülərək dedi:

- Günahsız insanlara iftira atıb, həbsə göndərməyin aqibəti bax budur!!!

Mənə orada iki gün işgəncə verdilər. İki gündən sonra Rəşad gəlib məni qurtardı. Oğlanların başıma gətirdikləri oyunları Rəşada söylədim. Rəşad tez bir zamanda həmin adamların kimliyini öyrəndi və onları tutub başlarına pis iş gətirtdi.

Bir həftədən sonra Rəşad məni başqa bir "əməliyyata" cəlb etdi. Tapşırığa əsasən mən bir nəfər iş adamının bağ evindəki pulunun yerini öyrənməliydim. On beş günə mən bu "əməliyyat"ı da uğurla başa çatdırdım. Rəşad bu dəfə də mənə çoxlu pul verdi.

Həmin hadisədən bir ay keçəndən sonra yenə də bir nəfər siyasətçini şərləyib həbsə göndərtdim. İki gündən sonra Rəşad mənə məhkəmədə bir nəfərin üzünə durmağı tapşırdı. Mən Rəşada daha bu işlərdən yorulduğumu söyləyəndə o, qəzəblənib dedi:

- Özün bil, növbəti qurban sən ola bilərsən və o zaman "içəridə" yatmağın nə demək olduğunu anlarsan.

Mən yenə də susmalı oldum. Əlimdən nə gələ bilərdi ki. Mən daha bu oyundan çıxa bilməzdim. Çıxsaydım da məni yaşatmazdılar. Amma həmin məhkəmə prosesini heç zaman unuda bilməyəcəyəm. Məhkəmədən bir gün öncə Rəşad məni təlimatlandırdı. Sən demə, üzünə duracağım adam mənim yaxın qohumlarımdan biriymiş. Mən bunu gec anladım. Mən Yasəfin əleyhinə yalan ifadə verəndən sonra o məni nifrət dolu baxışlarıyla süzüb dedi:

- Mənə atdığın bu iftiraya görə, gec-tez Allah sənin cəzanı verəcək! Yazıqlar olsun sənə! Kimlərinsə əlində alətə çevrilib, evlər yıxıb, uşaqları atasız qoymaq sizin vicdanızı heç sızlatmırmı? Ancaq vicdanınız var ki?! Sənin kimi qohumu Allah yox eləsin! Nərgiz, sabah mən həbsdən çıxandan sonra mənim və qohum-əqrəbaların üzünə necə baxacaqsan? Sənin heç Allahdan qorxun yoxdurmu?! Niyə bu yollara düşdün? Mən sənin İdris kişinin qızı olduğuna heç cür inana bilmirəm! Rəhmətlik atanız yaxşı insandı. Yaxşı deyiblər: “Oddan kül törəyər!” Ancaq sən...

Mən daha onu dinləməyib, əllərimlə üzümü tutub bayıra çıxdım. Havam çatışmırdı, ürəyim sıxıldı, başım hərləndi, yıxılmaq istərkən kimsə mənim qolumdan tutdu. Rəşad idi. O, halımın pisləşdiyini görüb maşınla evə gətirdi. O, inandırmağa çalışdı ki, həmin adamın qohumum olduğunu bilmirmiş.

Bu əhvalatdan sonra Rəşad mənə iki ay “iş” tapşırmadı, istirahət edib, özümə gəlməyi gözlədi. O, indiyə kimi, bütün olub-keçənləri unutmağı mənə tövsiyə etdi. Amma bunları unutmaq mümkün idimi?!

Bir axşam yenə də Rəşad yanıma gəldi. Könlümü almaq üçün mənimlə xeyli zarafat etdi. Sonra yeni təlimat verdi. Təlimata əsasən mən atası məmur olan bir oğlanla tanış olmalı, onun etibarını qazanmalı və evimə gətirməliydim. İçkisinə yuxu dərmanı qatıb, onu yuxuya verməliydim. Qalan işləri Rəşadın adamları görəcəkdilər.

Mən bu “əməliyyat”ı da yerinə yetirdim. Amma qorxurdum. Oğurlanmış oğlanın atası məni tapıb, aradan götürə bilərdi. Ona görə də Rəşad mənim bu evi təcili satıb, başqa bir ünvanda yeni ev almağı məsləhət bildi. Elə də etdim; bu evi satıb, nisbətən şəhərin mərkəzindən uzaq bir yerdən yeni bir mənzil aldım. Rəşadgil bu adam oğurluğundan çoxlu pul qazanmışdılar. Bunu mənə Rəşad özü söylədi. Bu “iş”də mənim də payım az olmadı...

Bir axşam Rəşadla birlikdə onun bağ evindən gəlirdik. Rəşad içkili idi. Mən ona bağda qalıb sabah şəhərə getməyi məsləhət gördüm. O isə məni dinləmədi. Dedi ki, ona çox mühüm bir zəng gəlib, hökmən getməlidir. Bu zəngdən sonra hiss olunurdu ki, kefi kök idi. Rəşad, hətta dedi ki, bu zəngi o,

çoxdandır gözləyir. O, onu da vurğuladı ki, bundan sonra həyatı büsbütün dəyişəcək, böyük vəzifə sahibi olacaq. Bundan sonra əmrləri o, verəcək...

Amma həmin gecə baş verən dəhşətli maşın qəzası Rəşadın bütün gələcək arzularına və eləcə də həyatına son qoydu. Qarşıdan gələn maşınla baş-başa toqquşduq. Həmin anda mən ancaq bərkdən qışqırdım...

Gördüm ki, atəş içində yanıram. Hər tərəfimi od-alov bürüyüb. “Yanıram! Kömək edin!” deyə bağırıram. Məndən kənarda çoxlu adamlar dayanıb, mənə baxıb gülürdülər. Kimsə mənə kömək etmək istəmirdi. “Demək, cəhənnəmdəyəm” deyə düşündüm. Bütün vücudum sızlayırdı. Ağrılara dözə bilməyib, yenidən qışqırdım. Ayıldım. Gördüm ki, başımın üstündə həkimlər dayanıb. “Özünə gəldi!” dedilər. İndi anladım ki, xəstəxanadayam. Həkimin dediyinə görə, başım əzilmiş, qılçamın biri dizdən aşağı qırılmış, iki qabırğam sınmışdı. Həkimlər mənə Rəşadın öldüyünü söylədilər.

Bu dəhşətli qəzada möcüzə nəticəsində sağ qalmağımın yeganə səbəbi hər dəfə olduğu kimi, Rəşadın yanında deyil, maşının arxa oturacağında əyləşməyim oldu.

Bir ay xəstəxanada yatdım. Sağalandan sonra evimə getdim. Bundan sonra bütün pis işlərə tövbə etdim. Etdiyim hərəkətlərə görə, yaxınlarımın üzünə baxa bilmirəm, onlardan qaçıram. Məhkəmədə Yasəfin mənə dedikləri hələ də qulaqlarımda səslənir. Yaxşı ki, qardaşlarım və qohumlarım yeni yaşadığım ünvanı bilmirlər. Məni tanıyanların hamısından qaçmağa cəhd göstərsəm də, vicdan əzabından qaça bilmirəm. Küçəyə çıxmağa utanıram. Mənə elə gəlir ki, küçədə hamı məni göstərib deyir: “Baxın, bu o qadındır!..”

17.10. 2013.

Nakam məhəbbət

(Həyat hekayəsi)

“Eşq qadının həyatında bir romandır, kişidə isə tək bir hissədir.”

(Konfutsi)

Mən Ədalətlə bir sinifdə oxuyurdum. O, əlaçı idi, müəllimlər xətrini çox istəyirdi. Riyaziyyat, ədəbiyyat, rus dili və ingilis dili fənlərindən yoxlama yazı işi olanda hamımız Ədalətdən kömək gözləyirdik. Düzü, Ədalət heç kimin qəlbini qırmazdı, özü yazıb qurtaran kimi, uşaqlara kömək edərdi. Müəllimlərin onu dəfələrlə məzəmmət etməsinə baxmayaraq, Ədalət elə həmin Ədalət idi. O mətni həmişə ayrıca vərəqdə yazıb mənə ötürərdi. Ədalət kimya, fizika və biologiya fənlərini daha yaxşı oxuyardı. O, həmin fənlərdən rayon və respublika olimpiadalarında iştirak edərdi. Biz 9 - cu sinifdə oxuyarkən Ədalət kimya fənni üzrə respublika olimpiadasında üçüncü yer tutmuşdu. Məktəbdə hamı onu “Eynşteyn” deyə çağırardılar.

Açığın deyim ki, məndə kimya və biologiya fənlərinə qarşı maraq və həvəsi Ədalət oyatmışdı. O mənə həmişə deyərdi ki, səndən yaxşı həkim olar. Çünki mən də Ədalət kimi bütün insanlarla dil tapmağı bacarırdım, onlara tez isinişirdim. Ən çətin adamla belə, ünsiyyət qurmağı bacarır, onların qəlbinə yol tapa bilirdim. İnsanlarla həmişə təbəssümlə danışardım. Hətta, qızlarımız deyirdi ki, təbəssümlü baxışlarına görə sənə qibtə edirik.

Sinif qızlarımızın bəziləri bir-birindən gizli Ədalətə sevgi məktubları yazırdı. Çox-çox sonralar Ədalətin özü bunları mənə etiraf etdi. Məndə isə Ədalətə qarşı qızlardakı kimi sevgi hissi deyilən şey yox, rəğbət və hörmət hissi vardı. Ədalət heç zaman kimsəni özündən incik salmazdı. Amma

görürdüm ki, o, başqa qızlara nisbətən mənə daha çox diqqət və qayğı göstərir. Hiss edirdim ki, Ədalət mənə qarşı biganə deyil.

Bir dəfə məktəbdən evə gedərkən Ədalət məni ötürməyə icazə istədi. Etiraz etmədim. Həmin gün Ədalət yol boyu mənə kimya və biologiyadan "dərs keçdi." Ədələtin bir xasiyyətindən daha çox xoşum gəlirdi. O, sirr saxlamağı bacarırdı, kimsənin sözünü kimsəyə danışmazdı. "Ötürmə" hadisəsindən sonra Ədalət hər bazar günü bizə gələr, dərslərimizi birlikdə hazırlardıq. Anam da Ədalətin xətrini çox istəyirdi. Çünki o bilirdi ki, məndə dərs oxumaq istəyini Ədalət yaradıb. Get-gedə Ədalətə daha da isinişməyə başlamışdım. İçimdə ona qarşı artıq qəribə hisslər baş qaldırırdı. Etiraf edim ki, əvvəllər belə hisslərdən uzaq idim. Onun danışıq tərzi, davranışı, baxışları, əllərinin hərəkəti, mən nəyisə başa düşməyəndə, gülərək həmin şeyi yenidən izah etməsini bir anlığa yaddaşımda təkrar edirdim. Mən Ədaləti nə qədər çalışırdım ki, əsəbiləşdirim, ancaq o, əsəbiləşmək əvəzinə sadəcə mənə gülümsərdi. Onun mənimlə bu qədər mülayim və xoş rəftar etməsini sonralar anlamağa başladım. Mən də təmkinli olmağı sevərdim. Ədalət mənə demişdi ki, həkim hər şeydən öncə, təmkinli olmalı, çətin vəziyyətdən çıxmaq üçün ağıllı və operativ qərar qəbul etməyi bacarmalıdır. O mənə insanlarla münasibətin düzgün qurulmasından, hər bir adama özünəməxsus yanaşma tərzindən, xəstəyə xəstə kimi deyil, sağlam və normal insan kimi yanaşmadan söz açardı. Mən isə deyərdim: "Ədalət, elə danışırsan sanki artıq orta məktəbi də, ali məktəbi bitirmiş və hansısa böyük bir xəstəxanada uzun illərdən bəri işləyən təcrübəli həkimsən." Bir dəfə ondan bunları haradan oxuduqlarını soruşdum. Dedi ki, zamanı çatanda o, oxuduğu kitabları mənə də verəcək. Nəsə... Ədalət bizdən gedən kimi, birdən-birə evdə özümü tək-tənha hiss etməyə başlayırdım, baxmayaraq ki, atam, anam, bacı və qardaşlarım hamısı evdə, yanımda idilər.

Ədalətin evdə mənimlə dərslərə birgə hazırlaşmağımızı artıq sinfimizin qızları da bilirdi. Ona görə də, onlar məni görən kimi bir-biri ilə pıçıldaşmağa başlayırdılar. Bu pıçıldaşmalar istər-istəməz məni hövsələdən çıxarırdı. Ancaq əsəbiləşən kimi, Ədalətin sözlərini xatırlayır, qızlara qarşı olan hirsim tez də soyuyurdu...

Artıq orta məktəbin sonuncu sinfində oxuyurduq. Ədalətə o qədər öyrəşmişdim ki, onu bircə saat belə görməyəndə darıxırdım. Artıq bu hissin sevgi olduğunu anlamışdım. Dərk edirdim ki, sevgi insana nə göylərdən gələn bir güc, nə də insanlara zorla qəbul etdirilən bir duyğudur. Sevgi qaranlıqda yandırılan məşəl kimidir. O, insana yol göstərir, amma uzaqda nə olduğunu bildirmir. Dərk etdim ki, sevmək, sevdiyin insanın limanı olmaqdır. Sevmək sevdiyin insana bir nəfəs kimi, bir hava, su kimi lazım olmaqdır. Sevmək sevdiyin insanın baxdığı yerdə, susduğu yerdə olmaqdır. Sevmək bir-birinə qəlbən inanmaqdır. Sevmək bir-birinə vurğunluqdur.

Mən başa düşdüm ki, Ədaləti heç kimin sevə bilmədiyi böyük bir qüvvə ilə sevirəm. Çünki mən onun yanında olanda özümü hamıdan güclü hesab edirdim. Bu tükənməz gücü, qüvvəni mənə verən Ədalətin sevgisi, eşqi idi. Ədalətlə aramızda olan isti münasibətlərdən artıq bütün məktəbin xəbəri vardı. Hətta, müəllimlər Ədalətə demişdilər ki, o, həyatda ən düzgün seçimini edib.

Bir dəfə sinif yoldaşım Nazlı mənə:

- Solmaz, sən dünyanın ən xoşbəxt adamısan - dedi.- Çünki sənin Ədalət kimi sevgilin var. Açığı, sənə qibtə edirəm. Onu bil ki, məktəbin qızlarının çoxu Ədalətə tor atdılar, amma o, tora düşmədi. Sən isə tor atmadan belə, onu özünə məftun etdin. Ədalət sənin alın yazın imiş. Allah sizi xoşbəxt etsin!

8 mart bayramında Ədalət mənə çox maraqlı bir kitab, bir də fransız ətri bağışlamışdı. Ona dedim ki, gülləri də çox sevirəm. Bunula demək istədim ki, bəs mənə gül niyə almayıb. Ədalət bu sözü gözləyirmiş kimi cavab verdi:

- İncimə, sənə heç bir zaman gül, çiçək almayacağam.

- Niyə?! - təəccüblə soruşdum.
- Güllər, çiçəklər tez solur. Onların ömrü şox az olur. Heç vaxt istəmərəm ki, sən o solmuş güllərə baxıb kədərlənəsən. Bizim sevgimizin əbədi olması üçün hər şeydən keçməyə hazıram. Lazım gəlsə, bu yolda canımı belə əsirgəmərəm, - Ədalət əllərimi ovcuna alaraq gözlərimdən öpdü. Həmin an tutuldum. O bunu duydu:
- Bağışla - dedi və lalə tək qızarmış üzünü yana çevirdi.
... Bağımızın ayaq tərəfindən həyətyanı sahələri sulamaq üçün kiçik bir kanal axırdı. Həmin kanalın üstündə böyük söyüd ağacı vardı. Biz Ədalətlə axşamlar həmişə məhəbbətimizin şahidi olan həmin söyüd ağacının altında görüşərdik. Ədalətlə ömrümüzün ən xoşbəxt anlarını o ağacın altında keçirmişəm desəm, səhv etmərəm. Söyüd ağacının altında sanki bütün dünyanı bizə bağışlayırdılar. Aramızda Günəşlə Ayı bölüşdürmüşdük. Günəş mənim, Ay isə Ədalətin idi. Sonradan Ədalət: “Qoy, ulduzlar da sənin olsun” demişdi.

Bir gün məktəbdən evə gələndə kəndimizin kolxoz sədrinin arvadını bizdə gördüm. Mən Sənəm xalaya “xoş gəlmisiniz” deyib otağıma keçdim. Paltarlarımı təzəcə soyunmaq istəyirdim ki, anam içəri girdi.
- Qızım, Sənəm sənin üçün elçi gəlib, - deyə anam astadan dilləndi.
- Ana, bütün kənd bilir ki, biz Ədalətlə bir-birimizi sevirik. Bunu Sənəmgil də yaxşı bilir. Qaldı ki, Rüstəmdən ilanın yarpızdan zəhləsi getdiyi qədər zəhləm gedir. O, çox kobud, lovğa, davakar və əxlaqsızın birisidir. Dərs oxumaqla da arası yoxdur. Atasına arxayın olub, kənddə söz atmadığı qız qalmayıb. Rüstəmin qızlarla kobud davranışına görə Ədalət onu hətta, təpiyin altına salmaq istəyib, mən imkan verməmişəm.
- Bilirəm, qızım. Elə mən də Sənəmə sənin Ədaləti çoxdan sevdiyini anlatdım, amma o, israr etdi ki, sənin də fikrini öz dilindən eşitmək istəyir. Deyir ki, Rüstəm səndən ötrü dəli-divanədir. Nuh deyir, Peyğəmbər demir. Rüstəmin anasına

son sözü bu olub: “Solmazı mənə almasanız, özümü də, onu da öldürəcəyəm!”
- Sənəm xala Ədaləti sevdiyimi mənim dilimdən eşitmək istəyirsə, onda bu dəqiqə onun özünə də söylərəm, - daha paltarımı soyunmadan iti addımlarla o biri otağa keçdim.
- Solmaz, qızım, yəqin ki, anan gəlişimin məqsədini sənə anlatdı? İstəyirəm ki, məni bu evdən əliboş, ümidsiz qaytarmayasan. Rüstəm səndən ötrü dəli-divanədir. Bilirəm, Ədaləti istəyirsən. Amma Rüstəm...
- Sənəm xala, sizə qəti sözümü deyəcəyəm. Sevgidə, məhəbbətdə hökm verən ürəkdir. Mən öz hökmümü artıq vermişəm. Ədalətlə bir-birimizi sevirik. Qəlblərə, könüllərə zor etmək olmaz! - dedim.

Sənəm xala hirsli halda ayağa qalxıb, bəd ağzını açdı:
- Məni və oğlumu məyus etdiyin üçün görüm, sənin üzün gülüb, eynən heç zaman açılmasın! Sənə heç bir zaman xoşbəxtlik və sevincli günlər arzulamıram!
- Sənəm, dilin necə gəldi, qızımı qarğıdın?! - Anam Sənəmə bərk qəzəbləndi. - Dediklərinin hamısı dilindən uçunub qoynuna tökülsün!

Ertəsi gün Sənəmin bizə gəldiyini Ədalətə söylədim. O, gülərək dedi:
- Yəqin ki, sən də razı oldun?! Niyə də razı olmayasan, kolxoz sədrinin gəlini olmaq hər adama nəsib olmur. Həm də bu sizin üçün bir şərəf olardı.
- Əlbəttə, razı oldum. Rüstəm də, maşallah kənddə sayıb-seçilən oğlanlardandır. Heç bir şeydən korluq çəkmir. Atasının canı sağ olsun. Onun hesabına istədiyimiz kimi firavan yaşayacağıq da, - mən də Ədalətə qıcıq vermək istədim.

Ədalət məni yaxşı tanıdığından və dediklərimin zarafat olduğunu başa düşdüyündən daha başqa bir söz demədi. O, dərhal mövzunu dəyişd:
- Solmaz, təhsil məsələsində qərarımda dəyişiklik etmişəm. Rusiyada oxumağı üstün tuturam. Bu barədə sənin də fikrini bilmək istəyirəm.

- Mən sənin çıxardığın qərarların həmişə tərəfdarı olmuşam. Amma belə çıxır ki, ali təhsil yollarımız ayrılır.
- Niyə ki? Tətillərdə yenə də birlikdə olacağıq. Bizi bir-birimizdən heç kəs ayıra bilməz.

Bir neçə gündən sonra bildim ki, Rüstəm “şayka”ları ilə birlikdə Ədaləti “razborka”ya çağırıblar. Onlar bıçaq çıxarıb, Ədalətin boğazına dirəyiblər ki, məndən əl çəksin. Ədalət də deyib ki, Solmazın yolunda ölmək, onun üçün şərəfdir. Çünki Solmazla onu yalnız ölüm ayıra bilər. Ədalətin cəsarətini və sevgisinə olan sədaqətini görən Rüstəmin yoldaşları bundan sonra ona heç bir söz deməyərək, onu rahat buraxıblar...

Mən tibb institutuna, Ədalət isə Moskvada Lomonosov adına universitetə qəbul oldu.Tez-tez məktublaşırdıq. Tələbələrin qış tətilində Ədalət kəndə gəldi. Həmin vaxtda biz bütün günü bir yerdə olurduq. Amma yenə də Ədalətdən doymurdum. Ədalətin bacısı bir gün mənə zarafatyana dedi:
- Solmaz, bu qədər istək, bu qədər məhəbbət olmaz, axı. Vallah Leyli-Məcnun sizin yanınızda yalandır. Bax, budur sizə deyirəm. Axırda sizə göz dəyəcək.

Qış tətili qısa olduğundan onun nə vaxt başa çatdığından xəbərimiz belə olmadı. Sabah ikimiz də Bakıya yola düşəcəkdik.

Şərtləşdiyimiz kimi, şam yeməyindən sonra söyüd ağacının altına tələsdim. Ədalət artıq orada məni gözləyirdi. Mən ona yaxınlaşan kimi, o, ehmalca məni qucaqlayıb özünə sıxdı. Biz bir-birimizə sarmaşdıq. Dodağımız bir-birinə toxunduqda Ədalət müvazinətini itirib yıxıldı. Düşündüm ki, Ədalət mənimlə zarafat edir. Amma bunun heç də zarafat olmadığının fərqinə vardım.
- Ədalət, canım, sənə nə oldu belə?! - həyəcanla səsləndim.

Ədalət başını tutaraq yerdə ilan kimi qıvrılırdı. Onun başını dizimin üstünə qoysam da, nə edəcəyimi bilmir, göz yaşlarına güc vermişdim. Ancaq anamız namaz üstə imiş, Ədalət tez ayılıb ayağa qalxdı və:
- Bağışla, Gülüm, səni də qorxutdum, - deyib məni öpdü.

- Ədiş, düzünü de, nəyin var sənin, məndən niyə gizlədirsən?
- Çaşqın halda dilləndim.
- Bu üçüncü dəfədir. İki dəfə Moskvada tutdu. Uşaqlar təcili yardım çağırdılar. Həkim baxdı, amma heç nə başa düşmədi. Həmin vaxt həkim dedi ki, beyin yorğunluğundandır. Həddindən artıq çox oxuyurdum, gərgin anlarım çox olurdu. İstirahətin nə olduğunu bilmirdim. Həm rus dilini öyrənir, həm də fənləri sərbəst qavramağa çalışırdım. Sözün qısası, beynimi çox yorurdum. Nəsə, boş ver. Ötüb keçəcək. - Ədalət yenidən məni öpüşlərə qərq etdi.
- Ədiş, sən bunu boş şey hesab edirsən, ancaq bu ciddi məsələdir. Moskvaya qayıdan kimi, mütləq müayinədən keçərsən. Hər bir xəstəliyin qarşısını vaxtında almaq lazımdır ki, sonradan müəyyən fəsadlar törətməsin.
- Əzizim, sən artıq əməlli-başlı həkim olmusan ki.
- Zarafat etmirəm. Söz ver ki, gedən kimi müayinədən keçəcəksən.
- Sənə komsomol sözü verirəm, yoldaş həkim. Moskvaya gedən kimi özümü həkimə göstərəcəyəm. Bu barədə heç narahat olma. Səni bura çağırmaqda məqsədim var. Evdə bizimkilərlə belə qərara gəldik ki, bu yay tətilində sənə nişan gətirək. Nə vaxta kimi subay gəzəcəyik? Hə, bu xeyir işə nə deyirsən?
- Nə deyəcəyəm ki?! Qoy bu məsələni valideynlərimiz həll etsinlər. Mən sənin barəndə sözümü atama, anama demişəm. Son qərarı onlar verəcək, - gülərək Ədalətin boynuna sarıldım.

Ertəsi gün biz qatarla Bakıya yola düşdükdə, Ədalətin başındakı ağrı bir də tutdu, amma bu dəfə tez ötüb keçdi. Mən anladım ki, bu cür tutmalar beyin yorğunluğundan əmələ gələn ağrılar deyil. Çox məyus oldum. Ədalət qəmgin olduğumu görüb könlümü almaq istəyirdi. Amma mən xəyala dalmışdım, Sənəmin dediyi sözlər yadıma düşdü. Ona görə də qəlbimə Ədalətlə bağlı qara fikirlər doldu. Mən çalışırdım ki, üzərimə “hücum” çəkən qara buludları dağıdım. İçimdə sıxıntılar baş qaldırır, sanki məni məngənəyə salaraq yavaş-yavaş sıxırdı.

Ədalət məni əyləndirməyə nə qədər cəhd göstərsə də, alınmırdı. Nə qədər çalışdımsa, özümü ələ alım, bacarmadım. Məndə labüd ruh düşgünlüyü yaranmışdı...

Ədalət gecə reysinə bilet almışdı. Mən onu yola salacaqdım. Amma Ədalət icazə vermədi. O məni başdan-ayağa süzdükdə və həmişəlik ayrılırmış kimi məni acgözlüklə öpməyə başladı. Öpüşlərdən məst olub, onun qolları arasına düşdüm...

Bir ay ərzində artıq dördüncü məktub idi ki, Ədalətə göndərirdim, ancaq cavab ala bilmirdim. Yəqin etdim ki, Ədalətə nəsə olub, yoxsa o, cavabı bu qədər gecikdirməzdi. Rayona, evimizə xəbər göndərdim. Onlar da gülüb demişdilər ki, nə əl-ayağa düşmüşəm. Ədalətin getdiyi heç bir ay deyil. Amma içimi şübhələr didib - parçalayırdı.

Bir axşam çox qəribə bir yuxu gördüm. Gördüm ki, kolxoz sədrinin arvadı Sənəm qara geyimdə, başında da qara yaylıq, sifəti eybəcər formada mənə doğru gəlir. O mənə yaxınlaşdı və boğazımdan yapışıb qışqırdı: “Sevgilin kimi sən də öləcəksən, öləcəksən!..”

Hiss edirdim ki, get-gedə nəfəsim kəsilir, gözlərimə qaranlıq çökür. Can verən insan kimi xırıldayırdım. Birdən ayıldım. Qan-tər içindəydim. Daha da narahat olmağa başladım. Bazar günü danışıq məntəqəsinə gedib, kəndlə danışmağı qət etdim.

Nə qədər çalışırdımsa, gördüyüm yuxunun təsirindən çıxa bilmirdim. Bazar günü kəndlə danışa bildim. Atam mənə hər şeyin qaydasında olduğunu, narahatçılığa heç bir əsas olmadığını bildirdi. Ədalətgildə də salamatçılıq olduğunu dönə-dönə söylədi. Atamla danışandan sonra bir az rahatlandım. Amma həmin axşam yenidən çox qarışıq yuxu gördüm. Gördüm ki, iki nəfər ağ paltarlı adam Ədalətin qolundan tutub harasa aparırlar. Ədalət isə getmək istəmir. O, əllərini uzadıb məni köməyə çağırır. Mən də əllərimi uzadaraq ona tərəf qaçıram. Bu zaman haradansa Sənəm arvad peyda olur və

qarşımı kəsir. Nə qədər çırpınsam da, Ədalətin imdad üçün uzanmış əllərini tuta bilmirəm...

Həkimlər Ədalətin beynində şiş olduğunu aşkar ediblər... Ədalətin böyük qardaşı və atası məsələdən xəbər tutan kimi, Moskvaya uçurlar. Həkimlər deyib ki, o, mütləq əməliyyat olunmalıdır. Amma sağ çıxıb-çıxmayacağına zəmanət verməyiblər. Həkimlərin zəmanət vermədiyini görən valideynlər Ədalətin əməliyyat olunmağına uzun müddət tərəddüd ediblər. Həkimlər valideynlərin tərəddüd etdiyini görüb, onlara deyiblər ki, əməliyyat olmasa da, xəstənin ömrünə bir ay ancaq qalıb.

Ədalətin valideynləri naçar qalıb, əməliyyata icazə veriblər. Ədalət əməliyyata girməmişdən öncə, qardaşına mənə çatacaq məktub verib, özü isə əməliyyat stolundaca keçinib...

Bir gün dərsdən çıxıb yataqxanaya gələndə, atamı otağımızda ğördüm. O, təəccübləndiyimi görüb dedi:

- Qızım, narahat olma. Anan bir balaca soyuqlamışdı, dedi ki, get, Solmaza icazə al, gətir evə.

- Ata, uşaq deyiləm ki, məni bu cür sözlərlə aldadasan. De görüm, evdə, kənddə nə hadisə baş verib?! Anam sağdırmı? Ona bir şey olmayıb ki? - Təlaş içində soruşdum.

- Qızım, Allaha and olsun ki, anan sağ-salamatdır.

- Ata, bəlkə, Ədalətə nəsə olub?!

- Ay qızım, dedim ki, hamı sağ-salamatdır.

- Ədalət bir aya yaxındır ki, məktublarıma cavab vermir axı.

- Qızım, özün də bilirsən ki, Ədalətin məktuba cavab yazmağa vaxtı olmur. O, heç evlərinə də məktub yazmayıb.

Axşam qatarı ilə rayona yola düşdük. Səhər tezdən artıq rayon mərkəzindəydik. Atam yol boyu nədənsə dinib-danışmırdı. Avtobusun son dayanacağı Ədalətgilin evinin yaxınlığında idi. Mən onların həyətlərində çoxlu adam toplaşdığını gördüm. Atam birdən hönkürtü çəkib ağladı. Sanki ürəyimin saplağı qırıldı. Gözlərimi açanda, başımın üstündə həkimləri gördüm...

Ədalətin dəfnindən sonra iki dəfə özümü öldürməyə cəhd göstərdim, ancaq bizimkilər imkan vermədilər. Onlar intihar

edəcəyimi bildiyindən məni tənha buraxmırdılar, daimə nəzarətdə saxlayırdılar...

Dünyalar qədər sevdiyim insanın qırxı çıxdı. Onun qardaşından göndərdiyi son məktubunu aldım. Məktubda dörd bəndlik şeir vardı:

Ölürəm, Sevgilim son sözüm budur,
Nakam eşqimizə yas saxlayarsan.
Ağlaya-ağlaya gündə neçə yol,
Gəlib məzarımı qucaqlayarsan.

Töküb göz yaşını qəbrimin üstə,
Mənə eşqimizdən salam deyərsən.
Sənin gəlişini anlayım deyə,
Yaralı-yaralı bir ah çəkərsən.

Mənim əvəzimə daş məzarımı,
Sıxarsan sinənə əzizləyərsən.
Məzarda tək-tənha qalmayım deyə,
Qəbrimin üstünə bir gül əkərsən.

Bu gül sevgimizin olsa da sonu,
Qoyma ki, o gülü soldura həsrət.
Məni sevdiyin tək sevərsən onu,
Adını qoyarsan "Nakam Məhəbbət."

Mən Ədalətin şeirdəki vəsiyyətinə əməl edib, qəbri üstündə bir qızıl gül əkdim. O qızıl gülü solmağa qoymadım...

İnstitutu bitirdikdən sonra şəhər xəstəxanalarının birində işə düzəldim. Sonra valideynlərimin xahişi ilə istəmədiyim, sevmədiyim bir qohumumuzun oğlu ilə ailə həyatı qurmalı oldum. Zahid çox qısqanc, qəlbiqara, anlayışsız, özünü işə

verməyən, insanlarla yola getməyən, hər zaman özünü haqlı sayan, kobud, bədbin xasiyyətli birisi idi. Kəsəsi, biz bir-birimizlə tamam fərqli dünyanın adamları idik...

Bir dəfə xəstəxanaya ucqar dağ rayonundan xəstə oğlan uşağı gətirmişdilər. Vəziyyəti kritik idi.Təcili konsilium keçirdik. Otaqdan çıxanda uşağın atası gözləri dolmuş halda mənə yaxınlaşdı:

- Həkim, qurbanın olum, Ədalətimi xilas edin! O mənim yeganə övladımdır - dedi.

Beynimdə sanki ildırım çaxdı. Özümü zorla ələ alıb, atanın ürəyinə su səpməyə çalışdım.

- Narahat olma, əmi. Göydə Allahın, yerdə həkimlərin köməyilə sizə övlad dağı çəkməyə qoymayacağıq.

Və Allahın adı ilə bir ay sərasər kiçik Ədalətin müalicəsinə qatıldım...

Ədalətin sağalıb ayağa qalxdığı gün özümü bir anlıq dünyanın ən xoşbəxti sandım. Sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Buna bənzər sevinci son dəfə sevgimizin şahidi olan söyüd ağacının altında Ədalətlə birlikdə yaşamışdıq...

İşə getməyim fikrimi dağıdırdı, azca da olsa, qəm-kədər yükündən azad olurdum. Amma evə gələn kimi, həyat yoldaşımın üzünü görcək, istər-istəməz əhvalım dəyişirdi. Bunu o da bilirdi. Mən ondan həmən ayrılardım, ancaq ortada iki övladımın olması məni bu fikirdən daşındırırdı. Qadınların əksəriyyəti bər-bəzəyi, şan-şöhrəti, mal-dövləti sevən olurlar. Mən isə əksinə, həmişə sadə həyat tərzi keçirməyi, sakit bir guşədə sadə bir evim, məni sevən, məni anlayan və məni qəlbən duya bilən bir həyat yoldaşım olmasını arzu etmişəm.

Bir gün xəstəxanamıza cavan bir oğlan yaşlı anasını gətirdi. Həmin qadın təzyiqdən və şəkərdən əziyyət çəkirdi. Mən oğlana dedim ki, anası bir müddət burada bizim “qonağımız” olmalıdır. Cavan oğlan etiraz etmədi. Dedi ki, yetər ki, anası bu bəlalardan qurtulsun. Mən də onu əmin etdim ki, anasının sağalması üçün əlimdən gələni edəcəyəm.

Artıq on gün idi ki, Dilşad xalanı müalicə edirdik. Xəstənin orqanizmi müalicələrə müsbət reaksiya verirdi. Deməli, Dilşad xalanın bu xəstəliklərdən sağalmasına ümid çox idi. Dilşad xalanın oğlu Asəf hər gün anasına baş çəkirdi. O, ixtisasca hüquqşünas idi. Onun danışığından və davranışından məlum olurdu ki, Asəf həm anasını, həm də peşəsini çox sevir. Mən onların arasındakı ana-bala münasibətlərinə heyran qalmışdım. Onlar bir-bir ilə nə qədər səmimi, mehriban, qayğıkeş davranırdılar.

Növbəti gün Dilşad xalanı yoxlayan zaman gördüm ki, Asəf də yanındadır. O məni görcək, oturduğu yerdən qalxaraq mənə gülümsədi və dedi:

- Solmaz xanım, hər şey üçün sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Anamın dilindən düşmürsünüz. Elə hey sizi tərifləyir. Amma əlbəttə ki, bir həkim kimi deyil, həm də bir qayğıkeş insan kimi. Şükür Allaha ki, anamın səhhəti də günü-gündən yaxşılığa doğru gedir. Bütün bunlar sizin sayənizdə oldu, Solmaz xanım.

- Bu nə sözdür, Asəf müəllim. Xəstələrə hərtərəfli yanaşmaq bizim peşə borcumuzdur - dedim.

Ertəsi gün Asəf yenə də anasına baş çəkməyə gəlmişdi. Bu dəfə o mənə hədiyyə olaraq, Fransız parfümeri olan “Şanel”dən ətir və bir qızıl braslet vermək istəyəndə, etiraz etdim:

- Asəf müəllim, lütfən siz məni başqaları ilə səhv salmayın. Mən bunları sizdən heç cür qəbul edə bilmərəm. Belə olan tərzdə özümü çox narahat hiss edirəm.

- Siz nə danışırsız, Solmaz xanım? Bunlar sadəcə sizə kiçik bir hədiyyədir. Bunu başqa cür başa düşməyin. Əgər bunları məndən qəbul etməsəniz, sizdən inciyərəm, - deyə Asəf israr etdi.

Bu zaman Dilşad xala da oğluna qahmar çıxdı:

- Qızım, oğlumun sözünü yerə salma. Onsuz da Asəf hədiyyəni sənə verməyincə əl çəkməyəcək. Bu sənin mənə etdiklərinin müqabilində nədir ki!

- Solmaz xanım, heç olmazsa anamın sözünü yerə salmayın. - Asəf yenidən dilləndi.

- Yaxşı, elə isə Dilşad xalanın xətrinə ancaq ətri götürə bilərəm, - deyərək Asəfin əlindəki ətri aldım.

- Solmaz xanım, əgər etiraz etməsəniz, sizinlə bir nahar yeməyi edərdik. - Asəf dedi.

- Asəf müəllim, inciməyin, bu bir az müşkül işdir. Çünki mən ərli qadınam. Ərli bir qadının subay oğlanla birlikdə nahar etməsinin nə demək olduğunu hər halda anlamamış deyilsiniz. Kimsənin barəmdə dedi-qodu yaymasına əsla yol verə bilmərəm - dedim.

- Mən isə burada elə də qəbahət görmürəm. Çünki cinsindən asılı olmayaraq, hər bir ictimaiyət adamı belə yerlərdə görünməsi təbii hal olmalıdır. Siz də ana olmaqla yanaşı, həm də peşənizə görə bir cəmiyyət adamısınız. Başqalarını bilmirəm, mən bu işlərə normal baxıram. Hər şey insanın özündən asılıdır. Çox şükür ki, qadınlarımızın əksəriyyəti harada olmasından asılı olmayaraq, hər mənada özlərini müdafiə etməyi bacarırlar. Digər tərəfdən də biz artıq XXI əsrdə yaşayırıq. Bu gün qadınlarımız cəmiyyətimizdə hər sahədə; siyasi, iqtisadi, elmi, səhiyyə və hüquq sahəsində fəal iştirak edirlər.

- Sizin fikrinizlə razıyam, amma bu zaman real milli mentalitet məsələsini də unutmaq olmaz, Asəf müəllim.

- Mən elə mentalitetimizi nəzərə alıb danışıram. Yaxşı, Solmaz xanım, təkid etmirəm. Sadəcə, bu mənim tərəfimdən sizə centlmensayağı bir təklif idi. İstədiyiniz vaxt sizin qulluğunuzda durmağa hazıram.

- Çox sağ olun, Asəf müəllim - dedim.

Həmin günün axşamı Asəf haqqında düşünməyə başladım. Onun xoş təbəssümü, alicənablığı, səmimi davranışı, qadınlara qarşı hörmət, nəzakət və həssaslıqla yanaşması diqqətimdən qaçmamışdı. Fikirləşdim ki, bu axşam günün xoş təsiri altında bir az rahat nəfəs ala bilərəm. Amma Zahid buna imkan vermədi. Evə gələrkən ona siqaret almadığımı bəhanə

edib, heç nədən yenə də evdə qanqaraçılıq mühiti yaratdı. Ona anlatmağa çalışdım ki, siqaret almağı unutmuşam. O, siqareti özü də gedib ala bilərdi. Zahidin hər cür xırdaçılığa varması məni cana doydurmuşdu, amma uşaqlarıma görə susmaq məcburiyyətində qalırdım.

Bir gün səhər işə gedərkən yanımda bir maşın saxladı və tanımadığım adam mənə:

- Solmaz xanım, hər halda xəstəxanaya gedirsiniz? Buyurun əyləşin, aparım. Mən də xəstəxana tərəfə gedirəm - dedi.
- Bağışlayın, sizi tanımadım - dedim.
- Mən xəstəxananızla üzbəüz olan binadakı ofisdə işləyirəm, eyni zamanda üç ay bundan öncə, siz mənim qardaşımı müalicə etmişdiniz, - deyə tanımadığım adam təbəssüm etdi.

Mən onun sözünü yerə salmayıb, maşına əyləşdim. Həmin axşam evə gələn kimi, Zahid üstümə qışqırdı:

- Sən tanımadığın bir adamın maşınına necə əyləşə bilərsən?! De görüm, onunla yol boyu nə danışdın?
- Demək, sən məni izləyirsən, eləmi? - Əsəbi halda mən də səsimi onun üstünə ucaltdım.
- Bəli, mən səni hər gün, hər saat, hər dəqiqə izləyirəm, - deyə Zahid bağırdı.
- Zahid, daha bəsdir! Sənin bu qısqanclığın məni lap boğaza yığıb! Artıq buna son verməyin vaxtı çatıb! Əgər məni hər kəsə qısqanırsansa, o zaman işdən çıxıb evdə oturacağam. Bundan sonra zəhmət çəkərsən, başqa kişilər tək işləyib ailəni saxlayarsan. Hara işə düzəldinsə, orada bir aydan artıq işləyə bilmədin. Sən heç kəslə yola gedən insan deyilsən. Hər dəfə də başqalarını günahkar çıxardırsan. Amma bütün problemlərin özündə olduğunu görə bilmirsən, daha doğrusu, görmək istəmirsən - dedim.
- İş oldu ki, işləmədim? Bir də ki, işləməməyimi nə tez-tez başıma qaxanc edirsən? Nə olsun ki, sənin ali təhsilin var, özünü hamıdan ağıllı sanırsan. Gec-tez mən də bir iş tapacağam, görəcəyik o zaman mənə nə deyəcəksən?! Hələlik

dövran sənindir. Demək, ali təhsilin var deyə, məni istədiyin kimi alçalda bilərsən, hə?!
- Sən söhbəti niyə başqa səmtə yönəltdin, Zahid? Mən nə deyirəm, sən nə başa düşürsən. Aramızdakı münasibətləri sən qəlizləşdirirsən, söhbəti tamamilə anlaşılmaz bir məcraya yönəldirsən - dedim.
- Kəs səsini! Yenə də özünü haqlı çıxardırsan. Söhbətin səmtini sən dəyişdirdin, mən deyil. Sənə sordum ki, bu gün işə gedərkən tanımadığın maşına niyə mindin?! – Zahidin gözləri sanki hədəqəsindən çıxacaqdı.
- Maşınına mindiyim adam xəstəxanada müalicə etdiyim xəstənin qardaşı idi. Məni tanıdığından maşını saxladı, o həm də bizim xəstəxananın yanındakı ofisdə işləyir. Sabah mənimlə həmin yerə gedib, gözlərinlə görə bilərsən. - Mən də əsəbi halda mübahisəyə nöqtə qoymaq istədim...

Bu söz-söhbətə görə Zahidlə bir həftə küsülü qaldım. Onsuz da onunla ilin doqquz ayını küsülü qalırdıq.

Bir gün qısa müddətə boş olduğum üçün kabinetdə oturub xəyala dalmışdım. Bu zaman qapı döyüldü. “Gəlin!” deyə astadan dilləndim. Asəf içəri girdi.
- Xoş gördük, Solmaz xanım.
- Xoş gəldiniz, Asəf müəllim.
- Dediyinizə görə, anamı bu gün xəstəxanadan çıxarmalıyam. Anamı uzun sürən xəstəlikdən qurtardığınıza görə sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Amma mən özümü sizin qarşınızda xəcalətli hiss edirəm. Sizə borclu qaldım, Solmaz xanım.
- Asəf müəllim, bu nə sözdür danışırsınız. Siz nəyə görə mənim qarşımda xəcalətli olursunuz. Məgər sizin mənə qarşı bir qəbahətiniz oldumu?! Xəstələrə şəfa vermək peşə borcumuzdur. Əksinə, mən bu günlər ərzində Dilşad xanımdan çox şeylər öyrəndim. Sizin aranızdakı ana-bala münasibətlərinə doğrudan da heyran qaldım. Onu da deyim ki, ananız sizi çox istəyir. Allah hər kəsə sizin kimi ana-balalıq qismət eləsin. Amin!

- Solmaz xanım, xoş sözlər üçün təşəkkürlərimi bildirirəm. Ən önəmlisi odur ki, anam məni başa düşür, qəlbimdən keçənləri dərhal anlayır. Onunla ana-balalıqdan savayı, həm də ən yaxın sirdaşıq. Solmaz xanım, sizinlə birlikdə bir nahar etmək hələ də qüvvəsində qalır. Heç olmazsa bunu mənə çox görməyin. - Asəf yalvarıcı tərzdə dedi.

- Yaxşı, görürəm ki, çox israr edirsiniz. Deyəsən, sizinlə nahar etmədən, məndən əl çəkməyəcəksiniz. Elə isə bu gün işdən tez çıxacağam. Siz əvvəlcə Dilşad xanımı evə aparın, sonra da mənə zəng vurarsınız. Bu da mənim vizit kartım. İndi gedək, mən də ananızla sağollaşım - dedim.

Mən onları evlərinə yola saldıqdan sonra qayıdıb kabinetimə gəldim. Pəncərədən bayıra baxarkən sanki Zahidin küçədə dayanıb, otağıma baxdığını gördüm. Mən gözlərimə əmin olmaq üçün pəncərənin pərdəsini geri çəkdim. Amma orada kimsəni görmədim.

Bir saatdan sonra Asəf mənə zəng etdi. Bildirdi ki, o, gəlib məni maşınla xəstəxanadan götürəcək. Amma nədənsə özümü çox narahat hiss edirdim. Yarım saatdan sonra Asəf gəldi və birlikdə onun qabaqcadan sifariş etdiyi restorana getdik. Hiss etdim ki, Asəfin həm də gözəl seçim zövqü var. Asəf stolun üstünə qoyulmuş menyu kitabını götürüb, seçim etməklə məşğul olarkən, mən də ikinci kitabdakı yeməkləri nəzərdən keçirməyə başladım.

- Solmaz xanım, daha burada sizə nəyəsə görə təkid etməyəcəyəm. Çünki yemək seçiminizdə sizə tam sərbəstlik verirəm.

- Anladım, Asəf müəllim, - gülərək dedim.

Bizdən sağ tərəfdəki stolda iki nəfər cavan cüssəli oğlan da oturmuşdu. Ofisiant oğlan seçdiyimiz yeməkləri stola təzəcə düzmüşdü ki, bu zaman hardansa Zahid qarşımızda peyda oldu. Onun belə gözlənilməz gəlişindən rəngim qaçdı, nitqim tutuldu.

- Demək, sən məni aldadırmışsan! Günlərin kişilərlə restoranlarda keçirmiş?! Işə getmək bəhanə imiş! Bunu sənə heç cür bağışlamayacağam, fahişə! - Zahid vəhşi kimi bağırdı.

Asəf cəld ayağa qalxıb, Zahidə tərəf yeridi. Mən ona mane olmağa çalışdım.

- Solmaz xanım, dayanın bir görüm, bu nadürüst, nakişi nə deyir belə.

Bu zaman Zahid ani olaraq cibindən bıçağı çıxararaq, Asəfin qarın nahiyyəsindən iki zərbə vurdu. Asəf yerə yıxılmamaq üçün hər iki əli ilə stoldan yapışdı. Sonra Zahid qızmış pələng kimi üstümə gəldi. Bu vaxt qonşu stolda əyləşmiş həmin iki gənc cəld ayağa qalxıb, Zahidi qamarladılar və dərhal restorandan bayıra apardılar. Məlum oldu ki, bunlar polis işçiləri imiş. Restoranın işçiləri tez təcili yardıma zəng etdilər. Asəfi qan aparırdı. Allahdan təcili yardım tez gəldi. Mən Asəflə birgə xəstəxanaya getdim. Mən maşına minərkən Zahidi aparan oğlanlardan biri gəlib mənə vizit kartını verərək, Nizami rayon Polis İdarəsinə gəlməyimi bildirdi. Mən xəstəxanadan çıxandan sonra onlara baş çəkəcəyimə əmin etdim. Asəfə təcili 3-cü qrup qan lazım oldu. Xöşbəxtlikdən mənim də qan qrupum 3-cü idi. Asəfə qan verdim. Həmkarlarım mənə qorxulu bir şey olmadığını söylədilər. Mən indi Asəfin anasına bunu necə xəbər verəcəyim barədə düşünürdüm. Amma Asəfin xəstəxanada olması xəbərini Dilşad xalaya hökmən çatdırmalıydım. Nəhayət, özümdə güc toplayıb, Asəfin xəstəxanada olmasını Dilşad xalaya xəbər verdim. Amma hələlik həqiqəti ondan gizlətmək məcburiyyətində qaldım. Dilşad xalaya bunun bir qəza olduğunu söylədim. Onsuz da Asəf hələ reanimasiyada idi. Mən xəstəxanadan çıxıb, birbaş polis idarəsinə getdim və orada yalnız həqiqətləri söylədim. Zahidi artıq həbs etmişdilər.

Asəf özünə gələndən sonra mənim xatirimə Zahiddən şikayətçi olmadığını müstəntiqə bildirdi. Amma buna baxmayaraq müstəntiq işi öz bildiyi kimi apardı...

Mən hər gün Asəfə baş çəkirdim. İçimdə ona qarşı qəribə hisslər baş qaldırmışdı. Bütün günü bu hisslər burulğanından xilas olmağa səy göstərsəm də, bacarmırdım. Asəfi bircə gün görməsəydim, onun üçün darıxırdım. Həmişə onun yanında olmağı arzulayırdım. Asəf də mənsiz qala bilmirdi. Bunu özü mənə etiraf etdi. Qısa zaman kəsiyində biz Asəflə birlikdə xəstəxanada iradəmizdən asılı olmayaraq bir eşq macərası yaşadıq. Amma bu eşqin, bu sevdanın reallaşmasının qeyri-mümkün olduğunu hər ikimiz bilə-bilə yenə də bir-birimizdən vaz keçmək istəmirdik. Asəf bu eşqinə daim sadiq qalacağına söz versə də, mən bu sevdanın əbədi olacağına heç vəclə inana bilmirdim. Çünki aramızda çox yaş fərqi vardı. Asəf isə hər şeyi qəbul etməyə hazır idi. Mən sanki iki dünya arsında qalmışdım, nə edəcəyimi bilmirdim. Mənim bir psixoloq rəfiqəm vardı. Bu sevdanı ona anlatdım. Asəfdən necə aralana biləcəyimin yollarını ondan soruşdum. Rəfiqəm mənə çoxlu məsləhətlət verdi. Amma ən əsası günü-gündən düşünülmüş formada mən Asəfdən uzaqlaşmalı, onu daha sevmədiyimi hərəkətlərimlə anlatmalı, onunla rəftarımı kobudlaşdırmalı, tez-tez ona yalanlar söyləməli, hər gün ayrı-ayrı rollara girməli idim. Psixoloqun mənə söylədiklərinin heç birisi xarakterimə uyğun gəlmirdi. Amma bunları etməliydim. Etdim də! Günbəgün onun məndən soyuduğunu hiss etdim. Sonda Asəf dedi ki, o məni yaxşı tanıya bilməyib, mənim barəmdə yanılıb. Bunula, mən Ədalətdən sonra qəlbimdə Asəfə qarşı ikinci dəfə təzəcə baş qaldırmış məhəbbət hissini də əbədi gömdüm.

Arada şikayətçinin olmamasına baxmayaraq, məhkəmə həmişə olduğu kimi, Azərbaycan reallıqlarından çıxış edərək, Zahidi 4 il azadlıqdan məhrum etdi. İndi mən bu işin sabahından daha çox qorxuram. Bəs Zahid həbsxanadan çıxandan sonra mən nə edəcəyəm?! Dörd il daim qorxu içində yaşamaq, mənim üçün o qədər də asan olmayacaq. Amma özümə onunla təsəlli verirəm ki, bu hadisə olmasaydı, mənim Zahidlə boşanmaq məsələm çox müşkül olacaqdı. Bu

xoşagəlməz olay bizim ailə həyatımıza son vermək üçün əsas səbəb olacaq.

Düşünürəm ki, indi azadlıqda olsam da, mən sanki həyatın bu amansız ağrı-acılarını, qəm-kədərini, çəkməyə, bir-birini əvəz edən uğursuz və üzüntülü günlərini yaşamağa məhkum edilmiş bir varlığam.

Hər axşam səksəkə içində yatarkən uşaqlarıma baxıb, öz-özümə deyirəm: "Bu necə bir taledir yaşayıram, İlahi!.."

15.11. 2013.

Аъы тале

(Həyat hekayəsi)

«Гадынларын ян йахшысы няъиб, мюмин, ушагларына мещрибан, яринин малына вя сярвятиня цряк йандырандыр»

Мящяммяд Пейьямбяр (s.ə.s.)

Онлар щяля орта мяктябдя, 8-ъи синифдя охуйаркян цряклярини бир-бириня ачмышдылар. Севинъи илк дяфя мящяббят аляминя «сяйащятя» Рящман дявят етмишди. Гызын гара, ири эюзляри, узун сачлары, ъазибядар бядяни вар иди. Ону илк дяфя эюрянляр bu gözəl qıza биэаня гала билмирдиляр. Щятта, ряфигяляри дя Севинъин эюзяллийиня щясяд апарырдылар.

Орта мяктяби гуртаран кими, елчиляр Севинъgilин гапысыны дюймяйя башладылар. Еля эцн олмурду ки, Севиnъя елчи эялмясин. Гыз isə щеч кимя разылыг вермирди, чцнки Рящманла артыг ящд-пейман баьламышдылар. Севинъин валидейнляри оьланын аилясини йахшы таныдыглары цчцн гызларыны Рящмана вермяк истямирдиляр. Анъаг Sевинъ инадындан дюнмяди. Валидейнляриня ися сон сюзц бу олду: «Мян анъаг Рящмана әrə эедяъяйям!» Sонра да валидейнляринин bu işə разы олмадыглары тягдирдя юзцнц юлдцряъяйини билдирмишди. Çарясиз галан валидейнляр эянълярin bu evliliyinə хейир-дуа вермək məcburiyyətində qaldılar.

Тойдан бир ил кечяндян сонра евдя сюз-сющбят башланды.

Гайынана эянъ аилянин ишляриня йерли-йерсиз мцдахиля едир, Севинъ ися Рящманын хатириня

гайынанасынын бцтцн щярякятляриня, ийняли сюзляриня дюзмяли олурду. Севинъ бир дяфя дя олсун, гайынанасынын цзцня аь олмамышды, ona qarşı etdiyi haqsız hərəkətlərə qarşı ona cavab qaytarmamışdı. О, баъардыгъа аилядя щамынын гуллуьунда дурmağa çalışırdı. Сонрадан Севинъя мялум олду ки, бу сюз-сющбятляр щамысы ушаг цстцндя имиш.

Севинъин бир эялин кими аилядяki сямимилийини, гайынатайа, гайынанайа вя аилянин диэяр цзвляриня эюстярдийи гайьыкешлийини тяяссцф ки, Рящманын аиляси ня лазымынъа эюря bildi, ня дя гиймятляндиря билди. Яксиня, Севинъ щисс едирди ки, эетдикъя бу евдя о, лазымсыз бир адама чеврилир. Буну Рящман да дуймушду. Аилянин Севинъя гаршы бу ъцр haqsız мцнасибяти Рящманы Севинъ гаршысында хяъалятли етмишди. О, чыхылмаз вязиййятдя галса да, индийя кими евдя олан сюз-сющбятя биръя дяфя дя олсун гарышмамышды.

Севинъ баша дцшцрдц ки, Рящман ня онун, ня дя ки, анасынын хятриня дяймяк истяйир. Буна эюря дя о, дюзцрдц. Анасы Рящмана ушаьы олмадыьына эюря щяр дяфя Севинъи бошамасыны тякид едяндя, Рящман анасынын yersiz тяклифини ешитмязлийя вурурду. О, hər vasitə ilə чалышырды ки, анасы иля араларында олан ana-oğul münasibətləri pozulmasın və uşaq barəsindəki сющбяти Севинъ ешитмясин.

Сон заманлар Рящманын анасы бошанма сющбятини ailədə даща да тез-тез ешитдирирди. Анасындан дяфялярля бир даща бу мювзуйа гайытмамасыны хащиш едян Рящман, артыг тянэя эялмиşди. Диэяр тяряфдяn, евдя йаранмыш бу вязиййятя эюря онун Севинъя щям дя йазыьы эялирди. О, щятта бир дяфя: «Яэяр Севинъ башгасы иля аиля щяйаты гурсайды, бялкя дя хошбяхт оларды» - deyə düşünmüşdü. Ясл щягигятдя ися Рящман илк мящяббятини щеч ъцр итирмяк истямирди.

Евдя uşaq сющбяті башлайандан сонра Рящманын Севинъи мцалиъя етдирмяк цчцн мцраъият етмядийи щяким галмамышды. Amma bунларın да щеч бир faydası olmamışdı.

Рящманын сон эцнляр ишдян евя эеъ эялмяси, эяляндя дя щямишя фикирли эюрцнмяси, Севинъи бярк наращат едирди. O, başa düşürdü ki, Rəhman uşaq istəyir, onun valideynləri babalığın nəfəsini duymaq istəyirlər. Amma, heç kəs başa düşmək istəmirdi ki, Sevinc hamıdan çox özü uşaq həsrətindədir. Ana olmağın anlaşılmaz hissini yaşamaq üçün o, əlindən gələni edirdi. Həkimlərin bütün məsləhətlərini ciddi səylə yerinə yetirirdi.

Sevinc anlayırdı ki, "uşaqsız ev suyu sovrulmuş dəyirman" kimidir. Onun Rəhmana da, özünə də yazığı gəlirdi. Rəhman iki daşın arasında qalmışdı. Sevinci də çox istəyirdi, valideynlərindən də vaz keçə bilmirdi.

Hətta bir dəfə Sevinc qaynanasının Rəhmana; "oğlum, uşaq doğmayan qadını boşamaq lazımdır" dediyi sözləri də eşitmişdi.

Sevinc bu barədə anasına məsləhət üçün müraciət etmişdi. Anası isə qızına səbr etməyi tövsiyə etmişdi: "Səbirli insan Allahın dostudur, canım balam. Allah Kərimdir. Hər dəqiqə üçün bir hökm verir"...

Ən sonda evdəki bу мянасыз данышыглардан ъана доймуш Рящман Севинъля кирайя ев тутуб, орада йашамаq qərarına gəldilər. Dцшцнцрдцляр ки, артыг сюз-сющбятлярдян ъанлары гуртарды, анъаг сян демя, ясл мярякя бундан сонра башлайаъагмыш.

Кирайядя галмаг Севинъэиля чятин олса да, онлар бу чятинлийя дюзмяйя мяъбур идиляр. Амма бир нечя щяфтя кечяндян сонра, Рящманын анасы онлары бурада да ращат бурахмады. О, ики эцндян бир эялиб, оьлуна ачыг-ашкар Севинъи бошамасыны тякид едирди. Ана оьлуну инандырмаьа чалышырды ки, яэяр о, Севинъи бошаyarca, она даща эюзял-эюйчяк гыз алаъаг. Ъаны боьаза

йыьылмыш Рящман ичкийя гуршанмаьа мяъбур олду. Щяр эцн ахшам евя сярхош эяляряк, вахтиля щяйатыны беля севэилисиндян ясирэямяйян Рящман инди Севинъин эцнцнц гара edərək, ону щяр ахшам сябябсиз yerə тящгир едирди. Бир мцддят кечяндян сонра Севинъ яринин наркоманийайа гуршандыьыны баша дцшдц. Бундан сонра Севинъин наращат эцнляри даща да artdı.

Sevincin atası гызыны бу ъящянням язабындан хилас етмяк цчцн Москвайа müalicəyə апарыр. Щякимлярин дягиг диагнозундан мялум олур ки, Севинъ анъаг аьыр ъярращиййя ямялиййатындан сонра ана ола биляр. Якс тягдирдя о, щеч вахт ана ола билмяйяъяк. Ата ися эюзц эюря-эюря гызыны бычаг алтына вермяйя цряк етмир. Цмидини итирян Севинъ Москвадан кор-пешман гайыдаркян йол boyу эюз йашы ахытмышды.

Севинъ артыг сон цмидинин дя боша чыхдыьыны эюряндян сонра, artıq ня едяъяйини эютцр-гой етмишди. О, ювладлыьа ушаг эютцрмяйи гярара алмышды. Севинъ бу фикрини Рящмана билдиряндя: «индийя кими бу, мяним аьлыма нийя эялмяйиб?» - дейя онун цзцндя тябяссцм парлады.

Бир ай ярзиндя Севинъля Рящман ганун чярчивясиндя ювладлыьа бир оьлан ушаьы эютцрдцляр. Артыг Севинъ чохдан бяри ана олмаг арзусуна говушмушду.

Доьрудан да, кюрпя евя эяляндян сонра сюз-сющбятляря сон гойулду. Ушаьын адыны Анар гойдулар. İndi Севинъ həyatının ян хош анларыны йашайырды. Анарын эялиши аиля цчцн уьурлу олду; онлар биротаглы мянзил дя алдылар. Рящман да кюрпяйя ясил аталыг едирди...

Beş ай иди ки, эянъ аилядя щяйат юз ахары иля давам едирди. Анъаг бу ращатлыг чох да узун sürмяди. Сян демя, Рящман йеня дя эизлиъя наркотик маддянин сатышы иля мяшьул олурмуш. Бир эцн Рящман полис ямякдашлары тяряфиндян йахаланды. Amma Rəhman

“dostları”nın köməyi ilə həm özünün nəyi vardısa, həm də Sevincin bütün qızıl-zinət əşyalarını sataraq, bu dəfəlik polisin əlindən qurtula bildi.

Севинъ Rəhmana yardım etməkdə məqsədi кюрпя Анарын атасыз бюйцмямяси idi. O, еля баша дцшдц ки, Рящман бундан сонра пешманчылыг щисси кечиряъяк və бир даща беля ишлярля мяшьул олмайаъаг. Анъаг щадисялярин сонракы эедиши щеч дя Севинъин дцшцндцйц кими олмады. Az keçməmiş, Rəhman yenə də “könə peşəsi”nə qayıtdı.

Йеня Севинъин гара эцнляри башланды. О, щяр эцн няшялянмиш яри тяряфиндян тящгир олунурду. Аиля дахилиндя олан беля хошаэялмяз щаллар эцн-эцндян даща кяскин характер алырды. Щяр дяфя наркотик маддянин тясири эедяндян сонра Рящман Севинъдян дюня-дюня цзр истяся дя, ийняни дамарына вурандан сонра щяр шейи тезликля унудур, яввялки щярякятлярини тякрар етмякдян чякинмирди. Рящманын Севинъя нащагдан вердийи ишэянъяляря бахмайараг о, Севинъсиз щеч ъцр йашайа билмяйяъяйини дяфялярля билдирмишди. Севинъ ися эюзляри гаршысында яринин учурума неъя йуварландыьыны юзцня баьышлайа билмирди.

Бир эцн Рящмана нювбяти ийнянин дями эяляндя, Севинъ кюрпя Анары гуъаьына алыб дцз онун гаршысында дайанды.

-- Рящман, сяни анд верирям биръя баламызын ъанына, бу ийрянъ ишдян ял чяк. Бунунла сян щям бизи, щям дя юзцнц мящв едирсян. Эял, бу бялалы йолдан гайыт, йохса сян мяни həmişəlik итиря билярсян, - дейя Севинъ сонунъу ъцмлясини дейяндя сясинин тонуну дяйишди.

Рящман Анары чох истяйирди. О, бир тяряфдян бу анддан кечя билмирди, диэяр тяряфдян ися наркотик маддяйя олан тялябат ону щямин андı pozmasını мяъбур едирди.

Яринин бу щярякятляриндян сонра Севинъин дахилиндя инидйя кими хяйалына эятирмядийи щиссляр баш галдырырды. О бу щисслярдян санки хяъалят чякirди. İndi онун Рящмана qarşı олан яввялки мящяббят atəşinin son közərtiləri qalırdı. Bu közərtilər də artlq эет-эедя сюнмяк цзря иди. Инди щансыса бир нифрят щисси онун мящяббятинин цстцнц гара бир булуд кими алmaqdaydı…

Рящман бир ай оларды ки, Москвайа эедиб-эялирди. Щяр сяфяр мцддяти дя 10 эцн чякирди. Щямин эцнляри Севинъ тянщалыгдан бездийиндян йахын ряфигяляринин бириндян она мцнасиб bir иш тапмасыны хащиш етмишди. Рящманын бундан хябяри йох иди. Севинъ билирди ки, Рящман онун ишлямясиня щеч cür разылыг вермяйяъяк. Севинъ дя hələ бу тезликdя ишя дцзялмяк фикриндя дейилди, Анарын баьчайа эетмясини эюзляйирди…

Бир эцн Севинъ яринин кефинин йахшы олдуьу вахт, ишлямяк истядийини ona билдиряндя, еля бил ки, Rəhmanın башына бир газан гайнар су тюкдцляр. Рящман илан вурмуш кими йериндян дик галхыб «щеч вахт!», - дейя ясяби щалда пянъяряйя тяряф эетди. Севинъин ися ярини йумшалтмаг цчцн йаьлы дилини ишя салмагдан башга чаряси галмады.

-- Рящман, бурада гябащят ня вар ки? Инди бцтцн гадынлар ишляйирляр. Щям дя доланышыьымızın беля чятин bir вахтында мяним дя ишлямяйимин аилямizə анъаг хейри dəyə биляр. Сяня дя чох аьырлыг дцшмяз, - Севинъ Рящманын фикриндян дашынмасына ъящд эюстярди.

Рящман ися арвадынын сюзляриндян даща да ясябiляшди:

-- Мян арвад чюряйиня эюз дикян кишилярдян дейилям. Сян ев ишляри вя Анарын йахшы тярбийя олунмасы иля мяшьул олсан, бу еля бюйцк шейдир. Галды ки, евин аьырлыьы мясялясиня, bu аьырлыьы да евин кишиси чякмялидир. Мян гала-гала сянин ишлямяйиня щеч ъцр

разы ола билмярям. - Рящман Севинъя гяти фикрини билдирди.

Севинъ бир мцддят фикря эетди вя бир аздан няся тапмыш кими эцля-эцля Рящмана деди:

-- Рящман, мян бцтцн бунлары башга мянада демяк истямирям, садяъя, айын яксяр эцнлярини евдя олмадыьына эюря мян тяк дарыхырам.

-- Тяк нийя олурсан, бяс Анар нядир? – Рящман тез dilləndi.

-- Ону дцз дейирсян, Анар олмасайды, тякликдян баьрым чатларды. Онсуз да валидейнлярим дя сяня эюря мяндян цз дюндяриб. Рящман, яэяр сян мяни щягигятян севирсянся, онда мяня иъазя вер, ян йахын ряфигяляримин биринин йанында ишя дцзялим. Сян Анарын ъаны, мяним сюзцмц йеря салма, - дейя Севинъ Рящмана йахынлашды вя онун ялляриндян тутуб, йалварыш долу нязярлярля эюзляринин ичиня бахды.

Рящман бу бахышлардан санки тутулду вя бир анлыг илк дяфя олараг, Севинъя кюнлцнц ачан заман гаршылашдыьы щямин эюзляри хатырлады. Рящман бу бахышлардан кечя билмяди…

Севинъ щяр эцн сящяр тездян Анары баьчайа гойуб, ряфигясинин онун цчцн дцзялтдийи ишя эедирди. О, артыг дарыхмырды.

Бир эцн мцдир ишчилярля сющбят едяrkən эюзц архада яйляшмиш Севинъя саташды. О, сынайыъы нязярлярля Севинъя бахыб, йанында отурмуш мцавининin гулаьына няися деди. Бундан сонра щяр эцн мцдир Севинъ ишляйян сехя эялиб, хцсусиля дя онун ишлядийи дязэащын йанында дайаныб Севинъин ишлямяsиня дейил, онун ъазибядар эюзляриня бахырды. Мцдир буну ятрафдакылара sezdirməsə də, Севинъин йолдашлары артыг бунун ня демяк олдуьуну anlamışdılar. Онлар bilirdilər ки, мцдирин Севинъдян хошу эялир.

Цч эцндян сонра мцдир йенидян Севинъин йанына эяляряк, она мцщасибатлыгда yaxşı бир иш тяклиф етди. Севинъ дя мцдирин бу тяклифини тяряддцд етмядян гябул етди.

Икинъи ай иди ки, Севинъ мцщасибатлыгда ишляйирди. Бир эцн нащар фасиляси заманы ишчилярдян бири йарызарафат Севинъя söz atdı:

-- Ъанын йанмасын, ай Севинъ, бура эялдийин щеч 3 ай олмаз, амма сяндян ютрц ялдян-айагдан эедянлярин сайы-щесабы йохдур. Щеч билирсян, сянинля даща чох кимляр марагланыр?!

Севинъ iş yoldaşının, Ращилянин бу сюзляриндян тутулду. О, баша дцшдц ки, мцдирин ону мцщасибатлыьа эятирмяси коллективдя сюз-сющбятя сябяб олуб:

-- Рящиля, еля шейлярдян тез хябяр тутурсан. Де эюряк, кимлярдир мяндян ютрц ялдян-айагдан эедянляр? Əvvələn, билирсян ки, мяним аилям вар, ikincisi də ki, kollektivdə бу cür сюз-сющбят yaratmaq йахшы щал дейил.

-- Ай гыз, юзцнц тцлкцлцйя гойма. Эуйа билмирясн ки, бурада сянинля ян чох ким мараглана биляр?

-- Мян бу барядя щеч ня билмирям.

-- Неъя йяни билмирсян. Бяс сяни сехдян бурайа ким эятирди?

-- Ялбяття ки, мцдир.

-- Бяли, ай бяхтявяр, Фазилин сяндян хошу эялдийи цчцн иш йерини дяйишди.

-- Bəsdir sən allah, ай Ращиля.

-- Севинъ, доьру сюзцмдцр. Сян бура эяляндян сонра Фазил мцяллим даща бизя «вниманийе» вермир. Анъаг яввялляр ахшамлар ишдян чыханда, бош вахтында бизи машынла евя апарырды. Инди ися… Няся, кишилярин щамысы бир безин гıраьыдыр. Аталар йахшы дейиб: «Тязя эялди базардан, кющня дцшдц нязярдян», - Рящиля бу дяфя кинайя ilə деди.

Бу вахт дахили телефон зянэ чалды. Дястяйи Рящиля галдырды вя тезъя дя йериня гойду.

-- Ай бяхтявяр, мцдир сяни истяйир, - дейя о Севинъя тяряф дюняряк ейщамла билдирди.

-- Мяни?! - Севинъ тяяъъцбля сорушду.

-- Бяли, сяни!

Севинъ яввялъя еля билди ки, Рящиля онунла зарафат едир. Buna görə, o, başını aşağı salıb öz işilə məşğul oldu. Буну эюрян Рящиля Севинъи аъылады:

-- Ай гыз, киши сяни эюзляйир, сян ися юз кефиндясян. Мян зарафат етмирям.

Севинъ айаьа дуруб, мцдирин йанына эедяркян, гапыдан чыхар-чыхмаз архадан нисбятян онлардан йашлы олан Мярйям ханымын дедийи сюзляри айдынъа ешитди: «Эюрясян бу, тора тез дцшяъяк, йохса щяля чох наз-гямзя сатаъаг?»

Севинъ мцдирин гябул отаьына эиряндя, катибя гыз ялиндяки карандашла додагларыны бойайырды. Гыз башыны йухары галдырмадан, «кечин, Фазил мцяллим сизи эюзляйир», - дейя Севинъин ичяри кечмясиня ишаря етди.

Севинъ мцдирин гапысыны дюйцб ичяридян ъаваб эялмясини эюзляди. Буну эюрян катибя гыз йенидян диллянди:

-- Ай гыз, кеч дя!

Севинъ гапыны ачыб ичяри кечяндя, мцдир креслосуна йайханмышды. О, Севинъи эюрян кими, юзцнц дцзялдərək «эялин, эялин, Севинъ ханым» - дейя столун сийирмясиндən бир məktub чыхарыб гаршысына гойду.

-- Эялин, яйляшин. Дейин эюряк, тязя ишиниз хошунуза эялирми? Наразылыьыныз йохдур ки?

-- Хейр, Фазил мцяллим, һеч нядян наразылыьым йохдур. Йени ишя эюря сизя тяшяккцрцмц билдирирям.

-- Яэяр наразылыьыныз йохдурса, онда бу мяктубу эютцрцн. Бу сизин бир айлыг мцкафатыныздыр, - дейя

мцдир столун цстцня гойдуьу məktubu эютцрцб Севинъя узатды.

Севинъ дцзц, бу тяклифдян чашыб галды. Ахы, о билирди ки, ялавя мцкафат яввялъя мцщасибатлыгда щесабланыр, сонра исə хязинядар тяряфиндян ишчиляря верилир. Инди исə мцдир şəxsən тякъя Севинъя мцкафат верирди.

-- Фазил мцяллим, бяс о бири ишчиляря мцкафат дцшмцр? - Севинъ утана-утана сорушду.

-- Сян бу барядя наращат олма. О бири ишчиляр мцкафатларыны сяндян габаг алыблар. Инди тякъя сянин мцкафатын галыб. Бундан сонра ня чятинлийин олса, çəkinmədən мяня мцраъият едя biləpcən.

Севинъ даща щеч ня сорушмадан, мцдирин она узатдыьы məktubu алыб, «чох саь олун, Фазил мцяллим» - дейяряк аста аддымларла гапыйа тяряф эетди. Бу заман мцдир архадан Севинъи ещтирас долу бахышлары иля айагдан башаъан сцздц вя гыз гапыны ачаркян юзцндян асылы олмайараг деди:

-- Севинъ xanım, бах, йеня сяня дейирям, ня чятинлийин олса, yalnız мянə deyərsən. Мцдирликдян ялавя, мян сяня щяр ъцр кюмяк етмяйя щазырам. Эцнцн истянилян вахты мяни наращат етмяйя сяня иъазя верирям. Бир дя ки, чалыш ки, бу məktubdan йанындакы йолдашларын хябяр тутмасын. Дейярсян ки, мцдир шящид аилялариня edilən йардымın nəticəsiля марагланырды.

-- Йахшы, Фазил мцяллим, - дейя Севинъ пюртмцш щалда ъаваб верди вя гапыны архасынъа юртдц.

Севинъ отаьа эирян кими Рящиля ону сорьу-суала тутду:

-- Sevinc, mцдир сяня ня деди? Səni niyə çağırmışdı?

-- Щеч, еля-беля. Şəhid ailələrinə edilmiş yardımla марагланырды. - Севинъ инандырыъы чыхсын дейя, фикирляшмядян ъаваб верди.

-- Бяс bunu баш мцщасибdən niyə soruşmur, səndən сорушур? – Ryщиля щийляэяръясиня Севинъя baxdı.

Гыз Рящилянин суалларындан хилас олмаг цчцн «даща ону мян билмирям» - дейя qısa ъаваб верди.

Рящиля 3 ил иди ки, яриндян айрылмышды. Dедийиня эюря, али тящсилли олмасына бахмайараг, аиляни мадди ъящятдян тямин едя билмирмиш. Рящиля дя, «бир киши ки, 3 няфяр аиляни сахлайа билмяйя, о ня кишидир», - дейиб ушаьы да эютцрцб яриндян айрылмышды. Онун фикринъя, йалныз сярбяст insanlar ращат йашайа биляр. Daimi nязарят insanı мцстягил щярякят етмякдян мящрум едир. Рящиля дя юзц цчцн «мцстягиллик йолуну» сечмишди, неъя истяйирди, елясə дя йашайырды. Коллективдя Рящилянин билмядийи шейя гурд дцшярди. Она эюря дя ону алдатмаг, йахуд ona йалан сатмаг мцшкüл ишди. Бу dəfə Рящиля Севинъ барясиндя даща дяриня эетмяк истямяди. Dцшцндц ки, онсуз да бу мясялядян gec-tez хябяр тутаъаг. Мцдирлярин тязя балыьа неъя тор атдыгларыны артыг о, щамыдан йахшы билирди.

Рящилянин Севинъин эюзяллийиня доьрудан да пахыллыьы тутурду. Буну щятта, Севинъин юзцня дя бир неча дяфя sюзэялиши ешитдирмишди. Ахшам евдя Севинъ мцдир вердийи məktubu ачанда эюрдц ки, бурада онун айлыг ямяк щаггындан iki дяфя чох пул вар.

Мярйям ханымын сюзляри онун йадына дцшдц. Инди Севинъ yavaş-yavaş anlamağa çalışırdı ki, бунларын архасында няляр дайаныр.

Бир эцн Севинъ ишdən evə gedərkən Рящиля ону архадан сясляди:

-- Севинъ, бу эцн мян дя сянинля метройа гядяр эедяъяйям. Сяня дейиляси ваъиб сюзцм вар.

Йолда Рящиля бирбаша ясас мятлябя кечмяйи гярара алды:

-- Севинъ, мян узунчулуьу севмирям, щямишя конкрет данышырам. Сян еля баша дцшмя ки, мцдирля аранызда олан сющбятдян хябярим йохду. Сян десян дя, демясян дя мян щяр шейи билирям.
-- Йахшы, ай Рящиля, мяня ваъиб сюз дейяъякдин ахы, - дейя Севинъ Рящилядян sözünün mustafasını gözlədi.
-- Ай гыз, мян сяня шад хябяр вермяк истяйирям. Бунун цчцн сян мяня «хялят» дя вермялисян. Сяня дейяъяйим ваъиб сюз ондан ибарятдир ки, мцдиримизин сяндян хошу эялир.
-- Бу ня сюздцр данышырсан, ай Рящиля. Bilirsən ки, мяним ярим, ушаьым вар?!
-- Ай гыз, ня олсун ки. Инди о гядяр ярли гадынлар вар ки, хошлары эялдикляри кишилярля дя эязирляр. О ки галды щяля мцдир ола. Мян билирям ки, сяn ярини севмирсян. Дцздцр, яввялляр аранызда севэи, məhəbbət олубса, инди бу севэидян ясяр-яламят галмайыб.
-- Рящиля, щардан билирсян ки, мян ярими севмирям?
-- Мян чох шей билирям, Севинъ. Яэяр истясян, сянин щяйат тарихчяни дя башдан-айаьа данышарам. Щиссиййатсыз бир адамла йашамаг мяэяр сянин цчцн ъящянням язабы дейилми? О, наркоманда ня эюрмцсян? Кобуд ифадямя эюря сяндян цзр истяйирям, Севинъ. Биз гадынлар ъаванкян юзцмцзя гиймят вермяйи баъармырыг. Яхлаг нормалары хятриня севмядийимиз, истямядийимиз бир адамла юмцр-эцн чцрцтмяк мяъбуриййятиндя галырыг, юзцмцзля рийакаръасына давранырыг.

Севинъ башыны ашаьы салыб сусурду. Рящиля Севинъин сусдуьуну эюрцб, охунун щядяфя дяйдийини анлады. Вя дярщал ялавя етди:
-- Ай гыз, Фазил мцяллимин сяндян щягигятян дя хошу эялир. Сян эял, бу бяхт гушуну юзцндян узаг салма. Мцдир адамды, бцтцн истяклярин сюзсцз йериня йетириляъяк. Щеч бир шейдян корлуг чякмяйяъяксян.

-- Йох, йох, Ryщиля, мян буна щеч ъцр разы ола билмярям. Ярим бился, мяни тикя-тикя доьрайар. Бир дя ки, ərim мяни doğrudan da чох истяйир.
-- Бяс сян неъя, ону севирсянми?

Севинъ илк дяфя иди ки, щям юзцнц, щям дя Ряшиляни алдатмаг истямяди. О, бу суалы ъавабсыз гойду.

-- Сусурсан. Мян билирям ки, о сяни севся дя, сян artıq ону севмирсян. Ян бюйцк гябащят дя аилядя бир-бириля рийакаръасына йашамагдыр. Сян эюзялсян, Севинъ. Сян хошбяхт олmağa layiqsən. Йадда сахла ки, эюзяллик дя ябяди дейил, ондан вахтында истифадя етмяк лазымдыр. Мяним сяня дейяъяйим одур ки, бу фцрсяти ялдян версян, эяляъякдя пешман оларсан. Бу барядя йахшыъа фикирляш. Яэяр бу тяклифи гябул етсян, базар ертяси мяня дейярсян. Бу сюз анъаг икимизин арасында галмалыдыр. Йахшы, автобусум эялди, - дейя Ряшиля Севинъля саьоллашыб тярпянмякдя олан автобуса минди. Севинъ ися Ряшилянин dediyi sözdən sonra хейли мцддят йериндя щярякятсиз галды.

Севинъ щяр эцн ишдян чыхандан сонра Анары баьчадан эютцрцб евя эедирди. Бу эцн ися о, Ряшилянин дедийи сюзлярин тясириндян чыха билмядийиндян, фикирлəşə-fikirləşə баьчайа дейил, бирбаша евя тялясирди. Йолун йарысында, анасынын ялиnдян тутub эедян ушаьы эюрярдя, Севинъ еля бил йухудан айылды. О, ъялд эери дюнцб, баьчайа тяряф тялясди. Бцтцн ушаглары валидейнляри апармышды, тякъя мцяллимя иля Анар галмышды. Севинъ эеъикдийи цчцн мцяллимяйя цзрхащлыг едяряк, Анары да эютцрцб евя эялди.

Севинъ гапыны ачыб ичяри эиряндя, Ряшманын эцлцш сясини ешитди. Анар анасынын ялиндян чыхыб, «атам эялиб!» дейя юзцнц Ряшманын цстцня атды. О, евдя тяк дейилди, гонаьы да вар иди. Севинъ онлара, «хош эялмисиниз» дейиб мятбяхя кечди. Столун цстцндяки булашыг габлардан вя бош араг шцшясиндян айдын

олuгду ки, онлар йейиб-ичибляр. Рящман щям оьлуну, щям дя Севинъи гонаьа русъа тягдим етдийиндян мялум олду ки, гонаг Рящманын рус «достлар»ындандыр. Рящман кефляндийиндян аьзына эяляни цйцдцб тюкцрдц. Севинъ тезъя бир чай дямляйиб онлара апарды. О, столун цстцндяки булашыг габлары эютцрцб мятбяхя кечяндя, Рящман Севинъдян сорушду:

-- Ишдян нечядя чыхырсан?

-- Саат 5-дя.

-- Бяс инди саат нечядир? - Рящман дивардакы саата бахараг Севинъdən soruşdu.

Севинъ Рящманын хасиййятини билдийиндян яринин суалларына мцяллим гаршысында дайаныб, дярс данышан şagird кими ъаваб верди. О билирди ки, Рящман сярхош оланда сюзцнцн габаьына сюз дейяндя, дярщал юзцндян чыхыр. Севинъ дя дивардакы саата бахараг эцля-эцля деди:

-- Саат 7-йя 15 дягигя галыб. Рящман, бу эцн эеъикməyimin сябябини сонра сяня изащ едярям. Инди йахшы дейил, евдя гонаг вар, ахы.

Бу сюздян сонра Рящман даща дяриня эетмяди. О, щяр дяфя Русийадан эяляндя оьлуна вя йолдашына щядиййяляр алыб эятирирди. Бу дяфя ися Рящман евя ялибош эялмишди. Чцнки балаъа Анар ондан «Ата, мяня ня алмысан?» дейя сорушанда, Рящман ялини оьлунун башына чякяряк деди:

-- Балам, эялян дяфя сяня щяр шей алыб эятиряъяйям. Бу дяфя ися атанынкы эятирмяди.

Бир аздан Рящман гонаьы йола салыб гайытды О, эялян кими дивана узаныб эюзлярини тавана зилляди. Хейли мцддят сакитъя няся фикирляшди. Илк дяфя иди ки, Севинъ Рящманы ичяндян сонра бу эюркямдя эюрцрдц. Анъаг о, бу сакитлийин чох да узун сцрмяйяъяйиня ямин иди. Она эюря дя ана оьлуна

тапшырды ки, сяс салмасын. Атасы гой бир аз истиращят етсин. Анар ися анасыны сорьу-суала тутмушду:
-- Ана, ата бу дяфя мяня нийя тцфянэ алмайыб? Эедяндя демишди ки, сянин цчцн тцфянэ алыб эятиряъəуам. Мяня heç конфет дя алмайыб.
-- Алаъаг, оьлум, алаъаг. Эялян дяфя atan sənə ня истясян, алыб эятиряъяк.

Севинъ яринин бу дяфяки наращатчылыьынын сябябини юйрянмяк мягсяди иля ona йахшыъа бир чай дямляйиб апарды. О, чайы столун цстцня гойду. Юзц ися эялиб диванда, Рящманын йанында отурду вя эцлцмсяйяряк йавашъадан деди:
- Дур, чайыны ич. Рящман, бу дяфя нядянся чох фикирли эюрцнцрсян. Бир шей олуб-елямяйиб ки? Бяс, нийя беля эеъ эялдин?

Рящман Севинъин суалларына ъаваб vermədi. О, яринин она ъаваб вермядийини эюрцб, билди ки, Рящман она даща ясябiляшмяйяъяк. Она эюря də Севинъ яриня нявазиш эюстярмяк хятриня, ərinin саь ялини ялляри арасында мющкям сыхараг йенидян сорушду:
-- Эюрцрям ки, чох фикирлисян. Сянсиз йаман дарыхмышдыг, Рящман. Анар еля щей сорушурду ки, ана, бяс атам ня вахт эяляъяк. Аъыьын эялмясин, Рящман. О рус оьлан ким иди?

Рящман йеня дя heç bir söz демядян дивандан дуруб, Севинъин эятирдийи чайы ичмяк цчцн стулда яйляшди. Анар гача-гача эялиб атасынын гуъаьына эирмяк истяди, анъаг Рящман ону кянара итяляди. Ушаг мяйус щалда анасынын гуъаьына сыьынды. Рящманын Anara qarşı bu cür щярякяти Севинъя бярк тясир етди. О, бир сюз демядян айаьа галхды вя Анарын ялиндян тутуб йенидян мятбяхя кечди.

Бир аздан Рящман бош финъаны эятиряряк, юзц цчцн чай сцздц. Сеvинъин дили бу дяфя дя динъ дурмады:

-- Рящман, бу дяфя эямиляри дярйада гярг олмуш адама бянзяйирсян. Нийя диниб-данышмырсан? Dе эюряк, ня олуб? Щисс едирям ки, бу сяфярдя сяня няся олуб, amma мяндян эизлядирсян.
-- Йахшы олар ки, сян юз ишинля мяшьул оласан. Бу, киши ишидир. Бир дя ки мяни аз сорьу-суала тут! Ня олуб, ня олмайыб даща онун сяня дяхли йохдур. Ня олубса, мяня олуб, - дейя Рящман acıqlı щалда чайını да эютцрцб отаьа кечди. Севинъ ондан ял чякмяк истямяди. О, стулу чякиб Рящманла цзбяцз отурараг, дцз онун эюзляринин ичиня бахды:
-- Рящман, мяндян нийя эизлядирсян? Бялкя, сяня бир кюмяйим дяйди.

Рящман бу эюзляря чох шейи гурбан вермишди. О бу эюзляря щеч вахт йалан сюйлямямишди. Бу дяфя дя о, гара, чыльын бахышлы эюзляря йалан сатмаг, ону алдатмаг истямяди.
-- Мян бу дяфя боръа дцшмцшям. 3 эцн мцддятиня мин доллары гайтармасам… - Рящман сюзцнц тамамлаmады. Севинъ ъанфяшанлыгла сорушду:
-- Яэяр гайтармасан ня олаъаг?!

Даща Рящман Севинъя щеч ня демяди. Севинъи фикир эютцрдц. Üç эцн мцддятиня о гядяр пулу щарадан тапаъагды Рящман. Бцтцн гощум-ягряба да Рящман наркоmaniyaya гуршанандан бяри ондан цз дюндярмишдиляр. Бу пулдан ютрц киминся йанына эедиб, ондан хащиш едиляси адам да йох иди. О, йенидян диванда узанараг яллярини башынын архасына дараглайыб, дивара вурдуьу «Рембо»нун шяклиня бахырды. Севинъин бу вязиййятдя Рящмана йазыьы эялди.

Базар ертяси Севинъ ишя эяляндя, Рящиля иля растлашды. О, Севинъи эюрян кими сорушду:
-- Щя, ня олду, фикирляшдин?

-- Сян ня данышырсан, ай Рящиля. Мян ня дцшцнцрям, сян ня дцшцнцрсян.
-- Ня олуб, ай гыз? Sюзлц адама охшайырсан.

Севинъ истяди яринин боръа дцшдцйцнц Рящиляйя десин, анъаг тез дя фикриндян дашынды. Бу заман мцдирин дедийи сюзляр йадына дцшдц: «Ня вахт чятинлийин олса, чякинмядян мяпя мцраъият едя билярсян». Севинъ düşündü ки, мцдирдян башга щеч ким она бу гядяр пулу мцяййян мцддятя qədər borc вермяз. Одур ки, о, бир бящаня иля мцдирин йанына эирмяли иди. Йохса Рящман…

Нащар фасилясиня 15 дягигя галырды. Дахили телефон зянэ чалды. Рящиля дястяйи галдырды вя цзцнц Севинъя тутуб: «Фазил мцяллим сяни чаьырыр», - дейиб гымышды. Севинъ еля бу фцрсяти эюзляйирди. О, ъялд йериндян галхыб отагдан чыхды. Мцдир бу дяфя Севинъи хцсуси щюрмят вя ещтирамла гаршылады:

-- Севинъ ханым, яввялъя де эюряк, хцсуси кефин неъядир? Ишлярин неъя эедир? Sяня чох иш тапшырмырлар ки? Демишям ки, сяни чох да язиййятя салмасынлар. Йахшы йадыма дцшдц. Севинъ, де эюрцм макина ишини баъарырсанмы?
-- Бяли, Фазил мцяллим. Йазмаьы баъарырам. Бу сащядя курс да кечмишям.
-- Бу ки лап гийамят олду, - дейя мцдир няся гиймятли бир шей тапмыш адам кими севинъяк ялини-ялиня вурду. – Севинъ, истяйирям ки, мяним йанымда катибя ишляйясян. Буна разы оларсанмы?
-- Фазил мцяллим, сизин катибяниз вар ахы, - дейя Севинъ кюнцлсцз щалда ъаваб верди.
-- Ону ишдян азад едяъяйям. Тянбялин бирисидир, ишя дя эеъикир щяр эцн. Бир нечя дяфя хябярдарлыг етмишям. Ня дейирсян? Разысан, йа йох?

-- Фазил мцяллим, бу тяклифиниз барядя фикирляшәрям, - дейя Севинъ мцдирин, яслиндя цряйиндян olan bu тяклифиндян сонра пул мясялясиня bugünlük тохунмады.
-- Йахшы, фикирляш, сабащ мяня ъавабыны дейярсян.
-- Йахшы, саь олун, Фазил мцяллим. Сабащ эялиб фикрими дейярям, - Севинъ мцдирин отаьыны тярк етди.

Щямин эцн Севинъ ишдян чыхыб бирбаш евя эялди. Анары баьчадан бу эцн атасы эютцрмяли иди. О, гапынын зянэини басды. Ичяридян: «кимдир?» - дейя оьлунун сясини ешитди. «Анандыр» - дейя Севинъ ъаваб верди. Гапыны ачан кими Анар анасынын бойнуна сарылды.
-- Бяс атан евдя дейил? - Севинъ тез сорушду.
-- Евдядир, узаныб.

Рящман диванда узаныб телевизора бахырды. О, щеч арвадынын «ахшамын хейир»иня ъаваб да вермяди. Севинъ тез мятбяхя кечди, чай дямляди, чай долу финъанлары столун цстцня гойarkən Рящман сорушду:
-- Севинъ, гызылларындан щеч галмайыб?
-- Сян ки билирсян, гızылларымын щамысыны о вахт sənin ишиня эюря сатдым. Биръя, бармаьымдакы бу нишан цзцйцдцр. Рящман, яэяр мян ряфигямдян о пулу эютцрсям, sən ону щансы мцддятя гайтара билярсян? Ряфигям алверчидир, ondan эютцря билярям. Анъаг бунун вахтында гайтарылмасы мясяляси вар.

Рящман бу сюзляри ешидяндя еля бил ки, дцнйаны она баьышладылар. Тез дуруб стулда яйляшди вя tələsik деди:
-- Яэяр сян о пулу мяня чатдырсан, мян ону бир айа кими гайтараъаьам.
-- Бяс о пулу бир айа неъя гайтараъагсан?
-- Дедим ки, гайтараъаьам. Неъя гайтараъаьам, даща onu юзцм билярям. Тяки сян сабащ о пулу эятириб, мяня чатдыр.

Севинъ ня гядяр чалышдыса, яринин нядян боръа дцшдцйцнц юйряня билмяди. Ахшам Севинъ Рящманын гылыьына эириб ону юйрянмяк истяди, анъаг онун бу

ъящди дя баш тутмады. Яксиня, Рящман цзцнц дивара чевириб юзцнц йатмышлыьа вурду. Севинъ яринин бу щярякятиндян бярк щиддятлянди. О, илк дяфя олараг гадынлыг ляйагятинин тящгир олундуьуну Рящмана баьышлайа билмяди.

Узун мцддят айрылыгдан сонра Рящманын она гаршы бу ъцр мцнасибяти Севинъдя истяр-истямяз «интигам щиссини» аловландырды. Sevinc дцшцндц: «Рящман щяйатда щяр шейи итирдийи кими, дейясян кишилийини дя итириб.»

Ертяси эцн ишдя нащар фасилясиня йахын мцдир йенидян Севинъи кабинетиня чаьырды. О, мцдирин гябул отаьына эиряндя катибя гызы орада эюрмяди. Севинъ бу дяфя гапыны дюймядян ачыб ичяри кечди. Мцдир Севинъи эюрян кими галхыб, онун яйляшмяси цчцн йер эюстярди.

-- Щя, де эюряк, бизи бу эцн севиндирирсян, йа йох? Дцнян дедийим тяклифя разысанмы? - Мцдир эцля-эцля сорушду.

-- Бяли, Фазил мцяллим, разыйам, - дейя Севинъ утанырмыш кими башыны ашаьы дикди.

-- Мян еля дя билирдим. Сян аьыллы гыза охшайырсан, Севинъ, - дейя мцдир Севинъи ещтирас долу бахышларла сцздц.

-- Сабащдан артыг катибя кими ишя башлайаъагсан. Саат доггуз тамамда бурада олмалысан, эеъикмяк олмаз!

-- Фазил мцяллим, бяс катибя гыз неъя олду?

-- Ону дцнян сяндян сонра йаныма чаьырыб, яризясини йазмаьы тапшырдым. Щяйасызын бирриймиш. Гапыны еля чырпды ки…

-- Йахшы, Фазил мцяллим, мян эедим, - дейя Севинъ айаьа галхыб эетмяк истяди. Анъаг мцдир она иъазя вермяди.

-- Биз щяля сющбятимизи гуртармамышыг, Севинъ! Сянин тязя ишини yalnız икиликдя гейд етмяк лазымдыр. Мянъя, буна етираз етмязсиниз.
-- Фазил мцяллим, бу йахшы чыхмаз ахы.
-- Билирям, дейирсян ки, эюря билярляр? Бурада бир балаъа аьыл ишлятмяк лазымдыр. Инди сяня дейяъякляримя ямял етсян, щеч ким бу сцрприздян хябяр тутмаз. Мян ону да билирям ки, иш йолдашларын сянин пахыллыьыны чякирляр. Сян бурадан чыхандан сонра ряфигяляриня дейярсян ки, мцдирдян ики саатлыг иъазя алыб, евя баш чякирсян. Евин ачарыны йаддан чыхарыб юзцнля эятирмисян. Kimsənin эюрмямяsi цчцн küçənin тиніndяки дайанаъагда мяни эюзляйәрсян.
-- Йахшы, Фазил мцяллим, бир шей демяк истяйирям, анъаг утанырам.
-- Нядян утанырсан, ай гыз. Бяс сяня демямишямmi щеч нядян чякиниб елямя. Бир чятинлийин олса, мяня де.
Мцдирин by сюзцндян сонра Севинъ бир аз цряклянди.
-- Ярим боръа дцшцб, бу эцн она щарадан олса, мин доллар тапыб вермялийям. Мян дя она сюз вердим ки, иш йодашларымын бириндян borc алыб эятирярям. Бир айдан сонра гайтараъаг. Цмидим анъаг сизядир, Фазил мцяллим. Бу ишдя анъаг сиз кюмяк едя билярсиниз. Яэяр щямин мябляь сящяря кими она чатдырылмаса, ярими няся хошаэялмяз щадися эюзляйир. О, буну мяндян эизлядир.
Севинъ данышдыгъа щяйяъанланырды. Мцдир ися ону диггятля динляйирди.
-- Әрини чох севирсян? - Мцдир сорушду.
Эюзлянилмяз суалдан Севинъ тутулду. Йалан сюйлямяк истямяди:
– Яввялляр бир-биримизи çox sevirdik. Анъаг инди…
-- Айдындыр, онсуз да индики заманда чох nadir щалларда хошбяхт аиляйя раст эялмяк олур. Бязян кянардан хошбяхт щесаб етдийин аиляйя йахындан бяляд оланда, эюрцрсян ки, бу хошбяхтлик дя защири характер

дашыйырмыш. Бир дя ки, пул сарыдан дарыхма. О пулу сяня бу эцн веряъяйям. Мин доллар сянин о гара эюзляриня гурбан. О эюзляря няйи десян, гурбан вермяк олар. Йахшы, инди дур эet, dайанаъагда мяни эюзля!

-- Йахшы, Фазил мцяллим, - Севинъ тез дуруб отаьы тярк етди. Мцдир дайанаъагда ону эюзляйян Севинъи maşına mindirib, таныш restoranлардан бириня эялдиляр. Машыны юзц сцрцрдц. Эцнорта олдуьундан restoranын габаьында чохлу машын вар иди. Фазил орада ишляйянлярдян бириня йахынлашыб сорушду:

-- Кабинетлярдян бош оланы вармы?

-- Бяли, Фазил мцяллим. Сизин йериниз бошдур, - дейя ъаван оьлан габаьа дцшцб онлары бош кабинетя апарды.

Ичяридя səliqə-səhman hökm sürürdü. Отагда бир диван, бир стол, ики стул вар иди.

-- Ня йейяъяксиниз, Фазил мцяллим? - оьлан сорушду.

-- Бу дяфя сифариши ханым веряъяк, - дейя мцдир Севинъя ишаря етди.

-- Фазил мцяллим, ня йесяnиз, мян дя ондан йейяъяйям, - Севинъ тяклифдян йайынмаг истяди.

-- Йахшы, онда яввялки гайдада, мяним севимли йемяклярими эятирин. Ичмяйя шампан шярабы да эятир. Галан шейляри də юзцн билирсян.

-- Йахшы, Fazil müəllim. - Оьлан гапыны архадан юртцб эетди.

-- Севинъ ханым, мян ян чох истядийим адамла бура эялирям.

-- Эюрцнцр, бурайа тез-тез эялирсиниз? - Севинъ йарыъидди, йарызарафат мцдиря ейhам вурду.

Бешъя дягигя кечяндян сонра хидмятчи оьлан столун цстцнц йемяклярля долдурду.

Мцдирин ишаряси иля ъаван оьлан шампан шярабыны ачыб гядящляря сцздц.

-- Щя, инди сян эедя билярсян, - Фазил хидмятчи оьлана билдирди.

Мцдир шяраб долу гядящи ялиня эютцряряк, Севинъя дя эютцрмяйи мяслящят эюрдц.

-- Мян ичян дейилям, Фазил мцяллим, - Севинъ етираз етди.

-- Мян еля bir sağlıq дейяъяйям ки, сиз истяр-истямяз ичмяк мяъбурийййятиндя галаъагсыныз. Севинъ ханым, адятян ичяндя илк дяфя киминся саьлыьына бадя галдырырлар. Мянся бу эцн илк бадями сизи эюрян эцндян мяни юзцня мяфтун едян, йухуму яршя чякян, индийя кими heç бир эюзялдя эюрмядийим гара, чыльын бахышлы эюзляринizин саьлыьына ичирям. Яэяр сиз бундан сонра ичмясяниз, демяк, сиз о, işvə dolu, canlar yaxan qara эюзляринизи лазымынъа гиймятляндирмirsiniz.

Бу сюзлярдян сонра Севинъ ичмяйя билмязди...

Цчцнъц гядящдян сонра Севинъ щисс етди ки, артыг башы думанланыр. Буну эюрян Фазил ауаğа дуруб, гапыны ичяридян баьлады. Онун ещтирасдан бядяни титряйирди. О, йахынлашыб Севинъин ялиндян тутду. Бядяни эизилдяди. Севинъ тез ялини чякди. Фазил йенидян yerinə яйляшиб, дюрдцнъц гядящи долдурду.

Фазил эюрдц ки, артыг Севинъин эюзляри хумарланыр. Yериндян qalxıb, йеня dя гызын ялиндян тутду вя дартыб айаьа галдырды.

-- Йох, йох, башым щярлянир, Фазил мцяллим, - Севинъ етираз етмяк истяди.

-- Даща мцяллимсиз. Мцяллим галды идарядя. Бурада садяъя, сянин цчцн Фазилям, - дейя мцдир гызын етиразына мящял гоймадан юзцня тяряф чякяряк ону диванда яйляшдирди. – Бу аны мян чох эюзлямишям, Севинъ. Сян мяним бу дцнйада ən çox bəyəndiyim mələksən...

Севинъ ися даща щеч ня ешитмирди. Фазил гызы аъэюзлцкля юпцшляря гярг едяряк, ниййятиня даща тез наил олмаьа чалышырды. Севинъ ися сярхош олса да, буна имкан вермяк истямирди.

Анъаг бир аз кечяндян сонра гадын зяифлийи юзцнц эюстярди вя Севинъ daha müqavimət göstərmədən Fazilin qolları arasına düşdü...

Ертяси эцн Рящман Sevincin Fazildən aldığı pulu götürüb, qatarla Moskvaya getdi. Gedərkən Rəhman Sevincə söz verdi ki, o, pulu dediyi vaxtda çatdıracaq.

Həmin эцндян башлайараг, Фазилля Севинъин эизли эюрцшляри башланды. Мцдир бу эюрцшлярин даща мяналы кечмяси цчцн башга бир йердя кирайя ев də тутду. Онларın арасындакы gizli eşq macərası эцнц-эцндян əndazəni aşırdı. Sevinc Фазилə artıq həyat yoldaşını unutdurmuşdu. Günlər keçdikcə Fazil щяйат йолдашындан сойуйурdu. Fazil щяр дяфя Севинъдян айрыландан сонра евдя щеч бир сябяб олмадан арвады Дилярянин цстцня qışqırır, əsəbiləşir, бязян ися она гаршы тящгирамиз сюзляр беля ишлятмякдян чякинмирди. Сон заманлар Фазилin ailədəki гейри-ади щярякятлярі Диляряни шцбщяляндирмяйя башламышды. Евдяки дава-далашдан сонра Фазил эцнлярля арвады иля данышмырды.

Бир эцн иш вахтынын сонунда мцдир Севинъи кабинетиня чаьырды:

-- Эял йяляш. Сянинля сющбятим вар. Севинъ, ярин щансы мцддятя Москвайа эедиб?

-- Евдян чыханда деди ки, 20-25 эцндян сонра гайыдаъаг. Неъя ки?

-- Бу ахшам сизя гонаг эялмяк истяйирям. Иъазя верірсянми?

-- Ня дейирям ки. Анъаг bu məsələdə ещтийатлы олмаг lazımdır. Гоншуларımız йаныма эялмяйиndян хябяр тутмамалыдыр. Çünki Рящман арамыздакı мцнасибяти азъа да олса сезиб-еляся, щяр икимизи доьрайар.

-- Йахшы, йахшы, горхутма бизи.

-- Зарафат елямирям, Фазил. Сян Rəhmanı танымырсан. Онун ялиндян щяр ня десян эяляр. Онсуз да щяйатын

онун цчцн щеч бир мянасы йохдур. Эялсян, габагъадан зянэ edərsən.
-- Севинъ, даща сянинля эизли эюрцшмяк истямирям. İстяйирям ки, биз щямишя бир йердя олаг.
-- Еля биз щямишя бир йердяйик дя, - Севинъ эцлцмсяйяряк билдирди.
-- Мян о мянада демирям. Мян сянинля гануни евлянмяйи нязярдя тутурам.
-- Сян nя данышырсан, Фазил. Ахы, сянин арвадын вар, - Севинъ тяяъъцбля диллянди.
-- Арвады бошамаг гярарына эялмишям. - Фазил эцлцмсяди.
-- Йох, йох, мян buna разы ола билмярям. Щям дя сянин ики ушаьын вар. Буну юзцмя əsla баьышлайа билмярям. Мян киминsə аилясini dağıtmaq istəmirəm, - дейя Севинъ ъидди эюркям алды.
-- Йахшы, йахшы. Бу барядя сонра данышарыг. Инди эет, ишинля мяшьул ол. Ахшам зянэими эюзля!

Севинъ даща бир сюз демядян мцдирин кабинетини тярк етди. Щямин эцн ахшамы Фазил евдян чыхмагдан ютрц бир бящаня ахтарыб, арвады иля йеня мцбащися етмяйи гярара алмышды. Дцздцр, кечян дяфяки дава-далашдан сонра онлар кцсцшмцшдцляр, анъаг бу ахшам неъя олурса-олсун о, евдя йеня də мярякя гопармаг цчцн бир сябяб тапмалыйды. Бу дяфя Фазил евя щямишякиндян тез эялди.

Диларя яринин беля тез эялдийини эюзлямирди. О, мятбяхя кечиб чайданы газын цстцня гойду. О, щямишя яри палтарыны дяйишяня кими, чайы щазыр едярди. Бу дяфя ися вахт мящдудлуьундан чайы vaxtında щазырлайа билмяди. Диларя чайы сцзцб яринин гаршысына гойанда, артыг Фазил стол архасында отуруб ону эюзляйирди. О, еля бил ки, буну эюзляйирмиш, тапанча кими ачылды:

-- Бу евдя сянин эюрдцйцн иш бир чай дямлямяк, бир дя йемяк щазырламагдыр. Онун да ющдясиндян эяля билмирсянся, даща сян няйя лазымсан?
-- Бу ня сюздцр, Фазил? Яввялляр щяр шейя лазым идим, инди щеч няйя лазым олмадым? - Диларя цзцнц туршутду.
-- Бяли, инди сян бу евдя щеч няйя йарамырсан! – дейиб Фазил бир гуртум чай ичди. – Бу да бунун дямлядийи чай. Щеч билмирсян чайды, йохса…
-- Сянин алдыьын щинд чайындан дямляниб. Görürəm ki, сон вахтлар бу евдя щяр шей сянин цчцн мянасыны итириб.
-- Бяли, еля сян дя мянимчцн мянасыны итирмиш бир варлыьа чеврилмисян. Мян яввялляр necə də аьылсыз олмушам ки, гадынлары бир-бириндян фяргляндиря билмямишям. Анъаг эеъ дя олса, anladım ки, сянинля кечирдийим илляр юмрцмцн ян мянасыз илляри имиш.
-- Бяс буну яввялляр нийя демирдин? - Диларяни од эютцрдц. – Дейясян, сон вахтлар юмрцнцн мяналы эцнлярини тапмысан, ахы?!
-- Бяли, бяли, тапмышам. Юзц дя sян онун ялиня су тюкмяйя belə лайиг дейилсян, - дейя Фазил арвадына даща да аъыг верди.
Диларя щирсиндян щалдан-щала дцшцрдц. О эюрдц ки, ушаглар диванда сакитъя отуруб, onların щярякятляриня тамаша едирляр. Диларя яввялъя ушаглары гонаг отаьына апарды, сонра эялиб яринин гаршысында дайанды:
-- Фазил, демяли, сон заманлардакы мус-мусунун сябяби бу имиш. Дейирям ахы, гара гызын дярди варmış. Демяк, тязя ешгя дцшмцсян? Ня олар, Аллащ хейрини версин.
-- Диларя, сян бу ришхяндляри юзцня сахла, мянся ону щягигятян севирям. Артыг онунла евлянмяйи гярара алмышам, - дейян Фазил арвадыны динлямяк истямяйяряк, отаьына кечди.

Диларя ися ушагларынын йанына эетди, онларын щяр икисини гуъаглайыб баьрына басараq, щюнкцртц иля аьлады.

Бу вахт Севинъ телефонун йанында яйляшиб, сябирсизликля Фазилин зянэини эюзляйирди. Саат 10-а ишляйирди. Еля бу zaman телефон зянэ чалды. Севинъ тез телефонун дястяйини галдырды. Сясиндян таныды. Фазил иди.

-- Ахшамын хейир, Севинъ.

-- Ахшамын хейир, Фазил.

-- Йарым саата кими эялирям.

-- Йох, йох, Фазил, бир аз эеъ эял. Анар щяля йатмайыб. Он биря ишлямиш евдян чыхарсан. О вахта кими, мян дя Анары йатызdıрарам. Йахшы, бяс евдян чыханда арвадын щара эетдийини сорушмайаъаг?

-- Наращат олма, о проблеми артыг щялл етмишям. Йахшы, эялярям орда сющбят едярик.

-- Фазил, онда гапыны ачыг гойаъаьам, zəngin düyməsinə toxunmağa ehtiyac yoxdur, чцнки гоншулар ешидя билярляр. Саь ол, эюзляйирям!

-- Саат он бирдя сянин йанындайам, Canım -ciyərim.

Севинъ телефонун дястяйини йериня гойан кими Анар анасындан сорушду:

-- Ана, бизя ким эяляъяк? Атамла данышырдын?

-- Йох, бала, зянэ едян атанын досту иди. Онунла данышырдым. Деди ки, атан бу йахынларда эяляъяк. Сян тапшырдыьын тцфянэи дя алыб, щяля цстялик бир тапанча да. Йахшы, Анар бала, даща эеъдир, йатмаq вахтыдыр.

-- Йох, ана, hələ йухум эялмир.

-- Nя данышырсан, Анар? Эюр бир саат нечядир. Инди бцтцн ушаглар йатыб. Тякъя ойаг галан сянсян. Яэяр йатмасан, атан эяляндя дейяъяйям ки, Анар сюзцмя бахмырды. Атан да сяня алдыглары ойунъаглары башгасына веряъяк.

-- Йахшы, ана, йатырам. Бяс атам ня вахт эяляъяк?
-- Яэяр сян йатсан, онда тез эяляъяк.
-- Онда йатарам.

Саат он биря беш дягигя галырды. Севинъ Анары зорла йухуйа верди. Анар йухуйа эедяндян сонра о, дуруб гапыны ичяридян ачды. Юзц дя эюзлцкдян пиллякянляря бахмаьа башлады. Евин ишыгларыны сюндцрмцшдц Севинъ. Инди онун дахилиндя бир-бириня гаршы дюйцшян, дальалар кими сащиля щцъум чякян ики шяр гцввя чарпышырды. Саатын ягряби он бирин цстцня йахынлашдыгъа онун цряйи даща тез-тез дюйцнмяйя башлады. Инди Севинъи бир тяряфдян ещтирас долу щиссляр, диэяр тяряфдян ися горху щисси бцрцмцшдц. О, бир-бириня йад олан ики щиссдян хилас олмаьа чалышырдыса да, буну баъармырды.

Фазил дедийи вахтда Севинъэилин гапысыны дюймядян açıb, gizlicə evə girdi. Севинъ астадан сорушду:
-- Эюрян олмады ки, Фазил?
-- Xeyr! Ким эюряъяк? İнди щамы йатыб.
-- Йох, ашаьыдакы гоншум щямишя эеъ йатыр. Йахшы, эял мятбяхя кечяk.
-- Бяс ишыьы нийя йандырмырсан? Анар йатыб?
-- Щя, эцъля йатыздырмышам. Истяйирсян, мятбяхин ишыьыны йандырым.
-- Щяля бир дайан, язизим, - дейя Фазил Севинъи гуъаглайыб юпцшляря гярг етди. Ширин бусялярдян тезъя мяст олмуш Севинъ мцвазинятини iтирib, Фазилин голлары арасына дцшдц…
-- Бир аздан ашиг вя мяшуг стол архасында яйляшиб, ширин сющбят едирдиляр. Бирдян «Атам эялиб!» - дейя Анар йатаьындан галхыб, бяркдян гышгыраraq мятбяхя ъумду. Анъаг анасынын йанында йад кишини эюряндя, йериндяъя дайанды. Эюзлянилмяз щадисядян щям Севинъ, щям дя Фазил тутулду.

-- Ана, бу ями кимдир? - ушаг эюзлярини овушдура-овушдура сорушду.
-- Анар, йахын эял, бала. Бах, бу ями сянин атанын достудур. Онун йанындан эялиб.
-- Бяс атам алан тапанчаны эятирмяйиб?
-- Атан деди ки, Анар балайа алдыьым щядиййяляри юзцм апараъаьам, - дейя Фазил вязиййятдян чыхыш йолу тапдыьы цчцн эцлцмсяди.
-- Бяс атам ня вахт эяляъяк?
-- Бир-ики эцня эяляр. – Фазил тез ъаваб верди. – Эялдим, дейим ки, дарыхмайасыз. Сян дя йатмышдын, ойатмаг истямәдик. Анар бала, атан тапшырды ки, ананын сюзцня бахасан. Анан ня деся, она ямял ет. Йахшымы?
-- Йахшы, ями.
-- Ай саь ол. Дейясян, Анар чох аьыллы оьландыр, - дейя Фазил Анары юзцня тяряф чякяряк цзцндян юпдц вя ъибиндян чыхарыб она ики онминлик узатды.

Анар дюнцб анасына бахды.

-- Йахшы, эютцр. Сянин яминдир дя. Кянар адам дейил ки. Сяня демишям ki, танымадыьын адамдан heç bir шей эютцрмя. Бу ями ися атанын ян йахын достудур, - дейя Севинъ Анара Фазилин она узатдыьы пулу эютцрмяйи хащиш етди.
-- Йахшы, даща эеъдир, мян эедим, - Фазил айаьа галхыб гапыйа йахынлашды.
-- Анар, ямийя саь ол де.
-- Саь ол, ями. Атама де, тез эялсин.
-- Йахшы, дейярям.
-- Эеъяниз хейря галсын!
-- Хейря гаршы! - Севинъ гапыны астадан ачдыьы кими, йавашъа да arxadan баьлады.

О эеъя Севинъ фикирдян сящяря кими йата билмяди.

Сящяр саат сяккиз оларды. Севинъ Анарын сящяр йемяйини вериб палтарыны эейиндирирди. Бу вахт гапынын зянэи чалынды. «Сящяр тездян кимдир,

эюрясян?» - Севинъ дцшцндц. О, эюзлцкдян бахды. Ики няфяр полис ишчиси гапыда дайанмышды. Севинъ тез гапыны ачды.

-- Сабащыныз хейир, ханым, - щяр ики полис ишчиси ейни вахтда диллянди.

-- Сабащыныз хейир! – Севинъ тяяъъцбля онлара бахды.

-- Баьышлайын, Рящман Мурадов евдядирми? - полислярдян бири сорушду.

-- Хейр, евдя дейил.

-- Бяс яриниз щарададыр?

-- Москвайа эедиб.

-- Билмирсиниз, неча эцнлцйя эедиб?

-- Эедяндя деди ки, 20-25 эцндян сонра гайыдаъаг. Ахы, дейин эюрцн, ня олуб? – Севинъ təlaş ичярисиндя сорушду.

-- Щеч, бир мясяля барясиндя онунла сющбят етмяк истяйирдик. Бу, чох ваъиб мясялядир. Дейин эюряк, бу йахынларда яринизин йад миллятдян олан гонаьы олмайыб ки?

-- Олуб, неъя ки? – Севинъ тяяъъцбля сорушду.

-- Йахшы, саь олун! – полис ишчиляри даща щеч ня сорушмадан пиллякянлярля ашаьы дцшдцляр.

Севинъи йеня фикир эютцрдц. Бир дя дивардакы саата баханда эюрдц ки, ишя эеъикир. О, тез Анары эейиндириб, тялясик евдян чыхды. Севинъ баьчанын щяйятиня чатанда Анары сахлайыб уавашъадан деди:

-- Анар, анаn сяня гурбан олсун. Гулаг ас, инди сяня дейяъяйим сюзц щеч кимя демязсян. Йахшымы?

-- Йахшы.

-- Анар, йахшы йадында сахла, эеъяки яминин бизя эяlмяйини атана söyləməзсян. Яэяр десян, атаны həbs edə билярляр.

-- Ня цчцн, анаъаn?

-- Бяс, сящяр эялян полис ишчилярини эюрмядин? Яэяр атаны чох истяйирсянся, яминин бизя эялмясини она

демя. Баша дцшдцнмц? Сяня ня десян алаъаьам, - Севинъ Анары диля тутду.
-- Йахшы, анаъан, демярям.

Севинъ цстцндян аьыр бир йцк эютцрцлмцш кими дяриндян кюкс ютцрдц.

Рящманын Москвайа эетмясиндян бир айдан чох вахт кечирди.

Бир сящяр Севинъ ишя тялясяндя, сащя мцвяккили йолда ону сахлайыб сорушду:
-- Яриниз Москвадан hələ эялмяйиб?
-- Хейр, эялмяйиб. Сиз ərimlə нийя беля марагланырсыныз? Кечян дяфя дя ики полис ишчиси яримин щарайа эетдийи иля марагланырды. Бялкя, она бир шей олуб, мяня демирсиниз? Щям дя онун мяня дедийи вахтдан да кечиб. Дцзцнц дейин, ону нийя беля ахтарырсыныз?
-- Кимися сорушмаг, кимися ахтармаq бизим вязифямиздир, ханым, – Sащя мцвяккили гымышды. – Вя сизя дя мяслящят эюрярдим ки, «бязи ишляри» эюряндя, бир аз ещтийатлы оласыныз.
-- Баша дцшмядим, няйи нязярдя тутурсунуз? - Севинъ тяяъъцбля сорушду.
-- Няйи нязярдя тутдуьуму чох йахшы билирсиниз, - дейя Sащя мцвяккили сонунъу сюзляри хцсуси вурьу иля онун нязяриня чатдырды.
-- Демяк сиз…
-- Бяли, бяли. Биз щяр шейи билирик. Мян сизя хябярдарлыг етдим. Бунларын ахыры sizin üçün heç də йахшы гуртармаз!
-- Бу, мяним şəxsi ишимдир. Башгасынын шяхси həyatına гарышмаг da сизя галмайыб, - дейя Севинъ сящярдян бяри онунла полис арасындакы данышыьын мянасыны анламайан Анарын ялиндян тутуб, сифяти гызармыш, ясяби щалда Sащя мцвяккилиндян узаглашды.

Йолда Анар анасындан сорушду:

-- Ана, полис ями сяня ня дейирди?
-- Щеч, бала. Атан барядя сорушурду.

Бирдян Севинъин ахшамкы ящвалат йадына дцшдц вя тялясик ялавя етди:

-- Бах, Анар, сяня о эцн демишдим ки, атан евя эяляндя, биздя эюрдцйцн ями щаггында она щеч ня демязсян. Полис ями дя еля о барядя данышырды. Яэяр бу барядя бирья сюз беля аьзындан гачырсан, о zaman полис атаны тутуб апарар. Бяс онда, biz atansız nə edərik?
-- Йох, анаъан, əminin bizə gəlməsini атама щеч вахт демярям. Ана, мян сяни дя, атамы да чох истяйирям. Ана, сян дя атаmы чох истяйирсян?
-- Ялбяття.- Ancaq Sevinc bu dəfə verdiyi cavaba özü də inanmadı.

Севинъ ишя тязяъя эялмишди. Столларын цстцнцн тозуну алыб, дибчякляря су тюкдц, електрик чайданыны долдуруб шябякяйя гошду. Мцдир щяля эялмямишди. Бу заман телефон зянэ чалды. Севинъ дястяйи галдырды. Телефонда гадын сяси иди.

-- Сабащыныз хейир!
-- Сабащыныз хейир!
-- Сиз Фазил мцяллимин катибясисиниз?
-- Бяли.
-- Сиздян хащиш едирям ки, мяни ахыра кими динляйин, дястяйи йеря гоймайын.
-- Йахшы, сизи ешидирям, ханым, - Севинъ танымадыьы гадынла сющбятин узун чякяъяйини зянн едиб яйляшди.
-- Мянъя, сизин яриниз вар, елядирми? - Nамялум гадын сорушду.
-- Бяли, вар. Неъя ки?
-- Ювладыныз да вар, бу да доьрудурму?
-- Доьрудур. Баьышлайын, сиз юзцнцзц тягдим етмядиниз.
-- Мяни ахыра кими динляйин. Кимлийими дя ахырда biləcəksiniz. Айдындыр ки, щяр ана цчцн ювлады

шириндир. Баланы атадан айырмаьын, ону атасыз бюйцтмяйин ня дяряъядя аьыр олдуьуну тясяввцр едирсинизми?
-- Дцз дейирсиниз, ханым. Аллащ щеч бир ювлады атасыз гоймасын! – Севинъ намялум гадынын фикри иля разылашдыьыны билдирди.
-- Бяс онда, дейин эюряк, ня цчцн башгасынын аилясини даьыдыб, ону виран гоймаг истяйирсиниз? Нийя балаларымы атасыз гоймаг истяйирсиниз? Нийя бизим şirin аиля мцнасибятимизя зящяр гатырсыныз?
-- Мян киминsə аилясини даьытмамышам вя даьытмаг da фикрим йохдур. Сиз сящв едирсиниз, ханым!
-- Юзцнц тцлкцлцйя гойма, ай щяйасыз! – Nамялум гадын ясябиляшяряк юзцндян чыхды. - Онсуз да сянин баряндя щяр шейи билирям. Эюр бир, сянин башына ня ойун ачаъаьам! Башгасынын аилясини даьытмağın nə demək olduğunu сяня göstərəcəyəm, ау ...! - Qадын дишинин дибиндян чыханы Севинъя деди.

Севинъ данышанын Фазилин арвады олдуьуну indi anlayaraq, даща онун тящгирамиз сюзлярини ахыра кими динляйя билмяди. Дястяйи йериня гойду və ялляри иля цзцнц гапайыб, щюнкцртц иля аьламаьа башлады. Бу вахт гапы ачылды. Мцдир ичяри эирди. Севинъи бу щалда эюрцб тяяъъцблянди.
-- Ня олуб, Севинъ? Бир щадися баш вермяйиб ки? - Фазил сорушду.

Севинъ бир сюз демяди. Дясмалла эюзляринин йашыны силди.
-- Севинъ, де эюрцм ня олуб? Ким сянин хятриня дяйиб? Nийя аьлайырсан? - Фазил бу дяфя амираня шякилдя сорушду.
-- Щеч бир шей, - Севинъ щычгырараq астадан диллянди.
-- Неъя йяни, щеч бир шей. Няся олуб, amma эизлядирсян.

-- Бир няфяр зянэ едиб, телефонда мяня дишинин дибиндян чыханы деди, - Фазилин ондан ял чякмяйяъяйини эюрян Севинъ ъаваб верди.
-- Бяс кимлийини юйряня билмядин?
-- Кимлийини демяди. Дейясян, арвадын иди.
-- Нядян билдин ki, одур?
-- Данышыьындан.
-- Йахшы, сян бу барядя наращат олма. Ахшам онун дярсини verəcəyəm. Онсуз да бир бящаня ахтарырдым.
-- Сян Аллащ, лазым дейил, Фазил. Мяним киминsə аилясини даьытмаг фикрим йохдур. Мяня сюз вер ки, бу барядя ахшам арвадына щеч ня демяйяъяксян, - Севинъ мясум бахышларла Фазиля yalvardı.
Бу бахышлардан кечмяк мцмкцн дейилди.
-- Йахшы, - Фазил Севинъин йанаьындан юпяряк кабинетя кечди.
Щямин эцн иш вахты гуртарана кими Севинъин гаш-габаьы ачылмады. Фазил ону нащар йемяйиня дявят ется дя, эетмяди. О, макинада йаза-йаза фикриндя сящяр зянэ едян гадынын, Фазилин щяйат йолдашынын дцшдцйц вязиййяти эютцр-гой едирди. Фазил ону щюкмян бошайаъаьына сюз вермишди.
Буна эюря дя Севинъ иш вахтынын ахырына йахын мцдирин кабинетиня эириб она сонунъу дяфя хябярдарлыг etdi.
-- Фазил, яэяр арвадыны бошамаг фикриндян ял чякмясян, мян даща бурда ишлямяйяъяйям. Сянинля дя эюрцшцмя бирдяфялик сон гойасаğam!
-- Йох, йох! Еля данышма, Севинъ. Инан ки, мян сянсиз гала билмярям.
-- Нийя ки, Ня чохдур мяним кимиляр. Вилирям ки, яввялляр мяндян дя эюзял-эюйчяк гызларла эязмисян.
-- Еля демя, Севинъ. Онларын щеч бириси сянин йерини веря билмяз.

-- Сиз кишиляр щамыныз белясиниз. Бир башга эюзял гыз эюрян кими ялдян-айагдан эедирсиниз. Сабащ бир башгасыны тапанда, мян дя йаддан чыхаъаьам.
-- Бошла эюряк, бу мянасыз сющбятляри, - дейя Фазил Севинъин щяр ики ялиндян тутуб юзцня тяряф чякди. – Тякъя сянин эюзлярини мин эюзяля дяйишмярям, язизим.
-- Инанмырам бу сюзляря. Даща кимѕяуә инамым йохдур.
-- Нийя ки? Демяк, сян мяня дя инанмырсан? Ня дейирсян, сянинчцн еляйим дя! – Фазил Севинъя даща данышмаьа имкан вермяди…

Щямин эцн ахшамы Севинъ АнарIa йемяклярини тязяъя йемишдиляр ки, гапынын зянэи чалынды. Севинъ эюзлцкдян баханда гапы архасында Рящманы эюрдц. О, тез оьлуна тяряф дюняряк, «Анар, атан эялди!» дейиб гапыны ачды.
-- Ахшамыныз хейир! – Рящман эцля-эцля Севинъи саламлады.
-- Хош эялдин! – Севинъ дя эцлцмсяди.
-- Ата! – дейя Анар гача-гача эялиб, Рящманын гуъаьына щоппанды.

Рящман Анары баьрына басыб щяр ики yanağından юпяряк сорушду:
-- Анар, бала, де эюрцм, атан цчцн дарыхмысанмы?
-- Лап чох дарыхырдым, атаъан. Щяр эцн анамдан сяни сорушурдум. Ата, тапанчаны эятирдинми?
-- Щя, инди дцш йеря, эюр бир атан сяня няляр алыб, - дейя Рящман Анары гуъаьындан йеря гойуб, эятирдийи шейляри отаьа апарды.

Севинъ ися мятбхя кечиб тязядян йемяк щазырламаьа башлады.

Рящман бу дяфя сяфярдян yaxşı гайытмышды. О, долу чантанын аьзыны ачыб, яввялъя Анара алдыьы тапанча вя тцфянэи чыхарыб оьлуна верди. Анар севинъиндян отагда атылыб-дцшцрдц. Севиндийиндян щяр шейи unudan Анар бирдян аьзындан гачыртды:

-- Ата, bunlarы бяс ями иля нийя эюндярмямишдин?
-- Щансы ями иля, Анар? – Рящман бир анлыг шейляри чантадан чыхаран ялини сахлайыб, шцбщяли щалда сорушду. – Мян евдя олмайанда бизя «ями» эялмишди?
-- Щя, эялмишди, ата, еля сянин йанындан эялмишди дя. О ями деди ки, атан сяня тапанча алыб, юзц эяляндя эятиряъяк. Ата, бизя полис дя эялмишди!

Бу сюзляри мятбяхдян ешидян Севинъ тез финъанлара чай сцзцб отаьа эятирди.

-- Анар ня данышыр, Севинъ? – Рящман илан вурмуш кими ъялд йериндян галхды.
-- Ня данышыр ки? – Севинъ щеч нядян хябяри олмаmış кими тямкинля сорушду.
-- Неъя ня данышыр? Дейир ки, бурайа полис эялибмиш, мяни сорушуб. Бир дя ки мяндян сонра бурада щансы «ями» олуб? – Рящман шцбщяли тярздя арвадына бахды.
-- Щя, Анар дцз дейир. Сяни 10-12 эцн бундан яввял ики няфяр полис ишчиси сорушурду.
-- Ня дейирдиляр?
-- Онлар сянин щарайа этдийинля вя бир дя ня вахт гайыдаъаьынла марагланырдылар. Даща бундан башга щеч ня сорушмадылар. Бир дя ки, сащя мцвяккили сорушуб.

Рящман бир хейли cysub, отагда вар-эял etмяйя башлады. «Демяли, артыг изимизя дцшцбlər. Онда арадан чыхмаг лазымдыр!» - дейя Рящман дцшцндц.

Бирдян о, няся хатырламыш кими yenidən Севинъдян сорушду:

-- Йахшы, бяс бизя эялян о, «ями» ким иди?

Арада фасиля йарандыьындан Севинъ артыг бу суала ъаваб тапмышды.

-- Ряфигям яри иля бизя эялмишди. Анар ону дейирмиш сяня. Бяс ахы, сяня ряфигямдян алыб вердийим пулун гайтарма мцддяти кечмишди. Mən дя чыхылмаз вязиййятдя галмышдым. Онлары инандырдым ки, sən бир-

ики эцня эяляъяksən. Yахшы ки, бу эцн эялдин. Сабащ пулу щюкмян ряфигямя чатдырмалыйам. Де эюрцм, pulu эятирмисянми?
-- Инди бир аздан эятиряъяк.
-- Ким эятиряъяк? – Севинъ наращат щалда сорушду.
-- Саша эятирмялидир. Пуллар ондадыр. Бу барядя наращат олма. Йахшы, аъмышам, йемяйя бир шей эятир!
Севинъ йеня дя мятбяхя кечди. Бундан истифадя едян Рящман тез дуруб отаьын гапысыны юртдц вя оьлунун голундан тутуб диванда яйляшдиляр. Арвады ешитмясин дейя, Анардан астадан сорушду:
-- Анар, байаг дедийин ями бизя эеъя эялмишди?
-- Щя, эеъя иди, ата, мян дя йатмышдым.
-- Əми иля даща ким эялмишди?
-- Щеч ким.
-- Йахшы, эет ойна, балам, эет ойна!
Рящман щалдан-щала дцшдц. Бейниндя санки илдырым чахды. Бирдян-биря бейниня думан чюкдц, gюзляри гаралды. «Демяк, мян евдя олмайанда о, мяня хяйанят едирмиш!» - дейя дцшцнян Рящман айаьа галхaraq, чохдан бяри шкафын эюзцндя эизлятдийи дцймяли бычаьы эютцрцб ъибиня гойду. О, щисс етди ки, артыг юзцнц идаря едя билмир. Щирсиндян бядяни титряйирди. Бу вахт Севинъ йемяк долу бошгабы эятириб столун цстцня гойду.
-- Демяк беля, Севинъ ханым! Мян евдян чыхан кими, сян дя «юз ишин»ля мяшьул олурмушсан?! Нийя дя олмайасан, йахшы дейибляр, «дяря хялвят, тцлкц бяй».
-- Сян ня данышырсан, Рящман?! Башына щава эялмяйиб ки? – Севинъ тялаш ичиндя диллянди.
-- Ня данышдыьымы чох эюзял билирсян. Юзцнц тцлкцлцйя гойма! Галды ки, башыма щава эялмяйиня, бах, ону дцз дейирсян. Sənin mənə xəyanətini eşidənn kimi, башыма щава эялди. Де эюрцм, щяmin эеъя сянин йанына эялян йад киşи ким олуб? – Рящман бяркдян гышгырды.

-- Sян эедяндян сонра бизя ancaq ряфигям яри иля эялмишди. Даща сянин кими нязярдя тутдуьуну мян билмирям, - Севинъ яринин эюзляриндя гязяб гыьылъымларынын парладыьыны эюрüb, сясинин тонуну дяйиşdi.

-- Йалан данышырсан, ай fahişə! Онсуз да Анар мяня щяр шейи данышды. Йахшы дейибляр, «сюзцн доьрусуну ушаг söyləйяр».

Севинъ бунu ешидяндя тутулду, рянэи гачды. О, мяйус щалда дюнцб оьлуна бахды. Анар анасынын тяняли бахышларындан утанараq башыны ашаьы дикди. Севинъ бу вязийийтядян чыхмаг цчцн ики чыхыш йолу эюрцрдц: bиринъиси, етираф етмяк, икинъиси, ися юзцнц ахыра кими инандырыъы дялил-сцбутлarla мцдафия етмяli idi.

Биринъи вариант Севинъ цчцн ачыг-ашкар юлцм демяк иди. Икинъи варианты ися онсуз да баъармайаъагды, чцнки Анар артыг ишляри корламышды.

Рящман ися Севинъи еля эеъяйкян юлдцрцб, арадан чыхмаьы гярарлашдырмышды. «Хяйаняткар щюкмян ъязасына чатмалыдыр!» - дейя Севинъ барясиндя сон щюкмцнц верян Рящман arvadının üstünə yeridi. Севинъ яринин нийийятини баша дцшдц вя евдян чыхыб гачмаг истяди. Анъаг Рящман буна имкан вермяди. О, шикарынын цстцня шыьыйан гызылгуш кими арвадынын гаршысыны кясяряк, онун боьазындан йапышды:

-- Де эюрцм, мяня хяйанят етмяйя сяни ня вадар етди? – Рящман Севинъин боьазыны бурахараг, ону мющкямъя силкяляди.

-- Ата, анама toxunma! – Анар гачараг атасынын гыlчаларыны гуъаглады.

Еля бу вахт гапы бяркдян дюйцлдц.

Рящман тез Севинъи бурахыб гапыйа йахынлашды, эюзлцкдян бахдыгда ики няфяр полис ишчисинин гапынын архасында дайандыьыны эюрдц. Ани олараг ня едяъяйини эютцр-гой etdi. «Бялкя балкондан… Xeyr, бу мцмкцн олан

шей дейил! Ашаьы мяртябя олсайды, арадан чыхмаг оларды. Артыг эеъдир!» - дейя Рящман гапыны ачмаг истяркян гапы йенидян дюйцлдц.
-- Ач гапыны, Рящман! Билирик ки, евдясян, - дейя полислярдян бири амираня сясля уъадан диллянди.

Rəhman çarəsiz qalıb qapını açdı. Гапы ачылан кими, полис ишчиляри отаьа дахил олдулар.

Рящман щарадан биляйди ки, полис ишчиляри цч щяфтя иди ки, бинаны нязарят алтында сахлайараг, онун Москвадан эялмясини эюзляйирdiляр. Полисляр ичяри эирян кими евдя ахтарыш апармаьа башладылар. Севинъ ися юлцмцн пянъясиндян хилас олдуьу цчцн дяриндян кюкс ютцрдц. Amma цзцндяки горхунун яламятляри щяля дя чякилмямишди.
-- Сиз ня ахтарырсыныз, сизя ня лазымдыр? – Рящман тяяъъцбля сорушду. Анъаг гялбиндя юзцнц мязяммят etди. Чцнки эятирдийи «маллары» имкан тапыб эизлядя билмямишди. Полисляр наркотик маддяни чох ахтармалы олмадылар. Онлар Рящманын щяля шейляри бошалмамыш чантасынын ичярисиндян narkotik maddələri тапыб эютцрдцляр.
-- Йыьыш эедяк! – дейя полислярдян бири Рящмана ямр етди.
-- Щара?
-- Yахшы билирсян, щара!
-- Мяним бундан хябярим йохдур, онун чантама неъя дцшдцйцнц дя билмирям, - Рящман етираз етмяк истяди.
-- Бура бах, bəsdir uzatdın! Dостун артыг шюбядядир və o, hər şeyi etiraf etdi. - Ролис kapitanı Рящманы «архайын» етди.

Рящман артыг щяр шейин bitdiyini эюрцб, эейинмяйя башлады.

Байагдан бяри полислярин горхусундан анасына сыьынмыш Анар, бирдян ъясарятляниб онларла бирэя

гапыйа йахынлашан атасынын цстцня атылды вя полисляря йалвармаьа башлады:
-- Ями, атамы апарма да, но-олар!

Рящман дюзя билмяди, яйилиб Анары гуъаьына алды вя son dəfə цзцндян юпяряк йеря гойду:
-- Анар, балам, мян гайыдыб эяляъяйям. Биз сянинля йеня дя бир йердя олаъаьыг.

Рящман бу дяфя нифрят вя гязяб долу бахышларыны Севинъя тушлады. Севинъ ися бу бахышлара таб эятиря билмяйиб башыны ашаьы дикди…

Мцттящимляр кцрсцсцндя 4 няфяр яйляшмишди. Онларын арасында Рящманын Саша адландырдыьы вя бир дяфя Севинъэилдя гонаг олмуш щямин рус да варды. Бу дяфя мящкямяйя ня Севинъэилин, ня дя Рящманын qohum-əqrəbalarından щеч бириси эялмямишди. Мящкямя бойу Рящман бирья дяфя дя олсун dönüb Севинъя тяряф бахмамышды. Севинъся мящкямяйя эялмякля санки азъа да олса, эцнащыны «йумаг» истямишди. Гялбиндя ися бу дяфя Рящмана зярряъя дя олса, ня йазыьы эялирди, ня дя onun üçün üzülürdü. Яксиня, онун дахилиндя щеч кимин эюрцб, дуйа билмядийи бир ращатлыг, бир мямнунлуг щисси вардı.

Мящкямя просесиндя мялум олду ки, Рящман наркотик маддялярин сатышы иля мяшьул олан ъинайяткар групла сых ялагядя олуб, «малларын» Тцркмянистандан Бакыйа эятирилмясиня кюмяклик едирмиш. Эятирилян наркотик маддяляр Бакыдан Русийайа Рящманын досту Саша васитяси иля ютцрцлцрмцш. Щямишя олдуьу кими, бу дяфя дя тора «хырда балыглар» илишмишдиляр, «бюйцк балыглар» ися...

Нювбя Рящмана чатанда мящкямя сядринин «бу ишдя сиз юзцнцзц эцнащкар сайырсынызмы?» суалына башга мцттящимлярдян фяргли олараг, онун «Хейр!» – дейя ъаваб вермяси залда яйляшянляри истяр-истямяз тяяъцбляндирди.

-- Ня цчцн? – сядр йенидян сорушду.
-- Мян бу ишдя юзцмц гятиййян эцнащкар щесаб етмирям. Бу барядя ибтидаи истинтаг заманы вердийим изащатда да гейд етмишям. Бу эцн мяним müttəhimlər кцрсцsündя яйляшмяйимин əsas сябябкары доьма анамdır. Мян ана «мящяббяти»нин гурбаны олмушам. О «мящяббят» щям мяни, щям дя щяр шейдян уъа тутдуьум аиля сяадятими мящв етди. Даща бундан сонра дейиляси сюзцм йохдур. Анъаг мян инди бир шейя даща чох тяяссцфлянирям…

Рящман ъцмлясини тамамламадан биринъи вя сонунъу дяфя Севинъя бахараг йериндя яйляшди. Бу тяяссцф щиссини бир Рящман, бир дя Севинъ билди. Она эюря дя Рящманын сонунъу, йарымчыг ъцмлясиндян Севинъин бцтцн бядяни титряди.

Щаким Рящмана он ил мцддятиня азадлыгдан мящруметмя ъязасыны охуйанда, Севинъ бундан сонра ращат nəfəs aldı...

Фазилин районда йашайан бюйцк гардашы Няриман эялинляри Дилярянин сифариши иля онлара эялмишди. Диляря билирди ки, Фазил бюйцк гардашынын сюзцндяn чыхмыр. Нярийманын дедийи сюз Фазил цчцн ганун иди. О, ахшам ишдян гайыдыб эяляня кими, Диляря гайнына Фазил иля катибяси арасында олан мцнасибятляри артыг данышмышды.

Фазил гардашынын эялишиндян чох севинди, чцнки чохдан иди ки, Няриман шящяря эялмирди. О, торпаьа баьлы адам иди. Ахшам йемяйиндян сонра Фазил видеойа йахынлашыб гардашы цчцн бир касет гоймаг истяди. Бу заман Няриман деди:
-- Йолдаш мцдир, сон заманлар гулаьыма сяндян nəslimizə yaraşmayan бязи сюз-сющбятляр эялиб чатыр.
-- Неъя сюз-сющбят, гардаш? – Фазил щеч нядян хябяри олмamış кими тяяъцбля сорушду və sонра дюнцб арвадына бахды. Диляря ися Фазиля бахмадан дямлядийи чайы финъанлара сцзмякля мяшьул иди.

-- Ешитмишям, йени севдайа дцшмцсян? Щеч ушагларындан утанмырсан? Беля bir iyrənc фикрə necə düşə bilərsən?! Əgər bu gündən sonra bir də Dilarəni üzən hər hansı səhv hərəkətə yol vermiş olsan, o zaman daha məndən mərhəmət gözləmə! Türklər demişkən, “canına oxuyaram!” bunu biləsən. Məgər gözlərin kor olub? Görmürsənmi, sənin başqalarına örnək olası gözəl-göyçək, əxlaqlı, ağıllı-kamallı həyat yoladaşın var?! Чалыш ки, бир дя бу сющбятя гайытмайаг! Щя, инди видеону ишя сала билярсян, - дейя Няриман архайынъасына дивана йайхынды.

Фазил бу сюздян сонра гардашына daha щеч ня демяди. Ахы, ня дейяъякди ки, Няриман гардашыны щаглы олараг мязяммят етмишди. Бир дя ки Няриманын хасиййятини Фазил йахшы билирди. Няриман сюзц бирън дяфя дейирди. Даща ейни мювзуйа гайытмаьы щеч хошламазды. Буна эюря дя, bu nəsildə онун сюзцндян щеч вахт кимся чыхмазды. Çünki zəhmli olduğu üçün Nərimandan hamı çəkinirdi.

Бундан сонра Фазил щям гардашынын дедийи сюзляри, щям дя Севинъин тяклифини чох эютцр-гой етди. О, ня исти йувасыны даьытмаг, ялбяття ки, бу, гардашынын danlağından сонра олду, ня дя йашынын бу чаьында тапдыьы «севэиси»ни дя асанлыгла итирмяк истямирди…

...Бир илдян сонра Рящман ислащ ямяк мцяссисясинин хястяханасында ъярращиййя столундаъа бюйряk чатышмаmазлыьындан кечинди...

Рящманын юлцмцндян сонра Севинъ щяйатыны билдийи кими йашамаьа башлады. Беля ки, о, Фазилин арвадынын телефонла дедийи тящгирамиз сюзляря дюзя билмяйиб, яризясини йазыб мцдириня верди.

-- Мян сяни бурадан щеч йеря бурахан дейилям. Ня гядяр ки, мян бурада ишляйирям, сян дя мянимля олмалысан! – Фазил Севинъя гяти сюзцнц деди. Анъаг Севинъ фикриндян дюнмяди:

-- Мян онсуз да эетмялийям. Bu olaylardan sonra mənim бурада галıb işləməyim щеч ъцр мцмкцн дейил. Киминsə аилясинин даьылмасына səbəbkar олмаг истямирям.
-- Эетмя, Sevinc! Bəs mən? - дейя Фазил отурдуьу столдан айаьа галхды.
-- Mənim kimilərdən tapmaq, sənin üçün elə də çətin deyil, - Севинъ сакит аддымларла гапыйа йахынлашды.
-- Sabah işə gələrsən, bu məsələyə hökmən bir çözüm tapacağam, Sevinc! – Rəhman Sevincin arxasınca səsləndi.
-- Ертяси эцн Фазил ишя эяляндя Севинъи йериндя эюрмяди. О, кабинетя эиряндя столунун цстцндя бир мяктуб эюрдц. Севинъ йазмышды:

«**Баьышла мяни, Фазил. Ня гядяр аьыр олса да, бу ъцр щярякят етмяйя мяъбурам. Мяндян ютрц киминся щяйатынын мящв олмасына щеч ъцр разы ола билмярям.**

Бир даща мяни ахтарма. Мян шящярдян эедирям. Сяндян сон хащишим будур: яэяр мяни доьрудан да севирdinся, щяйат йолдашыны атма!

Щеч вахт киминся сяня олан цмидини гырмаьа чалышма. Саламат гал! Севинъ.»

Фазил мяктубу охуйандан сонра бир аз фикря эетди.Сонра ялиндяки каьызы ъырыб зибил габына атды, эцлдц вя «бащ, сян олмасан, даща дцнйа даьылаъаг. Инди сян дя йцзлярля, бялкя дя минлярля яриндян бошанмыш гадынларын ъярэясиня гошулаъагсан. Бундан сонракы талейин даща сянин ялиндя олмайаъаг. Ъямиййят сянин кимиляри бундан сонра «атылмышлар» сийащысына дахил едяъяк. Ирадян башгаларынын ялиндя олаъаг. Сизляр артыг бу щяйатда йелкянсиз гайыгларсыныз. Щарайа эедяъяйиниz бялли олмайаъаг.» - дейя столунун сийирмясиндяки сянядляри чыхарыб гаршысына гойду.

Бир аздан о, мцавинини йанына чаьырыб деди:

-- Сяид, сабащдан мянимчцн бир катибя тап эятир, эюзяэялимли олсун!
-- Фазил мцяллим, бяс Севинъ xanım?
-- О,«гуш» учуб эетди.
-- Йахшы, тапарам, - дейя мцавин отаьы тярк етди…

Məni qınamayın

(Həyat hekayəsi)

“İnsan ehtirasları oda bənzəyir, o bir tərəfdən həyat üçün zəruridir, digər tərəfdən ən dəhşətli dağıntılar yaratmağa qabildir”.

P. A. Holbax

Birinci hissə

Mən altıncı sinifdə oxuyanda bəzi şeyləri anlamağa başladım. Düzü, bu da heç məndən olmadı. Sinfimizdəki qızların bəziləri aralarında nə isə pıçıldaşıb gülüşürdülər. Elə bil ki, nə isə yeni bir kəşf haqqında təəccüblə danışırdılar. Bu “kəşf” əlbəttə ki, ancaq qızlara məxsus idi. Sonradan yaxın rəfiqələrimdən biri məni kənara çəkib, onların arasında gedən söhbətdən məni də hali etdi. Həmin söhbətə mən o qədər də əhəmiyyət vermirdim. Çünki vaxtımın əksər hissəsini dərslərimi hazırlamağa və musiqi ilə məşğul olmağa sərf edirdim. Demək istəyirəm ki, həmin günə kimi, yəni qızların o söhbətinə qədər mən belə məsələlər haqqında heç nə təsəvvür etmirdim. O söhbətdən sonra qeyri–ixtiyari mən də bu barədə düşünməyə başladım. Ancaq çox tez də unutdum. Çünki kitabları oxumaq həvəsim böyük idi. Bir müddət keçəndən sonra həmin söhbətlər yenidən beynimdə canlanmağa başladı. Daxilimdə başqa hisslər baş qaldırdı. “Qadınlıq, qızlıq” söhbətləri məni rahat buraxmırdı. Get-gedə oxumağa olan həvəsim sönürdü. Açığını deyim ki, orta məktəbdə oxuduğum vaxtlar o qədər də gözəgəlimli deyildim, ancaq şirin qız idim. Bunu hiss eləyirdim. Müəllimlərim də bu “şirinliyimə” görə məndən xoşları gəlirdi, həm də şıltaq qız idim. Xoşum gələn oğlanları döyürdüm. Nədənsə, onlar xətrimə dəymirdilər. Bəzən deyirlər ki, uşaqlıq məhəbbəti ötəri bir hissdir. Ancaq mən məhz o, ötəri hissə daha yüksək qiymət verirəm. Çünki həmin vaxt hamı təmiz, riyakarlıqdan uzaq olan ülvi arzularla yaşayır, bir-birinə inanır.

O vaxt bir parta yoldaşım vardı. Onu tez-tez döyərdim. Məndən qorxurdu. Sonralar anladım ki, əslində o məndən qorxmurmuş, qız olduğum üçün sadəcə, mənə hörmət edirmiş. Bəlkə, buna görə də, sinifdə hamıdan çox onu istəyirdim. Bircə dəfə də olsun, o, xətrimə dəyməmişdi. Fuad da zahirən gəşəng deyildi, ancaq suyu şirin oğlan idi. Düzünü deyim ki, ümumiyyətlə, o vaxtlar məni oğlanların gözəlliyi deyil, səmimiyyəti, düzgünlüyü, xoş rəftarı və davranışı maraqlandırırdı.

Yuxarı siniflərdə oxuyarkən valideynlərim ədəbiyyata olan həvəsimi görüb, mənə müəllim tutdular. O zaman instituta biliklə qəbul olanlar az idi, əksəriyyətinin taleyini pul həll edirdi. Valideynlərim də istəyirdilər ki, məhz sonuncu yolla məni instituta qəbul etdirsinlər. Savadsız qız deyildim. Həvəsim olanda dərslərə hazırlaşıb, istədiyim qiyməti ala bilirdim.

Doqquz-onuncu siniflərdə başım dərslərə qarışdığından başqa şeylər barəsində, yəni bu yaşda qızların ən çox fikirləşdikləri “məhəbbət macəraları” barədə düşünməyə vaxtım yox idi.

Məni ədəbiyyatdan imtahana hazırlaşdıran müəllimənin əri institutda dərs deyirdi. Elə onun vasitəsilə də həmin institutun filologiya fakültəsinə qəbul olundum

İnstituta qəbul olandan sonra müəllimən məni qardaşına istədi. Oğlan xoşuma gəlmirdi. Hiss edirdim ki, o da məni istəmir. Amma bir müddət mənimçün gələn digər elçilərə razılıq vermədim. Üç il keçdi. Üçüncü kursda mənim bir kəsirim oldu. Müəllim mənimlə prinsipə düşmüşdü. Nə qədər xahiş-minnət elədiksə, qiymət yazmadı və mən institutdan qovuldum. Sonradan məlum oldu ki, müəllim məni başqa qızla səhv salıbmış. Sən demə, həmin müəllim rektorun adamını kəsməli imiş. Çünki elə hey məndən soruşurdu ki, mən rektorun adamıyam, ya yox! Nə isə, başqasının güdazına getdim.

Bir müddət boş-bekar gəzdim. Vaxtımın çoxunu ərdə olan bacımgildə keçirirdim. Bacım işlədiyindən onun qızını

saxlayırdım. Darıxdığımdan hərdən uşağı da götürüb balkona çıxırdım. Üzbəüz binada yaşayan bir oğlan bloklarının qabağında durub həmişə mənə baxırdı. Elə bil ki, balkona çıxmağımı gözləyirdi. Buna o qədər də fikir vermirdim. Sonradan hiss etdim ki, o, haradasa durub gizlincə biz tərəfə baxır. Çünki mən balkona çıxan kimi, o da dərhal blokun qabağında peyda olurdu. Hərdənbir əli ilə mənə anlamadığım işarələr edirdi. Amma bütün bunlara biganə idim. Bacım işdən qayıdandan sonra yenidən evimizə gedirdim.

Bir axşam yenə bacımgildən çıxıb, metroya tələsirdim. Bayırda yağış yağırdı. Həmin axşam havanın pis olmasına görə bacım evə getməməyi məsləhət gördü. Ancaq mən plaşımı geyinib, "Nə olacaq ki?"- deyib evdən çıxdım. Qonşu binanın yanından keçərkən:

- Qəşənq qız, olarmı sizi metroya kimi ötürüm? - deyə arxadan naməlum səs eşitdim. Geri qanrıldım. Qaranlıq olduğundan onun sifətini aydın görə bilmədim. Heç bir söz demədən addımlarımı yeyinlətdim.

- Deyəsən, tanımadınız, - həmin səsin sahibi təkrarən dilləndi.

Ayaq saxlayıb kimliyini bilmək istədim. O, da durdu. Yazıq bir görkəm alıb mənə baxdı. Birinci mərtəbənin pəncərəsindən düşən işıqda onu tanıdım. Hər gün blokun qabağında durub oğrun-oğrun mənə baxan oğlan idi.

- Siz allah, məni bağışlayın. Belə havada tək getməyinizdən narahat oldum. Düzü, bir neçə dəfə sizə yaxınlaşmaq istəmişəm, ancaq bacarmamışam, - deyə cavan oğlan özündə bir balaca cəsarət tapdı.

- Siz bütün qızları beləcə izləyirsiniz?

- Başa düşmədim? - Oğlan gözlərini döyərək soruşdu.

Daha bir söz deməyib, yoluma davam etdim. Hiss edirdim ki, o da arxamca gəlir. Metroya kimi məni izlədi. Ona gülməyim tutdu.

Ertəsi gün o, yenə də mənə yaxınlaşıb əvvəlcə adımı, sonra da hər gün bacımgilə nə üçün gəlib-getdiyimi öyrənmək

istədi. Bu dəfə onun suallarını cavabsız buraxmadım. O, əvvəlcə özünü təqdim etdi. Mən ondan heç nə soruşmadan Rauf özü haqqında bəzi məlumatlar verdi. Dostlarından, yoldaşlarından danışırdı. Hiss edirdim ki, yalan demir. Çünki, söhbət zamanı ciddi, səmimi görkəm alırdı. Ancaq nədənsə, valideynləri barədə heç nə danışmırdı.

Həmin gündən sonra Raufla tez-tez görüşməyə başladıq. Bir-birimizə elə öyrəşmişdik ki, bir gün görüşməyəndə elə bilirdik ki, aylar keçib. Bir ay olardı ki, görüşürdük. Ciddi oğlan idi Rauf. Zarafatı xoşlamırdı. Mən isə bu bir ay ərzində həm özüm barədə, həm də valideynlərim barədə ona hər şeyi danışmışdım.

Bir gün axşamtərəfi dənizkənarı parkda oturub Raufla şirin-şirin söhbət edirdik. Bu vaxt qarşımızdan bir ana öz qızının əlindən tutub keçirdi. Hər şeydən əvvəl, bu balaca qızın yaşına uyğun olmayan yerişi diqqətimi cəlb etdi. Özümdən asılı olmayaraq Raufa tərəf dönüb:

- Rauf, bir onun yerişinə fikir ver! - dedim. Balaca qız bu zaman anasından ucadan soruşdu:

- Anacan, bəs niyə gəmiyə minmədik? Axı, evdən çıxanda sən dedin ki, gəmiyə minəcəyik.

- Qızım, karusellə çox fırlandıq, ona görə də gəmiyə minməyə vaxtımız qalmadı. Sabah da gəlib gəmiyə minərik. İndi gedək evə.

Raufun sifəti tamam dəyişmişdi. Bulud kimi dolmuşdu. Onun rənginin birdən–birə dəyişməsi məni təəccübləndirdi.

- Rauf, məndən nəyi isə gizlədirsən?!

- Nəyi gizlədəcəyəm ki? - O,üzümə baxmadan dilləndi.

- Mən səndən bir neçə dəfə valideynlərin barədə soruşmuşam. Hər dəfə də suallarımı sükutla qarşılamısan. Niyə valideynlərin barədə mənə bir söz demək istəmirsən? Atan harada işləyir? Anan nəçidir? Bacı-qardaşların varmı?

Rauf fikirli-fikirli dilləndi:

- Əgər bunlar səni bu qədər çox maraqlandırırsa, o zaman söyləyəcəyəm. Atam Neft Daşlarında mühəndis işləyir. Bir

bacım var, ərdədir. Anam isə heç vaxt olmayıb, - deyə Rauf könülsüz halda cavab verdi.

Raufun sonuncu cümləsinə istər-istəməz gülməyim tutdu:

- Necə yəni anam heç vaxt olmayıb? Bəs sən göydən düşmüsən?

- Belə çıxır da. Bəzən həyatda elə an olur ki, insan doğulduğunu da danmaq məcburiyyətində qalır. Yaxşı, dur gedək, bu barədə başqa bir vaxt danışaram, - deyə Rauf gözləmədiyim halda qolumdan tutub ayağa qaldırdı. Mən isə inadkarlıq göstərdim:

- Xeyr, xeyr! Hər şeyi mənə bu gün, bu dəqiqə danışacaqsan, yoxsa bu bizim sonuncu görüşümüz olacaq.

O, əlimdən tutanda birdən-birə bədənimdən qəribə gizilti keçdi. Rauf bilmədim bunu hiss etdi, ya yox. Tez də qolumu buraxdı. Ancaq ürəyimdə onu qınamadım.

- Bağışla, bir az kobudluq etdim, - deyə o, üzürxahlıq etdi. - Yaxşı, əyləş. Əvvələn, sən də ana ilə onun qızı arasındakı danışığın şahidi oldun. Gördünmü, ana verdiyi sözə əməl etməyib. Hələ yalanın nə olduğunu bilməyən o, məsum körpəyə ana yalan danışıb. Ana gərək əvvəlcə uşağın arzusunu yerinə yetirəydi. Məncə, ananın yalan danışması bağışlanmaz qəbahətdir. Belə qəbahətlər gələcəkdə hətta, faciə ilə nəticələnə bilir. Elə xəyanətin özü də yalanın təməli üzərində cücərib boy atır. Ailəmiz haqqında səninlə hər şeyi açıq danışacağam, çünki hər dəfə bu barədə məndən soruşanda, çıxılmaz vəziyyətdə qalıram. Mən indi atamla yaşayıram. Anam atama, eləcə də ailəmizə xəyanət edib. Belələrinə “ana” deməyə dilim gəlmir. Atam on beş gün dənizdə, on beş gün də evdə olurdu. Atam evdə olmayanda, bazarlığı o, edirdi. Məhz həmin günlər evə çox gec gəlirdi. Bir də ki, hər gün bir şeyi bəhanə edərək evdən çıxırdı. Atamın bazarlıq üçün evdə qoyduğu pulun miqdarını mən də bilirdim. Ancaq onun etdiyi bazarlığın dəyəri atamın verdiyi pullardan bir neçə dəfə çox olurdu. Təsadüfdənmi, ya hansısa bir

qüvvənin, bəlkə də mənə məlum olmayan şübhədən o, bazara gedəndə, məni də özü ilə aparmağı təkid edirdim.

Rauf söhbətinə ara verib dənizə baxdı və dərindən köks ötürdü. Ona bu vəziyyətdə yazığım gəldi. Özümdən asılı olmayaraq, əllərini əllərimə aldım. Bu zaman o, gözlərini dənizdən çəkib mənə baxdı:

- Sən çox hissiyyatlı qızsan. Adamın ürəyindəkilərini sanki duyursan. Düzü, buna görə, səndən bir az ehtiyat edirəm. Ancaq səninlə olanda hər şeyi unuduram.

Rauf əllərini əllərimdən çəkib, bir anlığa susdu və düz gözlərimin içinə baxdı. Bu baxışlardan əvvəlcə qorxdum, bir az keçəndən sonra isə daxilimdə qəribə hisslər baş qaldırdı. Bu maqniti dəf etməyə özümdə qüvvə tapa bilmirdim. Rauf da sanki bunu gözləyirmiş. O, qüvvətli qolları ilə məni özünə tərəf çəkərək, ehtiraslı öpüşlərə qərq etdi...

Bir müddət bu odlu öpüşlərdən məst olaraq, onun qolları arasında sakitcə, müqavimətsiz qaldım...

Ertəsi gün onu həmişəkindən daha tez görmək istəyirdim. Mənə elə gəlirdi ki, vaxt ötüb keçmir. Saatın əqrəbləri da çox ləng tərpənir. İçimdə bir təlaş vardı. “ Niyə gəlib çıxmaq bilmir?!”- deyə bacımın dalısıyca deyinirdim. Tez-tez Raufgilin balkonuna baxırdım. Amma o, görünmürdü. Bu vaxt pəncərədən bacımın gəldiyini gördüm. Cəld əynimdəki xalatı çıxarıb, paltarımı geyinməyə başladım. Qapının zəngi çalındı. Tez qapını açdım. Mənim hazır vəziyyətdə olduğumu görən bacım təəccüblə soruşdu:

- Ay qız, bu gün nə olub, belə? Nə tez yığışmısan?
- Bəs sən bu gün niyə gec gəldin? - tələsik soruşdum.
- Nə danışırsan?! Saata bir bax! - Bacım gülərək divardakı saata işarə etdi.
- Divardakı saat düz işləmir! - özümü o yerə qoymaq istəmədim.

Bundan sonra bacım qolumdakı saata baxdı, daha heç nə demədən gülümsünüb, qızını qucağına götürüb öpdü. Ayaqqabılarımı tələsik geyindiyimi görüb soruşdu:

- Çörək yemisən?
- Yemişəm. Uşaqları da yedizdirmişəm. Yaxşı, sağ ol! - deyib tələsik qapıdan çıxdım.

Həyətə düşəndə artıq Rauf bloklarının qabağında dayanıb məni gözləyirdi. O, həmişə arxadan gəlib mənə çatırdı. Bunu mən ona demişdim, çünki bacım bizi pəncərədən görə bilərdi.

Bir az getmişdim ki, o, arxadan yaxınlaşıb qoluma girdi:

- Axşamın xeyir, əzizim!
- Axşamın xeyir! Bəs bu gün niyə görünmürdün? - incik halda soruşdum.
- Bütün günü evdə gah çarpayıda uzanıb sənin barəndə fikirləşirdim, gah da pəncərənin qarşısında dayanıb, otağına baxırdım.

Mənsə hələ danışmırdım.

- Düzünü deyim ki, hələ də dünənki görüşün təsiri altındayam, - deyə o, susduğumu görüb yenidən dilləndi.
- Belə çıxır ki, dünənki görüşdən xeyli məmnun qalmısan. Bəs, o cür görüşlər bir də təkrar olmasa necə? - sınayıcı nəzərlə Raufa baxdım.
- Elə demə, sən Allah! Mənə elə gəlir ki, həyatda nəsə itirmişdim, onu İndi-indi tapıram. Bunu da itirsəm, birdəfəlik həyatın çıxılmaz, qaranlıq dibinə yuvarlanaram, - Rauf dərindən köks ötürdü.
- Demək, sən bu günə kimi bir neçəsini itirmisən, eləmi?
- Dünən mənimlə heç bu cür danışmırdın? Dünəndən bu günə nə dəyişiklik baş verdi ki? Bu gün çox soyuq görünürsən.
- Bəs bilmirsən ki, yaydan sonra payız gəlir, - deyə ciddi görkəm aldım.
- Sənə nə olub belə? Bəlkə, dünən sənə qarşı səhv etmişəm. Nəsə xətrinə dəymişəm? Əgər belə bir şey olubsa, üzr istəməyə hazıram.
- Qorxaq kişilərdən xoşum gəlmir, - deyə mən onu yenidən sancdım.
- Elə mənim də qorxaqlardan xoşum gəlmir.

Rauf qolumu möhkəmcə sıxaraq, sifəti pörtmüş halda özünə tərəf çəkdi.

- Qolumu burax! Bu nə kobudluqdur edirsən, Rauf! – əsəbi halda ona baxdım.

O, tez qolumu buraxdı.

- Bağışla! De görüm, nə olub? Niyə belə danışırsan?
- Heç nə olmayıb. Sadəcə, səni yoxlamaq istədim, - deyə gülümsədim.
- Sən güləndə daha gözəl görünürsən.
- Rauf, dünənki söhbətin yarımçıq qaldı. Ardını danış da.
- Yox, lazım deyil.
- Danış! Mən ki, sənə hər şeyi danışmışam. Ailən haqqında hər şeyi bilmək istəyirəm. Aramızda olan münasibətin gələcəyi bundan çox asılıdır.
- Onsuz da hamısını danışmaq mümkün olmayacaq.
- Eybi yoxdur. Ardını da birisigün danışarsan. Mənimçün bunlar çox maraqlıdır, Rauf , - deyə təkid etdim.
- Yaxşı, - deyə Raufun sifətini elə bil ki, qara bulud örtdü.
- Bir gün anamın tez-tez bazara getdiyini atama söylədim. Atam heç bir söz demədi. Ancaq sifəti dərhal dəyişdi. O, siqaretini götürüb, balkona çıxdı. Həmin axşam çörək də yemədi. Anam atamın o tərəf-bu tərəfinə nə qədər keçdisə, mümkün olmadı. Anam soruşdu.
- Birdən-birə sənə nə oldu belə? Xəstələnməmisən ki?

Atam isə susurdu...

Ertəsi gün səhər tezdən onun harasa hazırlaşdığını gördüm. Haraya gedəcəyini soruşdum. Dedi ki, işə gedir. Dedim ki, işə getməyinə hələ iki gün var. Atam dedi ki, iş yoldaşlarından biri xəstələnib, onun yerinə işə getməlidir. Səsə anam da gözünü ovuşdura -ovuşdura durub gəldi.

- Hara belə? - soruşdu.

Atam onunla daha danışmaq belə istəmirdi. Düzü, onun bu hərəkəti məndə təəccüb doğururdu.

- Bəs, niyə axşam demədin? Yemək hazırlayardım. Bura bax, dünəndən bəri qaş-qabağını tökmüsən. Nə soruşuramsa,

cavab vermirsən. Xeyir ola?! - Anam cavab gözləmədən, əsəbi halda yenidən qayıdıb otağına girdi və qapını da arxasınca örtdü.

Rauf bir qədər susandan sonra:

- Qatar gəldi. Bu artıq üçüncü qatardır ki, minmirsən, gecikərsən, - deyə üzümə baxdı.

- Eybi yoxdur, evdə deyəcəyəm ki, bacımgildə ləngidim. Bu gün söhbətini qurtarmayınca evə gedən deyiləm, - deyə Raufa qəti fikrimi bildirdim.

- Yaxşı, - Rauf söhbətinə davam etdi. - Sonra atam evdən çıxıb getdi. Anam səhər yeməyini verəndən sonra paltarını dəyişməyə başladı.

- Yenə bazara gedirsən? Evdə ki, hər şey var. Atam təzəcə bazarlıq edib ki - dedim.

- Bankaya qoymaq üçün bibər almalıyam. Sən ki, bunu çox xoşlayırsan. Qışda yeyərsən - dedi.

Doğrudan da, bibər tutmasını çox xoşlayırdım. Daha heç nə demədim.

- Saat yarıma qayıdıram, Rauf. Evi yiyəsiz qoyma! - Anam həmişə bazarlıq etdiyi zənbilini də götürüb evdən çıxdı.

Günorta vaxtı idi. Anam bazardan hələ qayıtmamışdı. Divanda uzanıb maqnitafona qulaq asırdım. Bu vaxt qapının zəngi çalındı. Tez durub qapını açdım. Atamı görəndə təəccübləndim. Onun sifəti pötmüşdü, sanki təndirin alovu onun üzünü yalamışdı, rəngi dəyişmişdi.

- Ata, bəs işə getmədin? - tələsik soruşdum.

O, heç nə demədən, əlindəki çantanı yerə qoydu, ayaqqabılarını çıxarıb otağına keçdi. Düşündüm ki, yolda əhvalı dəyişdiyi üçün işə getməyib. Çünki rəngi saralmışdı. Dözə bilməyib arxasınca otağa keçdim.

- Ata, xəstələnməmisən ki? Qızdırman yoxdur ki?

- Yox, Rauf. Qızdırmam yoxdur. Mənə bir ürək dərmanı gətir. Bərk ağrıyır, - deyə atam paltarını soyunmadan çarpayıya uzandı.

Tez dolabdan validol gətirib atama verdim. O, dərmanı dilinin altına qoyub, gözünü yumdu.

Qapının zəngi yenidən çalındı. Bu dəfə gələn anam idi. Atamın işə getmədiyini, qayıdıb gəldiyini ona deyəndə, anamın da rəngi qaçdı.

- Bəs niyə getməyib? Bir şey olmayıb ki? - Anam astadan soruşdu.

- Ürəyi ağrıyır, dərman verdim. İndi çarpayıda uzanıb, - dedim.

Anam bazarlıq etdiyi zənbili mətbəxə apardı. Yenidən atamın yanına getdim. Arxamca anam da otağa girdi.

- Nə olub? Xəstələnmisən?

- Xəstələnməmişəm, şikəst olmuşam. Sən məni ömürlük şikəst etdin, nankor! - Atam bərkdən qışqırdı.

Anam da, mən də atamın bu müəmmalı sözlərindən heç nə anlamamış kimi, təəccüblə gözlərimizi döyə-döyə qaldıq.

Mən onları otaqda qoyub həyətə düşmək istədim, ancaq atam arxadan məni çağırdı:

- Rauf, getmə! Gəl sən də əyləş! Sən artıq uşaq deyilsən. Mən istərdim ki, bu xəyanətkar ananın ittihamında sən də iştirak edəsən! Dönüb anama baxdım. Onun rəngi avazımışdı. Məhz həmin gün dünyalar qədər sevdiyim, məhəbbət bəslədiyim bir adama qarşı məndə birdən-birə nifrət hissi baş qaldırdı. Həmin gün bir ailə səadətinə xəyanətkarlıq nəticəsində həmişəlik nöqtə qoyuldu. O vaxtdan başa düşdüm ki, həyatda təkcə uşaqlar səhv etmirlər. Valideynlərin günahı ucbatından biz övladlar da əzab və iztirab çəkməli oluruq.

Rauf söhbətini bununla tamamladı. Mən başa düşdüm ki, bunları yenidən xatırlamaq onun üçün ağırdır. İndi mənə hər şey aydın oldu. Onu da deyim ki, bu söhbət məni Raufa daha da yaxınlaşdırdı, ona qarşı olan tərəddüdüm yox olub getdi.

Raufla münasibətlərimdə hər şey mənim istəyimlə olurdu. Bəzən o, mənə qarşı həddindən artıq ciddi olurdu. Belə görkəm alanda, ona olan inamım daha da artırdı. Onun qohumu texnikumda müəllim işləyirdi. Rauf da orada

oxuyurdu, axşamlar isə həmin texnikumda gecə növbəsində qalırdı. Bir axşam o məni iş yerini göstərmək məqsədilə texnikuma apardı. Hər şey də elə həmin gecə baş verdi...

Özümə gələndə, artıq hər şey ötüb keçmişdi. Rauf günahkarcasına başını qaldırmadan dodaqaltı mızıldandı:

- İndi başa düşdüm ki, mən sənin həyatında ilk kişiyəm.

Bundan sonra Raufla tez-tez görüşsək də, onunla bir daha intim əlaqədə olmadıq. Daha doğrusu, buna mən razı olmadım. Bir-birimizə o qədər isinişmişdik ki, bircə an da olsa, ayrılmaq istəmirdik. Həmişə bir yerdə olmağı arzulayırdıq.

Bir həftədən sonra Raufun əsgər getmək məsələsi ortaya çıxdı.

Yola düşməzdən bir gün əvvəl yenə də görüşdük. Bu görüş zamanı düzü mən ondan nəsə gözləyirdim. Rauf mənə heç olmasa, bir söz deməliydi. Ancaq o, heç bir söz demədən sağollaşdı və əsgərliyə getdi...

...Yeni ilin sentyabrında yenidən institutun üçüncü kursuna bərpa olundum. Mənə bir neçə dəfə elçi gəldi, razılıq vermədim. Sonra müəlliməm bizə qardaşı üçün elçi gəldi. Ondan keçə bilmədim, çünki onlar instituta bərpa olunmağımdan ötəri çox əziyyət çəkmişdilər.

Onunla nişanlanmağa razılıq verdim. Amma sonra mənə dedilər ki, guya oğlan məni istəmirmiş, bacısının təkidilə mənimlə nişanlanıb. Onun başqa istəklisi varmış. Əlbəttə, bütün bunları çox-çox sonralar, yəni ondan ayrılandan sonra bildim. Onunla görüşlərimizdə mənə qarşı olan soyuqluğunu heç zaman sezməmişdim. Daha doğrusu, o bunu mənə hiss etdirməmişdi. O, saatlarla institutun qabağında durub, dərsdən çıxmağımı gözləyirdi. O vaxtlar ona qarşı bir az şıltaqlıq edirdim. Nə deyirdimsə, hara getmək istəyirdimsə, o, sözsüz yerinə yetirirdi.

Altı aydan sonra Rauf əsgərlikdən məzuniyyətə gəlmişdi. Mənimlə görüş zamanı barmağımdakı nişan üzüyünü görəndə:

- Sən məni belə sevirdin?! - deyib əsəbi halda məndən uzaqlaşdı.

Mən indi başa düşürəm ki, onların hər ikisindən bir müddət sadəcə, xoşum gəlirmiş. Aramızda istək, sevgi deyilən bir şey olmayıbmış. Sonra müəlliməmin qardaşına ərə getdim.

Bir aya kimi bir-birimizlə “mehriban” yaşadıq. Sonradan o, etiraf etdi ki, məni istəmədən alıb. Bu sözdən sonra ona olan münasibətim tamam dəyişdi. Bundan da yaxşı oğlanlar dərdimdən “öldükləri” halda, onun bu sözü mənə bərk toxundu. Dedim ki, bundan sonra necə hərəkət etsə də, ondan zərrəcə olsa inciməyəcəyəm.

- Ayrılsaq da? - O, gülə-gülə soruşdu.
- Ayrılsaq da, - mən də özümü sındırmadan ciddi tərzdə cavab verdim. - Bir də mənim yanımda belə sözlər işlətmə! Mən yalvaran qadınlardan deyiləm. Elə günü sabah gedib, boşanmamız barədə məhkəməyə ərizə verə bilərəm. Məni belə şeylərlə qorxutma! - deyə söhbətə son verdim.

Həddindən artıq təkəbbürlü idim.Ertəsi gün boşanmaq üçün məhkəməyə ərizə verdim. Bundan nə onların ailəsi, nə də ki, bizim ailə xəbər tutdu.

Məhkəmədə fikirləşmək üçün bizə 3 ay vaxt verdilər. Bu müddət ərzində ərim artıq əvvəlki istəklisi ilə görüşürdü. Bunu məndən gizlətmirdi.

Beləliklə, evlənməyimizin altı ayı tamam olan kimi, heç kimin xəbəri olmadan boşandıq. Amma nədənsə ikimiz də ayrılmağımızı gizli saxlamaq istəyirdik. Deyə bilmərəm, bəlkə də peşman olmuşduq. Bundan sonra altı ay da onunla bir evdə yaşadım. Onunla hər cür münasibətləri davam etdirirdik. Bir müddət keçəndən sonra başa düşdüm ki, bu cür münasibətlər çox davam edə bilməz, çünki, artıq o mənim yatağıma ər kimi deyil, “oynaş” kimi girirdi. Ondan artıq iyrənirdim, intiqam almaq istəyilə alışıb yanırdım.

Bundan sonra mən də xoşum gələn kişilərlə görüşməyə başladım. Açığını deyim ki, onun ailəsi xətrimi çox istəyirdi. O isə həmişə evdə elə münasibətlər yaratmağa çalışırdı ki, aramızdakı səmimiyyət pozulsun. O zaman məndə bəzi keyfiyyətlər hələ ki, qalmışdı. Məsələn, kim mənə böhtan

deyirdisə, həmin adamın gizlin hərəkətini nəinki başqalarına, hətta onun üzünə belə vurmurdum. Amma indi elə deyiləm. Çox qürurluyam. Qüruruma heç kəs toxuna bilməz. Qürurumu qoruduğuma görə də ondan boşandım. O zaman mənə bircə söz lazım idi ki, “axı, biz nə üçün boşanaq?” - deyim. Axırda o bunu etiraf etdi. Dedi ki, əgər mən desəydim “xeyr, mən boşanmıram”, onda biz boşanmayacaqdıq. Bəli, mən özümü onun qarşısında sındırmadım.

Onunla ayrılandan sonra xoşum gələn bir neçə oğlanla görüşdüm. Çünki artıq hisslərimi cilovlaya bilmirdim. Düzünü deyim ki, yaxşı kişiyə rast gəlməmişəm. Onların hamısında riyakarlıq görmüşəm. Ona görə də kişilərə qarşı inamım ölüb. Dəfələrlə özümdə inam yaratmağa çalışsam da, sonradan bu inamı pis adamlar yox edib.

Ayrılıb evimizə gələndən sonra ərim əvvəlki istəklisi ilə evləndi. Mənimçün də bir neçə dəfə elçilər gəldi, amma ikinci dəfə ərə getməyi özümə sığışdıra bilmədim.

Ailə münasibətlərimizdə rəfiqəmin mənə qarşı etdiyi xəyanəti isə heç cür unuda bilmirdim. Aramızda heç bir gizli söhbət olmazdı. Bir-birimizə möhkəm inandığımız üçün aramızdan su da keçmirdi. Mən ərə gedəndən sonra o bizə tez-tez gəlirdi, məni darıxmağa qoymurdu. Ərimi mənə tərifləyirdi. Onun xasiyyətinin xoşuna gəldiyini dəfələrlə mənə eşitdirmişdi. Sonralar nədənsə o, bir müddət bizə gəlmədi. Kef-əhvalımı ancaq telefonla soruşurdu. Ondan soruşanda ki, niyə biz tərəflərə gəlmir, deyirdi ki, işi çox olduğundan imkan tapmır. Sonradan aydın oldu ki, o, ərimlə gizli görüşürmüş. Mənim Raufla gəzdiyimi də ərimə o, xəbər vermişdi. Ərim isə sadəcə ondan istifadə edirmiş. Bu məsələlərdən xəbər tutduğumu bilən rəfiqəmin bir daha nə zəng etməyə, nə də mənimlə üz-üzə gəlməyə cəsarəti çatmadı.

Ata evinə qayıdandan sonra ailəmizdə də vəziyyət dəyişdi. Evli qardaşım heç yerdə işləmirdi. Ondan kiçik qardaşım isə narkomaniyaya qurşanmışdı. Atam təqaüdçü idi. Ailədə işləyən yalnız anam idi. Qardaşlarımın dərdi onu rahat

buraxmırdı. Son vaxtlar ürəyi də ağrıyırdı. Başa düşdüm ki, bu cür ailənin ağırlığını çəkmək onun üçün çox çətindir. Bir tərəfdən mən də onlara yük oldum. Özümə iş tapmağa məcbur idim. Düşündüm ki, heç olmasa özüm-özümü dolandıraram. Amma quru maaşla indiki çətin vəziyyətdə dolanmaq, əlbəttə, olduqca ağırdır. Başqa çıxış yolu tapa bilmədim. Mən də başqaları kimi yaxşı geyinmək istəyirdim...

Bir dəfə tikinti trestində katibə işləyən rəfiqəmin yanına getmişdim. Onunla üzbəüz oturub söhbət edirdik. Bu zaman otağa hündürboylu, dolubədənli, yaraşıqlı bir oğlan daxil oldu. Rəisin yerində olub-olmadığını soruşdu. Mən də istər-istəməz qanrılıb ona baxdım. Bunu görən kimi mənə salam verdi. Sonra isə rəisin yanına keçdi. Rəfiqəm dedi ki, indi sən gedən kimi, məndən elə hey sənin barəndə soruşacaq.

O, rəisin yanından çıxıb gedəndə, rəfiqəmi bircə dəqiqəliyə dəhlizə çağırdı. Bir neçə dəqiqədən sonra rəfiqəm gülə-gülə içəri girdi:

- Gördünmü, sənə dedim əl çəkməyəcək. Görən kimi vurulub, - deyə rəfiqəm sağ əlini çiynimə qoydu, - hə, nə deyirsən, xoşun gəldi ondan?
- Hələ demək olmaz. Bu onun imkanlarından asılıdır.
- O barədə narahat olma. İmkanı hər şeyə çatan oğlandır. Bu gün-sabah özü də rəis olacaq, - deyə rəfiqəm göz vurdu.

Oğlanı yoxlamaq məqsədilə rəfiqəmlə xəbər göndərdim ki, razı deyiləm. O isə cavabında bildirir ki, məndən ötrü hər cür şərait yaratmağa hazırdır.

Bundan sonra onunla görüşməyə razı oldum. Həqiqətən də o, mənim üçün hər şey edirdi. Maddi cəhətdən mənə çox köməyi dəyirdi. O, bir müddət məndən evli olduğunu gizlətdi. Sonradan özü hər şeyi açıb söylədi. Mənə elə öyrəşmişdi ki, bəzən görüşmək üçün işini də atırdı. Baxmayaraq ki, onlarda iş rejimi çox ciddi idi. Hətta, bir dəfə qovulma məsələsini kollegiyaya qoymaq istəyirdilər. Prinsipial oğlandı. İstədiyinə nail olmayınca, əl çəkən deyildi.

Onunla tanışlıqdan sonra evə köməyim çox dəyirdi. Üst-başım da düzəlmişdi.

Bir dəfə məni restorana aparmışdı. Daha doğrusu, yaxın tanışlarının birinin toyuna getmişdik. Hamı oturub bəylə - gəlinin gəlməsini gözləyirdi.

Bir azdan "Vağzalı" çalındı. Bir anlıq toy günümü xatırladım və özümdən asılı olmayaraq: " Görəsən, bunların xoşbəxt günləri nə qədər çəkəcək?"- deyə düşündüm. Gəlin doğrudan da, gözəl idi. Bəy isə sakit təbiətli oğlan təəssüratı bağışlayırdı.

Bəylə gəlin oturduğumuz stolun yanından keçəndə, Elçin özündən asılı olmadan: - Gülya?! - deyib başını aşağı dikdi. Sifəti haldan-hala düşdü.

- Nə oldu? Gəlini tanıdın? - soruşdum.

O, dərindən köks ötürdü.

Mən onu rahat buraxmaq istəmədim. Elçini sancmaq məqsədi ilə yenidən soruşdum:

- De görüm, gəlini hardan tanıyırsan? Niyə onu görən kimi sifətin dəyişdi?

- Əgər məni istəyirsənsə, çox xahiş edirəm ki, sənə aid olmayan məsələləri bundan sonra bir daha soruşma. Lazım gələndə özüm sənə bəzi şeyləri deyərəm. Belə məqamlarda məndən nəyisə öyrənmək üçün heç vaxt təkid etmə! - deyə Elçin araq dolu qədəhi başına çəkdi.

Toy yenicə qızışmışdı ki, o, ayağa durub getmək istədiyini bildirdi. Mən də bir söz demədən, onunla birgə toy məclisini tərk etdim.

Tanışlığımızdan ay yarım sonra, həqiqətən, Elçini tikinti trestlərdən birinə rəis təyin etdilər. Rəis olandan sonra bir müddət görüşə bilmədik. Başa düşürdüm ki, işi çox olur. Buna görə Elçini qınamırdım. Söz vermişdi ki, idarədə hər şeyi yoluna qoyandan sonra məni yanında işə götürəcək.

Elçin məni sevdiyini bir neçə dəfə demişdi. Onu da deyim ki, uşaqlarını da çox istəyirdi. Bunu Elçinin söhbətlərindən hiss edirdim. Hətta, bir dəfə dedi ki, uşaqlarsız onun həyatının heç bir mənası yoxdur. Bundan sonrakı ömrünü ancaq uşaqlarına

həsr edəcək. Düzünü deyim ki, Elçinlə birlikdə olandan sonra daha heç kəsə gözümün ucuyla da baxmırdım.

Anam xəstələndiyindən ev işlərini özüm görürdüm. Lazım olanda bazarlığı da mən edirdim.

Bir dəfə bazardan qayıdırdım. Hər iki əlim dolu idi. Bu vaxt yanımda bir "Jiquli" dayandı.

- Görürəm, yükünüz ağırdır, xanım qız. Əyləşin aparaq! - deyə sükan arxasındakı oğlan qımışaraq mənə söz atdı.

Onu tanıdım. Köhnə tanışlardan idi.

- Yaxşı oldu, yüküm onsuz da ağırdır, - deyə mən razılaşaraq qabaqdakı oturacaqda əyləşdim. Çünki arxada tanımadığım oğlanla qız oturmuşdu.

- Çoxdandır görünmürsən? Haralarda olursan? Deyəsən, daha bizləri bəyənmirsən? Nə tez unutdun o, gözəl günləri, ay etibarsız! - Yalçın maşına əyləşən kimi soruşdu.

- İşləyirəm! - dedim.

- Bilmək olarmı, harada?

- Xeyr, bu "sekret"dir. Daha köhnə körpüləri sel apardı, - deyə ciddi tərzdə cavab verdim.

- Nə olar, səninçün yeni körpülər tikərik.

Artıq evimizin yanına çatmışdıq. Maşından düşməzdən qabaq Yalçın bildirdi ki, çimərliyə gedirlər. Yaxşı olardı ki, mən də gedim. Razı olmadım. Arxadakı oğlanla qız da söhbətə müdaxilə etdilər. Çox yalvar-yaxardan sonra razılıq verdim.

Həmin gün hava, doğrudan da, çox bürkü idi. Nəfəs almaq olmurdu. Onlar məni maşında yarım saat gözləməli oldular. Rəfiqəmgilə getmək bəhanəsiylə birtəhər evdən çıxa bildim. Buzovna tərəfə getməyi qərara aldılar. Dedim ki, evə tez qayıtmalıyam, Buzovna çox uzaqdır.

- Maşın olandan sonra nə uzaq, nə yaxın? Buzovna uzaq olsa da, "zato" sakitlikdir. Bizə də ki, sakit bir guşə lazımdır, - deyə arxada oturan oğlan dilləndi.

Arxada oturan oğlanın yol boyu elə bil ki, dili açılmışdı. Elə hey ağzına gələni üyüdüb tökürdü.

Buzovnaya gəlib çatdıq. Burada da adam az deyildi. Ancaq Yalçın maşını adam az olan yerə sürdü.

- Biz elə bildik ki, buralarda adam az olur. Sən demə, Bakının hamısı burada imiş, -Yalçın əsəbi halda dilləndi

Axır ki, bir münasib yer tapıb maşını saxladılar.

Bizdən sol tərəfdə heç kəs yox idi, ancaq iri sal daşlar vardı. Sağ tərəfimizdə, bizdən təxminən yüz metr aralıda bir qızla oğlan əl-ələ verib, sahil boyu gəzişirdilər. Oğlan şalvarının balağını dizinə qədər çırmamışdı, qız isə ayaqyalın idi. Bir az aralıqda ağ rəngli “QAZ-31” dayanmışdı. Görünür, onlarınki idi. Hərdən qızın gülüşləri aydınca eşidilirdi.

- Hə, qızlar, siz süfrəni hazırlayın, biz də suya baş vurub gəlirik, -Yalçın tez soyunub yoldaşıyla dənizə tərəf qaçdı.

Onlar hər şeyi maşından çıxarıb qumun üstünə yığmışdılar. “Səfər”ə yaxşı hazırlıq görmüşdülər, lazım olan hər şeyi almışdılar. Bir sözlə, bugünkü istirahət üçün yaxşıca xərc çəkilmişdi.

Qız özünü mənə Aybəniz kimi təqdim etdi. Danışığından yelbeyin qız olduğunu dərhal duydum. Hər deyilən sözə, yeri gəldi-gəlmədi ucadan gülürdü.

Oğlanlar dənizdən çıxana kimi, biz süfrəni hazırlamışdıq. Yalçın stəkanlara araq süzdü. İçməyəcəyimi bildirdim. Aybənizin yenə gic gülməyi tutdu.

- A..a..., burada nə var ki, niyə özümüzü kişilərdən əksik hesab etməliyik? Onlar araq içirlər, biz də içərik, - dedi.

Mən isə qəti etiraz etdim.

- Yaxşı, bu məsələni də həll edərik. Şampanımız da var,- Yalçın dilləndi. - Tofiq, maşından şampanı gətir!

- Gəlin ilk qədəhləri xanımların sağlığına içək! Onlarsız bizim bir günümüz olmasın! - deyə Tofiq heç kəsə imkan vermədən sağlığı deyib, araq dolu stəkanı birnəfəsə başına çəkdi.

Heç Aybəniz də Tofiqdən geri qalmadı. Mənsə şampandan azca içib, stəkanı yerə qoydum.

Sağlıqlar uzandıqca, araq şüşələri boşalıb qumun üstünə atılırdı. Artıq üç butulka boşalmışdı.

Tofiq birdən ayağa qalxaraq, Aybənizin qolundan tutdu və hər ikisi ləngər vura-vura sol tərəfdəki böyük sal daşların arxasına keçdilər...

Yalçın hələ yeməklə məşğul idi. Mən isə dəniz sahilində əl-ələ tutub gəzən, özlərini bəlkə də dünyanın ən xoşbəxt adamları hesab edən bayaqkı gənclərə tamaşa edirdim. Bu vaxt Yalçın da baxdığım səmtə tərəf dönüb rişxəndlə:

- Gəlsənə, bu iki yetimi də çağıraq, bir az bizimlə vursunlar, - dedi.

- Niyə elə deyirsən, Yalçın?

- Görmürsən, " kraxabor" un yekəsidir. O maşının sahibi, gərək o qız üçün burada restoran açaydı. O isə qızın başını uşaq kimi sokla aldadır, - Yalçın ucadan güldü.

- Nə olsun ki... Ancaq onlar qibtə ediləsi gənclərdir.

- Bunların nəyinə qibtə edilməlidir? Olsa-olsa maşınlarına, - deyə Yalçın ağzını büzdü.

Mənsə onun bu danışıqlarından get-gedə əsəbiləşirdim. Sərxoş olsa da, bunu dərhal hiss etdi. Məni qucaqlayıb öpməyə başladı.

- Yaxşı, bəsdir, - deyə onun qolunu boynumdan çıxarıb kənara itələdim.

- Necə yəni bəsdir?! Mən ki, sənə hələ bir şey etməmişəm,- Yalçın ikinci dəfə məni qamarladı.

- Bundan başqa heç bir şey olmayacaq! - ona xəbərdarlıq etdim.

- Bəs onda bura niyə gəlmişik? - Yalçın bu dəfə bir az ağır tonla soruşdu.

- Sərinləməyə, bir də ki, təmiz dəniz havası udmağa!

- Yox, səhv edirsən, əzizim. Mən maya batıran oğlanlardan deyiləm, - deyə o, pələng kimi üstümə sıçradı.

Bərkdən qışqırdım.

- Bağırma, onsuz da köməyə gələn olmayacaq. Səsinə heyifin gəlsin,- deyə hırıldadı.

Müqavimət göstərmək istəsəm də, getdikcə gücümün tükəndiyini hiss edirdim. Yalçının əlini möhkəmcə dişlədim. O,

bərkdən qışqırdı, qolları boşaldı. Bundan istifadə edib, onu kənara itələdim və ayağa durub, qızla oğlan tərəfə qaçmağa başladım. Arxadan üstümə elə bil ağır ağac düşdü. Üzüquylu yıxıldım. Var gücümlə:

- Kömək edin! - qışqırdım. O, əlinin arxasıyla alnımdan ağır bir zərbə endirdi. Düzü, kiminsə köməyimə gələcəyinə inanmadım. Artıq hər cür müqavimətin faydasız olduğunu hiss edirdim. Bu yandan da aldığım zərbədən süstləşdim. Heç nə hiss etmirdim. Birdən kimsə bu "ağacı" üstümdən götürüb kənara atdı.

Deyəsən, həmin oğlan idi. Əlini mənə tərəf uzatdı:

- Qalxın, bu əclaf sizə heç bir şey edə bilməz, - deyə əlimdən tutub ayağa qaldırdı.

Sanki bütün bunları yuxuda görürdüm.

Bu zaman Yalçın ayağa qalxıb oğlanın üstünə cumdu:

- Alə, niyə gedib öz yalını yemirsən? Başın gicişir? İndi sənə göstə...

Yalçın sözünü tamamlaya bilmədi. Oğlan ani bir zərbə ilə onu yerə sərdi.

- Siz daha bunlarla qala bilməzsiniz. Gəlin, bizimlə şəhərə gedək. Bir də belə alçaqlarla bayıra çıxmayın! - deyə xilaskarım maşına tərəf addımladı. - Cəmilə, qızı da maşına gətir, - o, əsəbi halda qıza bildirdi.

- Arif, sən neylədin?! - Cəmilə təşviş içində soruşdu.

- Narahat olma, heç nə olmaz. Bir azdan özünə gələcək, - Arif qızı sakitləşdirdi.

Arif maşını işə saldı. Bu vaxt Yalçının yoldaşı əlində bıçaq bizə doğru qaçırdı. Mən Arifi tələsdirdim.

- Arif qardaş, siz allah bir az tez olun. Onlar sərxoşdurlar. Heç nədən bir iş çıxar.

- Narahat olma. Belə küçüklərin qabağından qaçmaq, kişilikdən deyil. İcazə verin, onun da payını verim. Ondan sonra rahat yolumuza davam edərik, - deyə Arif maşından düşərək, ona tərəf qaçan Tofiqə sarı yeridi.

Mən arxadan:

- Onda bıçaq var, axı! - həyəcanla qışqırdım.

Arif cavab əvəzinə əlini yellədi.

Tofiq Arifə çatan kimi əlindəki bıçağı fırlatdı. Arif cəld aşağı əyildi. Bu zaman Tofiq top kimi qalxıb yerə sərildi. Sonra Arif heç nə olmamış kimi, asta addımlarla gəlib maşına oturdu. Cəmilə təlaş içərisində soruşdu:

- Onlara bir şey olmaz ki?!

- Dedim ki, narahat olmağa dəyməz! - Arif bizi bir daha arxayın saldı.

Maşın şəhərə doğru istiqamət götürəndə Arifin gözü Aybənizə sataşdı.

- Bəlkə, o qızı da götürək? - deyə güzgüdən bizə baxdı.

- Yox, yox, lazım deyil. Elə o da həmin bezin qırağıdır, - tez dilləndim.

Arif maşının sürətini artırdı.

İnanın ki, Ariflə Cəmilə indiyə kimi xatirimdən çıxmayıb və bundan sonra da çıxmayacaq. Həyatımda müəyyən dönüşün yaranmasına səbəb məhz Ariflə Cəmilə olubdur. Sən demə, həyatda yaxşı adamlar da varmış, həm də bir-birlərini dəlicəsinə sevən sevgililər də. Sadəcə olaraq, onları görmək lazımdır.

Arif məni evimizə kimi gətirdi. Sağollaşıb maşından düşəndə, o mənə vizit kartını verdi:

- Nə çətinliyin olsa, mənə zəng edərsən, - deyə qayğıkeşliklə dilləndi.

- Hə, hə, nə lazım olsa, utanıb eləmə. Arif səninçün hər şey edər, - Cəmilə də nişanlısının sözlərini təsdiqlədi.

Özümü saxlaya bilməyib dilləndim:

- Heç bilmirəm, sizə necə təşəkkür edim. Bu ani tanışlıqla siz indiyə kimi mənim həyatımda dərin bir iz qoydunuz. Çalışacağım ki, bu izi həmişə qoruyub saxlayım. Çünki sizin münasibətlərinizdən indiyə kimi dərk edə bilmədiyim çox şey götürdüm. Əminəm ki, sizinlə bu tanışlığın gələcək həyatıma çox böyük müsbət təsiri olacaq.

- Çalışın ki, hisslərin heç vaxt ağlını üstələməsin. Çünki həyatda ən böyük qəbahətlər hisslərin ağlı üstələməsi ucbatından baş verir. Yaxşı, salamat qal! Lazım olsa, biz yenə də görüşərik. Bizi özünə yad adamlar hesab etmə! Həyatda hər şey ola bilər. Bugünkü hadisəni isə çalışın ki, tez unudasan. Çünki iyrənc əməllər barəsində düşünməyə dəyməz, - deyə Cəmilə maşının açıq pəncərəsindən əlini uzadıb qolumdan tutaraq özünə tərəf çəkdi və üzümdən öpdü. Mən də doğma bacım kimi onun boynunu qucaqlayıb, hər iki yanağından öpdüm.

Maşın yerindən tərpəndi. Bir müddət yerimdəcə dayanıb onların arxasınca baxdım. Bir anlığa Cəmiləyə “paxıllığım” tutdu.Yol boyu bir-birləriylə elə söhbət edirdilər ki, kənardan baxan sanardı ki, bunlar sadəcə iş yoldaşlarıdır. Elə olurdu ki, Arifin fikirləri ilə Cəmiləninki düz gəlmirdi. Bu zaman gülə -gülə hər ikisi mənə müraciət edirdilər. Mənsə: “ Hər halda ikinizin eyni fikrə gəlməsi daha yaxşı olardı”, - deyə onları “sülhə” dəvət edirdim. Hiss edirdim ki, onlar bu söhbətlərlə həm də mənim fikrimi dağıtmaq istəyirlər. Ariflə Cəmilə eyni zamanda bi-biri ilə səmimi yoldaş və dost kimi rəftar edirdilər. Bir sözlə, onların bu münasibəti məni valeh etmişdi. Nə yaxşı ki, həyatda belə gənclərimiz də var. Həyatda əlini hər şeydən üzəndən sonra Arif və Cəmilə kimilərə rast gələndə, adamın itmiş inamı yenidən özünə qayıdır.

...Bir müddət sonra Arifi yoxlamaq istədim. Daha doğrusu, vəziyyət elə gətirdi ki, yoxlamalı oldum. Belə söz verib, sonra dediyindən qaçan kişiləri çox görmüşdüm. Bu dəfə isə Arifi sözdə deyil, iş görə bilməsində sınamaq istədim. Qardaşımın dolaşıq bir işi var idi. Köhnə tanışlardan söz verənlər olsa da, bunu həll edə bilmədilər. Düzünü deyim ki, buna görə onlar məndən “nəsə” umurdular. Mənsə onları rədd etdim. Həmin vaxt kişilərə olan nifrətim daha da artdı. Birdən yadıma Arifin verdiyi “vizit kartı” düşdü.Telefon nömrəsini tapdım. Düzü, o vaxtdan bəri etibarsız çıxdığım üçün özümü danladım.

Arif özü də vəzifə sahibi idi. Harada işləməsini mətləbə dəxli olmadığı üçün demək istəmirəm.Telefonda əvvəlcə məni tanımadı. Onu qınamaq olmazdı. Çünki ilk tanışlıqdan xeyli vaxt keçmişdi. Tanışlıq verəndən sonra çox sevindi. Dedi ki, zəngimi çox gözləyiblər. Kef-əhvaldan sonra çəkinə-çəkinə nə üçün zəng vurduğumun səbəbini ona söylədim. Arif isə cavabında " narahat olma, düzələr" - dedi. Həqiqətən də iki gündən sonra qardaşımın məsələsini Arif həll etdi. Bundan sonra Arifə olan hörmətim birə min artdı və Arifgillə əlaqələrimi möhkəmlətdim. Tez-tez onlara gedib-gəlirdim. Hər dəfə də ora gedəndə, Cəmilə əldən-ayaqdan gedirdi. Cəmilənin bu hörməti qarşısında xəcalət çəkirdim. Bəzən elə olurdu ki, Arif işdən gələnə kimi Cəmilə məni buraxmırdı. Onların mənə qarşı olan bu xoş münasibətin səbəbini bilmirdim. Düşünürdüm ki, yəni mən başqa " planetə" düşmüşəm? Sanki, yaşadığım bu cəmiyyətin adamlarına onların qətiyyən oxşarlığı yox idi. Son zamanlar onlara o qədər isinişmişdim ki, bir gün Cəmiləni, ya da Arifi görməyəndə özümə yer tapa bilmirdim.

Elçin ilə hələlik gec-gec görüşürdük. Hər dəfə də söz verirdi ki, tezliklə məni yanına işə götürəcək.

Bir gün yenə də Cəmiləgildə idim. Gec olduğundan ayağa durub evə getməyə hazırlaşırdım ki, telefon zəng çaldı. Cəmilə dəstəyi qaldırıb:

- Yəqin Arifdir, - dedi. Doğrudan da Arif idi. Cəmilə telefonda mənim də onlarda olduğumu bildirdi.

Cəmilə ilə sağollaşıb getmək istəyəndə:

- Hara gedirsən? Arif tapşırdı ki, səni heç yerə buraxmayım. On-on beş dəqiqədən sonra gələcək, - Cəmilə gülə-gülə əlimdən tutub yenidən kresloya oturtdu.

Cəmilə mətbəxə keçdi. Gördüm ki, yenidən yemək hazırlamağa başlayır. Bir az qabaq nahar etmişdik. Başa düşdüm ki, bu hazırlıq Arif üçündür. Cəmilə etiraz etsə də, yemək hazırlamaqda ona kömək etməyə başladım. Bir azdan Arif gəldi, yanında da bir oğlan.

Arif mənimlə həmişə səs-küylə görüşürdü. Bu dəfə də elə oldu:

- Haralardasan, ay qız? Niyə bizləri gec-gec yad edirsən? Bəlkə, qəlbinə kimsə dəyib? - zaraftla Cəmiləyə göz vurdu.

- Niyə elə deyirsiz, Arif? İnanın ki, sizə elə öyrəşmişəm ki, bir gün görməyəndə elə bil nəyisə itirmişəm.

- Zarafat edirəm, qəlbinə dəyməsin.Tanış ol, dostum Azərdir, - deyə yanındakı oğlanı təqdim etdi.

Hamımız süfrə başına əyləşdik.

Azərlə tanışlığım o gündən başladı. İlk baxışdan xoşum gəlmişdi. Rəftarı, davranışı onun yüksək mədəniyyətə malik olmasından xəbər verirdi. Həmin axşam məni evimizə də Azər gətirdi.

Yol boyu bircə kəlmə də olsun dinib-danışmadı. Maşını evimizin yaxınlığına çatmamış saxlatdırdım.

- Məncə, hələ dediyiniz ünvana çatmamışıq, - deyə Azər dilləndi.

Hiss etdim ki, şəhəri yaxşı tanıyır. Maşının qapısını açmaq istərkən:

- Zəhmət olmasa, dayanın! - deyə Azər çevrilib mənə tərəf baxaraq cəld maşından düşdü və gəlib oturduğum tərəfdən qapını açdı.

- İndi buyurun! - deyə gülümsəyərək, maşından düşməyə kömək etmək üçün əlini mənə tərəf uzatdı.

- Çox sağ olun, - deyib mən də nəzakət xatirinə onun əlindən tutub maşından düşdüm.

- Bəlkə evə kimi sizi ötürüm? - Azər bu dəfə yavaşca soruşdu.

- Yox, yox.Yaxşı deyil, qardaşlarım küçədə olarlar, - dedim.

- Yaxşı necə istəyirsiniz. Bəs, biz bir də nə vaxt görüşəcəyik? - Yol boyu bir kəlmə belə danışmayan Azərin dili sanki indi açılmışdı.

- Deyə bilmərəm, - mən də özümü o yerə qoymadım.

- Mən çox istərdim ki... - Azər fikrini tamamlaya bilmədi.

- Məni görmək istəsəniz, Arifgillə əlaqə saxlayarsınız, - deyə xətrinə dəymək istəmədim.

- Çox yaxşı. Mən elə hər gün Ariflə bir yerdə oluram, - Azər sevincək bildirdi.
- Gecəniz xeyrə qalsın!
- Xeyrə qarşı! - Azər yerindən tərpənmədən cavab verdi.

Onun mənimlə uşaqcasına etdiyi rəftara gülməyim tutdu. Əslində bu onun mənə qarşı göstərdiyi alicənablıq idi. Nədənsə həmin gecə səhərə kimi gözümə yuxu getmədi. Azər ilk dəqiqədən məndə qeyri-adi təəssürat oyatmışdı. Daxilimdə nədənsə başqa bir hiss də baş qaldırmışdı. Yəni ona başqa oğlanlara baxdığım kimi baxa bilmirdim.

Azərlə tanışlığımızdan iki gün sonra Elçin məni yanında işə götürdü. İş vaxtı özünü elə aparırdı ki, məni guya heç tanımır. Onunla görüşlərimiz işdən sonra olurdu. Hər dəfə də məni restorana aparırdı. Tezliklə ayrıca ev alacağına da söz vermişdi. Bir neçə həftə sonra o, verdiyi vədinə əməl etdi. Metronun yaxınlığında ikiotaqlı mənzilin açarını mənə verəndə, sevindiyimdən uşaq kimi onun boynuna sarıldım:

- Ay Allah! Gör bir sən neyləmisən! Elçin... Ay Elçin, axı, mən sənə necə təşəkkür edim?! - qəhərləndim.
- Yavaş, ay qız. Mən nə etmişəm ki! Bu mənim borcumdur. Hə, yaxşı, düzünü de görüm, bu sevincin təkcə evə görədir? - deyə Elçin sınayıcı nəzərlərlə mənə baxdı.
- Sən nə danışırsan, Elçin? Guya səni nə qədər sevdiyimdən xəbərin yoxdur? Belə sözlərlə xətrimə dəyirsən, - sifətimi turşutdum.
- Yaxşı, yaxşı. Səninlə zarafat da eləmək olmur, - bu dəfə Elçin məni qucaqlayıb öpdü. - Amma təzə evin qonaqlığını sən verəcəksən.
- Qonaqlıqdan qaçan deyiləm, - deyib Elçinin üzündən öpdüm.

Bir müddət gizlicə Elçinlə təzə evdə yaşadıq. Ailəmizin bundan xəbəri yox idi. Çünki gecələr evimizə gəlirdim. Başqa yerdə evimin olduğunu heç kim bilmirdi.

Bir gün Elçin dedi ki, artıq o, yoldaşı ilə boşanmaq qərarına gəlib. Uşaqları isə özü saxlayacaq. Əgər onu həqiqətən

sevirəmsə, uşaqlara doğma övladlarım kimi baxmalıyam. Elçinin bu şərtlərini böyük həvəslə qəbul etdim.

Bu söhbətdən bir neçə gün keçmişdi.Yaxın rəfiqələrimdən biri yanıma gələndə Elçin onu gördü.

Bir az keçəndən sonra mənə telefonla bildirdi ki, “rəfiqəni də götür, işdən sonra restorana gedəcəyik”. Mən də rəfiqəmi evə getməyə qoymadım. Dedim ki, Elçin bu axşam bizə qonaqlıq vermək istəyir. Səbinə buna etiraz etmək istədi, amma xahişimdən keçə bilmədi.

Həmin axşam restorandan çıxanda, Elçin əvvəlcə məni evimizin yanında düşürtdü. Sonra isə Səbinəni apardı. Rəfiqəm bir az uzaqda olurdu.

Ertəsi gün səhər tezdən telefon zəng çaldı. Elçin hələ gəlməmişdi. Dəstəyi qaldırdım. Azər idi. Telefonumu Cəmilədən öyrənmişdi. Nə vaxt görüşə biləcəyimizi soruşdu. Dedim ki, heç cür imkanım yoxdur. Onun telefon nömrəsini aldım və zəng vuracağımı bildirdim. Dəstəyi yerinə təzəcə qoymuşdum ki, Elçin içəri girdi. Gülə-gülə salam verib əlindəki şokalad qutusunu stolumun üstünə qoydu.

İki gündən sonra Səbinə yenə yanıma gəlmişdi. Elçin həmin vaxt nazirlikdə idi.

- Elçinə inanırsanmı?- Səbinə birdən-birə soruşdu.
- Əlbəttə, inanıram. Necə ki? Aramızda olan münasibəti təkcə sən bilirsən, Səbinə. Bu yaxınlarda evlənməyi də qərarlaşdırmışıq.
- Bunları mən də başa düşürəm. Səndən indiyə kimi heç bir şey gizlətməmişəm. Ancaq onu deyim ki, Elçindən xoşum gəlmədi, - deyə Səbinə ciddi tərzdə bildirdi.
- Nə olub ki, Səbinə? Deyəsən, səndə söz var? - təlaşla soruşdum.
- Elçin məni evə aparanda bəzi hərəkətlərindən xoşum gəlmədi. Düzü, bunu ondan gözləmirdim. Bunu səndən gizlətsəydim, özümü sənin qarşında günahkar hesab edərdim. Görünür, kişilərə etibar yoxdur.

Rəfiqəmdən bu sözləri eşidəndə dünya başıma fırlandı. Səbinə ilə aramızda olan söhbəti Elçinin üzünə vurmadım.

Bundan sonra Azərlə görüşməyi qərara aldım. Elçin artıq günü - gündən gözümdən düşürdü.

Bir dəfə Azər mənimlə ailə həyatı qurmaq fikrində olduğunu bildirdi. Elçinin acığına Azərlə evlənməyə razılıq verdim.

Elçin Azərlə tanışlığımdan sonralar xəbər tutmuşdu.

Azər toyumuz üçün hər şeyi hazırlamışdı. Bu işdə Ariflə Cəmilə yaxından köməklik göstərirdilər. Hamıdan çox sevinən də onlar idi. Ancaq həmin gün, gəlinlik paltarını geyindiyim gün hər şeyi alt - üst etdim. O, gözəl insanların arzularını ürəklərində qoydum.

Həmin gün Azəri çıxılmaz vəziyyətdə qoyub, Elçinin aldığı evə qaçdım və oradan da köhnə sevgilimə - qisas almaq istədiyim Elçinə zəng vurdum. Həmin an özümlə bacara bilmədim. Azərin paklığı, alicənablığı qarşısında xəcalət çəkdim. O cür təmizqəlbli insanı aldatmaq istəmədim. Baxmayaraq ki, onun keçmişindən xəbərim yox idi. O, mənə dəfələrlə xatırlatmışdı ki, onu adamların keçmişi qətiyyən maraqlandırmır.

İndi-indi anlayıram ki, əvvəldən axıra kimi səhv addımlar ata-ata getmişəm. Daha doğrusu, hisslərimin əsiri olmuşam. Axı, o zaman təmiz hisslərlə yaşayırdım. Hamıya inanırdım. Amma indi...

Bütün bunlara görə özümə haqq qazandırmaq istəmirəm. Çünki birinci dəfə səhv addımı doğrudan da, bilmədən, adamlara inandığım üçün atmışdım. Düzdür, bu addımı atmamaq da olardı. İndi görürəm ki, səhvlərin çoxusu sadəlövhlüyümdən olub. İndi heç kimə inanmıram. Qəlbim intiqam hissi ilə alışıb yanır, kişilərdən intiqam almağa başlamışam. Demək olar ki, kişilərin əksəriyyəti şorgözdür. Buna görə də, onları hər vasitə ilə qarşımda alçaltmaqdan zövq alıram. Elə gün olurdu ki, üç-dörd kişini aldadıb, barmağıma dolayırdım. İndi özümə də nifrət edirəm.

Qızlarımıza əsas məsləhətim budur ki, hisslərinin əsiri olmasınlar! Çox arzulardım ki, onları aldatmasınlar! Əslində qızlar oğlanlardan təmiz olurlar. Qızların əksəriyyəti oğlanlarla münasibətlərini son nəticəyə görə qururlar. Son nəticə isə ailədir.

Elə qəşəng, şirindil oğlanlar var ki, sadəlövh yox, hətta ayıq-sayıq qızları minbir dillə aldadır, ailə quracaqlarına inandırırlar. Sonra bir müddət gəzib aradan çıxırlar. Amma, həmin oğlanlar bu zaman doğma bacılarını gözlərinin qabağına gətirmirlər. Sonra yeni oğlan peyda olur. Yenə də aldanmaq, onun iztirabları başlayır. Yara sağalanda, digəri meydana çıxır... O da...

Adam fikirləşir ki, bəs biz neyləyək ki, bu əxlaqsız, etibarsız oğlanların ucbatından "gəzəyən" qızlara çevrilirik. Axı, biz xoşbəxt ləkəsiz, başıuca necə ailə həyatı quraq?!.

Hansısa qəşənq və şirindil oğlan da onun bacısını yoldan çıxardır və sonra siqaret kötüyü kimi hara gəldi tullayır.

Oğlanlar var ki, əlli-altmış qızla gəzib aldatdıqlarını fəxrlə deyirlər...

İkinci hissə

Məhəbbət və nifrət eyni ürəkdə qoşa qaynayan iki çeşmədir. Birinin dili şirin, digərininki acı da olsa, hərəsi bir dərdə şəfa verir.

...**B**ir həftə olardı ki, Elçin Sevda adlı bir qızı da işi götürmüşdü. Zahirən çox cəlbedici, sakit təbiətli bu qıza açığı paxıllığım da tuturdu. Çox danışmağı da xoşlamırdı Sevda. Həmişə fikirli olardı. Bu qızın gözlərinin dərinliklərində kədər bir topa bulud kimi yığılıb qalmışdı. Məni Sevdaya yaxınlaşdıran da elə onun kədərli gözləri oldu. Özümdən asılı olmadan Sevdaya qarşı nədənsə rəğbətim artırdı. Onunla söhbətləşmək üçün fürsət axtarırdım. Bu qızın "sirli dünya"sına olan marağım məni rahat buraxmırdı.

Bir axşam restoranda şam edərkən Elçindən soruşdum:

- Təzə işçindən razısanmı?
- Nə manada deyirsən?
- Elə hər mənada.
- Hər mənada nəsə demək, hələ çox tezdir.
- Belə çıxır ki, təzə ceyranı hələ "dişinə vura" bilməmisən?
- Bura bax, qurtar bu tikanlı sözləri! Yenə başlama! O qızı yaxın dostumun xahişi ilə işə götürmüşəm. Düzünü bilmək istəsən, Sevda sən düşündüyün qızlardan deyil. Bir il olar ki, ərini nahaqdan tutublar. Kimsə ona şər atıb. On üç yaşlı bir qızları da var. Təmiz ailədəndir. Əvvəlki iş yerində müdir onu gözümçıxdıya salıbmış. Sən demə, Sevdadan xoşu gəlirmiş. Qız bunu bilən kimi, ərizəsini yazıb işdən çıxıb. Bu qədər, əzizim. Məlumatım səni qane etdimi? Bilirəm, onsuz da Sevdadan hər şeyi öyrənəcəksən.
- Məlumatına görə çox sağ ol. Ancaq son zamanlar səndə bəzi dəyişikliklər görürəm. Hər dəfə səndən bir şey soruşanda, nədənsə məcburiyyət qarşısında qalmış adamlar tək cavab verirsən. Görünür, get-gedə səninçün adiləşirəm.

- Burax, bu boş söhbətləri! Sən soruşdun, mən də sənə ətraflı məlumat verdim. Daha bunu başqa yerə yozmaq nə üçün?

Bundan sonra Elçindən heç nə soruşmadım. Hiss edirdim ki, yenə nəsə soruşsam, əsəbiləşəcək...

Bir gün işdən çıxandan sonra Sevdayla yarım saatlıq yol-yoldaşı oldum. Onsuz da bu qaradinməz qızla ikilikdə söhbət etmək üçün fürsət axtarırdım. Fikrimdə tutmuşdum ki, Elçinin mənə söylədiklərinin nə dərəcədə doğru olub-olmadığını Sevdadan öyrənim.

- Sevda, bizə işə girən gündən sənə fikir verirəm. Həmişə kədərli, dalğın görünürsən. Elə bil dəryada gəmin qərq olub. Mən deyib-gülən adamam. Yanımda kimsə qaşqabaqlı, dinməz oturanda, özümü çox narahat hiss edirəm. Bir neçə dəfə səninlə söhbət etmək istəmişəm, ancaq imkan olmayıb. Düzünü deyim ki, məndə sənə qarşı nədənsə, heç kəsə bəsləmədiyim rəğbət hissi oyanıb. Biz qadınlar dərdimizi-sərimizi kiməsə danışmayınca rahat ola bilmirik, - deyə Sevdayla söhbətə ilk olaraq mən körpü salmalı oldum.

- Rəna, (bu hissədə adının çəkilməsinə özü razı oldu - C.Z.) mənim qaşqabaqlı görünməyimə baxmayaraq, yoldaşlığı, dostluğu lazımınca qiymətləndirməyi bacarıram. O ki, qaldı həmişə kədərli olmağıma, məncə indi dərdsiz, qəmsiz adam tapmaq olmaz. Rəna, sənin o fikirinlə razıyam ki, bu ağır günlərdə bir-birimizin dərdinə, sərinə şərik olmasaq, onda laqeydlik hamımızın axırına çıxa bilər. Məni ən çox dəhşətə salan tanış-bilişlərin, dost-yoldaşların arasında inamın, etibarın get-gedə itməsidir. Axı, adamları bir-birinə yaxınlaşdıran, çətinlikləri birgə aradan qaldırmağa imkan yaradan əsas şərtlərdən biri elə inamdır.

Zənnimdə yanılmışdım. Onun ağıllı mühakimələri məni susmağa məhkum etmişdi. Artıq avtobus dayanacağına gəlib çatmışdıq. Düzü, bu gün Sevdadan belə tez ayrılmaq istəmirdim.

- Sevda, maraqlı adama oxşayırsan. Səninlə söhbət etmək mənə xoşdur, - deyə onu yenidən söhbətə çəkmək istədim.

- Rəna, maraqlı adamlar həyatda çoxdur. İndiki zəmanədə isə dediyin maraq dünyasının qapıları çoxlarımızın üzünə bağlanıb.
- Sevda, indi kimə təmiz qəlblə, xoş niyyətlə yaxınlaşırsan, bunun əvəzində həmin adamdan pislikdən savayı heç nə görmürsən. Çünki bu cür alçaq niyyətli əməllərin dəfələrlə şahidi olmuşam. Hətta, ən çox inandığım, etibar etdiyim yaxın rəfiqəm belə, son anda mənə xəyanət edib. Bundan sonra kimə inanasan?! Kimə ürəyini açıb, sirr verirsən əvəzində çirkin niyyətlərlə qarşılaşmalı olursan. Bizləri aldatmaq çox asandır. Həyat boyu buraxdığımız səhvlərin əzabını ömürlük çəkməli oluruq.
- Səni başa düşürəm. Görürəm ki, dərdlisən. Sabah işdən çıxandan sonra bizə gedərik. Oturub dərdləşərik. Rəna, bir şeyi demək istəyirəm. Bunu həmişə götür-qoy etmişəm. Hansısa filosof deyib ki, insan yalanı həqiqət bilir. Odur ki, həqiqət yalan cildində gizlənməli olur və çox vaxt təsirsiz qalır. Bunu yalnız fəhmlə duymaq gərəkdir. Açığını deyim ki, qızlarımız səhv addımları nəticəsində aldanırlar.Hamını qınamaq olmur, axı. Bu gün düşündüyümüz kimi deyil, həyatın məcbur etdiyi kimi yaşayırıq. Nə isə... Deyəsən, çox danışdım, - deyə Sevda gülərək sözünü tamamladı.
- Nə danışırsan, Sevda? Sənin söhbətin mənə çox xoş gəlir, - deyə onu inandırmaq istədim.

Bu vaxt Sevdanın gözlədiyi avtobus gəldi.
- Yaxşı, Rəna. Sabah görüşərik, - deyə o, tələsik avtobusa mindi.

Həmin gecə heç cür Sevdanın söhbətinin təsirindən çıxa bilmirdim. Onun doğrudan da ağıllı, hissiyyatlı bir qadın olduğuna inandım. İlk baxışdan məndə qaradinməz təəssüratı oyatmış Sevda, indi birdən-birə gözümdə tamam başqalaşmışdı.

Ertəsi gün işdən çıxandan sonra Sevda məni evlərinə dəvət etdi. Qapını üzümüzə orta yaşlı, gülərüz, mehriban bir qadın açdı.

- Salam!
- Xoş gəlmisiniz, qızım. Keçin içəri, səhv etmirəmsə, adınız Rənadır, Sevda ilə bir yerdə işləyirsiniz, - deyə o, məni içəri - qonaq otağına dəvət etdi.
- Düz tapmısınız. Deyəsən, Sevda mənim barəmdə artıq sizə danışıb.
- O qədər də yox. Dünən demişdi ki, bu gün evə iş yoldaşımla gələcəyəm.
- Rəna, tanış olun. Fəridə xanım mənim qayınanamdır.
- Sevda,qayınana sarıdan deyəsən, bəxtin yamanca gətirib, - mən gülərək zarafat etmək istədim.
- Düz deyirsən, Rəna. O cəhətdən mən xoşbəxtəm. Biz bu evdə gəlin-qayınana kimi deyil, ana-bala kimi dolanırıq, - deyə Sevda ciddi görkəm aldı.
- Yaxşı, yaxşı. Siz keçin əyləşin, işdən gəlmisiniz. Mən bu dəqiqə sizə çay gətirim, - deyə Fəridə xanım tez mətbəxə keçdi. Sevda arxadan:
- Anacan, bəs Zərifə haradadır? - soruşdu.
- Otağındadır,qızım, dərslərini hazırlayır. Gəldiyinizdən xəbəri yoxdur. Deyəsən, ingilis dili ilə məşğuldur.
- Rəna, sən əyləş, mən bu dəqiqə, - Sevda tələsik qonşu otağa keçdi.

Evdə səliqə-səhman göz oxşayırdı. Qonaq otağı xüsusi zövqlə bəzədilmişdi. Divardakı xalçanın üstündə iki böyüdülmüş şəkil asılmışdı. Onlardan biri Sevdanın gəlinlik paltarında əri ilə, ikincisi isə onun gözəl bir qızla çəkdirdiyi şəkil idi.

- Rəna xala, xoş gəlmisiniz, - deyə Sevdanın qızı gülə -gülə yanıma gəlib, əlini mənə uzatdı.
- Zərifə?! Maşallah, düşündüyümdən də gözəl qızsan. Neçənci sinifdə oxuyursan, Zərifə? - deyə onu qucaqlayıb hər iki yanağından öpdüm.
- Altıncı sinifdə.
- Dərslərini yaxşı oxuyursanmı?
- Bəli.

- Yaxşı, Zərifə balam, xalanla görüşdün, indi otağına keç, dərslərinlə məşğul ol, - Sevda meribancasına qızının başını tumarladı.
- Yaxşı, sağ olun, Rəna xala, - Zərifə mənimlə sağollaşıb otağına keçdi.
- Sevda, niyə qoymadın Zərifə ilə bir az oturub söhbət edək? Maşallah, böyük qızdır.
- Rəna, Zərifə bundan sonra səni o qədər yorsun ki, axırda özün ondan qaçmaq istəyəcəksən. Hər şeylə maraqlanan qızdır. Onun suallarından lap boğaza yığılmışam. Bir az da qalsaydı, üstünə ağılagəlməz suallar yağacaqdı.
- Nə olsun ki? Əksinə, mənim belə uşaqlardan xoşum gəlir.
- İndi keçək mətbəxə. Anam bizi gözləyir.

Mətbəxə keçdik. Fəridə xanım əməlli-başlı süfrə açmışdı.
- Bu nə əziyyətdi çəkmisən, Fəridə xala?- deyə dil-ağız elədim.
- Nə əziyyəti var, qızım? Birinci dəfədir ki, bizə gəlirsiz. Buranı öz eviniz bilin. Sevdanın yoldaşı, mənim də canım-ciyərimdir. Heç nədən çəkinməyin. Nuş olsun! - deyə Fəridə xanım bizi mətbəxdə ikilikdə qoymaq istədi. Mən isə:
- Bəs siz, Fəridə xanım? Bizimlə əyləşmək istəmirsiz? - soruşdum
- Qızım, sən heç narahat olma. Biz Zərifə ilə yenicə yemişik. Siz söhbət edin. Mən görüm Zərifə balam dərsləriylə nə edir, - deyə Fəridə xanım nəvəsinin yanına keçdi.
- Rəna, o, həmişə belədir?!
- Sevda, doğrudan da gözəl qayınanan var. Həm özü gözəldir, həm də xasiyyəti.
- Rəna, inanırsanmı, bu evə gəlin gəldiyim gündən ondan bircə kəlmə də olsa, acı söz eşitməmişəm.Yoldaşımla bəzi məsələlərdə mübahisəmiz düşəndə də, o, ikimizi də sakitləşdirməyə çalışıb. Hətta, səhv məndə olanda belə, oğlunu günahkar çıxarırdı.

- Gördüm, Sevda. Yaxşı adamlar elə ilk baxışdan tanınır. Sevda, bilirsən səndən nə soruşmaq istəyirdim? O, şəkildəki qız kimdir?
- Bu barədə sonra, Rəna. İndi başla görək, - ilk olaraq Sevda əlini süfrəyə uzatdı.
- Sevda, bəs ərin işdən nə vaxt qayıdır? - Bu dəfə Elçinin Sevdanın əri barəsində söylədiklərinin nə dərəcədə doğru olub-olmadığını öyrənmək istədim.

Sevda bu sualı gözləmədiyindən tutulan kimi oldu. Azca fikrə getdi. Sifətinin rəngi dəyişdi. Yersiz sual verdiyim üçün özüm də utandım.
- Rəna, heç nəyin üstündə Samiri səkkiz aydır ki, tutublar. Bu barədə yuxarılara dəfələrlə şikayət etməyimə baxmayaraq, heç bir nəticəsi olmayıb. Axırda hüquq qəzetlərinin birində şikayət ərizəmi çap elətdirməyə nail oldum. Bu yaxınlarda Samirin işinə Ali Məhkəmədə baxılacağı barədə mənə rəsmi cavab gəlib. Bu müddət ərzində Samirlə bircə dəfə görüş almağa imkanım olub. Nələrlə rastlaşmadım?! Danışılası deyil, Rəna. Allah heç kəsi həbsxana qapısına salmasın. Adamın orda günahsız yerə yatması ən böyük acıdır, ən böyük dərddir. Bu pis zəmanədə ailə-uşaq nə çəkir, onu başına gələn bilir. Sonra da görüşə gedirsən, anadan əmdiyin süd burnundan gəlir. Pulun da gedir, abrın da. Yenə kişi xeylağı dözə bilir. Vay onda ki, dustağın arvadı, bacısı görüşə gedə. Əgər o, gözəgəlimlidirsə... Nəsə...
- Vay-vay, ay Rəna, heç onların Allahdan qorxusu yoxdur bəyəm?!
- Eh, sən nə danışırsan. Onlarda qorxu-filan hardaydı!
- Samir mənə bir də o tərəflərə gəlməməyi tapşırdı. Tam dərəbəylikdir. Hər kəs öz kefinin bəyidir. Qanunları da istədikləri kimi fırladırlar. Onu da deyim ki, bu barədə bir məqalə yazıb qəzetə verdim. Ancaq həmin məqaləni çap etmədilər. Dedilər ki, buna görə başımıza oyun açarlar. Ancaq başqa bir hüquq qəzetində çap elədilər. Görünür, dünya yaxşı adamlardan xali deyil. Danışdıqca adamın dərdi təzələnir...

Yeməyimizi yedikdən sonra Sevda dedi:
- Yaxşı, Rəna, keçək albomdakı şəkillərə baxaq. Bəlkə, bir az fikrimiz dağıldı.

Yenidən qonaq otağına keçdik.
- Bu qızı deyirdim, Sevda. O sənin nəyindir?- divardakı şəkilə işarə etdim.
- O mənim rəfiqəm idi, - deyə sanki Sevdanın boğazında nəsə ilişib qaldı.

Sevda mebelin siyirməsindən qalın bir albom çıxarıb stolun üstünə qoydu. O, albomdakı şəkillərlə bir-bir məni tanış etməyə başladı. Çox yerdə Sevdanın əri Samirlə rəfiqəsinin birlikdə çəkdirdikləri şəkillərə rast gəldim.
- Bilirəm, Rəna, soruşacaqsan ki, bəs niyə əksər şəkillərdə rəfiqəm Samirlə bir yerdədirlər? Mən sənə hər şeyi danışacağam. Çünki buna söz vermişdim. Ötən dəfə rəfiqənin sənə etdiyi xəyanəti eşidəndə düzü, çox da təəccüblənmədim. Belə hadisələrin mən də şahidi olmuşam. Çoxları deyir ki, indi əsl dost, yoldaş yoxdur. Mən bu fikirlə qətiyyən razı deyiləm. Həyatda əsl dost da var, əsl yoldaş da. Sadəcə olaraq, bunu qazanmaq çətindir. Biz Zərifə ilə həyatda dost, əsl rəfiqə idik. O, hətta öz xoşbəxtliyini də mənə qurban verdi. Özü isə ...

Bu yerdə Sevda sözünün gerisini gətirə bilməyib, ağlamağa başladı. Onu sakitləşdirmək üçün cəhd göstərmədim. Düşündüm ki, qoy ürəyini boşaltsın. Bəlkə, bir az yüngülləşər.
- Zərifə həyatda hər şeyini mənə əmanət qoyub getdi, - deyə Sevda gözlərinin yaşını silərək təəssüflə bildirdi. - Mən də həmişə çalışmışam ki, onun əmanətlərini lazımınca qoruyub saxlayım. Zərifənin mənə həyatda qoyub getdiyi ən böyük əmanət Samirdir.

Sevda sözünü tamamlaya bilmədi. Onu qəhər boğurdu. Ayağa qalxıb otaqda azca gəzindi.
- Rəna, məni bağışla. Bütün olanları yenidən xatırlamaq mənimçün çox çətindir. Çünki həmin anları yaşamaq, mənə daha çox əzab verir, - Sevda gözlərinin yaşını silərək əlavə etdi.

- Sevda, bəlkə söhbətimizi başqa bir vaxt davam etdirək.
- Yox, Rəna. Bunu onsuz da danışmağa söz vermişdim. Məgər gedəcək yerin var? Əgər evdən narahat olarlarsa, zəng et ki, bizdəsən. Evdən razı olsalar, elə gecəni də bizdə qalarsan.

Mən gecəni qalmağa etiraz etdim. Amma evə zəng vurdum ki, bir az gec gələcəyəm, narahat olmasınlar.

Bir azdan Fəridə xanım bizimçün yenə də çay gətirdi.
- Bu nə zəhmətdir çəkirsən, ay Fəridə xanım. Bizə lap xəcalət verirsiniz - dedim.
- Xəcalətli düşməniniz olsun, qızım! Siz işinizdə olun. Sevda, qonağı darıxmağa qoyma, - deyə Fəridə xanım gülümsəyərək, yenidən o biri otağa keçdi.
- Rəna, biz Zərifə ilə bir yerdə oxuyurduq, həm də yataqxanada bir otaqda qalırdıq. Hamı bizim dostluğumuza həsəd aparırdı. Çünki bir-birimizə möhkəm inanırdıq.

Samirlə Zərifə bir-birini dəlicəsinə sevirdilər. Qrupumuzun uşaqları bu sevgiyə qibtə edirdilər. Onlar doğrudan da, bir-biri üçün yaranmışdılar. Samirlə Zərifə hər cəhətdən bir-birilərini tamamlayırdılar. Deyirlər ki, sevənlər qısqanc olurlar. Ancaq mən nə Samirdə, nə də Zərifədə heç vaxt qısqanclıq hiss etmədim. Onların bir-birilərinə olan inamı qısqanclıq hissini tamam yox etmişdi. Nə Samir, nə də Zərifə məndən heç nə gizlətmirdilər. Bütün söz-söhbətlərimiz bir yerdə olardı. O zaman Samir hər ikimizin havadarı idi. Bizi birlikdə dərsə gətirir, dərsdən sonra da yataqxanaya aparırdı. Dərslərə başımız qarışdığından gəzməyə ancaq istirahət günləri vaxtımız olurdu. Nəhayət, bir gün Samir dözə bilməyib dedi:
- Olmazmı bir qədər az oxuyasınız? Onsuz da müəllimlərin çoxu oxuyanla, oxumayan arasında fərq qoymur.

Samirin sözündə həqiqət var idi. Biz gecə-gündüz yatmayıb, imtahanlara hazırlaşırdıq, o biri qızlar isə istədikləri kimi gəzir, əylənirdilər, imtahanqabağı bircə dəfə də olsa, kitab üzü açmırdılar. Amma imtahanda bizdən aşağı qiymət almırdılar. Onlardan imtahana niyə hazırlaşmadıqlarının

səbəbini soruşanda: “Day-dayımın canı sağ olsun, o ola-ola gözlərimizi indidən niyə xarab edək? Bircə dəfə zəng etməklə “zaçotnik” də istədiyimiz qiymət yazılır,” - deyə cavab verirdilər.

Oğlanlar bizi rahat buraxmırdılar. Bizə “cüt sonalar” deyirdilər. Zərifə heç vaxt söz altında qalmazdı. Deyirdi ki, “oğlanların cavabını dərhal vermədinsə, sonra onların əlindən rahat ola bilməyəcəksən.”

Bir sözlə, Zərifə çoxlarını elə ilk andaca pərt edib, yola salırdı. Bu cəhətdən o məni də həmişə oğlanlardan xilas edirdi. Zərifə gözəl idi. Ona görə də oğlanlar ona biganə qala bilmirdilər. “Gözəllik başa bəladır”, deyirlər.

Samirin oğlanlarla mübahisəsi həmişə Zərifənin üstündə olurdu.

Bir dəfə dərsdən yataqxanaya ikilikdə getməli olduq. Həmin gün Samir nədənsə, bizi ötürməyə gəlməmişdi. İnstitutun qabağında on dəqiqəyə kimi Samiri gözləməli olduq.

- Yaxşı, gedək, Zərifə. Artıq gecdir. Yəqin işi olub ki, gələ bilməyib, - dedim. Qrup yoldaşım Eldar bizim dayanıb Samiri gözlədiyimizi görəndə ayaq saxladı:

- Görürəm ki, Samir bu gün gecikib. Bəlkə sizi bu gün mən ötürüm?

- Yox, yox, Eldar, sən zəhmət çəkmə. Çox sağ ol. Samir gələcək, - deyə Zərifə etiraz etdi.

Bir qədər də gözləyəndən sonra Zərifə dilləndi:

- Gedək, Sevda. Deyəsən, Samir bu gün gələsi olmadı. Ancaq Samir demişdi ki, gələcəyəm.

Qış olduğundan hava tez qaralmışdı. Hiss edirdim ki, Samirin gəlməməsi Zərifəni bərk narahat edib.

Biz bir az getmişdik ki, ağ rəngli bir “Volqa” maşını düz bizim yanımızda dayandı. Fikir vermədik. Ancaq maşın dayanan kimi, bir oğlan düşüb qarşımızı kəsdi.

- Gözəllər, əvvəlcə axşamınız xeyir olsun. İkincisi, biz sizin qulluğunuzda hazırıq. Hara deyirsiniz, apara bilərik. Sizin kimi gözəllərin belə bir havada piyada getməsinə heç cür razı ola

bilmərik, - deyə özündən razı oğlan əda ilə bizə maşına oturmağı təklif etdi.

- Cavan oğlan, əvvəla, ünvanı səhv salmısan, ikincisi də yolumuzdan çəkil! - deyə Zərifə əsəbi halda dilləndi.

- Zərifə xanım, daha əsəbiləşmək nə üçün? - Oğlan gülümsədi.

- Adımı hardan bilirsən? - Zərifə təəccüblə soruşdu.

- Mən sizin barənizdə çox şey bilirəm, Zərifə xanım. Sizi görəndən bəri gecələr yuxum ərşə çəkilib.

- Bilirsən, onları özünə saxla, lazım olar. O ki, qaldı yuxunuzun pozulmasına, məsləhət görürəm ki, “Sedalgin” qəbul edəsiniz, - Zərifə rişxəndlə dilləndi.

- Paho, həkimliyin də varmış ki! Amma dərman təyinatın düz olmadı. Mənim dərmanım sedalgin yox, Zərifəgindir.- Oğlan elə bil hazırcavablığından həvəslənib ucadan güldü.

Və o, əl atıb Zərifənin sol qolundan yapışdı.

- Niyə naz edirsən, ay gözəl? Səninçün nə desən edərəm. Gəl, sən məni rədd etmə, - deyə oğlan həddini aşmaq istədi.

Bu zaman Zərifə dartınıb onun əlindən çıxdı və var gücü ilə oğlanın sifətinə bir sillə vurdu.

- Əclaf! Sənə demədimmi yolumuzdan çəkil! - Zərifə bərkdən qışqırdı.

Bu vaxt yoldan ötənlər istər-istəməz ayaq saxlamalı oldular.

- A-a-z, sən məni vurursan?!

Oğlan sözünü tamamlaya bilmədi. Hansısa güclü zərbədən yerə sərildi. Adamlar çoxaldığından aradan çıxmağa çalışırdıq ki, bu vaxt Samirin səsini eşitdik:

- Alçaq, nakişi! İş o yerə çatıb ki, qızlara əl qaldırırsan? - deyə Samir qışqırdı.

- Ə-ə, sən kimə əl qaldırırsan? - ikinci oğlan cəld maşından düşüb Samirin üstünə cumdu.

Samir ani olaraq gözlənilməz zərbə ilə onu da yerə sərdi. Bu zaman hardansa iki nəfər milis işçisi peyda oldu.

Zərifə ilə mən Samirin qoluna girdik.

- Gəl gedək, Samir. Daha bəsdir, heç nədən işə düşərik, - deyə biz Samiri aparmağa çalışdıq.
- Bir dayanın görək, bu əclaflar sizdən nə istəyirdilər, - Samir inadkarlıq göstərdi.

Özündən razı oğlan yerdən qalxan kimi, əlini arxa cibinə aparıb bıçaq çıxardı.
- İndi sənə göstərərəm, küçük, - deyə Samirin üstünə cumdu.

Bu vaxt milislər onu qamarladılar. Hamımız milis şöbəsinə getməli olduq. Orada hər birimiz izahat yazdıq. Bizim yanımızdan keçərkən özündən razı oğlan ayaq saxlayıb, qəzəb dolu baxışlarla Samiri süzərək onu hədələdi:
- Yaxşı, səninlə bizimki qalsın sonraya! Bu heyfi səndə qoymayacam! Harda olsan, səni tapıb hökmən borcunu qaytaracağam!

Bu hadisə ilə əlaqədar Samirin başı çox ağrılar çəkdi. Sonradan aydın oldu ki, həmin oğlanın atası "Qorotdel"də işləyirmiş. Onların ən böyük zərbəsi mənə də dəydi. Bunları deməkdə əsas məqsədim odur ki, Samirin bu gün heç nədən həbsxanada yatmağının əsas səbəbi də həmin hadisə ilə bağlıdır. Həmin oğlan o vaxtlar Samiri öldürməyə bir neçə dəfə cəhd göstərmişdisə də, baş tutmamışdı. Samir həmişə ehtiyatla hərəkət edirdi, onların qurduğu tələyə düşmürdü. Oğlanın bir neçə dəfə cinayət əməli törətməsinə baxmayaraq, həmişə cəzasız qalırdı. Çünki yuxarıdan zəng olan kimi, onu dərhal buraxırdılar.

Böyüklərin uşaqları üçün hər yerdə yaşıl işıq yanırdı. Bu ənənə elə indinin özündə də davam etməkdədir. "Yuxarılar" üçün qanunlar sanki onlara məxsus tərzdə cilalanır.
- Sevda, sən dedin ki, onların ən böyük zərbəsi sənə də dəyib. Bunu nə mənada deyirsən?
- Rəna, Samirin yanındakı bu oğlanı görürsənmi? - Sevda Samirlə birgə çəkilən gəşəng bir oğlanın şəklini mənə göstərdi.
- Bu oğlan mənim nişanlım idi. Sonuncu kursun axırlarında toylarımız bir yerdə olacaqdı. Həmin vaxtlar özümüzü necə də xoşbəxt sanırdıq. Dördümüz də gözəl arzularla yaşayırdıq.

Rauf Samirin ən yaxın dostu idi. Bizi elə bir-birimizlə Samir tanış etmişdi. Hələ Raufla tanış olmazdan əvvəl, Samir həmişə zarafatyana mənə deyərdi: “ Mən heç vaxt yol verməyəcəyəm ki, sənin kimi gözəl bir qız başqasına qismət olsun. Tezliklə səni özünə layiq bir oğlanla tanış edəcəyəm. Görəcəksən ki, həyatda necə təmiz qəlbli, sadə, ağıllı, xoşxasiyyət oğlanlar var” . Zərifə də Samirin sözünə qüvvət verirdi: “ Samir düz deyir, Sevda. Biz istəyirik ki, gələcəkdə səni qəlbən sevən, başa düşən, qədrini bilən oğlanla həyat qurasan. Bu cəhətdən Rauf əsl sənə layiq oğlandır. İndi o, Moskvada aspiranturada oxuyur. Bu ayın axırlarında gələcək”.

Raufun həqiqətən də gözəl xasiyyəti var idi. Onunla bütün fikirlərimiz, demək olar ki, üst-üstə düşürdü. Dünyagörüşlü oğlan idi. Tezliklə onunla nişanlandıq. Nişan günü Samirlə Zərifə çox sevinirdilər. Amma... Haradan biləydik ki, bu sevinc çox uzun sürməyəcək, - deyə Sevdanın sifəti yenidən dəyişdi. Sanki bir topa qara bulud günəşin üzünü tutdu. Bir müddət danışmadı, dərin fikrə getdi. Hiss etdim ki, Sevda indi öz aləmindədir. Mənim burada olmağımı da unudub. Ona mane olmaq istəmədim. Sevda haldan-hala düşdü. İstər-istəməz araya çökmüş sükutu pozmağa çalışdım:

- Yaxşı, Sevda. Görürəm ki, keçmişi xatırlamaq sənin üçün çətindir. Əgər bilsəydim ki, sənə bu qədər əzab verəcəyəm, bütün bunları danışmağına heç razı olmazdım, - deyə Sevdanı fikirlər məngənəsindən xilas etmək istədim.

- Eybi yoxdur, Rəna. Məni bağışla. Nə qədər çalışıram ki, hissə qapılmayım, mümkün olmur.Özümdən asılı deyil. Dönə-dönə həmin anları yaşamağa məcbur oluram. O günləri xatırlamaq bir tərəfdən mənə rahatlıq, məmnunluq gətirir, digər tərəfdən isə əzab verir.

- Sevda, səninçün nə qədər ağır olsa da, bunu səndən soruşmalıyam. Nəyə görə Raufla ayrılmalı oldunuz? Düzünü deyim ki, bu məsələdə mənim üçün çoxlu müəmmalı şeylər ortaya çıxır.

- Darıxma, Rəna. Sənin üçün heç nə qaranlıq qalmayacaq. Bu axşam hər şey sənə aydın olacaq. Söz vermişəmsə, buna hökmən əməl edəcəyəm, - Sevda ağır-ağır dilləndi. - Raufla xoş günlərimiz çox da uzun sürmədi. Bir ay olardı ki, nişanlanmışdıq. Rauf evdəkilərin də xoşuna gəlmişdi. Toylarımızın bir gündə, bir yerdə olması ideyasını da Samir irəli sürmüşdü.

Bir axşam Zərifə mənə dedi:

- Sevda, nədənsə Samir barəsində çox narahatam. Qəlbimə sızıb, elə bil ki, nəsə olacaq. Son günlər tez-tez qorxulu yuxular görürəm. Ötən gecə görürəm ki, həmin oğlan Samiri tapança ilə vurub öldürür. Nə qədər qışqırıramsa, heç kəs köməyə gəlmir. Bilirəm, onlar Samirdən əl çəkməyəcəklər.

Onlar Samirə heç nə edə bilməzlər, Zərifə. Sən heç narahat olma. Samir ehtiyatlı oğlandır. O ki, qaldı qorxulu yuxular görməyinə, bu da fikirli yatmağınla bağlıdır. Belə fikirləri birdəfəlik başından çıxart, - deyə Zərifəyə təskinlik verdim.

Son vaxtlar Zərifə onda kəskin ağrıların olmasını da mənə söyləmişdi. Nə qədər çalışdımsa, onu həkimə apara bilmədim. "Həkimlik nə var ki? Tezliklə ötüb keçəcək", - deyə məni narahat olmağa qoymurdu. Zərifə mənə möhkəm tapşırmışdı ki, bu barədə Samirə bircə kəlmə də söz deməyim. Beləcə, bir müddət Zərifədəki ağrıları hamıdan gizli saxladıq. Bəlkə də, bu, bizim ən böyük səhvimiz idi.

Dərsdən sonra hər gün bizi Raufla Samir qarşılayırdılar. Maraqlı filmlər olanda axşam seanslarına birgə gedirdik. Rauf mənə qarşı həddindən artıq diqqətli və qayğıkeş idi. Məndə çatışmayan bir şey olanda, Raufun nəzərindən yayınmazdı. Qrupdakı qızlarımızın ad günlərində və institutda keçirdiyimiz gecələrdə Samirlə Rauf həmişə iştirak edirdilər. Raufun mədəni rəftarı qızların çoxunun xoşuna gəlirdi. Bəzən qızlar zarafatyana mənə söz atırdılar: "Sevda, Raufdan möhkəm yapış, yoxsa əlindən alarıq. Raufun "müştəri"ləri günü-gündən çoxalır". Mən isə bunları dostcasına deyilmiş, səmimi sözlər kimi qəbul edirdim. Ancaq sonradan mənə məlum oldu ki,

qızlarımızdan birisi Raufa doğrudan da vurulubmuş. Həmin qız guya hansısa mövzunu başa düşməkdə çətinlik çəkdiyini Raufa bildirib. Sonra da Raufdan ona kömək etməyi xahiş edərək, nişanlımı evlərinə dəvət edib. Rauf da qıza məmnuniyyətlə kömək edəcəyinə söz verib. Ancaq Rauf qızın niyyətini başa düşəndən sonra, onu özündən incik salmamaq şərti ilə çox mədəni tərzdə cavabını vermişdi. Ertəsi gün qız hərəkətinə görə Raufdan üzr istəməli olub. Bunu sonralar bildim. Deyəsən, əsas məsələdən kənara çıxdım.

Bir gün xəstə olduğum üçün dərsə gedə bilməmişdim. Müəllimdən icazə almağı da Zərifəyə tapşırmışdım. Həmin axşam Zərifə dərsdən evə gələndə, onun üzündə həyat nişanəsindən əsər-əlamət yox idi. Sifəti meyid rəngində idi. O mənə diqqətlə baxdı və özünü saxlaya bilməyib, hönkürtü ilə ağlamağa başladı. Sonra özünü üstümə ataraq, məni möhkəm-möhkəm qucaqladı. Heç nə anlamadım. Tez soruşdum:

- Zərifə, sənə nəsə olub?
- . . .
- Səninləyəm, de görüm nə olub?
- . . .

Mən soruşduqca Zərifə daha da bərkdən, hönkürtü ilə ağlayırdı. Düşündüm ki, bəlkə yenə də ağrıları tutub. Sonradan fikirləşdim ki, Zərifənin ağrıları tutanda əksinə, onun azca da olsa, səsi çıxmırdı. O, ağrıdan ilan kimi qıvrılanda belə, səsini eşitməmişdim. Dərmanı içəndən sonra sakitləşirdi. İndi isə Zərifənin hönkürtüsü aləmi götürmüşdü. Birdən - birə içimdə şübhə oyandı: “ Deməli, nəsə baş verib?!” - deyə həyəcanlandım.

- Zərifə, bir dayan görüm. Özünü ələ al! Ürəyim dayandı, axı! De görüm, nə hadisə baş verib? - deyə ucadan qışqırdım.

Bundan sonra Zərifə azca sakitləşdi. Ayağa qalxıb bir stəkan su gətirdim. Zərifə suyu içəndən sonra bir az özünə gəldi. O, başını qaldırıb üzümə baxdı:

- Sevda, Rauf...

Zərifə sözünün gerisini gətirə bilməyib, hönkürtü vuraraq, yenidən boynuma sarıldı.

- Rauf?! De görüm, Raufa nə olub? - yenidən qışqırdım.
- Sevda, Raufu maşın vurub, xəstəxanadadır, - deyə Zərifə zorla dilləndi.

...Mən xəstəxanaya çatanda, Rauf artıq keçinmişdi. Zərifə olmasaydı, bəlkə də özümü öldürəcəkdim. O məni bircə an da olsa, tək buraxmırdı.

Həmin günlərdə Raufun dostları da mənə həyan dururdular. Heç cür unuda bilmirəm onu. Çox ağırdır mənimçün o günləri xatırlamaq, Rəna.

- Yaxşı, Sevda, başa düşürəm səni. Məni daha çox səninlə Samirin münasibəti maraqlandırır.
- Rəna, həyatda bəzən elə anlar olur ki, öz istəyinin əleyhinə getməyə məcbur olursan. Mən də hər şeyi rəfiqəmə, onun ruhunun şad olmasına qurban vermək məcburiyyətində qaldım. Ancaq onu da deyim ki, buna görə peşman deyiləm. İndi Raufun ətrini Samirdən alıram, ona görə Rauf mənimçün heç vaxt ölməyib, onu həmişə yanımda hiss edirəm. Raufdan sonra heç cür özümü ələ ala bilmirdim. Bəzən Zərifə yatmadığımı görüb yuxu dərmanı verirdi mənə. Əcaib yuxular görürdüm, tez-tez diksinib ayılırdım. Hiss ediridim ki, get-gedə məndə insanlara qarşı soyuqluq, biganəlik yaranmağa başlayır, heç kimə qaynayıb-qarışa bilmirdim. Məndə baş verən bu dəyişikliklər Samirlə Zərifənin nəzərlərindən qaçmırdı. Onlar hər şeyi hiss edirdilər. Elə buna görə də məni bircə an da olsun, yalqız buraxmaq istəmirdilər, hara gedirdilərsə, məni də özləri ilə aparırdılar. İndi başa düşürəm ki, bu gün həyatda yaşamağım üçün Samirlə Zərifəyə borcluyam. Çünki Raufdan sonra yaşamamağa and içmişdim. Ancaq andıma xilaf çıxdım. Bunun səbəbkarı isə rəfiqəm oldu.

Bir gün Zərifə dedi ki, dərsə gedə bilməyəcək, özünü yaxşı hiss etmir. Həkimə gedəcəyini bildirdi. Mən də onunla getmək istədiyimi deyəndə, qəti etiraz etdi, dərsdən qalmamağımı

məsləhət gördü. Onu da əlavə etdi ki, həkimə getdiyini Samirə deməyim.

Həmişə olduğu kimi, dərsdən çıxanda Samir məni qarşıladı, Zərifəni soruşdu. Dedim ki, Zərifə üçün bu gün icazə almışam, özünü bir balaca narahat hiss edirdi.

- Necə narahat hiss edirdi?! Bəs sənə bir söz demədi ki, nə olub?- Samir təəccüblə soruşdu.

- Narahat olma, elə ciddi bir şey yoxdur. Əgər inanmırsansa, gəl gedək, özün gör,- deyə Samiri sakitləşdirməyə çalışdım.

- Sevda, məndən nəsə gizlədirsiniz, çünki bu birinci dəfə deyil.

- Ay Samir, axı səndən nəyi gizlədəcəyik?

- Hiss edirəm ki, Zərifə xəstəliyi barədə məndən nəsə gizlədir.

- Yaxşı, səndən gizlətdi, məndən ki, heç nəyi gizlətməz. İstəyirsən and içim, - deyə Samirin şübhələrinə son qoymaq istədim.

- Lazım deyil, Sevda. İnanıram hər ikinizə...

Biz otağa girəndə, Zərifə çarpayıda uzanıb kədərli bir musiqiyə qulaq asırdı. Samiri görcək, hönkürərək onun boynuna sarıldı.

- Zərifə, nə olub? - Samir Zərifənin əllərini yavaşca boynundan götürüb əlləri içərisində sıxaraq soruşdu.

O, göz yaşlarını silib, gülümsəyərək:

- Narahat olmağa dəyməz. Əyləşin, nahar hazırlamışam. Bilirdim ki, hökmən gələcəksən - dedi.

Zərifə stolu hazırlamağa başladı. Həmin gün rəfiqəm olduqca şən görünürdü. Samiri gülərüzlə yola salandan sonra narahat halda soruşdum:

- Həkimə getməmişdin?!

- Getmişdim. Dedi ki, bir balaca soyuqdəymən var.

Sən demə, bu rəfiqəmin mənə dediyi sonuncu yalanmış.

Xərçəng xəstəliyinə tutulduğundan xəbəri varmış. Son ana qədər bu barədə nə mənə, nə də Samirə heç nə deməyib. Biz bunu sonralar bildik.

Ertəsi gün dərsdən çıxıb üçümüz evə gəlirdik. Yolda Zərifə dedi ki, kitab mağazasına baş çəkək. O burada bir şəkil görüb, bu gün onu almalıdır. Mağazaya girdik.

- Samir, bax bu şəkili mənə al, - deyə əli ilə “ Məcnun Leylinin qəbri üstündə” adlı şəkilini göstərdi.

Samir heç vaxt Zərifənin sözünü yerə salmazdı. Bu dəfə də təəccüblə çiyinlərini çəkib:

- Əgər xoşuna gəlirsə, demək o, sənin olmalıdır, - deyə Samir şəkili aldı.

- Daha nə istəyirsən, əzizim? İstəyirsən mağazanın bütün şəkillərini alım səninçün, - deyə Samir kədərlə şəkli o tərəf-bu tərəfə çevirən Zərifənin könlünü almaq istədi.

Sonra dərindən ah çəkib şəkili bükdü.

- Bəs sənin üçün nə alım, Sevda? - Samir mənə tərəf çevrilərək soruşdu.

- Heç bir şey, Samir. Zərifə demişkən, sənin sağlığın elə bizim üçün bəsdir, - deyə mən çıxış qapısına tərəf addımladım.

Samir arxadan qolumdan tutdu:

- Bura gəl, görüm! Əgər mənə bir şəkil aldırmasan, səndən möhkəm inciyəcəm. De görüm, hansı şəkil ürəyindən keçir?

- Ürəyimdən heç nə keçmir, Samir. Sən Allah, gəl gedək, - deyə bu dəfə mən Samirin qolundan yapışdım.

- Sevda, Samirin xasiyyətini bilmirsən? Onsuz da səndən əl çəkən deyil. Yaxşısı budur, hansı şəkil könlünə yatır, onu göstər Samirə, - deyə Zərifə də təkid etdi.

Məcbur olub hind artisti Rişi Kapurun şəklini göstərdim.

Samir şəkili alana kimi Zərifə mağazadan çıxıb, küçədə bizi gözləyirdi. Küçəyə çıxanda, o bizə baxıb gülərək:

- Bir-birinizə necə də yaraşırsınız! - deyərək yaxınlaşıb hər ikimizin əlindən tutdu.

Düzü, rəfiqəmin bu sözündən incidim.

- Bu nə sözdür, Zərifə? - soruşdum.

- İncimə, Sevda. Zarafat etmək istədim. Sənə də söz demək olmur. Hər şey xətrinə dəyir, - Zərifə tezcə könlümü aldı.

Bir səhər mağazadan çörək alıb qayıdanda, gördüm ki, Zərifə divara vurduğu həmin şəkilin qarşısında dayanıb, gözləri də qızarıb. Məni görcək, tez gözlərini ovuşdurdu.

- Nə olub, Zərifə? - soruşdum.

- Heç, elə-belə. Bu şəkli çox görmüşdüm, Sevda. Hələ orta məktəbdə oxuyanda ədəbiyyat kitabında da rast gəlmişdim. Ancaq bu səhnə indiki qədər mənə heç cür təsir etməmişdi. Sanki Leylinin yerində özümü görürəm indi, - deyə dərindən köks ötürdü.

- Nə danışırsan, Zərifə? Son günlər səni heç tanıya bilmirəm. Elə bil ki, əvvəlki Zərifə deyilsən, çox kövrək olmusan. Bəlkə, bunun səbəbini rəfiqənə anladasan. Biz ki, indiyə kimi bir-birimizdən heç nəyi gizlətməmişik, - deyə ilk dəfə olaraq ciddi tərzdə Zərifənin düz gözlərinin içinə baxdım.

- Mənə bu cür niyə baxırsan, Sevda? Bilmirsən ki, həyatda iki nəfər istədiyim adam varsa, onun da biri sənsən.Sadəcə olaraq, elə şeylər var ki, onların mənalarını indi-indi dərk etməyə başlayıram. Bir də onu da anladım ki, həyatda elə hadisələr olur ki, o, təkcə sənin özünə aid olur və bu qeyri-adi hadisələrdən heç kəs xəbər tutmamalıdır. Əlbəttə ki, müəyyən müddətə qədər.

- Mən səni anlaya bilmədim. Son zamanlar deyəsən, filosofluğa meyl edirsən, - zarafatca bildirdim. - Yox, yox, deyəsən yavaş-yavaş başa düşürəm. Axır vaxtlar səndəki bu dəyişikliklərin səbəbi ancaq məhəbbətin gücündən irəli gəlir. Çünki yalnız dərindən sevənlər həyatın dərkolunmaz tərəflərini dərk edib anlaya bilirlər, - deyə əlavə etdim.

- Sən həmişə haqlı olursan, Sevda. Ancaq bu dəfə deyəsən, sən mənə çox-çox uzaqlardan nəzər yetirdin.

Nəsə... Daha bu barədə bəsdir. Yaman acmışam, gəl yeməyimizi yeyək, - Zərifə bu müəmmalı söhbətə yekun vurdu.

- Səni yormuram ki, Rəna? - Sevda qayğıkeşliklə soruşdu.

- Sən nə danışırsan? Əksinə, indiyə kimi bu qədər şirin və maraqlı söhbət eşitməmişdim. Bu gün mən sənin və eləcə də Zərifənin barəsində hər şeyi bilməyincə evə gedən

deyiləm.Görürsən də, necə səbirsizliklə səni dinləyirəm, – deyə Sevdaya söhbətini yarımçıq saxlamamağı xahiş etdim.

- Yaxşı, onda yaddaqalan və təsirli məqamları sənə danışacağam. Çünki baş verən hadisələrin hamısını ardıcıllıqla nəql eləsəm, gərək biz bir neçə gün beləcə vaxt keçirək. Bir də ki, dedim axı, həmin anları yenidən yaşamaq mənim üçün çox çətindir.

- Səninlə razıyam, qadası. Yadda qalan ən maraqlı məqamlarını danış, - Sevda ilə ümumi razılığa gəldik.

- Ertəsi gün Samir konsertə üç bilet almışdı, - Sevda söhbətinə davam etdi. - Zərifə heç cür gözləmədiyimiz halda konsertə getməyəcəyini bildirdi. Əvvəl elə bildik ki, zarafat edir.

- Yaxşı, bir az cəld olun, gecikirik, - Samir bizi tələsdirdi.

- Mən getmirəm, Samir. Nədənsə, özümü pis hiss edirəm. Yaxşı olar ki, Sevda ilə ikiniz gedin, - Zərifə mənə tərəf çevrilərək , yalvarış dolu nəzərlərlə üzümə baxdı.

Onun getməyəcəyi halda, mən də getməyəcəyimi bildirdim.

- Sənə nə olub, Zərifə? - Samir soruşdu.

- Heç nə olmayıb, əzizim. Sən heç narahat olma. Sadəcə, özümü yorğun hiss edirəm, bir az yatıb dincəlmək istəyirəm. Bir bura gəl , - deyə Zərifə Samiri azca kənara çəkdi. İlk dəfə idi ki, onlar mübahisə edirdilər.

Bir azdan Samir əsəbi halda mənə yaxınlaşıb, qoluma girərək dedi:

- Sevda, bu gün konsertə Zərifəsiz getməli olacağıq.

- Yox, Samir. Zərifə getmirsə, mən də gedə bilmərəm, - etiraz etdim.

Fikirləşdim ki, yəqin rəfiqəmin yenə ağrıları tutub, amma bu dəfə mənə demək istəmir. Zərifə etiraz etdiyimi görüb güldü:

- Heç inana bilmirəm ki, sən Samirin sözünü yerə salarsan. Məndən nigaran olma, hər şey yaxşıdır. Bilirəm, narahatsan, amma narahat olası bir şey yoxdur. Zərifə, Samirin xətrinə dəymə, get onunla, - rəfiqəm məni zorla Samirlə konsertə getməyimi təkid etdi.

Çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdım.Nə edəcəyimi bilmirdim. Getməsəm, həm Zərifə, həm də Samir inciyəcəkdilər. Mən bunu nəzərə alıb, Samirin təklifini qəbul etdim. Düzünü deyim ki, Samirlə olanda heç vaxt darıxmırdım. Çünki o, şən, zarafatcıl və eyni zamanda çox ciddi oğlandı.Həmin axşam konsertdən qayıdandan sonra Zərifəni evdə çox qəmqin gördüm. Kefini bir az qaldırmaq istədim. Amma gördüm ki, rəfiqəm mənimlə incimiş adamlar kimi danışır. Gözləyirdim ki, içəri girəndə, Zərifə konsertin necə keçdiyindən, Samirdən söz salacaq. Buna görə onu qınamadım. Düşündüm ki, axı onun nişanlısıyla konsertə getmişdim. Zərifəni belə görəndə, özümü qınadım. Fikirləşdim ki, getməməliydim, Zərifə məni Samirə qısqandığı üçün belə hərəkət edir. Ancaq bir azdan düşüncələrimdə yanıldığımın şahidi oldum. Zərifə dedi ki, yenə də mədəsinin ağrısı tutmuşdu. Ona görə bir az kefsizdir. Sonra o məndən yanında oturmağımı xahiş etdi.

- Sevda, bunu səndən çoxdan soruşmaq istəyirdim. Bizim necə rəfiqə olduğumuzu çoxları bilirlər. Biz bunu aramızda olan etibar və inamın sayəsində qazanmışıq. Bilirəm ki, sən mənim həyatda ancaq xoşbəxt olmağımı arzulayırsan...

- Bu nə sözdür, Zərifə? - deyə rəfiqəmin sözünü kəsdim.

- Dayan bir, hövsələn olsun, hələ fikrimi sənə çatdırmamışam, - deyə Zərifə onu axıra kimi dinləməyi məsləhət gördü.

- Sevda, düzünü de görüm, Samirlə ailə həyatı qurmağıma dəyərmi?

- Zərifə, elə qəribə sual verirsən ki, necə yəni Samirlə ailə həyatı qurmağa dəyərmi?! Bu məsələni artıq həll etmişik. Sən həyatda ən xoşbəxtlərdən birisən. Çünki sənin Samir kimi gözəl, nəcib, qayğıkeş, diqqətli və xeyirxah bir həyat yoldaşın olacaq. Gələcəkdə mən də bu xoşbəxt ailə ilə fəxr edəcəyəm. Hələ toyunuzda gör bir nə edəcəyəm?! - deyə Zərifəni qucaqladım.

- Sevda, onu demək istəmirəm. Deyirəm ki, əgər sən mənim yerimdə olsaydın, Samirlə ailə həyatı qurardınmı? Sən mənim

canım, bu suala düzgün cavab ver, - Zərifə gözlərimin içinə baxdı.

Rəfiqəmin gözlənilməz sualından tutuldum. Necə cavab verəcəyimi bilmədim. Düşündüm ki, bəlkə Zərifə məni sınamaq istəyir.

- Zərifə, çətin sual qarşısında qoyursan məni, - bir xeyli susandan sonra dilləndim.

- Sevda, bu sualı başqa yerə yozma. Bu cavabın mənim üçün böyük əhəmiyyəti var. Ona görə də, bu barədə riyakarlığa lüzum yoxdur, - Zərifə mənalı nəzərlərlə mənə baxdı.

- Əlbəttə, Samirlə ailə həyatı qurardım,- deyə özüm də istəmədən rəfiqəmdən “xilas” olmağa çalışdım.

- Düzdür, Sevda. Samir gözəl insandır. Ancaq deyəsən, bu xoşbəxtlik mənə nəsib olmayacaq. - O, dərindən köks ötürüb, ayağa durdu.

- Sən nə danışırsan, Zərifə? Axır vaxtlar doğrudan da, tanınmaz olmusan, çox bədbinləşmisən. Mətləbə dəxli olmayan, qeyri-adi ifadələr işlədirsən. Bütün bunlar sənin təbiətinə yad olan xüsusiyyətlərdir. Artıq məndə şübhələr baş qaldırıb. Çünki hiss edirəm ki, məndən nə isə gizlədirsən.

Zərifə bərkdən güldü:

- Sizdən nəyi gizlədəcəyəm? Mənim sizdən gizlədiləsi nə sirrim ola bilər ki? Mən yenə də əvvəlki Zərifəyəm. Ancaq son vaxtlar həyat mənə əvvəlkindən daha şirin gəlir. Bəzən də həyatın bu şirinliyinə təəssüflənirəm.

- Zərifə, səni heç cür tanıya bilmirəm, - mən də ayağa qalxıb stolun üstünü sahmana saldım.

Həmin axşam Zərifə çox danışdı. Söhbətinin əsas qayəsini də kədər, qüssə, ayrılıq notları təşkil edirdi.

Yay semestri başa çatmışdı. İmtahanları verib, iki aylıq Bakıdan ayrılırdıq. Hər kəs öz rayonuna yola düşməyə hazırlaşırdı. Zərifə məndən bir gün əvvəl yola düşəcəkdi. Onu yola salmağa Samir də gəlmişdi. Rəfiqəm nədənsə dinib, danışmırdı. Samirin zarafatlarına bir o qədər də məhəl

qoymurdu. Gözlərində sanki bir həsrət vardı. Samir dözə bilməyib dedi:
- Günəşin üzünü yenə də qara buludlar alıb.
- Düz deyirsən, Samir. Deyəsən, günəşin bir daha bu qara buludlar arxasından çıxa bilməyəcək, - deyə Zərifə dərindən köks ötürdü.
- Sənə nə olub, canım? Axı, mən səni son vaxtlar heç cür başa düşə bilmirəm. Əvvəllər səndən heç vaxt bu cür bədbin fikirlər eşitməzdim. Hiss edirəm ki, məndən nəsə gizlədirsən, amma bir-birimizdən heç bir şey gizlətməməyə and içmişdik., - deyə Samir təkidlə Zərifədən nəyisə öyrənmək istədi. Rəfiqəm isə bütün bunların müqabilində yavaşca əyilib Samirin üzündən öpdü. Sonra gülərək əlavə etdi:
- Mən indi başa düşürəm ki, həyat necə də gözəl imiş. Ancaq nədənsə həyatın bu gözəlliyini, şirinliyini son anda duyuruq. Sən demə, həyatın gözəlliyini insan son məqamda dərk edir, onun şirinliyini son anda görə bilir. Bu gözəlliyi isə hər ikinizə əmanət qoyub gedirəm.
- Yenə də başladı... Zərifə, de görək, sənin nəyin var ki, bizə demək istəmirsən? - soruşdum. - Biz yenə də heç nə anlaya bilmirik. Bu cür söhbətlər ancaq əbədi ayrılan sevgililər arasında olur. Biz isə bir-birimizdən cəmisi iki ay müddətinə ayrılırıq. Onu da bilmək olmaz. Bir də gördün ki, iki gündən sonra Samir sizin qapınızı döyür.
- Yaxşı, avtobus yola düşür,- Zərifə hər ikimizi qucaqlayıb öpdü.

Bizdən ayrılıb avtobusa minmək istədi, amma o, bir anlığa ayaq saxlayıb, yenidən geri qayıtdı. Və astadan dedi:
- Siz həqiqətən də bi-birinizə çox yaraşırsınız!

Sonra Zərifə gülərək heç bir cavab gözləmədən, yola düşməkdə olan avtobusa mindi. O, pəncərədən bizə əl elədi. Onun gözləri dolmuşdu.

Sən demə, bu bizim vida görüşümüz imiş...

Yay tətilində bir-birimiz üçün darıxdığından biz həmişə məktublaşırdıq. Birinci məktubu da Zərifə yazardı. İki həftə idi

ki, kəndə gəlmişdim. Amma rəfiqəmdən məktub gəlmirdi. Narahat olmağa başladım. Məcbur olub Zərifəyə birinci mən məktub yazmalı oldum, ancaq ondan cavab gəlmədi.

Fikirləşdim ki, bəlkə məktubum çatmayıb. İkincisini yazdım. Yenə də cavab üçün iki həftə gözləməliydim. Zərifədən yazdığım məktublara cavab almayanda, narahat olmağa başladım. Yəqin etdim ki, rəfiqəm məndən nəyə görəsə inciyib.

Dərslərin başlamasına iki gün qalmış Bakıya gəldim. Zərifə həmişə məndən bir gün tez gəlirdi Bakıya. Amma bu dəfə gecikmişdi.

Axşam Samir gəldi. Fikirli görünürdü. Zərifənin hələ gəlib çıxmadığını söyləyəndə, o, dərindən köks ötürərək, günühkar adam kimi, başını aşağı dikərək astadan dilləndi:

- Sevda, rəfiqən daha gəlməyəcək. O bir də bu otaqda səninlə birlikdə olmayacaq, çünki Zərifə indi bizdən çox-çox uzaqlardadır.

- Başa düşmədim, Samir. Zərifə harasa gedib?!

"Demək Zərifə yay tətilini evdə olmayıb, ona görə də məktublarım cavabsız qalırmış,"- deyə düşündüm.

- Sevda, demək istəyirəm ki, Zərifə bir daha geri qayıtmayacaq,- Samir sözünü yarımçıq kəsərək, cibindən bir məktub çıxarıb mənə uzatdı.

Mən heç nə anlamayaraq, tələsik məktubu açıb ürəyimdə oxumağa başladım. Zərifə yazmışdı:

"Mənim əzizlərim! Sizi ürəyimdəkilərlə tanış etmək üçün gücüm ancaq buna çatdı. Bilirəm, bu sətirləri oxumaq sizin üçün ağır olacaq. Bir zamanlar özümü dünyanın ən xoşbəxti sanırdım. Çünki Samir kimi bir oğlan gələcək həyat yoldaşım olacaqdı, Sevda kimi də etibarlı, məni özüm kimi anlayan bir rəfiqəm vardı. İndi hər ikinizdən əlim üzülür, sizinlə qalmaq, sizi itirməmək imkanım xaricindədir. Çünki bu dəhşətli xəstəlikdən xilas olmaq onsuz da mümkün deyil. Bunu hər ikinizdən gizlədirdim. Hardan biləydim ki, taleyimə qaçılası, mümkün olmayan bir xəstəlik düşəcək? İndi anlayıram ki, sonradan heçlik

dünyasının sakini olmaq kimi bir bəladan qorunmaq, xoşbəxt anlarımın ömrünü uzatmaq üçün həmin anlara bir az şadlıq qatmaq lazım imiş. Təəssüf ki, bunu gec dərk etdim. Həyatda tamamilə xoşbəxt olmaq mümkün deyilmiş.

Bu xəstəlik sizi məndən, məni isə bu gözəl dünyadan ayırır. Sizi dünyalar qədər sevdiyim üçün bu xəbərlə məyuslaşacaq çöhrənizi görmək istəməzdim. Son zamanlar birdən–birə dəyişməyimin səbəbi də bu idi. Sizi bilərəkdən özümdən usandırmaq, uzaqlaşdırmağı düşünərək, bununla da itki yükünün ağırlığını bir az azaltmaq istəyirdim. Buna görə məni bağışlayın. Sizin hər ikinizə vəsiyyətim, hər ikinizdən son xahişim budur: Evlənin! Sizin xoşbəxtliyiniz mənim xoşbəxtliyimdir. O vaxt ruhum şad və rahat olar ki, siz bir–birinizə qovuşasınız. Əgər bu vəsiyyətimi yerinə yetirməsəniz, ruhum həmişə narahat olacaq və siz də həyatda xoşbəxtliyin nə olduğunu heç vaxt bilməyəcəksiniz. Ona görə də, siz həm xoşbəxt olmaq üçün, həm də ruhumun rahat olması naminə ailə həyatı qurmalısınız! Axı, siz həqiqətən də bir–birinizə yaraşırsınız. Son vəsiyyətimə əməl etməyi unutmayın!

Əlvida, mənim əzizlərim!

Ruhu həmişə sizinlə olacaq, Zərifə”.

Məktubun sonuncu cümləsini oxuyandan sonra həyəcandan huşumu itirmişəm. Gözlərimi açanda gördüm ki, qızlardan biri başımın üstündə dayanıb. Sol tərəfimdə isə Samir stulda əyləşib, əllərimi ovuşdurur. Otaq adamla dolu idi. Qızlar da ayaqlarımı ovuşdururdular. Məlum oldu ki, özümdən getmişəm. Samir tez qonşu otaqlardan qızları səsləyib, özü isə təcili yardıma zəng etməyə qaçıb.

Zərifənin yoxluğuna inana bilmirdim. Öz-özümə təsəlli verirdim ki, hardansa bir-iki günə Zərifə də gələcək, yenə də birlikdə gülə-gülə dərsə gedəcəyik. Ancaq bu dərs ilinin ilk

gününü həmin yolları Zərifəsiz addımlamaq mənimçün çox çətin idi. Göz yaşlarımı saxlaya bilmirdim. Hər dəfə sevinclə qarşıladığımız dərs gününü bu dəfə dərin hüzünlə keçirdik. Uşaqların çoxu Zərifənin ölümünə inana bilmirdi. Qrupumuzun tələbələri iki günlüyə dekanlıqdan Zərifənin valideynlərinə başsağlığı vermək üçün rayona getməyə icazə aldı. Samir də bizimlə getdi.

Uşaqlar məni Zərifənin qəbri üstündən zorla ayırdılar.

Zərifənin anası məni kənara çəkib, qızının ölüm ayağında dediyi sözləri mənə çatdırdı.

- Qızım, Zərifə sənin barəndə bizə çox danışardı. Biz səni övladımız, Zərifənin bacısı sanırıq. Bilirəm ki, qızımın sizə yazdığı məktubu oxumusuz. Tətil zamanı yazdığın məktubları almışdıq, o zaman Zərifə artıq həyatda yox idi. Məktublara cavab yazmağa cəsarətimiz çatmadı. Ağır dərddir, qızım. Allah heç kəsə övlad dağı göstərməsin! Görünür, taleyin qisməti beləymiş. Onun xəstəliyindən heç kimin xəbəri yox imiş. Əgər bilsəydik, bəlkə də dərdinə bir çarə tapardıq. Qızımın xəstəliyi barədə ancaq bizə yazdığı bir parça kağızdan xəbər tutduq. O zaman artıq gec idi. Məktubları yazandan sonra bir ovuc dərman içmişdi. Xəstəxanaya çatanda, halı daha da pisləşdi. Həkimlər səy göstərsələr də... Xəstəliyini ona deyən həkimi həmişə qarğıyacağam. Həkim gərək xəstəlik barədə xəstəyə deyil, onun yaxınlarına məlumat versin. Məni bu ölümdə bir şey yandırır. Qızım özünə qəsd etməklə, Allah-təala qarşısında böyük günah işlətdi. Ancaq bununla yanaşı, qızım böyük ürək sahibiymiş. Zərifənin son nəfəsində dediyi sözlər bu oldu: “Ana, Sevdayla Samirə özün xeyir-dua verərsən”. İndi mən elə buradaca, qızımın qəbri üstündə onun son vəsiyyətinə əməl edirəm. Samirlə sənə bir ana kimi xeyir-dua verirəm. Allah sizi həyatda xoşbəxt eləsin. Qızım, inan ki, Zərifənin ətrini bundan sonra səndən alacağam. Mənim də sizə deyəcəyim son sözüm odur ki, Zərifəni yaddan çıxartmayın, onu həmişə özünüzlə yaşadın. Bizləri də unutmayın, elə bilin ki, bir eviniz də buradadır. İstədiyiniz vaxt gələ bilərsiniz, biz də

çox şad olarıq. Sizin taleyiniz də bir-birinə oxşayırdı, qızım. Allah sizə yar olsun!
- Nə danışırsan, Mənzər xala. Zərifəni necə unuda bilərəm? Biz bu həyatda ikiyə bölünmüş bir ürək idik. Mən də burada-rəfiqəmin qəbri üstündə söz verirəm ki, Zərifənin yarımçıq qalmış arzularının həyata keçməsinə çalışacağam. Onu həmişə özümlə yaşadacağam,- deyə hönkürtü vuraraq Mənzər xalanın boynuna sarıldım...
- Hə, Rəna, gördüyün kimi mən sözümə xilaf çıxmamışam, rəfiqəmin adını indi qızım Zərifədə yaşadıram. Hər il Novruz qabağı Samirlə birlikdə Mənzər xalaya baş çəkməyə gedirik. Zərifənin qəbri üstünə təzə, tər çiçəklər qoyuruq. Balaca Zərifəni də özümüzlə aparırıq. Bilirsən, Mənzər xala Zərifəni necə çox istəyir?! Hər dəfə ora gedəndə, Zərifəni buraxmaq istəmir.
- Sevda, bu gecənin təəssüratı mənə çox şey verdi. Sanki şirin bir yuxudan ayıldım. Nə yaxşı ki, həyatda etibarlı, sədaqətli dostlar var, yoxsa adamın bütün ümidi, inamı itər. Amma nə edəsən ki, Zərifə kimi rəfiqə tapmaq indi çox çətindir. Sevda, daha gecdir, mən gedim, - deyə ayağa durdum.
- Rəna, heç vaxt ümidini itirmə, səbrli ol! Əgər həyatda tələsik, fikirləşmədən, nəyə görəsə addım atsan, onun acısını da tez dadacaqsan. Heç vaxt kişilərin şirin vədlərinə aldanma!
- Sevda, səndən nə gizlədim. Mən Elçini sevirəm. Hiss edirəm ki, o da məni sevir.
- Rəna, mən sənə indi heç nə demirəm. Vaxt gələr, bu gün sevdiyin oğlana sabah nifrət edərsən. Ona görə deyirəm ki, tələsik qərar çıxarma. Sənin xətrini istədiyimdən bunu deyirəm.
- Sevda, məndə şübhə oyadırsan. Elə bil ki, Elçini tanıyan adam kimi danışırsan.
- Yox, Rəna. Mən sənin Elçinini tanımıram, sadəcə olaraq bu qısa müddətdə onu səndən daha yaxşı tanımışam. Onu sevdiyin üçün tam görə bilmirsən, çünki buna hisslərin imkan vermir.

- Bəlkə, Elçin məndən gizlin nəsə başqa iş görür? Axı, mən hər gün onunlayam. Məndən heç nə gizlətmir. Mənimlə tezliklə evlənəcəyinə kişi sözü verib. O mənimçün ayrıca ev də alıb.
- Sən çox sadəlövhsən, Rəna.Yaxşı, mən mərdimazarçılıq etmək fikrində deyiləm. Səhv etmirəmsə, bunu sənə sözgəlişi bir dəfə də demişdim.
- Yaxşı, bəs mən nə edim, Sevda?
- Rəna, Elçinin sənə dediyi sözlərin səmimiliyini yoxla. Onsuz da mən o idarədə çox işləməyəcəyəm, çünki məndən əvvəl o idarədə çoxlu saxtakarlıqlar olub. İndi də belədir. Samirin həbsdən çıxmasını gözləyirəm. Biz heç vaxt haram tikə yeməmişik. Ancaq sənin Elçininin mayası haramla yoğrulub. O cür adamlar heç vaxt sözündə və əməlində səmimi ola bilməzlər. Nəsə, mən səni bu gecə yamanca yordum.
- Yox, yox. Əksinə, bu gecədən çox şey götürdüm. O ki, qaldı Elçinə, bundan sonra... Yaxşı, çox sağ ol, Sevda. Sabah işdə görüşərik, gecəniz xeyrə qalsın! - deyib Sevdanın anasıyla da sağollaşıb onları tərk etdim.

Yol boyu Sevdanın Elçin barəsində dediyi sözləri götür-qoy edirdim. Hələlik bir nəticəyə gələ bilmirdim. “Hər halda bundan sonra Elçinin bütün hərəkətlərinə diqqət verməliyəm,” - deyə qəti qərara gəldim.

Ertəsi gün işə gələndə, qapıda Sevdayla qarşılaşdım. O, gülərək dedi ki, Elçin işə təzə gözəlçə götürüb, mühasibatlıqda işləyəcək. Adı Gülnarədir. Deyir ki, müdiri çoxdan tanıyır, əvvəllər bir həyətdə yaşayıblar. Rəna, məlumatların doğru olub-olmadığını yoxlayarsan. Düzü, Sevdanın sözlərindən əsəbiləşdim. Çünki Elçin işə götürdüyü qızlar barədə qabaqcadan mənə deyirdi. “Demək, Gülya, onun köhnə tanışlarındandır”- deyə düşündüm. Təzə işçini görmək üçün mühasibatlığa girdim. Zahiri görkəmi pis deyildi. Təzə işçi olmasına baxmayaraq, özünü burada çoxdan işləyən adamlar kimi aparırdı. Sevdanın sözlərini isə unutmamışdım. Nədənsə, həmin gün Elçin işə gec gəldi. Qanı qara idi. Salam vermədən kabinetinə girəndə:

- Məşğulam, yanıma heç kimi buraxma! - dedi.

Bir az keçəndən sonra çay aparmaq bəhanəsiylə içəri girdim. Qarşısında bir yığın kağız vardı. Tez- tez onları vərəqləyirdi, elə bil ki, nəyisə axtarırdı.

Çayı stolun üstünə qoydum:

- Nə olub, Elçin? Görürəm, əhvalın yaxşı deyil, ancaq bunun salam verməyə heç bir aidiyyatı yoxdur. Müdir hisslərini biruzə verməməlidir. Çünki işçiləri hər şeyi çox tez görürlər.

- Get, öz işinlə məşğul ol! Dedim ki, yanıma heç kimi buraxma! Bu gün çox məşğul olacağam.

- Təzə işçin də pis deyil, - deyə Elçini sancdım.

- Ay qız, sənə dedim ki, get işinlə məşğul ol! Hər yerə burnunu soxma! - deyə mənə qapını göstərdi.

Heç nə demədən, sakitcə kabineti tərk etdim. Elçini birinci dəfə idi ki, bu cür kobud görürdüm. Elçinin buynuzu qarnındaymış.

Bir saatdan sonra o, məni yanına çağırdı.

- Gəl otur, - dedi. - Rəna, bilirəm incidin məndən. Bu gün məni nazirlikdə möhkəmcə danladılar. Ona görə sənə qarşı bir az kobud davrandım.

O, ayağa durub, qapını arxadan bağladı. Məni kabinetdən içəri açılan qonaq otağına apardı.

- Soyun! - dedi.

- Dəli olmusan? İndi olmaz axı.

- Dedim ki, soyun! Bəs, əsəbilərimi sakitləşdirmək istəmirsən? - Elçin şirin dilini işə saldı. Mən də tez yumşaldım. O, sanki, nazirlikdəkilərin əvəzini məndən çıxırdı...

Bu məqamdan istifadə edib, yenə də araya təzə işçini - Gülyanı atdım.

- Onunla nə işin var sənin. Yetim qızdır, xahiş etdilər, mən də “atkaz” etmədim, - deyə Elçin məst olmuş halda yavaşca dilləndi.

- Bəs deyirlər, köhnə tanışlarındandır.

- Onu səndən başqa kim deyirsə, qələt eləyir! Axşam toya gedəcəyik. Bilirsən də hansı paltarını geyəcəksən, axırıncı

dəfə aldığım yaşıl rəngli donunu. Özünə də bir balaca əl gəzdirərsən. Onsuz da qəşəngsən, elə-belə deyirəm. İstəyirəm ki, o toyda bütün xanımlardan seçiləsən. Çünki orada məni gözügötürməyənlər də olacaq...

Elə hər şey də bu toyda alt-üst oldu. Axşam Elçinin dediyi paltarı deyil, öz xoşuma gələn qara donumu geyinmişdim. Elçin paltarı əynimdə görən kimi, əsəbindən heç bilmədi nə etsin. İş o yerə çatdı ki, o məni təhqir etməkdən belə çəkinmədi. Dedi ki, bunu mən qəsdən etmişəm. Bütün toy uzunu qaş-qabağı açılmadı. Bircə dəfə də olsun, durub mənimlə oynamadı. Onun acığına dostları ilə yorulub əldən düşənə kimi rəqs etdim. Restorandan çıxıb evə gələnə kimi, Elçin mənimlə bircə kəlmə də danışmadı. Çırtma vursaydın, qanı çıxardı. Qapını açıb:

- Gecən xeyrə qalsın! - dedim.

O isə cavabında:

- Sabah işə gələndə ərizəni də yazıb gətirərsən, - dedi.

Mən də özümü sındırmadan:

- Baş üstə, - dedim.

Ertəsi gün işə gələndə, işdən çıxmaq barədə ərizəmi də yazıb gətirdim. Elçin hələ yox idi. Bir az keçmişdi ki, Sevda əlində kağız içəri girdi və Elçini soruşdu. “Elçin hələ gəlməyib,” - dedim.

- Rəna, işdən çıxıram. Keçən axşam Samiri buraxdılar, - deyə Sevda sevincək bildirdi.

- A-a, nə yaxşı oldu! Təbrik edirəm, axır ki, haqq-ədalət yerini tapdı, - deyə Sevdanın sevincinə şərik oldum.

- Çox sağ olun, Rəna. Yaxşı, mən bir azdan gələrəm, - Sevda tezcə qapını örtüb çıxdı. Sevdanın Elçin barəsində dediklərində həqiqət varmış. Görünür, hisslərim Elçini hərtərəfli tanımaqda mənə imkan verməyib. Əgər gələn kimi könlümü almasa, birdəfəlik hər şeyə tüpürəcəyəm”, - deyə düşündüm.

Bu zaman qapı açıldı, Gülya içəri girən kimi salamsız-kələmsız:

- Elçin yerindədir? - soruşdu.

Əsəbiləşdim:
- Elçin yox, Elçin müəllim! - dedim
- O mənim üçün sadəcə Elçindir. Baxır, kimlər üçün müəllimdir, - qız əda ilə dilləndi.
- Belə çıxır ki, siz Elçin müəllimi çoxdan tanıyırsınız. Ona görə bu cür danışırsınız?
- Əlbəttə, çoxdan tanıyıram. Yaxşı, siz deyən olsun, Elçin müəllimə deyin ki, Gülya səni görmək istəyir.
- Elçin müəllim hələ gəlməyib.
- Bunu əvvəlcədən deyə bilməzdin?! Səhərdən bəri əngə veribsən, - deyə Gülya qəzəblə qapını çırpıb getdi.

Qızın bu ədası mənə bərk təsir etdi. İstədim arxasınca gedim, elə işçilərin yanındaca onun mədəniyyətsizliyini çırpım üzünə. Sonra “lənət şeytana!” deyib fikrimdən vaz keçdim.

Telefon zəng çaldı. Rayon prokurorluğundan Elçini soruşurdular. Rəisi müdafiə etmək üçün onun nazirlikdə olduğunu bildirdim. “Bu gün nə olub belə görəsən, onu orqan işçiləri axtarır? Hər halda onlar adamı xeyirliyə axtarmırlar”, - deyə düşündüm.

Bu vaxt qapı açıldı, Gülya yenidən içəri girdi.
- Rəna, bir az bundan əvvəl, düzü, mən də əsəbi idim. Səninlə kobud danışdım. Sevda bunu eşidəndə, mənə sənin barəndə, eləcə də Elçinlə aranızda olan münasibətdən danışdı. Mən sözü üzə deyən adamam. Düzünü bilmək istəsən, Elçin yaxşı adam deyil. Həyatda bir neçə nəfərə hədsiz nifrətim var. Onlardan biri də sənin Elçinindir. O, səni aldadır, nə qədər gec deyil, ayıl! Bir vaxtlar mən də onun şirin dillərinə aldanıb özümü bədbəxt etdim. Vaxtı ilə onunla bir həyətdə yaşayırdıq. Dəfələrlə məni sevdiyini bəyan edirdi. İnandım. Birlikdə gəzdik. Tez bir zamanda elçi göndərəcəyini də vəd etdi. Mən də evdəkilərə Elçini sevdiyimi, onun da məni sevdiyini söyləmişdim.

Bir gün o, istədiyinə nail olandan sonra məndən soyudu, birdən-birə dəyişdi. Hər gün mənə zəng edib, görüşə çağıran Elçin, daha mənə zəng vurmurdu. “İşlə əlaqədar başım

möhkəm qarışıqdı”- deyə hər dəfə bir bəhanə gətirirdi. Aydın hiss edirdim ki, o, məndən qaçır. Qəfəsdə qalmış quş kimi çırpınırdım. Elçinlə olduğum gündən bir ay keçirdi. Bunu hamıdan gizli saxlayırdım.

Bir səhər Elçingilin ev əşyalarını maşına yükləyən gördüm.Tez telefona qaçdım. Bu vaxt anam mənə istehza ilə: “Gülnarə, deyəsən, sənin Elçinin köçür,” - dedi. Telefona cavab verən olmadı. Hirsimdən az qalırdı ürəyim partlasın. Elçin isə görünmürdü. Onların köçü gedəndən iki gün sonra Elçin zəng etdi, mənə ürək-dirək verdi. Yeni işə keçdiyindən söhbət açırdı. Bir sözlə, könlümü almağa çalışırdı. Hər şeyin yaxşı olacağını vəd edirdi. Nəsə, bütün bunların hamısı boş sözlər imiş. Bax, beləcə həyatım açılmamış çiçək tək solub, məhv oldu. Açığını deyim ki, bura Elçindən intiqam almaq üçün gəlmişəm. Görürəm ki, o, köhnə peşəsindən əl çəkməyib. Gör indiyə kimi o, neçə-neçə qızları bədbəxt edib. Sən isə, əlbəttə, nə birincisən, nə də axırıncı. Bilmirəm, bunları bilirsən, ya yox. Amma dediklərimin hamısı həqiqətdir. İstəsən, sənin yanında bunları Elçinin üzünə də çırpa bilərəm.

İndi aydın oldumu, mən ona nəyə görə “müəllim” demədim? Çünki o bu sözə layiq deyil. Özünü yuxarıdan aparmağına baxma. Qorxağın biridir, həm başı, həm də içi boşdur. Bu vəzifəyə isə yaltaqlıqla, riyakarlıqla, rüşvətlə, başqasının evini yıxmaqla gəlib çıxıb. Sənin Elçinin bu yolla çox uzağa gedə bilməyəcək. Rəna, “sevənin gözü kor olur”, deyənlər doğru deyiblər. Demək istəyirəm ki, biz qadınlar hər şeyi kişilərə qurban verəndən sonra, peşmançılıq hissi keçirməyə başlayırıq. Bunu sənə deməyi özümə borc bildim.

Gülya gedəndən bir müddət sonra da özümə gələ bilməmişdim. Əgər həmin vaxt Elçin içəri girsəydi, pələng kimi sıçrayıb, onun boğazından tutub qışqırardım; “Əclaf, de görüm, həyatda nə qədər qızı bədbəxt etmisən?! Məni də özün üçün oyuncaq sanırsan?!”

Bu vaxt rayon polis idarəsindən zəng vurub, yenə də Elçini soruşdular.Onlara Elçinin hələ gəlmədiyini söylədim.

Bir az keçmişdi Sevda gəldi və yenidən Elçinin gəlib-gəlmədiyini soruşdu.

- Sevda, nədənsə Elçin bu gün gecikir.

- Rəna, Samir tapşırıb ki, bu gün işdən çıxmağım barədə hökmən ərizə verim. Deyəsən, rəis bu gün nədənsə gecikir, - deyə Sevda gülərək bildirdi. O, həm də halımın dəyişdiyini hiss edib soruşdu:

- Rəna, bu gün gözümə yaxşı görünmürsən. Nəsə bir şey olub?

Mən Sevdanın xətrini istədiyimdən ondan heç nəyi gizlətmədim:

- Sevda, bu gün deyəsən çox ağır gündür. Elə mən də ərizəmi yazıb işdən gedirəm. Daha doğrusu, ərizəmi artıq yazmışam. O, gələn kimi stolunun üstünə qoyacağam.

- Sənə nə oldu birdən-birə?!

- Sevda, Elçin barədə sən haqlıymışsan. Gülya onun barəsində mənə nələr danışmadı?! Doğrudan da, Elçini tanımamışam. Belə çıxır ki, bu günə qədər o məndən istifadə edirmiş.

- Bu barədə daha sənə heç bir söz deyə bilmərəm, Rəna. Qəti qərara özün gəlməlisən. Hər halda səninçün hələ gec deyil, - deyə Sevda dərindən köks ötürdü.

- Sevda, bilsəydin mən onu necə sevirdim, ona necə inanırdım. Ancaq dünənki toyda onda indiyə kimi görmədiyim ən murdar xüsusiyyətlər müşahidə etdim. Elçin həqiqətən də, məkrli və hiyləgər adam imiş. Öz mənafeyi naminə ən alçaq, iyrənc hərəkət edən bir insanmış. Mənimçün nə qədər ağır olsa da, bu gün hər şeyə tüpürüb, burdan gedəcəyəm, - deyə özümü saxlaya bilməyib göz yaşı axıtdım.

- Rəna, özünü ələ al. Ağlamaq acizlik əlamətidir. Sən onunla ayrılanda gərək peşman olduğunu hiss etdirməyəsən. Sən gözəlsən, həyatını yenidən başlamaq üçün hələ gec deyil. Amma çalış ki, bu dəfə aldanmayasan. Evimiz sənin üzünə həmişə açıqdır. İstədiyin vaxt gələ bilərsən. Onu da deyim ki, Elçin işlədiyi müddətdə bu idarədə saxta yolla çoxlu tikinti

materiallarını satıb, yeyibdir. İnanmıram ki, bütün bunların altından o, çıxa bilsin. Buradan nə qədər tez çıxıb getsəm, bir o qədər mənimçün yaxşı olar. Rəna, yerimdəyəm, əgər gəlsə, zəng edərsən, - deyə Sevda sağollaşıb, qapını astaca arxasınca örtdü.

Bir azdan Elçin gəldi. Salam verdikdən sonra kimlərin zəng etdiyini soruşdu. Mən də rayon prokurorluğundan və polis idarəsindən onu soruşduqlarını dedim. Sifəti dəyişdi. Tez kabinetinə keçdi.

Hər səhər onunçün gül dəstəsi alıb gətirirdim. Təkcə bu gün almamışdım. Axşamdan bəri yazdığım ərizəni götürüb Elçinin yanına girdim. Dinməzcə ərizəmi onun qarşısına qoydum. O, əvvəlcə ərizəni oxudu, sonra qələmi götürüb dərkənar qoydu. Düzü, Elçinin bu cür hərəkət edəcəyini gözləmirdim.

- Görünür, sən məni hələ yaxşı tanımamısan, Rəna.
- Düz deyirsən, məndən başqa hamı səni çox yaxşı tanıyırmış. Təkcə mən tanımamışam səni. Yaxşı ki, bu gün tanıdım. Sən əsl Don Juansan! Həyatda o qədər mənimtək qızları aldadıb, bədbəxt etmisən ki...
- Kimi aldatmışam ki?
- Sən alçaq adamsan, Elçin!
- Danışığına sərhəd qoy! Deyəsən, həddini aşırsan. Mənim bir sözüm iki olmamalıdır. Dünən gecə də məni saymadın, əksinə, hələ bir yanmışlıq da verdin mənə. O, hərəkətinlə deyirdin ki, Elçin, görürsən, təkcə sən deyilsən kişi, səndən də yaxşıları var.
- Bəli, yaxş ki, onu hiss etmisən. İndi o sözləri birbaşa üzünə deyirəm. Sən kişi deyilsən!
- Belə de... mən ki, onu sənə dəfələrlə sübut etmişəm. Nə tez çıxdı yadından mənim kişiliyim? İstəyirsən, gəl, keçək yan otağa. Göstərim sənə kişiliyimi.
- Sən necə də iyrənc adamsan, Elçin?! Sən həyatda heç vaxt xoşbəxt ola bilməyəcəksən!

- Səhv edirsən, xanım qız. Mən özümü həyatda ən xoşbəxt adam hesab edirəm. Çünki nə istəyirəmsə, ona da nail oluram. Bu yaşımda hər şeyim var. Sənin kimilərdən isə yüzlərlədir. İndi neçəsini istəsən, sənin acığına zəng edib gətirərəm bura, - deyə Elçin murdarcasına qımışdı.

- Daş düşsün o nazirliyin başına ki, sənin kimi qanmazı, əxlaqsızı, rüşvətxoru və qansız bir adamı belə bir idarəyə rəhbər təyin edib.

- Ay qız, sənə dedim ki, həddini aşma! Yoxsa...

- Yoxsa, nə?! Nə edəcəksən?! Sən qorxaqsan, Elçin, həm də mütisən. Səninkimilərə yazığım gəlir. Bu gün səni daha yaxından tanımışam. Yaxşı ki, xeyirxah adamlar gözlərimi açdılar, yoxsa kor-koranə sənin ardınca gedib uçuruma düşəcəkdim.

- Bilmək olarmı, sənin gözlərini açan kimdir?

- Xeyr, olmaz?!

- Elə isə, vaxtımı almayın. Sabah gəlib mühasibatlıqdan son haqq-hesabınızı alarsınız.

- Şəninlə olan bütün şəkillərimi gətirərsən.

- Yaxşı, sürücüyə tapşıraram, ondan götürərsən, - deyə o, söhbətin bitdiyinə işarə vurdu.

Daha heç bir söz demədən, boğulmuş halda otaqdan çıxdım. Ona çox söz deyəcəkdim, amma hirsimdən hamısı boğazımda ilişib qaldı.

Kabinetdən çıxıb, şeylərimi yığışdıraraq mühasibatlığa - Sevdanın yanına getdim. Dedim ki, rəis gəlib. Qızlarla sağollaşdım. Dəhlizə çıxan kimi, Sevda ilə Gülya arxamca qaçdılar.

- Bir dayan görək, Rəna. Nə oldu? Ərizəni verdin? - onlar birnəfəsə sualları yağdırdılar.

- Bəli, hər şeyə nöqtə qoyuldu. Daha mən Elçin adında adam tanımıram.

Gülya zarafatla məni qucaqladı:

- İndi gördünmü Elçin necə əclaf adamdır?

- Axı, mən onu sevirdim, - özümü saxlaya bilməyib ağladım.

- Yaxşı, sakit ol, Rəna. Özünü ələ al! Sevilməyə layiq olmayan bir adamı sevməyə dəyərmi? - Sevda məni sakitləşdirməyə çalışdı.
- Yaxşı, mən getdim. Sabah gələcəyəm. Gülya, sən burdasan. Bir xahişım var səndən. Bu mənim ev telefonumdur, onun barəsində nə eşitsən, mənə çatdırarsan. Bilirəm ki, qəlbimə toxunan adam çox uzağa gedə bilməz.
- O barədə narahat olma, Rəna. Hər nə bilsəm, sənə zəng edib bildirəcəyəm, - Gülya məni arxayın etdi.

Qızlarla öpüşüb ayrılandan sonra, ağır addımlarla avtobus dayanacağına gəldim. Ancaq bu dəfə dayanacaqda deyil, bir az aralıda dayandım. Elçini heç cür bağışlaya bilmirdim. Onunla keçirdiyim ən xoş anlar gözlərim önündən gəlib keçdi. O mənə nələr vəd edirdi... Yəni hər şey bitdimi?!

Bu zaman qarşımda xarici markalı bir maşın dayandı. Hara gedəcəyimi soruşdu. Mən də tərəddüd etmədən maşına əyləşdim və ev ünvanımı söylədim. Yol boyu xeyli söhbət etdik. Gördüm ki, mədəni oğlandır. Almaniyada yaşayıb, iş adamıdır. Respublikamızda böyük bir şirkət açıb. Həmin şirkətin prezidentidir. Mən maşından düşərkən o, vizit kartını çıxarıb mənə təqdim etdi. Bir də nə vaxtsa görüşə biləcəyimizin mümkün olub-olmadığını soruşdu. Telefonumu yazıb, ona verdim. Birisi gün zəng etməsini tapşırdım.

Ertəsi gün şəkilləri almaq üçün yenidən idarəyə getdim. Şəkillərimin bircəciyini də Elçində qalmasını istəmirdim. Çünki onunla hər cür şəkillərim var idi. Əvvəlcə istədim onu şantaj edim. Sonra fikrimdəm daşındım. Mənim yerimdə Gülya oturmuşdu. Məni görcək dedi ki, Elçin yerindədir, yanında heç kim yoxdur. Gülya telefonla deyil, özü içəri girib, mənim gəldiyimi Elçinə bildirdi.

Açıq qalmış qapıdan Elçinin sözləri açıq-aydın eşidildi:
- Biz onunla qurtarmışıq, yenə nə istəyir? De ki, məşğulam, vaxtım yoxdur, - deyə əsəbi halda cavab verdi.

Dözə bilməyib, icazəsiz içəri girdim. Gülya tez otaqdan çıxıb, qapını örtdü. Təklif gözləmədən, stullardan birini çəkib onunla üzbəüz oturdum.

- Şəkillərdən ötrü gəlmişəm. Mənim bircə dənə də olsa, şəklim səndə qalmamalıdır, - deyə ciddi tərzdə bildirdim.

- Sənin şəkillərin mənə heç vacib də deyil! Bu dəqiqə sürücüyə deyərəm gətirər. Şəkillər aşağıda, maşındadır.

- Elçin, onu da deyim ki, o qürrələnib oturduğun kreslo daimi deyil səninçün. Çox oğlanlar yola salıb indi əyləşdiyin bu kreslo. Sən burda nə əvvəlincisən, nə də axırıncı. Sən də gedəcəksən. Sən mənim hisslərimlə oynamısan. Onu sənə heç vaxt bağışlamayacağam! Dünyalar qədər sevirdim səni. Sən isə bu sevgini ələ saldın, onun qədrini bilmədin! Çünki bu sənin köhnə peşən olub. Düz deyirsən, həyatda nəyə istəsən nail ola bilərsən, ancaq bir şeyi heç vaxt qazana bilməyəcəksən. Daha doğrusu, ömrün boyu onu əldə edə bilməyəcəksən. Buna görə sənə yazığım gəlir. İndiyə kimi elə bilirdim adamsan, amma yanılmışam. Sənin zahirin insandır, için isə iblis. Ömrün boyu bu iblisdən qaçıb canını qurtara bilməyəcəksən. Əvvəl-axır içindəki bu iblis səni məhv edəcək! O zaman ətrafında sənə kömək edən heç kəs olmayacaq.Gec-tez ahım səni tutacaq, Elçin!

- Yaxşı, bəsdir, qarğış tökdün! Özü yıxılan ağlamaz. Sən özün yıxıldın. Ona görə də kimisə günahlandırmağa haqqın yoxdur!..

Bu vaxt sürücü içəri girdi. Mənə salam verib, içində şəkillər olan məktubu Elçinin stolunun üstünə qoydu..

- Hamısını gətirdin? - Elçin sürücüdən soruşdu.
- Bəli, hamısını gətirdim, - sürücü cavab verdi.
- Yaxşı, get, - o, sürücüyə göstəriş verdi.

Sürücü qapıdan çıxan kimi, cəld yerimdən durub stolun üstündəki şəkilləri götürdüm. Onların hamısını xırda-xırda cırıb, Elçinin başına səpdim və sumkamdan onun aldığı evin açarını da çıxarıb, üstünə atdım.

- Deyəsən, burada qaldıqca həddini aşırsan. Tez ol, çıx otaqdan!
- Mən artıq işimi bitirdim. Kimin peşman olduğunu həyat özü göstərəcək! Allah cəzanı versin! - deyə qapını bərkdən çırpıb onun otağından çıxdım...

*** *** ***

İki gün sonra prokurorluqdan Elçinin idarəsinə yoxlama qrupu gəlib. Külli miqdarda dövlət əmlakının mənimsənilməsi faktı aşkar olunub. Elçin "özü ağırlıqda" pul verib canını qurtarıb. Onun əvəzində iki iş icraçısını, təchizat və anbar müdirlərini, keçmiş mühasibi, bir sürücünü və tikinti materiallarını qoruyan gözətçini həbs ediblər. Müstəntiq işi Elçinin verdiyi rüşvətə görə elə düzüb-qoşub ki, guya satılan materiallardan onun heç xəbəri olmayıb. Halbuki, bütün materiallar Elçinin göstərişi ilə satılırmış. Elçin tutulan adamları öyrədib ki, hər şeyi öz üzərlərinə götürsünlər, onun adını çəkməsinlər. Sonra Elçin onları qurtaracaq. Amma bu dəfə də o, təkcə özünü xilas edərək, verdiyi sözə əməl etməyib. Elçinin ucbatından xeyli ailə başsız qalıb. Bu işdə Elçin ancaq tutduğu vəzifədən kənarlaşdırılmaqla cəzalandırılıb. Bu, Gülyanın mənə verdiyi ən şad xəbər idi. Ancaq bir şeyə təəssüflənirəm ki, əclaf bu dəfə də aradan çıxa bilib. Gərək, o, həbsxanada yataydı. Ancaq gec-tez onun əvəzində həbsdə günahsız yatanların ailələrinin ah-naləsi onu tutacaq. İnşallah!!!

İndi bir qədər qəlbisınıq yaşamağıma baxmayaraq, özümü ən xoşbəxt adam hesab edirəm. Həyat yoldaşım türkiyəlidir. Çox qayğıkeş insandır. Elçinin mənə çəkdirdiklərini indi o, unutdurur. Bütün fikir və qayğılardan uzaq bir qadınam. Heç şeydən ehtiyacım yoxdur. Həyatda kişilərimiz biz qadınlara lazımınca diqqət və qayğı göstərmədikdə, onlar da məcbur qalıb digər ölkələrin vətəndaşları ilə ailə həyatı qururlar. Bilirəm, buna görə məni qınayacaqlar. Amma, o da bizim

soydaşımızdır-Türkdür, ancaq Almaniyada yaşayır. Onu da deyim ki, qətiyyən peşman deyiləm. İndi özümü sərbəst və rahat hiss edirəm. Biz tez-tez Almaniyaya, digər xarici ölkələrə səfər edirik. Ərimin anası da, qardaşı da xətrimi çox istəyirlər...

Онун етирафы

(Həyat hekayəsi)

«Гадынын тямиз ады о гядяр зяриф шейдир ки, щятта ян кичик кцлякдян беля горунмалыдыр.»

Лефлер.

Вашыма эялян мцсибятляри щеч дцшмянimə дя рява билмяздим. Биз гызларын щяйатда уьурсузлуглары вя бядбяхтлийя дцчар олмасынын ясас сябябкары юзцмцзцк. Щяйатда йерини тапа билмяйянляр, хошбяхтлийин нцбарындан dadmayanlar бу мящрумиййятлярин сябябини йа ъямиййятdə, йа аиля тярбийясиндя, йа да ки, ону ящатя едян мцщитдя ахтармаьа чалышырлар. Ола билсин ки, бунлар щягигятдир, анъаг шяхсян мян, эюстярилян сябяблярин щеч бири иля разы дейилям. Щяр шей инсанын юзцндян асылыдыр. Яэяр бир адам ъямиййятдя баш верян naqisliyə, ейбяъярликляря гаршы юзцндя дюзцм, тямкин тярбийя етмяйи баъармырса, щямин адам эеъ-тез щяйатын амансыз эирдабында чабаламаьа башлайаъаг…

Гызлар даща чох щисслярля йашамаьа мейиллидирляр. Ян бюйцк бядбяхтчилик дя еля бундадыр. Щисслярля йашайан инсанлары щяйат истядийи сямтя йюнялдир, onu ясириня чевирир. Гызлар да эяляъяк щяйатларыны еля бу заман гурбан вермяли олурлар. Дцзц, яввялляр бу ъцр fikirləri щеч anlamırdım. Йяни йашадыьым щяйаты неъя эюрцрдцмся, елясə дя гаврайырдым. Инди ися мян щям инсанлара, щям дя щяйата башга эюзля бахырам. Бязян адамлара щяддиндян артыг нифрят едир, бязян ися онларсыз дарыхмаьа башлайырам. Кишиляря нифрятим о вахт йаrаныр ки, биз гызлары алдадыр, бизимля ъансыз яшйа кими давранырлар. Ачыьыны дейим ки, шящвят

щиссиндян щяртяряфли зювг алмаьы хошлайырам, анъаг бунун ифратчылыьа varmasını истямирям. Мян бу ишдя мяняви зювгя хцсуси цстцнлцк верир, сексуал щявясин ютяри олдуьуну баша дцшцрям.

Щамы кими мян дя севяряк аиля гуруб, хошбяхт олмаг истяйирдим. Анъаг тале цзцмя эцлмяди. Яфганла бир-биримизи севирдик. Нишанланмышдыг да. Анъаг тойумуза гядяр нишанлымла бир йердя олмушdуг. Яфган коммерсант иди, тез-тез Бакыйа эедиб-эялирди. Бир эцн мяни дя юзцйля шящяря эятирди. Каш щеч эялмяйяйдим.

Ахшам тяряфи иди. Дянизкянары паркда эязиширдик. Мян йорьун олдуьуму билдиряндя, Яфган скамйада отурмаьы мяслящят эюрдц. Щяйатымын ян эюзял анларыны йашайырдым о эцн. Юзцмц дцнйанын бяхтявяри сайырдым. Ширин сющбятя башымыз еля гарышмышды ки, бир гызын гаршымызда ня вахт дайаныб, эцля-эцля бизя тамаша етмясиндян хябяр беля тутмамышыг.

-- Ашиг-мяшуглар дейясян, бярк «занит»диляр, - дейя щямин гыз кинайя иля яввялъя мяня, сонра ися Яфгана бахды. Щисс етдим ки, гызы эюрян кими нядянся Яфганын рянэи гачды.

-- Яфиш, танымадыn?! Щалына йананы танымадынмы, ай бивяфа? Щардасан, чохдандыр эюрцнмцрсян? Сянинля олан сющбятдян сонра сяни чох эюзлядим. Бяс демишдин ки, бир-ики эцня сизинкиляр мяня нишан эятиряъяк. О gündən artıq бир айдан чох вахт кечиб. Де эюрцм, бу позьун кимдир? - Sящярдян бяри щеч кимя данышмаьа имкан вермяйян, юзцнц щаглы эюстярмяйя чалышан танымадыьым гыз цзцнц Яфгана тутуb soruşdu.

Гызын ишлятдийи сон ифадяйя эюря Яфганын ъавабыны эюзлямядян илан вурмуш адам кими, ъялд йеримдян сычрайыб, гызын сачындан йапышдым.

Ясябимдян истядим ки, ону ялляримля боьам. Анъаг Яфганын ишя гарышмасы буна мане олду.

-- Зейняб, ялим-айаьым дяймямиш итил бурдан! Бизим арамызда ня баш вериб ки?! - Яфган пюртмцш щалда гызын цстцня гышгырды. - Səня дя айдын олсун ки, бу гыз мяним нишанлымдыр, бир щяфтядян сонра да тойумуз олаъаг. Тойумуза сяни дя дявят едирям. - Яфган ришхяндля Зейнябя билдирди.

Бу сюзлярдян сонра Зейнябы од эютцрдц. О, аьзына эяляни bizə деди. Бу дяфя она ящямиййят вермядик. İndi юзцмц галиб щисс едирдим, чцнки йанымда нишанлым, Яфган кими мцдафиячим варdı. Зейняб мейданда тяк галдыьындан vэ мяьлуб олдуьуну анлайараг, Əfqana щядя-горху эялмяйя башлады.

-- Эюр бир, сянин башына ня ойун ачдыраъаьам! Мяни бядбяхт етдийиня эюря, о тойу да эюрмяйяъяксян, - дейя Зейняб Яфганын цстцня ял-голуну силкяляди. - Сянинся эюзлярини йашлы гоймаг мяня боръ олсун! Мяня дя Зейняб дейярляр! - бу дяфя о мяни də щядяляди.

-- Йахшы, йахшы, баш-гулаьымызы апарма, рядд ол бурдан! - Яфган мцбащисяйя сон гоймаг истяди.

-- Йахшы, бахарыг!!! – дейя Зейняб биздян узаглашды.

Онун бу щядялярини гулагардына вурдуг. Сонра Яфган мяня onun барясиндя щяр шейи ачыб сюйляди.

-- Щяйатда беля шейляр чох олур, сян бунлара о гядяр дя fikir вермя, - дейя bu barədə düşünməməyi məsləhət bildi.

Бу мцбащисяли мясялядян он-он беш дягигя кечмишди. Биз щямин yerdə отуруб, ширин хатиряляря далмышдыг. О, щяр дяфя мяни нявазишля сыьаллайанда, додагларыны бойнума тохундуранда, санки эюйцн йеддинъи гатына галхырдым. Ялляримин щярарятдян ясян дизляринин цстцня гойанда еля билирдим ки, бядянимдян ъяряйан кечир. Еля бу вахт цч оьлан ялляриндя təsbeh чевиря-чевиря бирбаша бизя йахынлашдылар. Яфганын цзц мяня тяряф олдуьундан онларын йанымызда дайанмаларыны эюрмяди. Оьланлар мянимля цзбяцз дайанараг, щеч бир сюз демядян, эюзлярини мяня

зиллядиляр. Онлардан бири диэяриня башы иля няся ишаря етди. О бири оьлан да йавашъа ялини шалварынын арха ъибиня апарды. Байагдан бяри онларын щярякятляриня эюз гойдуьум цчцн Яфганын ня данышдыьыны ешитмирдим. Оьланын ялиндя ширмайы дястякли бычаьы эюряндя, бяркдян гышгырдым. Мяним гышгырtыма Яфган эери ганрылды вя бу вахт ялиндя бычаг тутан оьлан бир эюз гырпымында бычаьы Яфганын кюксцня санъды. Сонра бычаг бир нечя дяфя дя галхыб енди.

Яфганын синясиндян ахан ган цзцмя сычрады, тагятдян дцшмцш нишанлым голларымын арасына дцшдц. Щейрятдян донуб галмышдым. Нитгим тутулмушду. Гышгырмаг истядим, сясим чыхмады. Оьланлар ися щеч бир шей олмамыш кими, аста аддымларла биздян узаглашыб, бир аз аралыда онлары эюзляйян гырмызы рянэли «Жигули»йя йаляшərək, эюздян итдиляр...

Артыг щава гаралмыш, ня едяъяйими билмирдим. Йеримдя донуб галмышдым. Бир аз бундан яввял юзцмц галиб щисс етдийим щалда, инди дцнйанын ян аъиз, çarəsiz adamına чеврилмишдим. Эюзлярим баха-баха эяляъяк щяйатымın eşqi голларым цстцндя ъан верирди . Mən isə nə edəcəyimi bilmirdim.

Щараданса ъаван бир оьлан пейда олду. Дярщал йаралы Яфганы гуъağына alıb, мяня əmr etdi:

-- Тез ол, бир такси сахлатdır! Görmürsən onu qan aparır?!

Мян еля бил ки, yuxudan айылдым. Ъялд йола гачыб, бир такси сахлатdırдым. Бир нечя дягигядян сонра биз хястяханадайдыг. Щякимляр дярщал ъярращиййя ямялиййатына башладылар. Анъаг, сян демя, бцтцн бунларын щеч бир кюмяйи олмайаъагмыш. Бир нечя саатдан сонра ъярращ ялъяйини чыхара-чыхара мяня йахынлашды. Ону да дейим ки, мяня кюмяк едиб, Яфганы хястяханайа чатдыран щямин оьлан da мяни бу вязиййятдя тяк бурахыб эетмямишди. Онун палтарлары

нишанлымын ганына бойанмышды. Щякимин бирбаш мяня йахынлашдыьыны эюрян оьлан ону габаглайараг голуна эирди вя мяндян узаглашдырды. Щяким она нядя деди. Оьланын рянэинин дярщал дяйишдийини gördüm. Цряйим гяфясдяки гуш кими чырпынырды. Щяким ондан араланыб отаьына тяряф getdi. Оьлан ися йаныма эялди. Яввялъя адымы сорушду, сонра:
-- Самиря ханым, щякимляр ялляриндян эяляни едибляр. Тяяссцф ки… - дейя сюзцнц тамамлайа билмяди вя эцнащкар адам кими башыны ашаьы dikdi.

Щяр тяряф эюзцмдя зцлмят гаранлыьа чеврилди. Аман Аллащ, бир аз бундан яввял мянимля дейиб-эцлян, ширин-ширин зарафат едян Яфган даща həyatda йох иди…

Яфгандан сонракı щяйатım мяня bir müddət çox мискин эюрцнdü. Кимдир эцнащкар? Ъямиййят, йохса инсанлар? Йени щяйата алышмаг яввялъя мянимчцн олдугъа чятин иди. Инсан эяряк яввялъя юзцнц дяйишməli, башгалашmalı, сонра да дцшдцйц мцщитя уйьунлашmalıdır. Юзцнц дяйишмядян, щяр щансы мцщитя уйьунлашмаг мцмкцн дейил. Щярдян цзцм эцлся дя, еля бил ки, гялбими içəridən няся йаваш-йаваш дидиб-парчалайыр. Мяня еля эялир ки, бу Яфганын рущудур. Щяр дяфя йад кишилярля бир йастыьа баш гойанда, бядянимя яввялъя дящшятли цшцтмя эялир. Щяр ан онун бахышларыны, нявазишини, щярарятли юпцшлярини щисс едирям.

Бязян тяк оланда дцшцнцрям ki, эюрясян кечян эцнляри эери гайтармаг mümkün olsaydı, həyatım necə olardı? Щямишя бу ъцр дцшцнъяляря гярг оланда, ичимя ахan эюз йашлары, кюксцмя сыьышмайан виъдан əzabı санки пычылты иля дейир: «Ахы, няйди эцнащым?!»

Мян, нишанлымы ялимдян алмыш шящярдян кцскцн щалда района гайытdım. Hətta, Əfqanın valideynləri, qohum-

əqrəbaları məni bu ölümdə günahkar bildilər. Onları da qınamaq olmazdı, çünki igid bir övlad itirmişdilər.

Йол бойу юзцмц данлайырдым ки, нийя Яфганла шящяря эялмяйя разы олдум. Эялмясяйдим, бялкя дя беля bir бядбяхт щадися də баш вермязди. Анъаг эюрцнцр талейин гисмяти беляймиш... Nəsə... Cinayətkarlar layiqli cəzalarını aldılar.

Бу бядбяхт щадисядян цч ай кечмишди. Нишанлымын, бятнимдя эяздирдийим йадиэарындан анъаг анамын хябяри вар иди, буну атамдан вя гардашымдан эизлядирдим. Анъаг чох кечмяди ки, онлар бу мясялядян хябяр тутдулар. Мяни ушаьы рядд етмяйя мяъбур етсяляр дя, онларын təklifinə гяти етиразымы билдирдим. Щямин эцндян башлайараг, атамын вя гардашымын мяня олан мцнасибяти тамам дяйишди. Онлар мяня евдя артыг доьма гызлары дейил, санки артыг бир яшйа кими бахырдылар. Мяня аилядя цмид верян йеэаня адам анам иди. Атам вя гардашым мяня эюря анамы да эюзцмчыхдыйа салмышдылар.

Кюрпям дцнйайа эяляндян сонра аилядя мянимчцн щяр шей ъящянням язабына чеврилди. Хястяханадан чыхдыьым бир ай оларды. Гоншу отагда гызыма сцд верирдим. Атам цзц бозармыш щалда гапыны ачыб, мяня indiyə кими ешитмядийим nalayiq сюзляри деди. Мян о, söyüşləri eşitməmək üçün кюрпяни чарпайыйа гойуб, ялляримля гулагларымы гападым.

Щямин эцнцн сящяриси атам вя гардашым ащ-налямя бахмайараг, бир айлыг кюрпяни мяндян алыб, harasa apardılar. Мян бу щадисядян сонра дяли кими олмушдум. Юзцмя йер тапмырдым. Юлмяк истяйирдим. Боьазымдан су, чюряк кечмирди. Бу ишя эюря гонум-гоншулар атамы вя гардашымы хейли данладылар да. Ахшамлар йатаьа эиряндя нячясим чатмырды.

Вир ахшам отаьымда отуруб ичин-ичин аьлайырдым. Бирдян гапы ачылды. Эялян гардашым иди. О, щеч бир

сюз демядян мяня йахынлашды, яллярини сачларымда эяздирмяйя башлады. Мян яввялъя еля билдим ки, гардашым кюнлцмц алмаг истяйир. Кювряллдийимдян онун цзцня бахмадан щычгырырдым. Гардашым да диниб-данышмырды. Dцшцнцрдцм ки, бялкя о мяня гаршы етдийи haqsız щярякятляриня эюря цзр истямяк истяйир, амма сюзля демяйя ъясаряти чатмыр. Анъаг гардашымын сонракы щярякятляри, дюшляримя тохунмасы, илкин дцшцнъяляrими алт-цст етди.

Гардашымын бу налайиг давранышыны эизлятмяйя чалышдым. Анъаг щямин вахт гышгырыб, Елдары отаьымдан байыра çıxaranda, анам сясимя эялиб рянэимин дяйишмясиндян няся сезмишди. Мянся щеч ня олмамыш кими отаьыма эириб, гапыны архадан баьламаг истяркян, анам гапынын юртцлмясиня мане олду.

-- Самиря, балам, бу эеъя сянинля йатмаг истяйирям, - дейя анам мяня йахынлашыб бойнуму гуъаглады. - Бу евдя сяни мяндян йахшы баша дцшян йохдур. Сянин щалына бир ана кими, мян daha çox йаныб-йахылырам. Ня едясян ки, сянин дя талейиня бу ъцр цзцнтц дцшяъякмиш. Дюзцмлц ол, гызым. Щяйатда бундан да дящшятли анлар ола биляр. Аилядя атанла гардашынын давранышы мяним дя хошума эялмир. Анъаг бцтцн бунлары ичимдя чякирям. Щяйатда йеэаня цмидими сяня баьламышдым, йеэаня арзум сяни хошбяхт эюрмяк иди. Билирям, сяни даща чох цзян ювлад дярдидир. Баланы анадан елямяк ян аьыр ъинайятдир.

Ачыьыны дейим ки, аилядя анамдан башга щеч кими görmək иsтямирдим. Щямин эцндян башлайараг анамла бир отагда йатырдым.

Доьма гызымдан айрылмаьымдан дцз цч ай кечирди. Gцнорта vaxtı idi. Анам евдя йох иди, hараса эетмишди. Атам да ишдя иди. Мян отаьымда тяк-тянща отуруб китаб охуйурдум. Бу вахт щяйят гапысы ачылды, еля билдим ки, эялян анамдыр. Анъаг йанылмышдым, гардашым иди. О,

dodaqlarında зцмзцмя едя-едя ейвана чыхды. Нисс етдим ки, щарадаса тай-тушлары иля йеня дя “зящярлянибдир”. Елдар щяр дяфя сярхош вязиййятдя эяляндя, евдя бюйцк мярякя гопурду. Ата-ювлад мцнасибятляриндян ясяр-яламят галмырды.

О, яввялъя анамы сясляди, ъаваб эялмядийини эюрян Елдар ъин атына минди. Отагларын гапыларыны бир-бир ачыб бахыр, орада щеч кимин олмадыьыны эюрцб, йенидян qapıları бяркdən чырпырды.

- Görəsən, hансы ъящяннямя итилибляр?! - Елдар анамын далынъа дейинди. Мян горхдуьумдан гапынын гыфыл йериндян сясими чыхармадан онун щярякятляриня бахырдым.

Евдя щеч кимин олмадыьыны йягинляшдирян qardaşım яввялъя ейванда эязишди, сонра ня фикирляшдися, щяйятя дцшцб arxadan darvazanın ъяфтясини кечирди, тез дя эери дюнцб ейвана чыхды. Бу вахт ъанымдан цшцтмя кечди. Qardaşımın о эеъяки щярякяти йенидян эюзлярим юнцндя canlandı. Елдар о вахтдан bəri отаьыма айаг басмамышды. Инди ися о мяним отаqда tək олдуьуmу билирди, чцнки щеч йеря чыхмырдым. Щярдянбир йахын ряфигялярим эялиб мянимля эюрцшцрдцляр ки, дярдим-сярим даьылсын.

Елдарын бу ъцр щярякятляриндян шцбщяляндим вя гапыны баьламаг истядим, амма маъал тапа билмядим. О артыг отаьыма чатмышды. Онун вурдуьу тяпик зярбясиндян гапынын щяр ики лайы тайбатай ачылды. Елдарын пишик эюзляриня охшайан бахышлары яввялъя сифятимя, сонра ися йарычылпаг бядянимя зилլянди. Щям байыр, щям дя отаг бцркцlü олдуьундан цст палтарымы чыхарыб диванын цстцня атмышдым. Елдарын ещтирасдан алышыб йанан эюзлярини эюряндя, истяр-истямяз йаваш-йаваш эери чякиляряк диванын цстцндяки халатымы эейинмяк истядим. Амма о, фикрими анлайараг, яввялъя ачыг гапылары айаьы иля юртдц,

сонра ися ъялд гачыб диванын цстцндяки палтарымы эютцрцб, ялиндя йумурлайараг бир кцнъя туллады.
-- Онсуз да чох истидир, Самыш, - deyərək бирдян пялянэ кими цстцмя сычрады. Гачмаьа йер йох иди. Эцманım анъаг гышгырмаьа чатды. О, саь яли иля аьзымы тутду. Аз галырды ки, няфясим кясилсин. Вар эцъцмля она мцгавимят эюстярмяйя чалышырдым. Анъаг щисс едирдим ки, эет-эедя гцввям тцкянир. Йорулдуьуму эюрцб, мяни дивана сары дартмаьа башлады. Даща тагятим галмамышды. Юзцмц итирмяк дяряъясиня эялмишдим, ня едяъяйими билмирдим. Бирдян аьзымы гапайан ялини неъя дишлядимся, о бири ялини дя мяндян бурахды. Анъаг йеня дя мяня имкан вермяди, гапыйа чатар-чатмаз архадан мяни гамарлады вя гулаьымын дибиня эюзляримдян од гопаран güclü bir силля vurdu. Бейнимдя еля бил илдырым чахды. Дцнйа башыма фырланды, анъаг бцтцн бунлара бахмайараг щушуму итирмядим, yenə də вар эцъцмц топлайыб гышгырдым. О, яйнимдяки йеэаня алт палтарымы да дартыб ъырмышды. Бигейрят цстцмя йыхılар-йыхılмаз, эцълц бир эурулту ешидилди. Щяля истядийиня наил олмаьа имкан тапмайан “гардашым” цстцмдян ашыб, йеря сярилди. Онун башындан ахан ган цз-эюзцнц бцрцдц. Яввялъя, ня баш вердийини анламадым, анъаг башымы йухары галдыранда, ялиндя гулплу тава тутмуш анамы эюрдцм.
-- Бу ня ишди, башымыза эялир, İлащи! - Анам щушуну итирмиш, сир-сифяти ал-гана булашмыш бигейрят оьлуна мящял гоймайараг мяни йердян галдырды. Няфясим даралмышды, anama nəsə demək istədim. Анам иса susmağımı məsləhət bildi. Онсуз да она щяр шей айдын иди.

Анам цст-башымы сящмана салды. Сонра мятбяхя кечди, бир долча сойуг су эятириб, байагдан бяри йердя узанмыш nakişi oğlunun цзцня чырпды.

- Беля бигейрят, namussuz, şərəfsiz оьулун олмаьынданса, heç олмамаьы йахшыдыр. Гонум-гоншу бу ишдян хябяр тутса, bu рцсвайчылыьа nə deyəcəyik?! Йох, йох мян даща бу биабырчылыьа дюзя билмярям, - Анам дейиня-дейиня мятбяхя кечиб, икинъи дяфя су долчасыйла эери гайыдараг, onu Елдарын сифятиня чырпды. Йердя щалсыз вязиййятдя узанмыш оьулун инди ана цчцн гиймятсиз, ъансыз бир яшйайа чеврилмясини мян дя анладım. Ваша дцшдцм ки, инсан йалныз йахшы ямялляриня эюря гиймятлидир. Нагис ямялли инсанлар ъямиййятдя ъанлы варлыг кими мювъуд олсалар да, дяйярсиз яшйа kimidilər. Тяхминян он беш дягигядян сонра Елдар юзцня эялди. Йаралы башындан ахан ган цзцндя лахталаныб галмышды. О, узаныб галдыьы йердян айаьа галхaraq диванда яйляшди. Башыны ялляринин арасына алыб щеч ня данышмадан хейли беляъя отурду. Onun сярхошлуьу артыг ютцб кечмишди, айылдыгъа дейясян хяъалят чякирди. Онун цчцн дя о, башыны галдырыб ня анама, ня дя ки, мяня баха билмирди.

Елдар бир мцддят диванда отурдугдан сонра айаьа галхыб, ити аддымларла отагдан чыхды.

-- Аллащ цзцнц гара елясин! Nеъя ки, цзцмцзц гара, башымызы дост-дцшмян içində ашаьы етдин, - дейя анам Елдарын архасынъа дейинди.

О эцндян sonra Елдар сящяр чыхыр, бир дя ахшам evə дюнцрдц. Анам ися яввялки кими daha гоншулара эетмирди. О məni evdə bir də yalqız buraxmaq istəmidi. İчимдя бошлуг щисс етмяйя башлайырдым. Эцнц-эцндян адамлара, бцтювлцкдя щяйата олан инам вя цмидлярим yox olmağa башлайырды.

Баша дцшцрдцм ки, анам щалыма даща чох йаныб-йахылыр. Ону щямишя наращат эюрцрдцм. Анъаг бир сящяр анамын мяня сюйлядийи сюзляр индийя кими йадымдан чыхмайыб. О, отаьыма эириб, наращат

бахышларыны пянъяряйя дикяряк, санки mənə сон sözlərini сюйляуimiş dedi:

-- Бу ня işди, башымыза эялди, гызым? Сянин ня гара бяхтин, taleyin вармыш. Ахы, мян əvvəlcədən buna бир чаря тапмалыйдыm. Ancaq özümü bilməməzliyə vurdum. Йатсайдым, щеч йухума да эирмязди ки, башымыза бу мцсибят эяляъяк. Доьру дейирляр ки, сящв аддымы эюрцб, вахтында ону дцзялтмяйя ъящд эюстярмяйяндя, о, arxasınca башга бир сящв аддым чякиб эятирир вя инсан эцнлярин бирində чийни цстцндян дюнцб архайа баханда, эюрцр ки, artıq дцз йолдан сапыб, йанлыш ъыьыра дцшцб. Бу ъыьыр да еля дяринликляря эедиб чыхыр ки, даща щеч ня елямяк мцмкцн олмур. Инсан бундан сонра тябии ки, пешманчылыг чякир.Сонра да бу сящви дцзялтмяйя ня гядяр сяй эюстярся дя, хейри олмур. Бязян də валидейнин етинасызлыьы уъбатындан ювладлар щяйатын гаранлыг эирдабына дцшцрляр. Ушагларын эяляъяк уьурсуз талейинин аьырлыьы вя эцнащы da биз валидейнлярин чийниндядир. Ювладларыны щяйата дцзэцн истигамятляндирмяк валидейнин боръудур. Эянълярин эяляъяк щяйатындакы уьурсузлугларынын сябябини дя бу боръларын вахтында йериня йетирилмямясиндя ахтармаг лазымдыр, гызыm.

Йазыг анам еля бил юлцмцнц яввялъядян щисс етмишди. Щямин эцн мяня хейли цряк-диряк верди. Бойнума сарılыб цз-эюзцмдян дойунъа юпдц. Мянимля видалашырмыш кими, эюзляринин йашыны силиб отагдан чыхды. Анамын бу ъцр щярякяти мяни йаман кювряλтди. О, эедяндян сонра чарпайыма узаныб щюнкцртц иля ağladım. Дцзц, bundan sonra бир гядяр йцнэцлляшдим. Сян демя, бу, анамла сон сющбятимиз олаъагмыш.

Евимиздя баш верян щадисяляря атам çох сойуг, laqeyd вя seyrçi mövqedən йанашды. Дцнйа онун веъиня дейилди. Анъаг юзц щаггында дцшцнцрдц. Ня ися… Щямин эцнцн сящяриси… Каш о сящяр щеч ачылмайайды.

Щямин сящяр йеэаня цмидим олан, дцнйалар гядяр sevдийим доьма анамы ялимдян алыб апарды.

Эеъядян хейли кечәнә гядяр китаб охудуьумдан эеъ йатмышдым. Йад адамларын щяйятимиздян эялян сясляри олмасайды, щямин сящяр дя йухудан эеъ ойанаъагдым. Яввялъя еля билдим ки, йухудайам, онсуз да щямишя сяксякяли йатырдым. Сонра эюрдцм ки, йох, бу, йуху дейил. Пянъярядян щяйятя бойланыб йад адамларын ким олдугларыны юйрянмяк истядим.

Сизя эцлмяли эюрцнмясин, фикирляшдим ки, бялкя бу вахтsız эялянляр еля Яфганымын мяни алмаьа, бу ъящянням язабындан qurtармаьа эялян adamlarıdır? Ахы, Яфган мяним цчцн юлмямишди. Онu hələ də хиласкарым кими görürdüm!

Горха-горха, чякиня-чякиня, цмидля щяйятя бойландым вя бир нечя гоншумузу, ейвана чыхан аь халатлы щякими эюряндя нитгим тутулду. О эцн анамы йанымда эюрмядим. Щювлнак палтарымы эейиниб, анамын отаьаna qaçдым. Щяким сакитъя чарпайыда узаныб, биръя кялмя диниб-данышмайан анамын голуна ийня вурурду. Юзцмц сахлайа билмяйиб, анамын цстцня атылмаг истядим, анъаг бу вахт гоншумуз голumдан tutdu. Bu zaman gücüm ancaq bяркдян «Ана!!!» деmәуә yetdi. Щяким ялинин ишаряси иля мяним байыра чыхарылмаьыма эюстяриш верди. Гоншуларымыз Щейран вя Хядиъя бойнуму гуъаглайараг məni байыра чыхардылар.

-- Самиря, qızım, щяким дейир ки, ананы тярпятмяк олмаз, инфаркт кечириб, нитги тутулуб. Анъаг хястяни ращат бурахсалар, щяр шей ютцб кечяъяк, - дейя гоншу арвадлар мяни сакитляшдирмяйя чалышдылар.

Сян демя, бцтцн бунлар бош сюзляр имиш. Анам отагда юлцмля пянъяляшир, ъан верирмиш. Бир аздан щяким байыра чыхıb dedi:

-- Гызы бурахын, гой анасыйла эюрцшсцн!

Отагда кимsə йох иди, атам да щякимин йанында иди. Мян эюз йашлары ичиндя чарпайыда щярякятсиз узанмыш анама тяряф аддымладым. Айагларым еля бил тутулмушду, йерийя билмирдим. Gюз йашларымы эюряндя, анамын сифятинин рянэи дяйишди, мяня дейяъяйи сюзц варды, анъаг неъя дейяйди? Danışa bilmirdi. O mənə ancaq gözləriylə nəsə demək istəyirdi. Мян яйилиб анамын алнындан, эюзляриндян, мяналы, nurani эюркям алмыш цзцндян юпдцм. Щярякятсиз ялини ялляримя алдым. Бу вахт анамын эюзляринин долдуьуну gördüm. О, сон няфясиндя дя бахышлары иля мяня sanki мющкям олмаьы, юзцмц итирмямяйи тапшырырды.

Беляъя, щямин эцн сон цмидим, пянащым, аьбирчяйим, мяслящятчим, архам olan anam ябядиййятя говушду. Анамын вяфаты бцтцн арзуларыма, цмидляримя нюгтя гойаъаьыны зянн едирдим, анъаг…

Анамын юлцмцндян сонра эен дцнйа мяня дар эялди. Вирдян-биря məndə щамыйа, щяр шейя гаршы нифрят щисси ойанды. Нямин вахт щисс етдим ки, ян xeyirxah, mərhəmətli бир инсан беля, bir анда гаты ъинайяткара чевриля биляр.

Баш вермиш бядбяхт щадисядян сонра евдя щеч кимля данышмырдым. Атам щяр ахшам далымъа дейинирди. Щяr gün onun тящгирамиз сюзлярini eşitməkdən cana doymuşdum. Анамын гырхы чыхмамыш о, евя бир арвад эятирди. Бу, мяня чох пис тясир етди. Атамын щярякятини анаmын рущуна тящгир кими гаршыладым. Anladım ки, бундан сонра бу евдя галмаьымın heç bir mənası yoxdur. Буна эюря дя, шейлярими йыьышдырыб, Бакыда ярдя олан бюйцк баъымэиля эетмяйи гярара алдым. Евдян чыхаркян анамын чарпайымын цстцндян асдыьым шяклини дя юзцмля эютцрдцм. Щеч кимля саьоллашмадым. Биръя эетдийим йер барядя атамын эятирдийи арвада ешитдирдим.

Мяним гара узун сачларым варды. «Эюзя эялярсян, Самиря, шящяр йеридир», - дейя баъым сачларымы кясдирди. Bаъыма işləmək istədiyimi билдирдим. Баъымын няшриййатда бир танышы ишляйирди. Онун васитясиля чох да таныnmayan бир гязетдя катибя вязифясиндя ишя дцзялдим. Мян ня гязетин адыны, ня дя щямин гязетин баш редакторунун адыны чякяъяйям. Еля билирям ки, бу ваъиб дейил.

Бешинъи эцн иди ки, щямин гязетдя ишляйирдим. Щямин эцн иш вахты гуртармаг цзря иди. Евя эетмяйя щазырлашырдым ки, сарышын бир гыз мяня мящял гоймадан баш редакторун отаьына эирмяк истяди. Она mane olmağa çalışdım:

-- Олмаз, олмаз! Мяня тапшырыб ки, онун йанына эялян адам щаггында яввялъя она билдирим, - dedim. Гыз мяни башдан-айаьа сцзцб, щалыны позмадаn:

-- Ъейран, тязясян, сяни бурада щеч эюрмямишям. Дейясян, онун вахты олмайыб ки, сяни ящlиляшдирсин, еля-беля дя пис дейилсян, - дейя ялини йанаьыма тохундурараг, мяни кянара itələdi вя онун отаьына эирди.

Бир аздан гызын гящгящяси отаьы башына эютцрдц. Amma qız баш редакторун отаьында чох лянэимяди, аз сонра чыхыб эетди. Бу ара дахили телефон зянэ чалды. Редактор мяни чаьырырды. Евя щазырлашдыьым бир вахтда чай истяйирди. Йахшы ки, чайдан исти иди. Бир финъан чай сцзцб ona апардым. O, dedi:

-- Юзцня дя чай сцз, эял отур бурда.

O, dediyi kimi etdim.

-- Самиря, билирям, евя эетмяйя тялясирсян. Анъаг сяня дейиляси сюзцм вар. Хяйалына башга шей эятирмя, сющбятимиз иш барясиндя олаъаг. Евя дя тялсмя. Сяни машынла апараъаьам, - дейя о, диванда онун йанында яйляшмяйи тяклиф етди. Яввялъя тяряддцд етдим, сонра разылашдым.

Онун иш барясиндяки сюз-сющбятдян щеч бир шей анламадым. Биръя ону эюрдцм ки, о, яллярини юлчя-юлчя арабир мяня тохунмаьа чалышыр. Сющбятин sонунда, яллярими ялляриня алараг пычылтылы иля деди:

-- Эюзял гызсан, Самиря. Бу сойуглуг сяня щеч йарашмыр. Бир аз чевик ол. Щяйат буну тяляб едир. Yanıma gələn qızı gördünmü? Эюрцрсяn, gюздян тцк гапыр. Дцздцр, get-gedə сян дя щяр шейи юйряняъяксян, şəraitə уйьунлашаъагсан, адамлары таныйаъагсан…

О эцн redaktor мяни евя машынла апарды. Maşından düşəndə, мяня бир картон гуту верди:

-- Эютцр буну, Самиря, сяня алмышам, айаггабыдыр. Дарлыг яламяти дя олса, инъимя, təki цряклəр эениш олсун. Яэяр эютцрмясян, инъийярям, - дейя о, тякид етди. Sюзцнц йеря салмадым.

Ертяси эцн ишин ахырына йахын йеня щямин сарышын гыз эялди, мяня «привет, красотка!» - дейиб бирбаша онун йанына кечди. Бир аздан йеня дя гызын гящгящяси ешидилди. Дахили телефон зянэ чалды:

-- Самиря, мяни сорушан олса, дейярсян ki, бир саатдан сонра олаъаьам. Отаьа щеч кими бурахма, гапыны ичяридян баьла! Бизимчцн пцррянэи чай дямля!

Бир аздан гядящлярин ъинэилтиси ешидилди. Сонра ися гызын гящгящяли эцлцшц, онларын пычылтысы, щяниртисi, daha sonra isə диванын юзцнямяхсус «сяси» иля явяз олунду…

Дахили телефон зянэ чалды. О, pürrəngi чайı истяди. Дямлядийим чайы финъанлара сцзüб, онун отаьына эиряндя, yerimdə донуб галдым. Ялляриm ясди. Финъанлары биртящяр столун цстцня гойуб, тез отагдан чыхмаг истядим. Синяси йарыйа кими ачыг щалда редакторун тцклц синясини сыьаллайан сарышын гыз цзцнц мяня тутуb dedi:

-- Красотка, ъаникимя нийя беля бахырсан? Эюзлярини oyaram ha! О, мянимдир. Ешидям, билям…

Тез отагдан чыхдым. Бир аздан о гыз да эетди. Редактор мяня тапшырды ки, отаьы гайдайа салым. Дивана йахынлашанда, бирдян arxadan redaktor мяни гуъаглады вя сарышын гызын arxasınca дейинмяйя башлады.

Мян юзцмц яля алыб онун голлары арасындан чыхдым, ял чантамы эютцрцб бирбаш евя эялдим. Баъым пюртдцйцмц эюрцб ня баш вердийини сорушду. Она щеч ня демядим.

Ертяси эцн redaktorun мяня вердийи "щядиййя"sini onun столун цстцня гойдум və bир сюз dемядян чыхыб эетдим.

-- Ня олуб, бу эцн нийя беля тез эялмисян? Дцнян дя кефин йох иди. Ишдя бир шей олмайыб ки? - evə çatan kimi баъым həyəcanla сорушду.

-- Бир дя о ишя гайытмайаъаьам. Мяня башга бир йердя иш тап, - дейиб redaksiyada эюрдцклярими сюйлямякдян бойун гачырдым…

...Бах bu еви, бу шяраити мяним цчцн индики папашам дцзялдиб. Щярдян мяни баьына да апарыр. Ушаглары евлидир, арвадынын яли-айаьы йер тутмур. Мяня щямишя дейир ки, сян олмасан, чохдан юлярдим. Щярдян арвадынын да гуллуьунда дурурам. Еля билир ки, яринин референтийям. Хариъя командировкайа эедяндя, референт кими мяни дя юзцйля апарыр. Инди лечкомиссийададыр, мцайиня олунур. İndi кишинин шотуна доланырам юзцмчцн…

…Цч эцндян сонра баъымын йолдашы мяни bir кичик мцяссисядя ишя дцзялтди. Мян орада макиначы ишляйирдим. Бу дяфяки ишимдян разы идим. Мцяссисянин директору мяня илк эцндян йахшы адам тясири баьышламышды.

Бир ахшам ишдян чыхыб метройla евя эялирдим. Иш вахтынын ахыры олдуьундан вагонлар аьзынаъан адамла долу иди. «28 Май» стансийасында düşənlər çox oldu, ona

görə də олдуьум вагонда сейряклик йаранды. Фикирли идим. Бирдян башымы йухары галдырыб цзбяцз отурмуş оьланы эюряндя, щейрятдян донуб галдым. Бу, мяним Яфганым иди. Йеримдян галхыб онун цстцня атылмаг истядим, анъаг бирдян хатырладым ки, ахы Яфган бир ил бундан яввял голларым арасында щяйатла видалашыб. Юзцмдян асылы олмайараг, эюзлярими ондан чякя билмəдим. Оьлан да bu baxışlardan няся щисс етмишди, ona görə o mənə baxıb, арабир эцлцмсяйирди дя. Арада эюзалты она бахырдым, даща о да эюзлярини мяндян чякмяк истямирди.

Гатар «Нефтчиляр»я чатанда мян дцшдцм. Эерийя бахмадан ити аддымларла пиллякянляри галхырдым ки, архадан: - «Чох сцрятля эедирсиниз, сизинля айаглашмаг олмур», - дейя мяня цнванланмыш сюзляри ешидяндя, санки məni илдырым вурду. Юзцмдян асылы олмайараг ayaq saxladım. Бу сюзляр бцтцн вцъудуму силкяляди. Дцз цч ил яввял бу сюзляри Яфган мяня demişdi.

Оьлан мяним щалдан-щала дцшян сифятими эюряндя: «Сизя ня олду беля?» - дейя ъанфяшанлыгла сорушду.

-- Щеч бир шей, анъаг сиз архамъа эялмяйин, - дейя оьлана цзцмц бозартдым.

-- Ханым гыз, мян ки сизя гябащятли бир сюз демядим, - оьлан тутулмуш щалда диллянди.

Мян даща бир сюз демядян пиллякянляри чыхмагда давам етдим.

Метродан чыхыб автобус дайанаъаьына эялдим. Разиня эедирдим, баъымэил orada yaşayırdı.

Оьлан йеня дя мяня йахынлашды вя бу дяфя утана-утана деди:

-- Баьышлайын, мян сизя башга мянада сюз демяк истямядим. Садяъя олараг, сизин кими эюзял бир гызын бахышларынын дяринлийиндя кядярин, гцссянин юзцня йува салдыьыны эюрдцм.

Мян бу сюзлярдян сонра гейри-ихтийари олараг, oğlanın эюзляринин ичиня бахдым. О мяним ити, нцфузедиъи бахышларыма tap gətirмяйиб, башыны ашаьы салмаьа мяъбур олду. Dцшцндцм ки, инсан-инсана неъя də охшармыш. Онун щятта, сясинин ащянэи дя Яфганын сясиня охшайырды.

Ъаван оьлан бу дяфя üзüмя бахмадан, утанъаг щалда диллянди:

-- Сизин яввялки бахышларынызда киминся кюмяйиня ещтийаъыныз олдуьу эюрцнцрдц. Мян сизин йардымчыныз ола билярям. Адым Яфгандыр.

Онун адыны ешидяндя гулагларыма инана билмядим, ящвалым йенидян дяйишди, юзцмц итирян кими олдум.

-- Адыныз неъя олду? - Тяяъъцбля сорушдум.

-- Яфган. Неъя бяйям?! Таныш аддырmı? Нядянся, тяяъъцбляндиниз, - дейя о, щямсющбят олмаг истяди.

О да мяним адымы сорушду. Анъаг мян сюзц зарафата салараг адымы демякдян бойун гачырдым. О, мараглы лятифяляр данышыр, мянsя эцлцрдцм.

Бир аздан эюзлядийим автобус эялди. Онунла саьоллашыб автобуса миняндя, Яфган ял атыб ялимдян тутду:

-- Сиз мяня ня адынызы, ня дя иш йеринизи деmədиниз. Сизи бир дя неъя эюрмяк олар?

Мян Яфгана анъаг иш йерими сюйлядим вя ялиндян чыхыб автобуса миндим.

Ертяси эцн ишдян чыханда эюрдцм ки, Яфган мяни эюзляйир. О, мяни эюръяк эцля-эцля мяня тяряф эялди.

-- Сиз еля билдиниз, тапа билмяйяъяйям? Дцзцнц дейим ки, сящяря кими сизин бярениздя фикирляшмишям. Яввялъя еля билдим ки, иш йеринизи дцз демямисиниз, анъаг мяня тясялли верян сизин бахышларыныз олду. Dцшцндцм ки, бу ъцр эюзлярин сащиби юмрцндя йалан данышмаз.- Яфган мяня комплимент демякдян чякинмяди.

О, адымы йеня сорушду. Бу дяфя адымы дедим. Щямин эцн мяня чохлу мязяли ящвалатлар данышды вя мяни евя кими ютцрдц.

Щяр эцн беляъя эюрцшцрдцк. Мян Яфганын юзц щаггында даща щеч бир шей сорушмурдум. Евли олмадыьыны да бир неча дяфя ешитдирмишди мяня.

Biz istirahət günü görüşməyi qərarlaşdırmışdıq. Яфганла таныш олдуьуму баъым билмирди. Бу барядя она щеч ня демямишдим. Она эюря дя баъым мяндян щарайа эетдийими сорушду. Dедим ки, бир йердя ишлядийимиз гызлардан биринин ад эцнцдцр, мяни дя дявят едиб.

Яфган мяни «Няриманов» метросунда эюзляйяъякди. Эюрцш йериня бир аз эеъикдим. Яфган да мяня эеъикдийим цчцн ъяримя олундуьуму билдирди. О, мяня дянизкянары парка эетмяйи тяклиф етди.

-- Йох, йох, орайа щеч вахт. Мян бир дя о парка айаг басмайаъаьам! - дейя щяйяъанлы щалда билдирдим.

-- Ня oлdu ки? Əksinə, дяниздян ясян сярин мещ адамын бцтцн наращатлыьыны çıхарыр, - дейя Əфган тяяъъцб долу эюзлярини мяня дикди.

-- Мян бир zamanlar о дянизин сащилиндя, щямин о паркда хошбяхт эяляъяйими итирдим.

-- Баша дцшмядим, сюзлц адама охшайырсыныз, - Яфган мяндян ъаваб эюзляди.

Яфганын голуна эирдим, Няриманов паркына эялдик. Бош скамйаларын бириндя яйляшиб, башыма эялянляри яввялдян ахыра кими она данышдым.

Яфган хейли мцддят диниб-данышмады, хяйала далды.

-- Самиря, бу эцн мян сянин цчцн эюзял бир сцрприз щазырламышам. - Яфган голумдан тутуб айаьа галдырды.

-- Щара эедирсян? - тяяъъцбля ондан сорушдум.

-- Инди щеч ня демяйяъяйям. Эедяк. Gюрясəксян, - дейя Яфган мяни эедяъяйимиз йеря тялясдирди.

-- Биз метроyla “Ящмядли”йя эялдик. Танымадыьым йерляр иди, биринъи дяфя иди ки, бу тяряфлярдя олурдум. Яфган мяни доггузмяртябяли бир бинанын 4-ъц мяртябясиня эятирди, ъибиндян ачар чыхарыб цстцндя 67 рягями йазылмыш бир гапыны ачды. Мяни отаьа дявят етди. Яввялъя тяряддцд етдим, анъаг дцшцндцм ки, бу гядяр йол эялмишям, инди етираз етмяйим йерсиз эюрцняр.

Ичяри эиряндя эюрдцм ки, щяр ъцр ращатлыьы олан бир отаглы мянзилдir.

-- Самиря, сяня щазырладыьым сцрприз будур. Биз сянинля бу мянзилдя хош эцнляр сцряъяйик. - Яфган юзцндян разы щалда эцлцмсяди.

-- Щеч ня анлаmıram, сян ня данышырсан? - тяяъцбля сорушдум.

Яфган dеди ки, о, мянимля евлянмяк истяйир, фикри дя гятидир. Мян бир аз фикирляшмяли олдум. Дцзц, Яфган тез бир заманда гялбимя йол тапа билмишди. Юзцмдян асылы олмайараг onun бу тяклифини рядд етмядим. Dцшцнцрдцм ки, дейясян йаваш-йаваш щяйат цзцмя эцлцр. Дахилян севинъ ичиндя идим. Анъаг буну бирузя вермяк истямирдим.

Яфган бир эюз гырпымында сцфря ачды, еля бил ки, щяр шейи габагъадан билирди. О, щяр шейи щазырлайандан сонра, сойудуъудан бир конйак шцшяси дя эютцрцб столун цстцня гойду. Мян ичмядим, Яфган ися konyak бутулкаsıны йарыйа кими бошалтды. О, йеня дя мязяли лятифяляр данышırды, юзц дя бяркдян эцлцрдц. Щисс едирдим ки, Яфган артыг кефляниб. Эеъ иди. Айаьа галхыб, евя эетмяк истядийими билдирдим.

-- Nя данышырсан, Самиря, бу эцндян сонра сянин евин бурадır, мян дя сянин щяйат йолдашын, - дейя Яфган evә эетмяйимя гяти етиразыны билдирди вя йахынлашараг мяни бярк-бярк гуъаглады. Ня гядяр чалышдымса, онун белимдя дарагланмыш ялляриндян хилас ола билмядим.

Яфган додагларымы юпцшляря гярг етди. Даща она мцгавимят эюстярмяк истямядим. Ахы, мян биринъи Яфганыма да щяр шейи кюнцллц гурбан вермишдим.

Бир аздан мян дя ещтирас долу ъошгун бир дяниздя цзцрдцм. Щямин ан юзцмц дцнйанын ян хошбяхти санырдым...

Щямин эеъя Яфган мяня сящяря кими йатмаьа имкан вермяди.Йухусузлугдан эюзляримя еля бил ки, гум тюкцлмцшдц. Щава ишыгланаркян тез айылыб, ondan сааты сорушдум. Саат артыг доггуз иди, ишя эеъикмишдим…

Яфганла метройа кими эялдик, orada ахшам эюрцшмяк шяртиля айрылдыг.

Ишя эялян кіми, катибя гыз билдирди ки, директор бярк ясябіляшмишди, тяъили йазы варды.

Щямин эцн ишя эеъикдийимя эюря директор ахырынъы дяфя мяня хябярдарлыг етди.

Ахшам ишдян чыханда Яфган мяни эюзляйирди. Бу эеъяни дя Яфган онунlа бирэя кечирмяйи тяклиф етди, анъаг мян буна етиразымы билдирdim. Dедим ки, кечян эеъя дя евдя олмамышам, инди баъым мяндян ötrü çox ниэарандыр.

Мян евя эялян кими баъым цстцмя дцшдц, кечян эеъя щарада галдыьымы сорушду. Бу дяфя баъыма йалан danışa билмядим. Яфганла арамызда олан мцнасибятлярі ona данышдым. Мян Яфганын шяхси еви олдуьуну, онунла аиля щяйаты гураъаьыма сюз вердийими дя баъыма сюйлядим.

Ахырынъы сюзляримдян баъым бярк qəzəblənди:

-- Аьлыны башына йыь, Самиря. Сяня габагъадан демишдим ки, бура шящяр йеридир, танымадыьын, билмядийин адама бирдян-биря цряйини ачма. Кишиляр щяр шейдян истифадя етмяйи баъарырлар.Бязян ися истядикляриня наил олана кими, гадынларын далынъа щара эялди сцрцнцрляр. Чалыш алданмайасан. Сянин ян

бюйцк сящвин онда олуб ки, бу иши юзбашына етмисян. Артыг инди иш-ишдян кечиб. Беля чыхыр ки, щяйатда ян ваъиб мясялядя доьмаъа баъыны да саймамысан, гярары тякбашына vermisən. Вундан сонра сяня бир баъы кими анъаг хошбяхт аиля щяйаты арзуламаq düşür. Amma bax, bunu sənə qabaqcadan deyirəm. Яэяр алдансан вя йахуд атдыьын аддымдан пешман олсан, буну сяня баьышламайаъаьам!..

Ертяси эцн палтарымы йыьышдырыб баъымла саьоллашдым. Çцнки Яфганла беля гярара эялмишдик ки, сабащдан шейляри дя эютцрцб, тязя евимизя кючək.

Ишдян чыхандан сонра Яфганла тязя евимизя эялдик. Анъаг йол бойу баъымын евдян чыхаркян: «сянин бу ъцр щярякятляриндян мяним heç эюзцм су ичмир» демяси мяни нядянся наращат едирди.

Икинъи эеъя дя, Яфганла вахтымызы чох шян və mənalı кечирдик. Яфган мянимля еля ряфтар едирди ки, еля бил чохдандыр щеч бир гадынла олмайыб. Анъаг щямин эеъянин ляззяти щесабына икинъи иш йерими дя итирмяли олдум. Səhər уатыб галмышдым. Яфган да мяни вахтында ойатмаьы unutmuşdu. İşə уеня дя эеъикдийим цчцн директор ишдян азад олмаьым барядя яризя йазмаьымы тапшырды. Мян heç bir söz demədən, sakitcə икинъи иш йерими дя тярк етмяли олдум.

İшдян чыхарылдыьымы биляндя, Əfqan кефини позмадан деди:

-- Мяэяр сянин Яфганын юлцб ки, эедиб онун-бунун ялинин алтында ишляйясян? Сяня иш-зад лазым дейил. Щяр ня лазымдырса, мян едяъяйям. Шцкцр Аллаща ки, мадди ъящятдян щеч бир чятинлийим йохдур. Самиря, сян ев ишляри иля мяшьул ол, bu bəsimdir. Галан шейлярдян ютрц гятиййян наращат олма.

Ертяси эцн Яфган йахшыъа базарлыг етмишди, мяня бир ъцт йахшы хариъи айаггабы, бир дя кофта алмышды. Dеди ки, района цч эцнлцк езамиййятя эедир. Mən

дарыхмамаг цчцн о mənə бир нечя мараглы видеокасет də alıb эятирmişdi.

Цч эцндян сонра Яфган ezamiyyətdən qayıtdı. Ву цч эцнц ondan ötrü уаманса дарыхмышдым. Гапыдан ичяри эирян кими, ушагтяк атылыб бойнуна сарылдым.

Яфган палтарыны сойунуб, ев палтарында диванда яйляшди. Мянся тез мятбяхя кечиб bişirdiyim йемяйи иситдим. Бу вахт гапынын зянэи çalındı. Яфган тез дивандан галхыб гапыйа тяряф эетди. О, яввялъя эюзлцкдян бахды, анъаг гапыны ачмады. Йенидян зянэ чалынды. Мян Яфгандан гапыны нийя ачмадыьыны сорушдум. Яфган мяня тяряф дюняндя эюрдцм ки, онун сифяти мейит рянэи алыб. Тяяъъцбля сорушдум:

-- Яфган, эялян кимдир ки, niyə qapını açmırsan? Rянэин niyə гачды?

О, динмяди. Бу дяфя гапы ял иля мющкям дюйцлмяйя башлады, сонра да гадын сяси ешидилди:

-- Ай бигейрят, накиши, билирям ки, бурдасан. Ач гапыны! Онсуз да сяни изляйя-изляйя эялмишям бура.

Мян бу сюзляри ешидяндя, Яфганы кянарлашдырыб, гапыны ачдым. Ичяри бир гадын, ики nəfər də azyaşlı ушаг дахил олду. Гадын цзцнц ушаглара тутуб деди:

-- Бу да сизин района езамиййятя эедян nakişi, şərəfsiz атаныз!

Бу сюзлярдян сонра гулагларымы тутуб мятбяхя кечдим. Dцнйа башыма фырланды. Архамъа Яфган да mətbəxə эялди вя голumдан йапышды:

-- Гулаг ас, Самиря, бунлары вахты чатанда, онсуз да сяня сюйляйяъякдим. Мян ону севмирям. Щеч евляняндя дя истямирдим.Yахынларда ондан айрылаъаьам. Бундан сонра биз щямишя бир йердя олаъаьыг. Сяни севдийим гядяр, башга кимсяни севмядim, Samirə.

Юзцмц сахлайа билмядим:

-- Сян алчагсан, Яфган. Сян тякъя мяни йох, щям дя щяйат йолдашыны алдатмысан. Она хяйанят етмисян.

Даща бир сюз демядян, эятирдийим палтарлары йыьышдырыб еви тярк етмяк истяркян, Яфганын щяйат йолдашы гаршымы кясди вя щяр шейи йерли-йатаглы мяня данышды.

-- Сиз бу кишиляри йахшы танымырсыныз щяля. Эюрцрям ки, онун йаьлы дилиня инаныб, торуна дцшмцсян. Шящярдя онсуз да кишилярин имканлары дахилиндя айры-айры йерлярдя bir neçə арвад сахламаглары дябдядир. Бу да онун достунун евидир, ики иллик хариъя ишлямяйя эедиб, ачарларыны да она вериб...

Мян mənzili тярк едиб, пиллякянлярля ашаьы дцшяркян, баъымын дедийи сюзляр гулагларымда йенидян ъинэилдяди: «Чалыш ки, алданмайасан, алдансан сяни баьышламайаъаьам!» Анъаг артыг эеъ иди, алданмышдым. İkinci Яфган мяни алдатмышды.

Щямин вахт мяндя Яфгана гаршы elə bir нифрят щисси ойанды ki, ихтийар сащиб олсайдым, ону парча-парча едярдим.

Мян щара эедяъяйими билмирдим. Йахынлыгдакы автобус дайанаъаьына эялдим. Башымы ашаьы дикиб дайанмышдым. Юзцмдян асылы олмайараг эюзляримдян йаш ахырды. Бирдян йанымда «Жигули» машыны дайанды вя гара ейнякли сцрцъц мяня мцраъиятля:

-- Ханым гыз, щара эедирсиниз? Әйляшин апарым - dedi.

Щара эедəъəkdim ki. Getməyə yerimmi vardı?! Мян heç nə fikirləşmədən, heç nə demədən qapını açıb машына яйляшдим:

-- Щара истяйирсян, сцр эедяк, - дейя етинасызъасына сцрцъц оьлана билдирдим.

Машын йериндян эцлля кими тярпянди. Бу машын мяни башга бир dünyaya апарды və mən əxlaqsız bir dünyanın daimi sakininə çevrildim...

Bu dünyada həyat tamam başqa idi. Uzun müddət yaşadığım həyatda qısa zamanda keçirdiyin nəşəli saatlardan sonra vicdanınla baş-başa qalaraq, əzab, iztirab, sıxıntı

keçirməli olurdun. Başqalarını bilmirəm, mən bu cür əxlaqsız həyat tərzi keçirməkdən artıq cana doymuşdum. Tezliklə bu əzabverici, cansıxıcı həyatdan xilas olmaq üçün yollar axtarmalı olurdum. Əgər sən həyatda yaxşılığa doğru addım atmaq istəsən, bunun üçün həmişə bir çıxış yolu tapılır. Təki sən bunu qəlbən istəyəsən.

Mənim həyatıma bənzər eyni həyat yaşamış bir rəfiqəm məni bu dünyadan xilas olmanın çarəsini bildiyini söylədi. O məni daim qəzetlərdə "əxlaq və mənəviyyat" mövzusunda müxtəlif səpkili məqalə, oçerk, hekayə və povestlərlə çıxış edən yazıçı-publisist Camal Zeynaloğlunun yanına gətirdi. Etiraf edim ki, onunla tez anlaşdıq. Məlum oldu ki, mənə qədər ona onlarla qadın müraciət edib. Sən demə, rəfiqəmi də o iyrənc həyatdan, bataqlıqdan Camal müəllim qurtarıbdır. O, əvvəlcə mənimlə şərt kəsərək bildirdi: "Samirə xanım, siz doğrudan da bu sonu olmayan əxlaqsız həyatdan, müvəqqəti nəşə və həzdən, yalançı və riyakar eşq və sevgi macəralarından, mənasız, sənə daim vicdan əzabı verən, sabahı qaranlıqlarla dolu olan, ümidsiz bir həyatdan qurtulmaq istəyirsinizsə, o zaman mənim sizə verəcəyim bütün məsləhətlərə əməl etməlisiniz!"

Mən də öz növbəmdə onun dediklərinin hamısına sözsüz əməl edəcəyimə söz verdim.

İlk öncə, o mənim indiyə qədər yaşadığım həyat haqqında bilgilərə sahib olmaq istədiyini bildirdi. Mən də ona başıma gələnlərin hamısını bir-bir anlatdım. Bundan sonra Camal müəllim düz bir ay iyirmi gün, həftədə üç dəfə iki saat olmaqla mənimlə müxtəlif mövzularda fərdi söhbətlər etməklə yanaşı, eyni zamanda psixoloji testlər də apardı. O mənə yaşadığım müddətdə buraxdığım səhvləri bir-bir izah etməyə başladı. Tez bir zamanda başa düşdüm ki, insanı doğru yoldan azdıran, boş və mənasız həyat tərzi sürməyə vadar edən onun özü də bilmədən etdiyi səhv hərəkətlərdir. Bu səhv hərəkətləri gərəkdir ki, vaxtında görüb anlayasan. O zaman həyati gerçəklər sənə agah olur.

Beləliklə, Camal müəllimin verdiyi ağıllı məsləhətlər və mənimlə apardığı psixoloji söhbətlər əsasında mən keçmiş həyatıma birdəfəlik vida edərək, özümə rahat, sakit, qayğısız və alnıaçıq yeni bir həyat səhifəsi açdım. Bugünkü həyatıma görə, məhz Camal müəllimə minnətdaram.

*** *** ***

Günlərin birində indiki “papaşa”m rastıma çıxdı. O, yaşlı olmasına baxmayaraq, bütün istəklərimi yerinə yetirdi. Elə vaxtilə atam tərəfindən “detdom”a verilmiş qızımın tapılmasında da “papaşa”m mənə yardımçı oldu. Onun sayəsində qızıma, dünyalar qədər sevdiyim Əfqanəmə qovuşdum. İndi qızım Əfqanə ilə xoş günlər sürürük...

*** *** ***

Арадан бир мцддят кечмишди. Амма Самирянин гямли талейини щеч ъцр унуда билмирдим. Фикирляширдим ки, эюрясян 22 иллик щяйатында башы дашдан-даша дяймиш, талейин ян аьыр мящрумиййятляри иля гаршылашмыш, мин ъцр мяняви-психоложи язаблара мяруз галмыш бу заваллы гадынын сонракы талейи неъя олду? Бу гядяр мяшяггятдян сонра щеч олмаса, талейи йенидян онун цзцня эцлдцмц? Бу суаллар варлыьыма щаким кясилиб, бейнимя, гялбимя, фикирляримя бир ан да олсун ращатлыг вермирди.

Bir gün təsadüfən metroda Samirə ilə qarşılaşdım. O məni evlərinə dəvət etdi. Dəvətdən бойун гачыра билмядим. Евляриня эетдик. Йол бойу чох мятляблярдян сюз ачды. Бизи мещрибан бир киши гаршылады. Самиря бизи таныш еляди. Йени щяйата гядям qoymuş Samirə indi özünü xoşbəxt sanır. Инди талейинин севинъ долу

эцнлярини йашайырды Samirə. Яри мянимля сямимиййятля эюрцшдц. Самиря gülərək dedi:
- Narahat olmayın, ərim sizi qiyabi də olsa, artıq tanıyır. O da sizinlə tanış olmağa can atırdı. Сиз мяним хиласкарымсыныз. Яэяр rəfiqəm мяні sizinlə tanış etməsəydi, ня щяйатым дяйишярди, ня дя yenidən аиля сяадятитя говушардым. Çox saь олун ki, йазыларынызла мяни йенидян юзцмя гайтардыныз. Həyatda buraxdığım sящвляри mənə anlatdınız, dəyərli vaxtınızı mənə sərf edərək, məni bu sonu görünməyən uçuruma yuvarlanmaqdan xilas etdiniz.

…Онлардан айрыланда, цряйим риггятля дюйцнцрдц. Севинирдим. Севинирдим ки, инсанлыг боръуну йериня йетириб, сящв йола дцшмцш бир гызы йенидян щяйата гайтара билмишям. Онун алгышы, юмрцнцн ян хош, ян фярящли анларына чеврилиб гялбимя севинъ аляйирди. Инсана хошбяхтлик бяхш етмякдян эюзял ня вар ки, бу дцнйада!..

Son.

E S S E L Ə R

Əlim yetmədi sənə

(Esse)

Nə qədər çalışsam da əlim sənə yetmir. Çünki indi sən məndən çox-çox uzaqlardasan. Elə bir yerdəsən ki, istəsəm də oraya gələ bilmərəm. Amma hər axşam yuxularıma gəlirsən.

Nə yaxşı ki, yuxular var. Bu yuxularla təsəlli tapıram yenə... Son dəfə səninlə telefonda danışanda dedim ki, sənə bir sürprizim var, görüşəndə özün görəcəksən. Dedin ki, indi görüşməmiz hələlik mümkün deyil. Səbəbini sordum. "Qismət olsa, görüşəndə söylərəm" dedin. "Bəs nə vaxt görüşəcəyik biz? Səsində bir qəribəlik var, sanki öz səsin deyilmiş kimi," deyə nigaran halda soruşdum. "Bu görüşün tarixi - günü, saatı bəlli deyildir hələ. O ki qaldı səsimə, səsim həmin səsdi, ancaq avazım dəyişib" gülərək dedin. "Amma ömrümdə ilk dəfədir ki, səni görməyə daha çox tələsirəm. Bu tələskənlik nədənsə əvvəlkilərə heç bənzəmir. İçimdə bir narahatlıq, bir sıxıntı, bir qorxu var" dedim.

"Qorxu?! Sən ki heç nədən, heç kimdən heç bir zaman qorxmazdın. İndi bu qorxu hardan çıxdı belə?!" deyə soruşdun. "Səni həmişəlik itirəcəyimdən qorxuram!" dedim. "Yaxşı, deyəsən o, gəlir. Qapatmam lazımdır. Onu da deyim ki, bir aya kimi zəngimi gözləmə! Buralarda olmayacağam. Öpürəm, salamat qal!" dedin.

"Əllərim əllərinə toxunmamışdı heç. İndi hardan çıxdı birdən-birə "öpürəm" kəlməsi deyə düşündüm...

Bəli, bizi bir-birimizdən ayıran, bizim bir yerdə olmağımıza mane olan onun əri idi. O, Çin Səddi kimi aramızda dayanmışdı. İki sevən könül arasında çəkilən keçilməz bir sədd!

Qovuşmağımızın mümkünsüz olduğunu bilə-bilə, yenə də nəyəsə ümid bəsləyirdik. Sən indi sevmədiyin birisiylə ailə həyatı yaşamağa məhkum olunmuş bir sevdalı, mən isə sevdiyi uğrunda canını fəda etməyə hazır olan bir aşiq...

Bir ay tamam olan kimi, sənə zəng etdim. "Bu nömrəyə zəng çatmır" deyə operator bildirdi. Həmin gün axşama qədər hər yarım saatdan bir sənə zəng vurdum. Amma operatorun eyni cavabını eşitdim. Təlaşlandım. Axşam da zəng etdim. Amma yenə də eyni cavab...

Ertəsi gün iş yerinə getdim. İş yoldaşından səni soruşdum. Qızın bir anda sifət rənginin necə dəyişdiyini gördüm.

Təəccüblə üzümə baxıb: "Siz Arzunun nəyi olursunuz?" soruşdu. Heç bilmədim nə cavab verim. Qız bu sualdan tutulduğumu görüb dedi: " Demək, xəbəriniz yoxdur!"

- Nədən?! - həyəcanla soruşdum.
- Arzunu on gün bundan öncə Türkiyədən gətirdilər.
- Necə yəni Türkiyədən gətirdilər? Arzunun Türkiyədə nə işi vardı?!
- Arzu boğazından "rak" olmuşdu. Burada əlac olmadı, ona görə də valideynləri onu Türkiyəyə apardılar. Ancaq təəssüf ki...
- Siz nə danışırsınız?! Bu ola bilməz! - bərkdən qışqırdım.

Qulaqlarımda uğultu yarandı, beynimdə sanki ildırım çaxdı, ürəyim şiddətlə döyünməyə başladı, gözlərim önündə nəhəng dalğalar sal qayalara çırpılaraq çilik-çilik olurdu...

Ayılanda başımın üzərində ağ xalatlı həkimi gördüm.

- Qorxulu bir şey yoxdur. Sadəcə həyəcandan bayılmısınız. İstəsəniz, durub gedə bilərsiniz. Keçmiş olsun, - deyə həkim mənə təskinlik verdi.

Demək, xəstə olduğunu məndən gizlədirmişsən. Hər şey yarımçıq qaldı. Nə acı taleyin varmış sənin! Ölüm üçün heyfsilənməzlər deyirlər. Amma mən sənin son gedişinə çox heyfsilənirəm. İlk dəfə səninlə görüşəndə, baxışlarında nədən bu qədər dalğınlıq, kədər, həsrət, intizar, məsumluq olduğunun səbəbini soruşdum. Sən cavabında: "Bu baxışlar nakam məhəbbətimin intizar, həsrət dolu baxışlarıdır" dedin. Elə o zaman da mən sənin o, dalğın, kədərli, intizar dolu, məsum baxışlarına vuruldum. O gündən bəri sənin o qara gözlərinin əsirinə çevrildim. O, məsum, qara gözlərə bilmədən aşiq oldum. Amma bunu uzun zaman səndən gizlətdim. Bunu sənə söyləyə bilməzdim, çünki sən ərli bir qadın idin. Talelərlə bağlı yazılarımı oxuyandan sonra özün məni axtarıb tapmışdın. Sonra sən qovuşa bilmədiyin nakam sevgindən söz açdın mənə. Dedin ki, bunu nə vaxtsa qələmə alarsan. Mən də həmin gün sənin vüsalına yetmədiyin nakam məhəbbətin barədə yazacağıma söz vermişdim. Üstündən illər keçsə də,

mən sözümə əməl edib, sənin nakam eşqini əbədiləşdirdim. Onu yazılı tarixə çevirdim. Əfsuslar olsun ki, sən bunu görə bilmədin. Amma narahat olma. Mən bu kitabı sənin məzarın üstünə qoyacağam...

Sənin yoxluğuna heç cür inana bilmirəm. Bəs içimdəki boşluğu indi kim dolduracaq?! Səni belə tez itirdiyim üçün yanıb-yaxılıram. Özümə yer tapa bilmirəm. Bu geniş dünya dar gəlir mənə. Özümü məngənə arasında hiss edirəm. Sanki hər tərəfdən məni sıxırlar, nəfəsim çatmır, ürəyim çırpınır...

Bəs bu sevginin adı nə? Səni sevdiyim üçün günahmı etdim?! "Ərli qadını sevmək günahdır" dedilər. Demək, sevgimizin adı "günah." Sevmək, birisinə aşiq olmaq nə vaxtdan bəri günah hesab olundu?! Heç günah iş tutmaq istəmədim həyatda. Amma bu günahı etdim, bilərəkdən günaha batdım. Və sənə Məcnun tək aşiq oldum.

Bir dəfə: "Daha dözə bilmirəm. Yalan sevgidən, saxta davranışdan, riyakar səmimiyyətdən, saxta gülüşlərdən, saxta yaşamaqdan bezdim. Artıq özümü öldürmək istəyirəm. İnsanın bütün ömrü boyu maska ilə, sevmədiyi birisiylə, səni başa düşməyən, anlayış göstərməyən, məqsəd və məramı bəlli olmayan, duyğusuz, hissiyyatsız, kobud təbiətli birisiylə məcburi ömür sürməsi doğrudan da cəhənnəm əzabıdır!!!" dedin.

"Sənin fikrinlə razı deyiləm. Bədbin olmaq uğursuzluğa düçar olmaq deməkdir. Həyat gözəldir, yaşamaq isə ondan da gözəldir. Sən ümidini həyatdan üzmə. Nə bilirsən, bəlkə səni hardasa başa düşən, sənə inanan, sənin qəlbini fəth edən birisi var. O, nə vaxtsa gəlib səni tapacaq. Ona görə də ümidlə yaşamalısan!" dedim.

"Elə məni indiyə qədər yaşadan o ümidlərdir də. Yaxşı ki, sən varsan. Səninlə söhbətdən sonra bir az rahatlanıram. Yaşamaq həvəsim artır. Çünki insan onu başa düşən, qəlbən anlayan birisiylə həmsöhbət olanda istər-istəməz rahatlıq tapır. Mənə ümid verən, yaşamaq həvəsimi artıran həm də sənin yazıların oldu. Qadın dünyasına bələd olan birisi kimi, son

anda məni intihardan qurtardın. Sən olmasaydın, indi mən çoxdan həyata əlvida demişdim. İndi nə yaşayıramsa, səninçün yaşayıram. Çünki sən məni qəlbən anlayan ikinci adamsan. Birincisi sənə məlumdur. Bütün rəftarınla, səmimiyyətinlə, xarakter və düşüncələrinlə eyniylə ona bənzəyirsən. Ona görə də, onun kimi səni də itirməkdən qorxuram!" dedin.

Ax, gülüm, məni səni intihardan, böyük günah sahibi olmaqdan qurtardım. Amma zalım xəstəlikdən xilas edə bilmədim! Son anda əlim çatmadı sənə! Taleyə bir bax! İlk sevdiyin insanı da, səni də o, amansız xəstəlik apardı...

Əzizim, bundan sonra mən səni yazılarımda yaşadacağam. Növbəti yazım "Günaha batmış sevgi" olacaq...

Səndən mənə yalnız həsrət dolu baxışlar qaldı. Məndən sənə nə qaldı?! Bax, onu bilmədim!..

25.06.2013

Yuxularına gələcəyəm

(Esse)

Səndən ayrılandan bəri yuxum ərşə çıxıb. Nə gecəm bilinir, nə də gündüzüm. Niyə ucuz tutdun bu saf məhəbbətimi? Niyə xəyanət etdin bu təmiz eşqə? Əvvəllər "səni dünyalar qədər sevirəm" deyən dilin, niyə birdən-birə

“daha biz ayrılmalıyıq, biri-birimizə nifrət etmədən” deyə hamının qibtə etdiyi sevgimizə qarşı “üsyan” etdi. Nədən? Niyə səbəbini söyləmədən tərk etdin məni?! Axı, mən bu cür ayrılığa layiq deyildim. Məni dünya malına dəyişdiyini sonradan öyrəndim. O, imkanlı birisiymiş. Demək, aramızdakı saf duyğuları var-dövlətə, şan-şöhrətə satdın?! Niyə ucuz tutdun bu eşqi, bu sevdanı? Buna dəyərdimi?! Amma mən bu eşqin heykəlini qəlbimdə əbədiləşdirdim. Daha bundan sonra qəlbimdə kimsəyə yer olmayacaq!

Niyə günahsız bir bəndəni ağlatdın?! Dərdi, kədəri muncuq kimi niyə boynuma düzdün?! Niyə küskün, incik baxışlarla dağladın məni?! Həmin gün ruhumu incitdin, qəlbimi üzdün. Həmin gün ömrümə həsrət ələndi. Yanaqlarımda kədər cığırları iz saldı. Taleyim üzümə güldüyü zaman, tamarzı qaldım sənin ətrinə! Sən mənim ülvi eşqimi yetim qoydun! Artıq sənin ürəyində ünvanım itib. Sənə verdiyim eşq əmanətini qoruya bilmədin. İndi geri qaytar o sevgimi, özümə qaytar!

İndi sənin ətrini xatirələrdən alıram. Dəniz sahilindəki o gülüş səslərin hələ də qulaqlarımdadır.Yenə də həmin sahildəyəm. Sənli xəyallara dalmışam yenə. Adın çiçəkləyir dodaqlarımda. Sevincə bürünüb kövrək duyğular. Arzular sinəmdə təzəcə çiçək açdığı zaman tərk etdin məni. Hər gecə içimdə həsrət yuxular, “görəsən, vüsal harayıma hay verəcəkmi?” deyə düşünürəm. Nədəndir ki, heç yuxularıma da gəlmirsən. Amma hardan gələ bilərsən ki? Mən ki heç yatmıram. Mən isə sənin yuxularına hökmən gələcəyəm, sən istəməsən belə. Bilirəm, yuxularına gələn gecə isinəcəksən.

Bundan sonra ömrüm bir şam kimi ərisə belə, qəm, kədər içimdə yerisə belə, mən səni yenə də gözləyəcəyəm!

Bir axşam soruşdun: “Axı, məhəbbət nədir?” Dedim: “Məhəbbət oddur, atəşdir. Qəlbi daim yandırıb-yaxar.” Soruşdun: “Bəs, onda bu atəşə necə dözmək olar?” Dedim: “Əgər bu eşq, bu məhəbbət qarşılıqlıdırsa, onda bu atəş sevən könüllərə sərinlik verər.”

İndi bayırda qar yağır. Hava soyuqdur. Bilirəm ki, üşüyürsən. Mən yenə də qəlbimlə bacara bilmirəm, sənin üşüməyinə heç cür dözmürəm. Darıxma, mən səni heç vaxt üşüməyə qoymayacağam! Hər zaman qəlbimdəki sənin eşq atəşinlə soyuq gecələrdə yuxuna gələcəyəm. Və səni eşqimin oduyla isindirəcəyəm!..

29.07.2013

Sənsizəm

(Esse)

Pəncərə önündə sənsiz durmuşam. Amma əvvəllər bu pəncərədən ikimiz baxardıq yağan payız yağışına. İndi isə sənsizəm. Səni sevdiyimi isbatlasam da, inanmadın mənə. “Riyakarsan” deyib birdəfəlik tərk etdin məni. Bu sözündən incidim, qırıldım. Çünki bu söz düzgün ünvana deyilməmişdi.

Axı, sevginin əzabı tanışdır mənə. Mən bu əzabı necə daşıyacağam? Mən səndən başqa kimsəni sevmədim, inan! Sən isə mənimlə gördüyün o, qızın kim olduğunu öyrənmədən, “bitdi eşqimiz!” dedin mənə. Sən yalnız özünü dinlədin, özünə haqq qazandırdın. Mən isə sakitcə dayanıb, məlul-məlul gözlərinə baxdım. Sən isə: “Bundan sonra gözlərimə baxıb, qarşıma dikilib, məndən sevgi diləmə! Sənə qarşı ölmüş hisslərimi oyatmağa çalışma bir də! Gəl, məni bir də dərdə bələmə! Bil ki, başımın üstünü ölüm alsa da, sənsizlik nə qədər çətin olsa da, daha bitdi bizim eşq nəğməmiz!” dedin. Mən isə bitirə bilmədim bu eşq nəğməsini. Çünki könlümdə sənin eşqinin odunu qalamışdım. Bu odu söndürmək çətindir mənə. Sənsiz günlərimdə nə qədər çalışdımsa da, içimə axan göz yaşlarım belə sənin eşq atəşini söndürə bilmədi yenə. Çünki özümdən ucadır arzum, niyyətim. Getmir başımdan ilk məhəbbətin sevdası.

Yenə hava tutqun, dumanlı, çənlidir. Pəncərə önündə dayanmışam. İndi sən hardan biləsən ki, bu gökəmimdə yalnız səni düşünürəm, səni anıram. Sanki göz yaşımdır ələyir payız. Bilsən necə həsrətindəyəm?! Sənsiz olduğum üçün üşüyürəm bu payız günündə. İcazə ver, qəfildən döyüm qapını. Gör ki, nə haldayam, dəliyəm, nəyəm?! Bəlkə, payız mənim qəmimdən, kədərimdən belə dolub? Bəlkə, payız da dərdimə, sərimə ortaq olmaq istəyir mənim?!

İndi haraya baxıram ancaq səni görürəm. Sanki sənin surətinlə dolubdur dünya! Bəlkə mən yanacağam bu dərd içində. Bəlkə bu payız yağışı söndürəcək qəlbimdəki sənin eşq atəşini. Amma mən buna heç inanmıram. Axı, məni yaşatmağa niyə gücün çatmadı?!

İndi son yükünü daşıyır ömür qatarı. Sənsizəm. Naləm qayalardan qaya qoparır. Yelkənsiz qayığa bənzəyirəm indi. Səmtini itirmiş yolçuyam indi.

Artıq bulud ötüb, yağış dayanıb. Yerdəki gölməçələr ayna tutubdur mənə. Mən ona baxıram. Aynada tək mənəm. Sənsizəm yenə!..

29.07.2013

Həsrət

(Esse)

İndi həsrət yağışı yağır içimə. Sənin səsinə tamarzı qalmışam. Sənsizlik ürəyimi yandırıb-yaxır, içimdəki tufan sanki sal qayadan daşı qoparıb apardığı kimi, nəyisə alıb aparır. Bundan sonra içimdə bir boşluq yarandı.

Bu şaxtalı qış axşamı odlu baxışlarına həsrət qalmışam. Çünki o baxışlarla isinirdim həmişə. Heç bilmədim hardan yol alıb gəldi bu həsrət?!

İndi sənsiz duyğularım da yetim qalıb. Gözlərimdən qəmkədər süzülür. Qəlbimdə sənsizlikdən bir həsrət ağacı cücərib indi. Bütün ümidlərim bu həsrət ağacının arxasından boylana-boylana qalıb. Gözlərim sənin həsrətindən yollarda qalıb. Hiss edirəm ki, sənsizlik dərdi məni son mənzilə səsləyir. Heç olmasa bircə dəfə görün, nəfəsini, ətrini duyum. Axı ümidlərim, kövrək duyğularım, arzularım sənin nəfəsinlə boy atırdı.

Mən şehli çiçəkləri, qönçə gülləri bəxtimin üzünə tutmaq istədim. Bütün dünyanın dərdi-sərini unudub, ancaq sənin dizlərində yatmaq istədim. Nə olar, qayıt gəl! Yenidən dünyanı bağışla mənə. Qoy bitsin bu həsrət, bu acılar. Sənsiz ürəyim bu həsrəti, qəm yükünü çəkə bilmir inan!

Qayıt gəl, gülüm, qayıt! Əgər indi gəlməsən, bir gün məzarım önündə göz yaşı tökəcəksən. İstərdim həsrət bizim dünyamızdan qaçaq düşsün, kədərsə həmişəlik yox olub getsin! Qoy ümid bağçasında həsrət həmişəlik solub-soluxsun! Vüsal atəşindən çiçəklər açsın. Bitsin bu həsrət, bitsin bu ayrılıq! Nə olursa olsun, harda olursan ol, unutma ki, səni dualarımda hər gün dilə gətirəcəyəm...

Baxdıqca özümə həyat görmürəm, amma içimi dinlədikdə ürəyimin döyüntüsü mənə bir ümid verir - haradasa Sən varsan deyə. Sən mənim içimdə kədər, sevinc, göz yaşları və gülüş olan kiçik ürəyimdə böyük Dünyam idin.

İndi Sənin varlığından başqa, həyatda hər şeyim var. Amma buna baxmayaraq, özümü dünyanın ən miskin və kasıb bəndəsi hesab edirəm. Çünki Sən yanımda deyilsən!

Gəl, əzizim, yenidən qayıt, gəl mənə! Yenə əvvəlki tək tələs görüşə!!!

24.08.2013

Sən gedəni

(Esse)

Sən gedəni cığırları ot-ələf basıb. Sən gedib-gəldiyin cığırlar sənin addımlarına indi yaman qəribsəyib. Sən gedəni cığırlar da həsrətinə tab gətirə bilməyib, üstündən yorğunluq yükünü atmağa hazırlaşır.

Mən hardan biləydim ki, bəzi cığırların ancaq gedişi var, dönüşü yoxdur. Gedişli-gəlişli cığırlara alışmışdım. Səbəbi nə oldu bu gedişin? Anlaya bilmədim ki! Niyə aramızda sərhəd çəkildi, ikiyə bölünmüş Azərbaycantək?!

Ürəyimdə kök salan sevgin, nədən sənin qəlbində bir tikan oldu? Mən səni qəlbimdə sevgi atəşi ilə isindirirdim. İndisə hardasa soyuqlamısan.

Son dəfə məndən ayrılanda, nədənsə gözlərini gizlədirdin. İndi anlayıram ki, gözlərini məndən niyə gizlədirdin. Sən ondan qorxurdun ki, gözlərində başqa birisinin gizləndiyini görə bilərəm. Bundan bildim ki, niyə son vaxtlar gözlərin gözümə baxmaqdan utanır. Çünki günahkar sən idin. O günah yükü kirpiyindən sallanaraq göz qapaqlarını aşağı dartırdı...

Sənə vəfasızmı deyim, bilmirəm. Allah da şahiddir ki, sevgimizə heç zaman xəyanət etmədim. Bu ülvi, saf eşqi həmişə qoruyub saxlamağa çaılşdım. Sən isə bu eşqin qədr-qiymətini bilmədin. Görünür, sevgi, məhəbbət yollarında naşı bir yolçusanmış. Onun üçün də sevgimi bu cür ucuz tutdun, onu anlamağa heç çalışmadın da. İçimdə açmış sevda çiçəklərini nə tez soldurdun?!

Sən gedəni bu eşq atəşindən yaşıl ot odda necə qıvrılaraq yandığı kimi, mən də onun kimi yanıb-yaxılıram.

Sən gedəni intizarından gecələr də uzun göründü mənə.Yatmaq istəyirəm. Deyirəm, bəlkə yuxularıma girərsən. Heç olmasa yuxuda səni görmək istərdim. İndi yeganə təsəllim budur.

Sən gedəni bağçadakı o bülbül də daha nəğmə oxumur. Sanki o yazıq quşcuğaz da bizim nakam eşqimizə yas saxlayır. Sən gedəni daha çiçəklər də açmır. Sən demə, güllər, çiçəklər də həsrətə dözə bilmirmişlər.

Sən demə, çiçəkləri, gülləri də təravətləndirən eşq, sevgi imiş...

24.08.2013

Şəhid anası

(Esse)

Gözləri yollara dikilib Şəhid anasının. Təsəlli verir özü-özünə: “Mənim balam məni belə tənha, gözüyaşlı qoyub getməz! O məni heç bir zaman yalqız buraxmayacağına söz

vermişdi! Vüqar balam mənə heç zaman yalan danışmazdı. Onun qəlbində düşmənə hədsiz nifrət hissi vardı. Həmişə əsəbiləşib deyirdi: "Haqlı olduğumuz halda, bütün dünya yenə də "onlara" gözün üstə qaşın var demək istəmir. Torpaqlarımızı işğal etdikləri bəs deyil, hələ bir dünya ictimaiyyətinin gözündə özlərini haqlı çıxarmağa çalışırlar. Çünki arxaları böyük güc sahibinə bağlıdır. Kaş ki, üççə gün dığaların ağası onlardan üz döndərəydi, o zaman türkün kim olduğunu onlara göstərəydik. Nə edək ki, beynəlxalq aləm: "bu münaqişə sülh yolu ilə həll edilməlidir!" deyərək əl-qolumuzu bağlayır. Özündən qat-qat zəif birisinin sənin doğma ata-baba torpaqlarında at oynatması istər-istəməz adamın qüruruna, şəninə toxunur."

Ana oğlunu əsgərliyə yola salarkən o, geri qanrılıb, günahkarcasına anasına baxaraq deyir: "Əgər geri qayıtmasam, bağışla məni, ana! Haqqını halal et! Əlimə fürsət düşən kimi, düşməndən intiqam almağa çalışacağam! Yoxsa vicdan əzabı, torpaq namusu məni heç zaman rahat buraxmaz!" Elə də oldu. Düşmən növbəti dəfə təxribat törədərək, səngərlərimizə doğru irəliləyiblər. Bu zaman şiddətli atışma başlayıb. "Daha bundan yaxşı fürsət ola bilməz! Göstər özünü! İndi o quduz köpəklərin payını vermək vaxtıdır!" deyə Vüqar düşmənin başına od yağdırır. Vüqarın əl pulemyotundan açdığı atəşlə bir neçə düşmən torpağa sərilir. Qalanları hücuma keçdiklərinə peşman olaraq, yoldaşlarını döyüş meydanında qoyub, geri qaçırlar. Bu zaman düşmən snayperinin açdığı atəş Vüqarın gənc həyatına son verir.

İndi şəhid anasının həsrət dolu baxışları yollara dikilib qalıb. Söz kimi, göz yaşları da ananın yanaqlarında eləcə də donub qalıb. Sanki göz yaşı ananın yanaqlarında hələ yol gedir kimi görünür. Yaşamaq ana üçün indi bir aldanışdır. Qara qanlar axır ananın qəlbindən. Onun qəmli ürəyində bahar öz yerini əbədi olaraq qışa vermişdir. Yollara göz dikməkdən Şəhid anasının arzusu, ümidi qırış-qırışdı.

Ələnib ömrünə həsrətin qarı, hər yerdən bağlayıb fələk yolları. Dərd, kədər sarmaşıq tək sarılıb ananın boynuna. Oğul dərdiylə yol gedir Şəhid anası!

Hər ötən axşamı, açılan səhəri intizarla, həsrətlə, qəhərlə qarşılayır Şəhid anası! O, qəhrəman oğlu haqqındakı xatirələri indi göz yaşlarıyla yuyaraq əzizləyir.

İndi Şəhid anası heç kəsin görə bilmədiyi, duymadığı şəhid oğluna qəlbində ağrı-acıdan, dərddən, kədərdən, iztirabdan, həsrətdən əbədi bir heykəl qoyubdur!..

02.12.2013

Mündəricat

Böhtan...3

Həyat üzümə gülmədi..............................26

Nakam məhəbbət....................................50

Acı tale..69

Məni qınamayın...................................107

Onun etirafı..172

Əlim yetmədi sənə...............................197

Yuxularına girəcəyəm...........................201

Sənsizəm...203

Həsrət..205

Sən gedəni..207

Şəhid anası...209

Bu kitabı nəvəm Tunara ithaf edirəm.

Camal Zeynaloğlu: "Talelər dünyası"
(Azərbaycan dilində)

Bakı, "Ünsiyyət" nəşriyyatı – 2013, - 212 səh.

Nəşriyyatın direktoru: **Bəхтийар Əliyev**
Rəssam: **Süleyman Mustafaoğlu**
Operator: **Turan Zeynalova**
Korrektorlar: **Sevinc Quliyeva**
Nərmin Zeynalova

Yığılmağa verilmişdir: 14.11.2013
Çapa imzalanmışdır: 10.12.2013
Kağız formatı: 60x84 1/16
Şərti çap vərəqi: 13.1
Sayı: 500 nüsxə
Sifariş: № 69
Müqavilə qiyməti ilə.

"UниPrint" - də çap edilmişdir.

Camal Zeynaloğlu ● TALELƏR DÜNYASI
Zeynalov Camal Zeynal oğlu
(Camal Zeynaloğlu)
C.Zeynaloğlu 1975-ci ildə Cəlilabad rayon Alar kənd orta məktəbini, 1980-ci ildə isə Azərbaycan Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutunun ingilis-alman dilləri fakültəsini bitirib.
C.Zeynaloğlu "Uğursuz nikah" (1998), "Məni qınamayın" (1998), "Qanlı fevral gecəsi" (1999), "Ölümlə üz-üzə" (2000), "Tanrı cəzası" (2010), Aqata Kristinin "Baş nazirin oğurlanması" adlı tərcümələr toplusu (2011), "Həqiqət işığında" (2012), "Nakam məhəbbət" (2012) və "Ölüm doğmalığı" (2013) kitablarının müəllifidir.
O, Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür.